

રસમણિ

પરાજ્યપ્રાપ્તિનો માર્ગશ્રેષ્ઠસ્તુતાર

એક સરળ ગ્રંથ.

કર્તા અને પ્રકાશક —

ઝવેરી સાકરચંદ્ર માણેકચંદ્ર ઘડીયાળી

તે જોન વિજયના આગના અધિપતિ, મુબઈ

સમાચાર, સાજ વર્તમાન, હિંદુસ્થાન

વિગેરે મુબઈના આગવાન દેનિ

પત્રોના આગલા રીપોર્ટર અને

લેખક, વિજયના મોતીની

ખીબ વિગેરેના

કર્તા

મુબઈ.

વિર સંવત ૨૪૪૬, વિક્રમ સંવત ૧૯૭૬/૭૭ સુધી અને ૧૯૨૦.

ક્રિસ્મત રૂપ્યા બે.

સરહદથી સર્જન શ્રીમાન
 શેઠ રતનચંદ તથાકુચંદ માસ્તર, જે પી,
 અને મુળાઈના ઝોનરરી મેજસ્ટ્રેટ

જેલદી બહાર પડશે.

વિજય કળા.

ચિત્રો સાથે

દુનિયામાં અને જીવનમાં વિજય મેળવનાર ખરા કાયદાઓ.

અતિ સરળ રિતે આ ગ્રંથમાં વર્ણવવામાં આવ્યા છે

“વીસમી સદી”ના છપાયેલા લેખના મોટા વધારો કરી

આ પુસ્તક છપાવ્યું છે.

અગાઉથી આહક થનારને—રૂપ્યા બે

પાછળથી આહક થનારને—રૂપ્યા ત્રણ

લખો

ઝવેરી સાકરચ દ માણેકચંદ ઘડીયાળી

મીરાજા સ્ટીટ, મુંબઈ, ૩.

મારા દેશબાંધવે

મરીબ સ્ત્રીઓ, પુત્રો અને બાળકો મહામનુષ્યના ક્રોધના, મહેનત તેમજ સરીર વેચીને, દોહલીના નાના દુકાનખોરી સડે છે; કેનત કરીને 'ઝાઈ થોડું' પેદા કરીને ઝવન ઠકાવવા હિંદી રાખે છે નામ મેળવી 'રાકતા' નથી. અથવા જેઓને કામ મળી રાત્રી નથી ફરી કરીને, પોતાના પરસેવાથી અન્ય મનુષ્યને કરોડપતિ બનાવવા થયા છતાં પોતે મરીબ અને દુખી રહ્યા છે, અને જેઓ હવે દેનો કપ્યાગ કરવા તૈયાર છે. જેઓ બુદ્ધિમજ્જા ખીજ મોઈપાજ ન દોષા છતાં, તેનો કપ્યાગ કરવા ધાન્ય સંભોગો ઝીલી રાક્યા હાતાની હિંદી અનુસાર દુનિયાને પોતાના બુદ્ધિમજ્જા લાભ સુખી કરી રાક્યા નથી અને તેઓ કે જેઓ બુદ્ધિ, બળ, પ્રાકૃત જ્ઞાનો સંપૂર્ણ રીતે મેળવવા હિંદી રાખે છે, તેઓને હું આ ૧૧ પ્રેમ સાથે આપું છું

મે આ પુસ્તક વાંચો ત્યારે-તમે પુત્ર કે સ્ત્રી ગમે તે હો-તે તમે પોતે એક પુરુષ અથવા સ્ત્રી છો અને તમારા જેવા હામાં વિચરે છે તમે એ ઘાટ રાખતો કે તમે સ્વરાજ્ય મેળખતાં શીખ્યા-બાદ, તમે સંભોગને ઝીલી રાકશો. તમારા જ્ઞાના બિજે દોષાયલા છે

મારા દેશબાધવું

જે ગરીબ સ્ત્રીઓ, પુરુષો અને બાળકો મદામદિનને સંપૂર્ણ રીતે, પોતાની મહેનત તેમજ શરીર વેચીને, રોડચીના નાના દુકાનમાંથી રાકે છે: જેઓ મહેનત કરીને કાંઈ થોડું પેદા કરીને જીવન ઠકાવવા ઈચ્છા રાખે છે તે છતાં કામ મેળવી શકતા નથી અથવા જેઓને કામ મળી શકતું નથી તેઓ મનદુરી કરીને પોતાના પરસેવાથી અન્ય મનુષ્યોને દરોડપતિ બનાવવા સક્તિવાન થયા છતાં પોતે ગરીબ અને દુ:ખી રહ્યા છે, અને જેઓ હવે પોતાની બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવા તૈયાર છે. જેઓ બુદ્ધિબળમાં ખીજ કોઈપણ કરતા કાચા ન હોવા છતાં, તેનો ઉપયોગ કરવા ચાન્ય સંભોગો જીતી શક્યા નથી, અને પોતાની ઈચ્છા અનુસાર દુનિયાને પોતાના બુદ્ધિબળનો લાભ આપી, તેને સુખી કરી શક્યા નથી અને તેઓ કે જેઓ બુદ્ધિ, બળ, પ્રાકૃત અને સ્વનો ખજાનો સંપૂર્ણ રીતે મેળવવા ઈચ્છા રાખે છે, તેઓને હું આ પુસ્તક અતરના પ્રેમ સાથે અર્પું છું.

જ્યારે તમે આ પુસ્તક વાંચો ત્યારે—તમે પુરુષ કે સ્ત્રી ગમે તે હો—તે બાદ રાખજો કે તમે પોતે એક પુરુષ અથવા સ્ત્રી છો, અને તમારા જેવા અનેક આ દુનિયામાં વિચરે છે તમે એ બાદ રાખજો કે તમે સ્વરાજ્ય મેળવતાં—તમને ઓળખતા શીખ્યા—બાદ, તમે સંભોગોને જીતી શકો. તમારા અંતરમાં સ્વરાજ્યના બિલો રોપાયવા છે.

તમે પુરુષ છો! તમે સ્ત્રી છો! તમારો ગમે તે હો પણ તમારામાં પ્રજાતાનો વાસ છે આ પુસ્તક વાંચતા તમે તમારા દિવ્ય ચક્ષુને ઉઠાડતા જાઓ અને નવી દેશની પ્રકટ થયા વગર નહિ રહે વખત અને મહેનતથી નહિ ગમરાતા, તમે તમને પોતાને ઓળખતા શીખજો—એજ પારસમણ્ડિ—કે એજ હૃદય તેજા છે—એજ સ્વરાજ્ય છે—જે સુખને તમે ઈચ્છો છો તે એજ છે. મતરાઓ નહિ આગળ વધો—દ્વિજન રાખો!

ॐ

श्री बालकृष्ण योगाश्रम.

આ જાનમાં જીવન ચેલસા પામર, વિષયી, મુશુક જે
જા પૂરેણી મનેઆ પૂર્ણ હવાના દેતુથી આ આશ્રમ
ગનાં આદ્ય આગે, જેવાં કે યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણાયમ
અદ્ય પ્રકારે પ્રત્યાહાર, ધ્યાન અને સમાધિ તથા
વિદ્યુત્તિયાઓ જેવી કે નેત્રિ, પાનિ, ખલ્લિ, નૌસ્ટ્રી, હવાલ અદિ
લલાનણ, ચાટક, મદાનુક્રી, મદાખંધ, મદાવેધ, મુશુક
ધ્યાનખંધ તથા અગ્નિપરખંધ એ-શી.

નિવેદન.

—૦૦૩—

આ પુસ્તક તેના હમણાના ૩૫મા પ્રકટ થવા અગાઉ લગભગ ૧૪-૧૫ વર્ષો પહેલાં તેના અસલ લેખ “ હૃદયજવાળા ” અથવા “ મહિનેજ ”ના મહાળા હેઠળ, લગભગ દોઢ વર્ષસુધી, અત્રેના સુપ્રસિદ્ધ દૈનિક લોકપ્રિય વર્તમાનપત્ર-સાંજવર્તમાન-માં પ્રગટ થયો હતો અને એ પત્રના માલેક શ્રેષ્ઠ શસ્ત્રમણ નસરવાનજી વાઘ્લાગાધીએ તથા અધિપતિ મી. મોગળજી પાવનજી કાપડીઆએ તે લેખ પૂરો થતા, “ સાંજવર્તમાન ”ના ૧૯૦૬ ના ૧૭મી અક્ટોબરના અંકમાં, તે વિષે જે અભિપ્રાય પ્રગટ કર્યો હતો, તે અન્ય સ્થળે જોવામાં આવશે.

તે પછી આ પુસ્તકમાનો કેટલોક ભાગ લગભગ ૧૩-૧૪ વર્ષો અગાઉ, જાણીતા પત્રકાર મી. નગીનદાસ મહાગમના અહવાડીક પત્ર “ પ્રકાશ અને ગડગડાટ ” માં પ્રગટ થયો હતો, અને તે વખતે પણ તે જૂદા જૂદા લેખોએ લાંબા વખતસુધી ધણાઓનું ખાસ ધ્યાન ખેંચ્યું હતું, અને તે પત્રના માલિક તેમજ અન્ય મેંકડો યજ્ઞાણનાગઓએ તેને પુસ્તક આકારે પ્રગટ કરવા, પત્રો લખી માગણી કરી હતી.

પણ ભાવી જૂદીજ રીતે નિર્માણ થયેલું હતું વર્ષો પસાર થઇ ગયા અને તેને પુસ્તકરૂપે પ્રકટ કરવાનો વખત આજ્યોજ નહિ.

જના પ્રયાસ ચાલુજ હતો મથળા લેખો એકઠા કરી તેને એક પુસ્તકના રૂપમાં લગભગ ૧૨ વર્ષોપર એકજ કરવામાં આવ્યા કેટલાક વિદ્વાનો, જૈન સાધુ મુનિ ગણઓ, અને અન્ય મિત્રોને તે દેખાડવામાં આવ્યા, અને તેઓએ તે જાહેરમાં મૂકવા ખાસ આગ્રહ કર્યો.

પન્નાસજ કેદારવિજયજી મહારાજ જેના તત્વસાગી મહારાજને તો એ પુસ્તક ઘણુંજ ગમ્યું અને તેઓએ આવડત વાચી, કેટલાક ફેરફારો પણ સૂચવ્યા હતા, જે ધણી ખુશીથી કરવામાં આવ્યા હતા.

તે આદ્ય એક ખીલ જૈન વિદ્વાન મુનિરાજ પાસે એ પુસ્તકનો થોડો ભાગ દરરોજ વાચવાનું મેં શરૂ કર્યું હતું, અને તેઓને પણ તે ઘણું ગમ્યું હતું.

પણ તે છતાં તે પ્રક્રમ થવાનું નિર્માણુ લક્ષણાનુસારી ન હતું
વર્ષો પસાગ થતા ગયા-મારાથી તે પ્રક્રમ થવા માટે બની શકે તે માટે
અત્યંત ઉત્ક્રાંત છતાં શકા વાગતી હતી પણ આખરે લગભગ ૧૪-૧૫
વર્ષો બાદ તે પ્રકટ કરવાની આશા પાળ પડવાના ચિન્હ વગલગ એક
વાર અગાઉ દેખાવા લાગ્યા

માગ સમજાવતું સદહર્ષી મહા જ્ઞાન મિત્ર ગેડ ઇંગ્લેન્ડના નાલાયક
જે પી (અને ઓનરરી મેડમ) ને એ પુસ્તક દેખાવાનો પ્રસંગ
મને પ્રાપ્ત થયો અને તે બા તેઓ ત્રણે તે પહેલેની તે છેલ્લેની
ગત-નિસ રાખી તે વિના વિત્તમે પ્રક્રમ કરવા મને આશ્રય નો
અને તે માટે સવળી મહેનત પોતને માથે ઉપાડી લીધી

તેમનીજ ઈચ્છા અને મહેનતના પરિણામે આ પુસ્તક પ્રકાશમાં
આવે છે અને તે માટે તેમનો તેમજ જે અન્ય સનાદધાર વગ જે
મહેનત, આ પુસ્તક સમઘમાં લીધી છે તેઓનો આભાર હું આ
સ્થળે માનુ છું

પદ્મ નરા બાદ જે લેખ આ પુસ્તકરૂપે દેખાવ દે છે તેમાં અને
જાહેર લેખમાં જાતુ મોટો રાજકાર આલાભિત રિતે કરવો પડ્યો છે,
અને, અસન લેખ જેઓએ નાન્યા હશે તેઓને પણ આ પુસ્તકનો લેખ
તદન નવોજ-અથવા નવા જેવા-નામશે એમ મને ખાતરી છે

વંશ બાદ પુસ્તક રૂપે પ્રકટ થતું પાન્સમપિ હવે વાયકોને
કેટલો લાભ કરે છે તેજ માન મારે જોવાનું રહે છે

સ્ત્રી.

જગમોહનદાસ ❦ ❦ ❦ ❦

રૂઝનાથદાસની કંપની,

❦ ❦ ❦ ❦ ઝવેરીઓ.

સોના, ચાંદી તથા ઝવેરાતના તરેહવાર મનપસંદ
ફેન્સી દાગીના ખરીદવાનું ભરોમાપાત્ર મથક

અમારે ત્યાંના માલ પાછો આપતી વખતે મલુરી
કાપી બજાર ભાવે પુરેપુરા નાણાં પાછા આપવામાં
આવે છે.

તારતુ શીરનામું—સોના ચાંદી મુંબઈ.

૨૦ નં ૬૪૯

૨૪૯-૫૩, શેખ મેમણ સ્ટ્રીટ-મુંબઈ.

પણ તે છતાં તે પ્રકટ થવાનું નિર્માણ હમણામુધી ન હતું
 વર્ષો પસાર થતા ગયાં-માગથી તે પ્રકટ થતા માટે બની શકે તે માટે
 અત્યંત ઉત્ક્રાંતિ છતાં શકા વાગતી હતી પણ આખરે લગભગ ૧૪-૧૫
 વર્ષો બાદ તે પ્રકટ કરવાની આશા પાડવાના ચિન્હો લગભગ એક
 વર્ષ અગાઉ દેખાવા લાગ્યા

મારા સન્નત સન્નદર્શી મહેન્દ્રભાઈ મિત્ર ગેડ છોટાલાલ દીલાચદ
 જે. પી (અને ઓનરરી મેમ્બર)ને એ પુસ્તક દેખાડવાનો પ્રસંગ
 મને પ્રાપ્ત થયો અને તે બાદ તેઓ ત્રાએ તે પહેલેથી તે છેલ્લેસુધી
 રાત-દિવસ વાચી તે વિના વિશ્વે પ્રકટ કરવા મને આશ્ચર્ય કર્યો,
 અને તે માટે સમગ્ર મહેનત પોતાને માથે ઉપાડી લીધી

તેમનીજ મન્દા અને મહેનતના પરિણામે આ પુસ્તક પ્રકાશમાં
 આવે છે અને તે માટે તેમનો તેમજ જે અન્ય સનાતનવાદી વર્ગો જે
 મહેનત, આ પુસ્તક સમર્થનમાં લીધી છે, તેઓનો આભાર હું આ
 રથેથી માનું છું

જુના ઝવેરી રામજી ભગવાન

અમારું નામજી કામની ગેરંટી છે
૨૦૯ શેખ મેમણ સીટ-મુંબઈ.

બહારગામના ચોરદર ઉપર પુસ્તુ ધ્યાન આપવા
આવે છે.

તારતુ સરનામું —

ટેલીફોન નંબર ૬૭૪

મફ્ફે'ન—(MUFFCHAIN)—મુંબઈ.

ઉપોદ્ધાત.

પારસમણિનાં કેટલાંક પૃષ્ઠો, ત્હેને માટે ઉપોદ્ધાત લખવાની અંકતર્તીની ઇચ્છાને માન આપી, હું લક્ષ્યપૂર્વક વાંચી ગયો છું. મ્હને લાગે છે કે સામાન્ય ગણને આત્મ શ્રદ્ધાનો પાઠ શિખવવામાં એ પુસ્તક સારી રીતે ઉપયોગી થઈ પડશે.

દરેક મનુષ્યને જીવંત દરમ્યાન એક યા બીજા સ્વરૂપમાં 'દુઃખ'નો અનુભવ અવશ્ય થાય છે. પરન્તુ 'દુઃખ' એ શું ચીજ છે, તે કદાંથી ઉદ્ભવે છે, ત્હેનો 'ઉપયોગ' શું છે? ઇત્યાદિ પ્રશ્નો થોડાએનેજ મૂઝે છે અને એથી એ થોડા મનુષ્યો, એ પ્રશ્નોના ઉત્તર મેળવવા દરકાર કરે છે. ઘણે ભાગે તો એમજ બને છે કે, માણસ 'દુઃખ' વખતે મુંઝાઈ જાય છે અને એમાંથી લેવો જોઈતો લાભ લીધા સિવાય એને પસાર થવા દે છે. કેટલાકો એને પૂર્વકર્મનું પરિણામ સમજી એના આક્રમણ વખતે સુપચાપ અક્રિય બેસી રહેવામાંજ ક્ષમાણ માને છે.

પરન્તુ જીવંતીને લગતા પ્રશ્નોને બારીકાઈ નપાસનાર વિચારકોને જણાયુ છે કે, દુઃખ એ બીજું કંઈ નહિ પણ મનુષ્યને ગતિ પ્રેરનાર બળ છે. મનુષ્યમાં રહેલી ઇચ્છાશક્તિ (જ્ઞાના) પોતાના માર્ગમાં આવતી નડતરોને દૂર કરવા પ્રયત્નશીલ હોય છે, અને એ ઇચ્છાશક્તિને જગાડવાનું કામ 'દુઃખ' થી બજાવાય છે. ઇચ્છાશક્તિમાં, આગળ ને આગળ વધારવાનું અને સઘળી રીતે સંપૂર્ણ બનાવવાનું હોય છે, પણ તે માત્ર દુઃખથીજ જાગ્રત્ થાય છે, અને તે જાગ્રત્ થયા પછી મનુષ્ય 'દુઃખ'ને એક અનિશ્ચિત તત્ત્વ તરીકે જોતો નથી. તે હવે સ્વમજે છે કે "માણસનું જીવન સુખને શોધે છે અને દુઃખને દૂર રાખવા ઇચ્છે છે" એ કથનમાં કંઈ સત્ય નથી. સત્ય તો એ છે કે, માણસનું જીવન ત્હેને આગળ ને આગળ વધેલો જોવા તલસતું હોય છે અને એમ આગળ વધવાના પ્રયત્ન વખતે અનુકૂળ તેમજ પ્રતિકૂળ સંજોગોનો સ્વભાવનઃ જોટો થાય છે. તાત્કાલિક અનુકૂળતાને માણસે 'સુખ' એવું અને તાત્કાલિક પ્રતિકૂળતાને 'દુઃખ' એવું નામ અપાતનાથી આશુ છે. આ સુખ કે દુઃખ કંઈ ખરી ચીજ

(positive thing) નથી એ માન મદ્યારી હયા (accompanying phenomena) છે જે કાષ્ટ 'ચીજ' અરેખર દોષ તો તે 'આનંદ' છે, કે જે આગળ સધરામા કુચ્છની ગીતે આનંદી આ-ખીનો પર મેળનાના વિજયમાથી જ દપકે છે એમલે કે ઉચે માથે આડખીનો મદ્યમે ઝુઝનાને સકિતમાન દોનામા જ 'આનંદ'નો વામો છે

કહેનાવું 'દુઃખ' કે જે અરેખર તો એક તાત્કાલિક પ્રતિક્રિયા માન છે તે મનુષ્યની મન્દગતિ (માત્ર) ને ઉલ્લેખ છે, ધણે મારે છે અને તેને સોનાના સમગ્ર દયીઆગે (સરીર, મન તથા બુદ્ધિ) ને માત્ર અને વ્યવસ્થિત કરનાની ગજજરાગો મનાવે છે તેઓ બૂન કરે છે કે જેઓ મુખને ઇનનનુ નક્ય મનાવે છે અને દુઃખને તલનુ નિરોધી તરન મનાવે છે ઇનનનુ લન્ધ-દષ્ટ પનાથ-છે પ્રગતિ; અને પ્રગતિનુ સાધન છે ઇન્દ્રિયાગમિત માત્ર, તથા મન્દગતિને ધણેનનાર છે તાત્કાલિક પ્રતિક્રિયા મન્દગતિ કે જેને બુદ્ધિ દુઃખ નામ અપાય છે

વંચાની ધિંતા અને બધ એને વટાવી જતું એમાં જ આનંદ છે એવી ભાવના પ્રત્યેક પ્રગતિપ્રેમી પ્રજાને જાણપણથી સિખવવી જોઈએ છે. જે પ્રજામાં ચીજને પકડી રહેવાની લાગણી છે તે પ્રજા કોઈ દિવસ કિર્તિ માત્ર બની શકે નહિ, તત્ત્વજ્ઞ કે જ્ઞાન તેજ વાળી થવાની તો આશા જ બી.

સામાન્ય વાચકવર્ગને સામ્રીય ગ્રંથ ઉપયોગી ન થઈ પડે એ દેખીતું છે: એઓને દુઃખના ખાણમાંથી ખેંચી લાવવા, માટે આશાવાદનાં અસરકારક શબ્દો અને ‘આજા’ એ જ બસ થશે અને એ કામ સ્વામી ગમકુંજો ફીક બગાડ્યું હતું “આપણે પોતે ઇશ્વર છીએ, કોઈ બીજા આપણને દેખાવી શકે નહિ, આપણુ ઇશ્વરત્વ ગદમગ્નએ અને વાપરીએ તો કોઈ આપણે માટે અશક્ય નથી” એવી ઇન્જાશકિત (will power) ની ચાવી જ વારંવાર લોક સમક્ષ રજુ કરવી ફીક ઉપયોગી થઈ પડે છે.

અધ્યાપ્તો સવ એવી ચીજ નથી કે કોઈ પણ એક આજ્ઞા વચનમા અમાઈ શકે. એને ગદમગ્નવવા માટે અનેક સિદ્ધાંતો, વ્યાખ્યાઓ અને વ્યાખ્યાનોની જરૂર પડે છે એનું ‘સાવ-સ’ બનાવવું પડે છે. પણ સાવ-સમા મનુષ્ય બૂલો પડે છે, મુઝાઈ જાય છે અને લક્ષ્ય પરની શ્રદ્ધા જ ગુમાવી બેસે છે: આ મ્હોટી મુશ્કેલી છે, અને તેથીજ ઝાઝા પુરોષોએ અમાજ માટે માત્ર દુ કાં ‘આજ્ઞા વચનો’ આપ્યાં છે “ભૂચના ગુલામ બનશો નહિ, શંકાના ગુલામ બનશો નહિ, ખેદના ગુલામ બનશો નહિ, નિરાશાના ગુલામ બનશો નહિ, દુઃખના ગુલામ બનશો નહિ તેમજ મુખના મોહતા પાસમા પણ ફસાશો નહિ દાન્ય તરીકે જીવન વહો, કોઈપણ બનાવથી ગભરાઓ નહિ, ઇશ્વર શક્તિ (will power) થી બનાવો પર પણ તદમે જય મેળવી શકોછો એ સત્યમાં શ્રદ્ધા રાખો, ચિત્તનું સમતોલપણ જાળવી રાખીને આગળ ને આગળ વધો, ગતિ કરો, પ્રવૃત્તિ કરો, જીવનના પ્રવાહમા હસતા-કૂદતા તરો. આપાં આજ્ઞાવચનો સામાન્ય ગણને માટે હજાર સાવ-સના ગ્રંથો કરતાં પણ વધારે કિમતી થઈ પડે છે. આ પુસ્તકમા એવાં આજ્ઞાવચનો, એવો આશાવાદ, એવું ઉપયોગી હીપ્નોટીઝમ સ્થળે સ્થળે દૃષ્ટિ ગોચર થાય છે, અને તે કાગ્નુથી આવા પુસ્તકો સમાજને આશિર્વાદ રૂપ થઈ પડે એમાં શક નથી.

આ પ્રથમ નામ પારસમણિ છે, કે જે “ પારી ” (હૃદયશક્તિ) માટે મુકાબલો સજ્જ છે માણસની શુદ્ધિને હૃદયશક્તિને રૂપ મળે જ ‘ સમિત ’ ઉત્પન્ન થાય છે—‘ પ્રકટી ’ નીકળે છે, અને ખ્યાનમાં રહે કે શક્તિજ સમગ્ર વિશ્વનું, સમગ્ર આનંદનું, સમગ્ર જ્ઞાનનું મૂળ છે. ઉલ્લસાર્થ જતી શક્તિજ મનુષ્યને ખરા અર્થમાં ઉદારચરિત્ર બનાવી શકે, ઉલ્લસાર્થ જતી શક્તિજ દુ ખો અને સકટોને પોતાના પ્રગતિનું સાધન બનાવી શકે ઉલ્લસાર્થ જતી શક્તિજ નિર્ધનતાને મજા મનાવી શકે (અરે સભાજી માત્ર નહિ પણ ‘આનંદદાયક’ બનાવી શકે) ઉલ્લસાર્થ જતી શક્તિજ લક્ષ્મી, સત્તા આદિ જે સ્ત્રીને માણસજનને નિર્માણ બનાવે છે તેજ સ્ત્રીને એક રમકડા કે એક દયીઆ તરીકે વાપરી એમાંથી પોતાનો ‘આનંદ’ મેળવવા સાથે પોતાને વધુ સક્તિમાન બનાવવાની ‘કળા’ આપી શકે જયો સવાલ ‘શક્તિ’નો છે; અને સક્તિનું ધર પારી (હૃદયશક્તિ) ૥ પારી ને ‘જગદી,’ તો ‘સમિત’ અવરથ પ્રકટ થવાની પછી એ શક્તિને વધુ ખીલવવા માટે શારીરિક શ્રમ મનોનિમ્મલ, ખ્યાન આદિ સાધનોના ઉપયોગ કરી શકાય

‘સમિત’ને જગાડવામાં શુદ્ધિની કાઈ ખાસ જરૂર પડતી નથી શુદ્ધિનું કામ શંકા કરવાનું અને શકતાના સમાધાન મેળવવાનું છે સમાધાન મળી આવે તે પહેલાંની શુદ્ધિભક્તની સ્થિતિ ઉત્તમ અર્થે કસ અને તેથી કલેષમય હોય છે એ સ્થિતિમાં સમિત પ્રકટી શકેજ નહિ ભણેલા માણસો કરતા અભણ અને જૂના જમાનાના માણસોમાં શક્તિ વધારે પ્રમાણમાં ‘જગેલી અને ‘ખીંચેલી’ હોય છે તેનું આજ કારણ છે. મનુષ્યે પ્રથમ શુદ્ધિનો નહિ પણ શ્રદ્ધાનો અને શ્રદ્ધાજન્ય શક્તિનો ખપ કરવો એજ તેને માટે અવરકર છે અને શક્તિ જગ્યા પછી અને ખીલવા માડવા પછી, ‘આ શક્તિ શુ સ્ત્રીજ છે’ કપાથી આવી! કપા કપા નરનો સાથે એને સળધ છે! એ કેવી રીતે કાર્ય કરે છે!’ એના પ્રત્નો પુછવા અને ખુવાસા મેળવવા ભણે શુદ્ધિનાઇ પ્રયત્નશીલ થાય એ વખતે કાઈ દરકત નથી પ્રાચીન હિંદુ, પ્રાચીન ગ્રીસ અને અર્વાચીન જર્મનીની શિક્ષા-પ્રણાલિકા આ સત્યપર રચાયેલી હોઇ એ પ્રભુઓ વધારે આગાહ અને દર્શનીય હતી હા ની આ

દેશની અને ઇંગ્લેન્ડની શિક્ષા પ્રણાલિકા સત્યને ઉજાડાવી નાખી બુદ્ધિને પ્રાધાન્ય આપે છે, એ મોટી ખામી છે

એટલા માટે, ફરી ફરીને મનુષ્યમાત્રને ઉપદેશ દેવાની જરૂર છે કે ત્હમે ભણો યા ન ભણો પણ શક્તિ અવશ્ય પ્રકટાવો અને જે કાંઈ કામ કરો તે અશક્તિથી પ્રેગવતુ નહિ પણ ઉભરાઈ જતી શક્તિથી પ્રેગવતુ જ હોવું જોઈએ એ જરાજગદ્ધ્યાનમાં રાખો. અશક્તિ, શંકા, ભય એ તત્ત્વોથી પ્રેરાઈને કશું કાર્ય કરશો નહિ મોટામા મોટું જાહેર સેવાનું કાર્ય વ્યાપાર, દોસ્તી, શત્રુતા, પુત્રોત્પત્તિ આદિ ન્હાના મોટા તમામ કામ-નમામ ક્રિયાઓ નિઃશંક, નિર્ભય, અશક્તિ રહિત ભાવથીજ કરો, અને પરિણામ તથા યોગસાધકની દરકાર ન કરો ત્હમાગ જીવનમાથી શક્તિ ટપકતી દેખાય, ત્હમારા ગમે તેના પાવમાલી વખતના વતનમા પણ લોકો ત્હમને શક્તિના હુમતાખેવના લાગણી રહીત વજમય 'અનતાર તુલ્યજ જોઈ શકે અને એના દૃશ્યને જોઈ આ તમારી દુનિયા તેમાથી શક્તિનો ચેપ પામી શકે - એજ ત્હમાગ જીવનનો આશય હોવો જોઈએ

આ પુસ્તકની ભાષા તથા પદ્ધતિ સબધે અભિપ્રાય આપવાનું આ ધ્યાન નથી એવી સમભોચના માટે એક પત્ર જ યોગ્ય સ્થાન ગણાય વળી લેખક એક પ્રસિદ્ધ સાહિત્યગામી હોનાનો દાવો કરતા ન હોવાથી ત્હમના નજરા ભાષા વિષયક દોષો પાંડીકા કરવી એ મને યોગ્ય પાણુ લાગતું નથી એમનો પ્રયત્ન હજી છે અને આવા ધણા પ્રયત્નો શુભગતી લેખકો તરફથી થવાની જરૂર છે અમેરિકન સાહિત્યમા આ વિષયને અગ્રે સમ્બાળધ પુનઃકો મળી આવે છે, પણ તે કરતાંએ ફ્રેન્ચિક નિતોકૃત Wall-to-wall (જે ભાગ) તથા Geology of Morals અને અરબિક પાણુના 'આર્ય'ના અકો વાચ્યા - રિચાર્ડ-પાંડી કોઈ લેખક અ ધણા 'ધારમમણિ' મો લખે તે દેશને માટે એક દેશનની ગણાશે

સુરજમલ લલ્લુભાઈની કું.

હીરાના વ્યાપારી

૨૨૫ કલબાદેવી,

મુંબઈ.

એન્ટવર્પ-રંગુન
કલકત્તા-મદ્રાસ

{ ટેલીફોન નં. ૨૨૩૬
ટેલેગ્રાફીક }
એડ્રેસ } CALMNESS.

કોઈ સમાજ, કોમ કે દેશની ઉત્થતિનો વિચાર જન્મ પામતાંજ એ પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાય છે કે, એ સમાજ, કોમ કે દેશ દ્વારમાં જે અવનતિમાં દુબેલો છે તેનું શું કારણ ? અને તેનું જે કોઈ કારણ હોય તો તે દૂર કરવાનું બની શકે એમ છે કે કેમ ?

એજ પ્રશ્ન જ્યારે હું “સાંજવર્તમાન” મા એક રીપોર્ટર અને લેખક તરીકે જોડાયો હતો ત્યારે જન્મ પામ્યો હતો, અને તેજે મારાપર બહુ મોટી અસર કરી હતી.

મારા રીપોર્ટર તરીકેના જીવસાથ દરમ્યાન જ્યાં ત્યાં જોવામાં આવતું કે સર્વત્ર દુઃખ દુઃખ અને દુઃખતુંજ સામ્રાજ્ય હતું, રસ્તે ચાલતાં, મંદિરમાં કે કોઈ પવિત્ર સ્થળમાં દાખલ થતાં, વેપારને લગતાં મહકમાં ઓશીસોમાં, રાગના મહેલોમાં તેમજ ગરીબની ઝુપડીમાં—જ્યાં જ્યાં મને જવાની તક મળતી ત્યાં ત્યાં કોઈ શરીરથી દુઃખી, કોઈ કુટુંબથી દુઃખી, કોઈ પૈસાથી દુઃખી, કોઈ માન ભંગ થવાથી દુઃખી, કોઈ અસતોષથી દુઃખી, કોઈ વિચારની ખામીથી દુઃખી, કોઈ ઇર્ષ્યાથી, કોઈ રોગી, કોઈ બોગી, કોઈ પ્રપચી, કોઈ ક્રોધી, કોઈ દૂષી વિગેરેજ માત્રમ પડતાં હતા, અને ધણાઓ તો માત્ર નિર્વાહના સાધનો મળે તો મુખી થવાની આશા રાખતા જણાતાં એ સ્થિતિની મારાપર પળે પળે અસર થતી અને જ્યાં સ્મૃત્તિ અને દોલત હોય ત્યાં પણ નિચૂતા, કુરતા, ઢંઢ, અને મનની નબળાઈ જોઈ બહુ આશ્ચર્ય થતું હતું એ સબધમાં વિચાર કરતાં મનુષ્ય સ્વભાવની તપાસ કરવાની જરૂર જણાઈ અને અનાયાસે મારા મિત્ર પંડિત કલેહર્યદ કર્પરચંદ્ર લાલેન પાનેથી, મીસીસ હેલેન વિલ્કેન્સે રચેલું પુસ્તક નામે *A Conquest of Poverty* વાંચ્યો મળતાં, તેવાંજ બીજા પુસ્તકો વાંચવાની ઉત્કંઠા વધી અને ધણાક અમેરીકન, દેશી અને શાસ્ત્રો સાથે સંબંધ ધરાવતાં પુસ્તકો વાંચ્યા અને જને નો તેમાં જણાવેલી ક્રિયાઓ અમલમાં મુકવા અને ઇચ્છા થઈ એ ઇચ્છાનું પરિણામ આ પુસ્તક છે.

આ પુસ્તકમાં પહેલા પાચે પ્રકારો મીસીસહેનેના વ્યવસ્થાપક
 લખાવતા છે જ્યારે તે પત્રીના વિચારો કાંઈ ખાસ એ પુસ્તકના
 નથી પણ કાંઈક પુસ્તકના દોહન પછીજ તે લખાવતા છે એમ
 કહેવાની જગ્યા 'સાંજનમાન' મા પ્રગટ થયેલો લેખ જુના જુના
 વિચારો અને કકરાઓના રૂપમાં હતો, આ તે રખતે તે પુસ્તક રૂપે
 પ્રગટ થવાની યાદ પાડી આશા ન હોવાથી નેજા ઉત્તમ જણાવે હતો.
 પણ જરા તે પેખને પુસ્તકના રૂપમાં મુદ્રાનો વિચાર થયો ત્યારે
 તેમાં મોટો ફેરફાર ની આવડાવતા જણાઈ અને જૂના જૂના પ્રકારો
 જોવામાં માટે ધીમે ધીમે જાનતો ઉમેરવાની આ જૂની યાત્રા
 કાઢી નાખવાની જરૂર માન્ય પડી તેમ જગ્યાથી અસર રખતો મોટો
 મુદ્રાનો પ્રયોગ પડ્યો છે અને ઘણાં ભાગ તો તદ્દન નવોજ રખ
 વાની જ ર પડી છે.

- પુસ્તકની ભાષા સાદા રંગને વખતે નહિ રહે એવી છે એ
 મારી ખ્યાલ બદલ નથી અપણે વાતચિત્ત દરમિયાન જેવી સાદી અને
 સ્પષ્ટ ભાષા રાપરીએ છીએ તરીકે ભાષા મે આ પુસ્તકમાં રાખી
 છે કે જ્યાં હિંદુ મુસનમાન પાંખી રેક તેને સરખી રિતે સમજી
 શકે જ્યોત્તિદાન છે દુનિયાનું હતી રાકરા છે શ્રીમાન યદ્ય શક્યા
 છે સાદા યદ્ય શક્યા છે અન માનપાન અને લાગવગ મેળવી રાખ્યા
 છે તેઓને માટે આ પુસ્તક ખસ નથી તેઓને મે તે તેઓ માટે
 પણ આ પુસ્તક છે પણ ખાસ કરીને જેઓ બહુ વિદ્વાન નથી
 જેઓને હજી આગળ વધવું છે જેઓને માનના રસાય સાધવા ઉપદેશ
 કાંઈ ખીલુ કઠરાવું છે જેઓને પોતાને મે પોતાના દેરા માટે
 પોતાના જેવા દુખી ભાગ બહેનો મે અને આખી દુનિયા માટે કાંઈ
 કરવાની ઇચ્છા છે તેઓ માટે આ પુસ્તક ખસ છે તે છતાં આ
 પુસ્તક ખીજાઓ માટે નથી એમ નથી-ત સર્વે માટે છે-સુખી દુખી
 બધા માટે છે-ગરીબ શ્રીમાન સર્વે માટે છે-જે કાંઈને તેનાથી જરા
 સરખો પણ લાભ થાય તેઓ માટે છે

જેઓ આ પુસ્તક ખરીદી શકે એમ ન હોય તેઓને પણ આ પુસ્તકનો લાભ મળે એવી મારી ઇચ્છા હોવાથી તેઓને આ પુસ્તકની નકલો જ્યાંસુધી મારી પામે હજે લાગુધી અમુ- નિમો મારે મફત રાચના આપનામા આપને એટલું જ નહિ પણ જે શ્રીમાનોને પેતા અર્થાત્ મગ આ પુસ્તકની ઇચ્છા હશે તેઓને પણ તે જ લાગુધી આપનામા આપશે તેમા હેતુ માત્ર, જન સમુહને જેમ જને તેમ નહુ વાલ યાય, એજ છે

પુસ્તકની ઉપોદ્ધાત વખતાર મારા વિદ્વાન મિત્ર અને રિચારક મી. વાડીનાલ મોતીનાલ શાહનો હુ આ નકે ખાસ આભાર માનુ છુ તેઓએ પોતાના દિમતી વખતનો ભોગ આપી જે નરદી વીધી છે, તે માટે હુ તેમનો આભારી છુ કર્તા.

મૂળ લેખની પ્રસ્તાવના.

હિંદ ભુમિમા અને ખડ હિંચે ને આખી દુનિયામા હમણા જે અગ્રગણ્ય ચાનુ થયો છે તે એવો છે કે પ્રાચીનના ઠાઠપણુ જમાનામા તે મદિપણુ અનુભવનામા આજે નહિ હોય દુનિયાની ચારે તરફ નવી નવી જાતના રિચારો જન્મ પામતા જાય છે પ્રાચીન કે મો મો વયોપરના રિચારોમા આસમાન જમીન જેટલો ફરક પડ્યો જાય છે, નરી નવી શોધો, આગવના મત્રો અને જાદુના ખ્યાલોને દુગ મગધનારી અને મનુષ્ય ભુદિને સવ સકિતવાળ સામિત કરનારા સરજાતના પચના ગપ થઈ પડી છે ટેરીફાનથી મેકરો ગાઉ દૂરના માણસો એકની બેકે વાતો કરી શકે છે મારગનીની નરી શોધથી હજારો માઇનપર જમીનમા તેમજ દરિયામા સદેશાઓ અને અહેવાલો મોટી શઘય છે ટેરીફા ફના તાઝ મારફતે આખી દુનિયામા ફક્ત પા ડનાકમાજ સદેશા મોખી શઘય છે ઉડના સાચાઓની શોધથી માણસો, પોતાની મગજ મારફક હના ઉપર કાણુ ગખી જમીનપર જે રિતે આડી વોજ મારફતે આન- એજવે છે તેમ હનામા આનદ મેજવી ફડી હડી રકે છે, અને જમીન

૫ ૧૧૧૧ મનાવે આકાશમાથી જોઈ શકે છે હટાવીના એ જોધની
 બુદ્ધિમાથી જન્મ પામેલા મનથી દરિયામા નટાઈ ગયેલો ખળનો દરિ
 યાની સપાળીપગથી જોઈ શકાય છે અને ખીજા મન્યા માગફતે તે જો
 લાધથી બદાન મદી રમત છે તોપની જોધના પ્રભાવે વળતરા વાગના
 નકાવતે ૮ તરે માગમેનો નાન એમ વખતે અને પોગાને ધુમાડો
 થવા વિના થઈ શકે છે ટો ઠીડો અને મનુસારેની શોધથી તેના
 માનમે દરિયા ઉપર મણુ ગળી દૂરમનેતા મર્મપણુ દયા વગર ધાબુ
 કાઢી શકે છે રે વેની (આગગાડીની) જોધથી જે જમીને પસાર કરતા
 રોના રા થતા દતા તે થાન સ્વિસમા પસાર થઈ શકે છે તલરે
 બાધરાના બુદ્ધિમાથી જમીનને ઠેમજે જાડી અને પાળીને ઠે (તો
 જમીન જોરામા આવે છે અને જ્યાં આગમ રાખે પણ પાગીની
 આશા રાખરામા આરતી ન રતી ત્યાં પાછી તેમજ અનાજનો પાક
 બે મધ તજર પડે છે મદાન જોધ એદીસનના બુદ્ધિમાના પશિયમે
 દળરો ગાઉ ઉપર રહેતા નર્મરો અને સુધીરાઓના બાણો અથવા
 બુકોમગ મરના ગાયના ધગ બેઠા સાબળી શકાય છે એજ વિદાનના
 મનોબળની જોધથી કાં તેમજ મમગો દળરો માઉપર જઈ રખનાર
 માણસના અરાજમાજ મદેશા આપી શકે છે હા પાનાના દુલરની
 જોધથી મ મુસના જેનાજ આ રો બુજ મહેનને તેઓએ પહેરેલા
 કપડાના નગમાજ મેચાર મીનીમા તેવાર કરી શકાય છે દપાવ
 ખાતાની શોધથી ધણીજ થોડી કીમતમા-બે ચાર પૈસાના ખર્ચે દળરા
 માછપર કાગળો મોની શકાય છે મનોબળના પ્રભાવે સેકડો ગાઉપરના
 માણુમા ઉપ મનથીજ સદેશ મોની શકાય છે અને રેડીઓને
 સારા મરી શકાય છે હીખોનીમની મદદથી કેટલાક ખાતમા ખગમ
 રોગો કે ટેવો વળીજ દુધ સુદતમા સુધારી શકાય છે વતમાન પત્રોના
 પ્રભાવે દુનિયાના બનતા દરેક બનાવ રોજ થોડા કલાકમા કરોડો
 માણુમા ગમે તેવો દૂર હોય તે જતા બાડી શકે છે માસિક પત્રોના
 પ્રભાવે દરેક માણુસને રચતી ધણીક બાગતો વગર મહેનતે બળી
 શકાય છે પુસ્તકોના પ્રકાશથી એવું સાહિત્ય ઉત્પન્ન થયું છે કે જે
 ખુલ્લુ રીતે ક્રાંત એકજ વખત વાચવા માટે વર્ષોના વર્ષો પણ પૂરતા

યઈ પડે નહિ ઝાકટરોની સોધના પગિણામે શરીરના અન્યથો નુકશાન પામતા તેની જગ્યા બનાવટી અન્યથ લઈ શકે છે દુનિયા આ ગિને આગળ વધી ગય છે અને આ પુસ્તક પણ તે પ્રસાદને આગળ વધવામા મદદ કર્તા થઈ પડે તે માટેજ લખનામા આગ્યુ છે

હિંદુભૂમિની પ્રાચીન ઐતિ અને અર્વાચીન સ્થિતિ વચ્ચેના ઝાગમો હિંદુઓપર જે નવી નવી વિદ્યબનાઓ પડી છે, તેના પરિણામે તેઓનુ શુદ્ધિબળ, પ્રાચીન સમયના ક્રાંતા ન્યન થયુ હતુ, અને તેથી તેઓની ધર્મીક ગતિઓ દમાઈ મઈ છે રચનવ્રતા અને પસ્તવ્રતાનો જે ખ્યાલ તેઓના પૂર્વજોને હતો તે લોપ થઈ ગયો છે, અને તેને બદલે ‘હાથકરે તે ખર’ ‘ભાગ્યમા જે હશે તે બનશે’ ‘નમીયમા હશે તે થશે’ ‘આપણાથી શુ બની શકે છે’ કગનાગ તો કર્મ છે,” વગેરે જે ઉદગારો જ્યા ત્યા સાબળીયે છીયે, તેને જગ્યા લીધી છે પુરુષાર્થ અને આત્માની અનંત ગતિઓનો ખ્યાલ સામાન્યરિતે હિંદુઓમા બૂધાઈ ગયો છે, અને પ્રજા નિર્માલ્ય થઈ જના સાથે નિગણ થઈ ગઈ છે હિંદુ દમણા ધણાજ નારિંદ સમયમાથી પસાર થાય છે એના બારિક સમયમાથી દરેક દેશને કોઈ કોઈ વખત પસાર થયુ પડશેજ, અને તે વખતે દીર્ઘ દ્રષ્ટિનાગી વિચરના, દેશને જે તરફ દોરશે તે ઉપર દેશના ઉદય યા નાશનો મોટો આધાર રહેશે એ હિતચિંતકોના કાર્યમા મદદ-રૂપ-પાયારૂપ-પ્રજનો વિચાર હોય છે વિચાર ઉપરજ, અમુક પરિણામનો આધાર હોય છે, અને તેથી આ પુસ્તકમા વિચારબળ શુ કરી શકે છે, તે દેખાડના પ્રયત્ન કરવામા આગ્યો છે

પ્રાચીન શાસ્ત્રો અને પુસ્તકોમાના કેટલાકમા એ વિચારબળની મોટી શક્તિ વર્ણવવામા આવી છે, જો કે તેતુ વર્ણન કરનાર પુસ્તકો ધણાજ થોડા છે તે ઉપરથી એવુ સમજાય છે કે, માણસ પોતેજ પોતાને બનાવનાર છે, અને જેની શક્તિ તે પોતાને માટે કે પગને માટે ધારે છે, તેવો તે પોતે થાય છે યા પગને બુઝે છે જો તે સ્વર્ગ મેળવવા સાહે તો તે એજ વિચારમગથી મેળવી શકે છે, અને જો તે દુષ્ટી થના ઈ-છતો હોય તો પોતાને દુષ્ટી પણ બનાવી શકે છે એજ

અથવા જંગલોમાં શોધ કરવા જવું પડે એમ નથી એ ઔષધ માટે ટ્રીબેટના લવ્ય લામાઓ, કે હિંદના અપૂર્વ મહાત્માઓ કે અમેરીકાના અદ્ભૂત મેસમેરીસ્ટોની મદદ લેવી પડે એમ નથી, વળી એ ઔષધ, દુકીમોની મોટી પડીઓનું કે વૈદ્યના મોટા ફાફડાઓનું, કે ડાક્ટરોની પ્રવાહી દવાઓનું ખતેલું નથી, એ ઔષધ દિવ્ય દ્રવ્ય છે, કે જે લેવામાં મહેનત લેવી પડતી નથી તેમ જ લેતા નિગર્શને પણ જન્મ આપવો પડતો નથી એ ઔષધ એવું છે કે જે તન, મન, કે ધન કાંઈને પણ નુકશાન કર્યા વગર લાલજ કરે છે અને તે મેળવના માટે શું કરવું તે આ પુસ્તકમાં બતાવવા યત્ન કરવામાં આવ્યો છે

હિંદના માગ બાંધવો શરીરને બહારથી ઉત્તમ દેખાડવા, ભપકા-સપકાથી ખીજાને આજી નાખવા, ને પોતાનું કર્તવ્ય ભૂલી જવા છતાં, તે કરતા હોય એમ ખીજોને દેખાડવા પ્રયત્ન કરે છે તેઓ શરીરને ખૂનસુરત દેખાડવા જતા હૃદયની ખૂનસુરતી ખીવવાનું કામ ભૂલી જાય છે, અદેખાઈ અને વૈરમાં ખળી રહ્યા છે, એક થવાને બદલે જૂઠી જૂઠી ન્યાતોમાં વેચાઈ ગયા છે, તેઓના ભપકા છતાં તેઓના માડી થોડા, ધરેણા, વાડી અને લાડી છતાં, તેઓના હૃદયમાં ભરાયેલા હવસ અને અદેખાઈના અગ્નિએ તેઓ પર જે નિશાનીઓ મુકી છે, તે જોડે તેઓ પોતે દેખી શકતા નથી તે છતાં, હૃદયનજ ધગવનારા, અને આખા થરાવનારા, તે નિશાનીઓ જોઈ શકે છે. દેશની આખો દુનાથી કે સૂર્યના તાપથી જેઓનું શરીર કાળું અથવા ધઉવરણ દેખાય છે તે ખરાબ નથી, પણ એક બદસુરત, વગર ખીલેલું હૃદય એક ખૂનસુરત શરીરમાં ધગવનું એ ખરાબ છે, અને તે સબધમાં કેટલીક મૂંઝવણો આ પુસ્તકમાં જણાશે

રગ્તામાં ફગતા દરતા, કામે, દુકાને, બજારે કે ઓશીએ જતાં, ગણીક વખત ગરીબોને ગમ્મડના, પેટ કુટતા, ભૂખે પડેલા કે બીજા માગતા, તમે જોયા હશે, પણ તે છતાં તમને તેઓપર કદિ પણ દયા આવી છે કે ? તમારા પોતાના શરીરને કે તેના કાંઈ ભાગને, એક ટાણું દુખ થાય છે તો તમે કેવા ગલગઓ છો ? જરા દાઘ, ધમ, દાન કે

રિતે તે રોગી વય પટેલા ઘડો અને નાશવત થાય છે, તેમજ રોગ, જ્વરાદ્યા અને મોત ઉપર પણ જા મેગરી શકે છે મરેમા મુખ્ય ભાગ તેનો વિચારજ બાજવે છે, અને તે માટે તેણે વિચારનેજ ઉચ્ચ ગિતે ખીનરાની અગત્ય છે એ અગત્ય સહેલાઈથી પૂરી પાડવામા આ પુસ્તક સાધનગ્રંથ છે વિચાર મનનુ સામર્થ્ય અનત છે તેનુ વર્ણન કે વાને કરોડો જીવો તેમજ કવનો પણ સમર્થ નથી એમ કહી શકાય, અને તેથીજ તે મામરવનો ઘણોજ થોડો અસ આ પુસ્તક દ્વારાએ મતારવાને પ્રયત્ન કરામા આવ્યો છે

‘મન આધ્યુ નેણે મવગુ સાધ્યુ એમ ઉત્તમ કવિઓ ક્ષી ગરા છે એ મનમાજ વિચારો ઉદ્ભવે છે અને જે તે વિચારોનો અમન પ્રગામા સારી જુદી અથાત્ ખીનેલી જુદીની મદદ લેતી નથી તો તે વિચારો આરાગી નવે અનર્થ ઠરાવે છે એ મનજ પુણ્ય તેમજ પાપ-સાર તેમજ નરસા વિચારો-અને વિજ્ઞાને ઉત્પન્ન કરનાર છે, અને તેથી એ મનને યોગ્યરીતે ખીનરાની મોગી અગત્ય છે એ ખીનરાણી માટે આરા વિચારોનુ સેનન કરવાતી જરૂર સર્વે માટે છે સાગ વિચારો અમૃતકંઠી જળ જેના છે જે જળ પીવાથી અજીર્ણ ન થતા નમ અસાન મોદ કુતક બય મોક વગેરેના સમને ઉત્પન્ન થયલા અજીર્ણનો નાશ થાય છે અને માણસ મરં શક્તિનાય થઇ શકે છે સર્વ શક્તિનાય થવાના એ ઉપાયો જનતી સટેના લાપામા, આ પુસ્તકમા આપના પ્રયત્ન પ્રગામા આગો છે

દુનિયામા અનેક આધિ અનેક ઉપાધિ અને અનેક આધિ છે એવુ ઘણાઓ માને છે એ દરેક માટે જે પ્રકારના આધોનો ઉપયોગ કરામા આવે છે તે પ્રકારની અસર ને આધધ પ્રદણ પ્રગાર પર થાય છે, તેવુ રગત મહેનતે આપનામા આનતુ કેન્દ્ર નદિ પણ મીઠુ, અને નાના બાળકથી તે મોટા વૃદ્ધ સુધી દરેકને માટે ઉપયોગી અચૂક આધ, એક રંગણે છે એ આધ ઘણુ જ મૂલ્યવાન જતા અને દરેકની ઉત્તિ કરવાની શક્તિ ધરાવતુ જતા તે માટે મગન જર્મની, કે અમેરિકા જવુ પડે એમ નથી તેમજ દિમાતવાદિની શુભાઓમા

અથવા જગલોમાં ગોધ ડરવા જવું પડે એમ નથી એ આપધ માટે
 મીઠેટના લગ્ન લાગ્યા, કે હિંદના અપૂર્ણ મહાત્માઓ કે અમેરીકાના
 અદ્ભૂત મેસમેરીટોની મદદ લેવી પડે એમ નથી, પણ એ આપધ,
 હકીમોની મોટી પડીઓનું કે રોટના મોટા ફાકડાઓનું, કે ડાક્ટરોની
 પ્રનાહી દવાઓનું બનેલું નથી, એ આપધ દિવ્ય દ્રવ્ય છે, કે જે
 લેનારા મહેનત લેવી પડતી નથી તેમ જ લેતા નિગરીને પણ જન્મ
 આપવો પડતો નથી એ આપધ એવું કે જે તન, મન, કે ધન
 કાઢને પણ નુકશાન કર્યા વગર સાલજ કરે છે અને તે મેળવના માટે
 શુ જવું તે આ પુસ્તકમાં બતાવના યત્ન કરાયા આવ્યો છે

હિંદના માગ ગાધવો શરીરને મહારથી ઉત્તમ દેખાડવા, લપકા-
 સપકાથી ખીજાને આજી નાખવા, ને પોતાનું કર્તવ્ય ભૂલી જના છતા,
 તે જગતા હોય એમ ખીજોને દેખાડના પ્રયત્ન કરે છે તેઓ શરીરને
 ખમસુરત દેખાડવા જતા હૃદયની ખબસુગતી ખીલવાનું કામ ભૂલી
 જાય છે, અદેખાઈ અને વેગમાં બળી રહ્યા છે, એક ચલાને બધે જૂદી
 જૂદી ન્યાતોમાં વેંચાઈ ગયા છે, તેઓના લપકા છતાં તેઓના ગાડી
 યોડા, ધરણા, વાડી અને સાડી છતાં, તેઓના હૃદયમાં ભરાયેલા હનસ
 અને અદેખાઈના અગ્નિએ તેઓ પર જે નિશાનીઓ મુકી છે, તે જોડે
 નેઓ પોતે દેખી શકતા નથી તે છતાં, હૃદયમળ ધગનનારા, અને આખ
 શરાવનાગ, તે નિશાનીઓ જોઈ શકે છે. દેશની આમો હનાથી કે સૂર્યના
 તાપથી જેઓનું શરીર કાળું અથવા ધઉ વગળું દેખાય છે તે ખરામ
 નથી, પણ એક ખમસુરત, ચમર ખીલેલું હૃદય એક ખમસુરત શરીરમાં
 ધરાયેલું એ ખરામ છે, અને તે સબધમાં કેટલીક મૂંઝાણો આ
 પુસ્તકમાં જણાશે

જગતામાં ફગતા દરતા, કામે, દુકાને, બજારે કે ઓરીસે જતા,
 ધીક વખત ગરીબોને રખડના, પેટ કુટતા, ભૂખે પડેલા કે બીખ
 માગતા, તમે જોયા હશે, પણ તે છતાં તમને તેઓપર કદિ પણ ન્યા
 આવી છે કે ? તમારા પોતાના શરીરને કે તેના કાંઈ ભાગને, એક ટાલુ
 દુખ થાય છે તો તમે કેવા મહારાઓ છો ? જગ દાય, પગ, માન કે

નખ દુખના તમે દબાવો રૂપિયા વેદ, પ્રકટ, દળીમ કે દનાદારમાં
 ખર્ચા નાખો છો, પણ તમારા પોતાનાજ લાઈ બેનો તમારી માતૃ
 ભૂમિમા-તમાગ બાધવો-તમારે માટે મહેનત કરી તમને શ્રીમત બના
 વનાર તમાગ રસદેવ લાઈઓ, ધેલુગે-નોકરી કળાગ વર્ગ, મધ્યમ
 વર્ગ અને દેવકરીઓના દુખ ઓછા કરના તમને ટ્રિપલુ છંદા ધણ છે ?
 વાચકો ખાત્રી રિયનિ એકગ જગ્યાપર છે એમ નથી ! ધણાઓની એ
 રિયનિ છે ! આપણા પોતાના ક્ષણિક સુખ માટે દબાવો રૂપિયા ખર્ચા
 નાખીએ છીએ દબાવોની ખુશામદ કરીએ છીએ, યોગ્ય માન માટે દબા
 રાનો ધુમાડો કરીએ છીએ અને દબાવોની કિંમતના મોના કપાના
 વાસણો ફળફળાદિ, કપડા, અને ઘરેણા બેટ મોકલીએ છીએ, પણ
 જેઓથી આપણી જીવિ સુખી થાય છે જેઓથીજ આપણે શ્રીમત
 થઈએ છીએ, જેઓ સવાગના ઉકાનાના સમયથી તે મારે સુવાના સમય
 મુધી આપણને સુખ આપનારા અને દુખ દૂર કરનારા કાર્યો કરે છે,
 જેઓ આપણા બાળ હાથ પગ દેશની દેવતા અને રેલી છે તેમના
 સુખ માટે આપણે શુ કરીએ છીએ ? તેઓને સુખી કરાવો-તેમના
 હૃદય બગ ખીવનાનો-માર્ગ આ પુસ્તકમાં છે તે તેઓને દેખાડો અને
 તેઓને સુખી કરો !

આપણા કપડાપર પોશાકપર પુગતપર ટોપીપર પાંચડીપર કે
 બીજે કોઈ ઢેકાણે, કોઈપણ પદાર્થનો ખરાબ-કાળો રાતો કે એનાજ
 કોઈ બીજા રંગનો ગ્રામ પડે ત્યારે તે કાઢી નાખવા આપણે કેટલી બધી
 મહેનત લઈએ છીએ ? આ કાંઈ દુર કરવાનું કામ સાર છે એમાં
 જરાપણ શંક નથી વળી જે ઘર આગળથી કે જે મદરમાથી દુર્ગંધ
 આવતી હોય છે, ત્યાંથી પસાર થતા આપણે નાકે દુઓ દહાયે છીએ,
 દુર્ગંધી મારકેટ કે બજાર આગળથી પસાર થતા પણ આપણે તે જગ્યા
 આગળથી પસાર થવામાં બૂન કરી છે એમ માનીએ છીએ કોઈને ત્યા
 ર ધાતી દુર્ગંધી ચીજની ગંધ આવતા આપણી લાગણી દુખાય છે
 અને તેનાથી દૂર જવા પ્રયત્ન કરીએ છીએ, પણ એવા કોઈકજ હશે
 કે જે પોતાની અંદર રહેલી દુર્ગંધી વાજનાઓને દૂર કરવા મહેનત

લેતા હશે, અથવા કોઈ ખગળ વાત કાને પડના તેથી હું જવા પ્રયત્ન કરતાં હશે; અથવા તો કાનમાં આગળા ખોશી હું જતા હશે, એ અનર્થેનિ ટાળના માટે એક અગત્યના આપધન આ પુસ્તક છે, અને જેને તે આપધ વાપરવા ઇચ્છા હોય તેણે તે વાપરવું

આપણે દુધ, પુરી, મલાઈ, પેડા, બરફી ખીરંજ વીગેરે જૂની જૂની જીલને સ્વાદ આપનારી વાણીઓ-ખોગડની વસ્તુઓ-ખાના માટે ઘણાંજ આતુર રહીએ છીએ ઘણી વખત ફળ ફળાદિ, અંકુર, આયુ, દ્રાક્ષ, બદામ, પસ્તા, ચારોલી, તજ, લવીંગ વગેરે મેવા ખાનાને આપણી જીભ ઇચ્છા કરે છે ઘણી વખત કનોજ, કાન્સટાન્ટીનોપલ, પેરીસ અને ન્યુયોર્કના અત્તરો કે મેન્ટો વાપરવા કે સુગંધી મુલવા આપણે ઉત્સુક થઈએ છીએ, એ ચીજોમાની હરકોઈ આપણુ લલ ખેચે છે, અને મેળામા, સલામા, મેળાનડમા કે લેલીમા જતી વખતે તેનાથી બાહ્ય શરીરને સુગંધીદાર કરવા આપણે મહેનત લઈએ છીએ ! આ બધાનો સમજ શું છે ? એનો સમજ એ છે કે આપણે એવું ધારીએ છીએ કે, જેવું અમ આપણે ખાઈએ છીએ તેવું આપણુ શરીર થાય છે, અને અમ તેવો ઓડકાર આપણને આવે છે એજ સમજે સ્વચ્છ અમ, સ્વચ્છ દવા અને સ્વચ્છ પાણી મેળવવા આપણે સાવધ રહીએ છીએ અને તુકશાનકારક ખોગડ-ઝેર-વાસી કે કૂટો ખોરાક કે પાચન નહિ થાય એવો ખોરાક ખાનામા નહિ આવે તે માટે આપણે સાવચેત રહીએ છીએ પણ એજ શરીરને સારું રાખવાના પાયારૂપ જે પદાર્થ છે, તેને આપણે ભૂલી જઈએ છીએ અને પરિણામે આપણી સર્વે આવચેતીઓ ફળદર્ષ થતી નથી ! એ ઉત્તમ પાથો કયો છે તે આ પુસ્તકમા જતાવવા યત્ન થયો છે

આ પુસ્તકમા વર્ણવેલી બામતોપર, અમેરિકાના મોટા મોટા આગળ વચેયા વિચારવાળા વિદ્વાનોએ અનેક પુસ્તકો લખ્યા છે, અને તેઓના વિચારો અનેક રૂપમા દેખાડ્યા, લેખકે માત્ર પ્રયત્ન કર્યો છે, એ વિચારો સમંધમા કેટલીક વખત મતફેર હોય એ સ્વાભાવિક છે, પણ જે

કાળમા શરીર ધરાવતો કોઈ પણ શ્વ તદ્દન પૂર્ણ નથી જ એ માઝ માનવુ છે " Man is liable to err " એમ વિદ્વાનો પણ પ્રબુધ કરે છે. ત્યારે મે હાથ ધરેલા ગદ્ય નિપત્તમા ખતે વાચનાર ! તને કાંઈ અસ્પષ્ટ લાગે ન ગમે કે અશક્ય વાગે તો તે માટે ધીરજ રાખજો, વિચાર કરજો, ઉત્તર ન કરજો ને વાંચો વિચાર કરતા ન સ્પષ્ટ લાગે તો પરસ્પર વિચારની આપને કરજો અથવા હાથા કરજો-હુ મૂંઝવેલા પ્રવાનીન નથી હુ વિદ્વાન નથી પૂર્ણ નથી તે છતા મારાથી બનવુ ફીશ , તે નાગ માટે ફર છુ એમ ના ધારતો હુ મારી ફરજ માટેજ ફર છુ !

દુનિયામા માણસોની પ્રકૃતિ જૂની જૂદી ગિનતી હોય છે, અને તેજ નિયમ અનુમાર વાચકોની પ્રકૃતિ પણ જૂદી જૂદીજ હોય એ શુ અશક્ય છે ? કોઈ વાચક આ લેખને સારો ધારે ને ખીજો તેને તેથી તદ્દન ઉતરો પણ ધારે પણ તેને સાઝ આ લેખને સુખ નહોતો અથવા ઉતરો વિચાર ધરાવનારને પોતાવુ રહસ્ય ન સમજાવના કે છુતુ ગખવા આ લેખને કે કાગળને કહી શકાય એમ નથી વિદ્વાન કે અસણુ જ્ઞાની કે અજ્ઞાની, શાગીન કે ઉસ્તાદ શેઠ કે નોકર ગમે તે હાન તેને માટે આ સર્વ ખુનુ છે દરેક પોતાની પ્રકૃતિ અનુસારજ આમાથી સાર ખેંચશે ! પ્રેમીને આમાથી પ્રેમ મળશે ! જ્ઞાનીને જ્ઞાન મળશે અને અજ્ઞાની, કામી નિપયી અને ન પડને આમાથી એમની વૃત્તિઓને નાશ કરનાર હથીનાર મળશે !

કર્તા

કેટલાક અભિપ્રાયો.

આ પત્રમા જાણીતા લેખક " ચક્રોચ્ચદ્ર " ની કૃતમથી ગયા ૧૯૦૫ના સાપ્તાહી ' હૃદય જાળા યાને મણિતેજ " નામનુ એ વખાણુ પ્રકટ થવુ -લુ છે, તેના સંપાદકમા અમારે જાણવાનુ વ્નેષએ કે એ વખાણુથી અમાર વાચકો ઉપર ઘણીજ સાગી અસર થઇ છે

આપના તરફથી પ્રગટ થનાર પુસ્તકના ફોર્મ મને મળ્યા છે અને તે મેં ધ્યાન પૂર્વક વાંચી જોયા છે એ વાચતા આપની લખેલી ચોપડી વધુ સારી હોવી જોઈએ એમ લાગે છે

ગ. ગસિકમણિ બાળમુકુંદરાય દેશાઈ
(ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રી મંડળના મેકેટરી,)

“ પારસમણિ અથવા હૃદય તેજ ” એ નામનું પુસ્તક આપના તરફથી પ્રગટ થનાર છે, તેથી બહુ આનંદ પામું છું તમે મોકલેલ નકલ ઉપરથી અનુમાન કરી શકું છું કે એ પુસ્તક ધણુ ઉત્તમ થશે

ગ. મંગળાખાઈ માતીલાલ કંકીરચંદ (તે ગુજરાતી હિંદુ
સ્ત્રી મંડળના મેકેટરી)

અને જૈનમહિલા સમાજના ઉપપ્રમુખ

આત્મા, મન, બુદ્ધિ હૃદય, ઇચ્છા અને એની બીજી અનુભવ સિદ્ધ બાનતોની ચર્ચાવાળા પુસ્તકો ગુજરાતી સાહિત્યમાં ઓછા છે, એમ કહેવાની કાંઈ આનસ્યકતા નથી આના વિષયો સબધી, પાશ્ચાત્ય તત્ત્વ જ્ઞાનીઓના વિચારોના આધારે હમણા કંઈક પુસ્તકો બહાર પડતા જોવાય છે, જેમાં પારસમણિ ચાને હૃદયતેજ, નામના પુસ્તકે પાણુ સધારો કર્યો છે લેખકે જુદા જુદા પ્રકરણોમાં એવા વિષયો કે જે વિષયો માન અનુભવથી જ સમજી શકાય છે, તેના ઉપર મારો ઉદ્ઘોષ કર્યો જોવાય છે આ પુસ્તકમાં ચર્ચેના વિષયોનો સૈદ્ધાન્તિક-દર્શનિ-વિષયોની સાથે મુખ્યત્વે કળાત્મક કોઈપણ વાચકને વધારે રહેતું થઈ પડશે જે આ દ્વારા લેખકે પોતેજ આ પુસ્તકમાં કરી અત્યંત હોત તો તે મારા ધારવા પ્રમાણે વધારે સાચું ગણી શકાન.

આના પુસ્તકો કેળવણી ખાતામાં દાખલ થાય, તો તે ઇચ્છના યોગ્ય છે એકદરે લેખકનો પ્રયાસ સ્તુત્ય છે, અને આના પુસ્તકોની વર્તમાન પ્રગતિ જરૂર છે એ નિઃસંદેહ વાત છે

વિધાવિનય.

(જૈન આચાર્ય શ્રી વિજયધર્મ સૂરિદેવના વિદ્વાન શિષ્ય
અને એક સમર્થ લેખક.)

અનુક્રમણિકા.

માગ દેશ બાધવોને	૧૪
નિવેદન	૬
ઉપોદ્ધાત	૧૩
પ્રયોગન	૧૬
મળ પેખની પ્રગ્વાવના	૨૧
અભિપ્રાયો	૨૬
અનુક્રમણિકા	૩૨
પ્રકરણ ૧ મુ-મુખની પ્રગ્વા મિત્રા	૩૩
" ૨ મુ-વિજયી દેલેન નિસમે-મનુ આતમટનાન	૪૧
" ૩ મુ-વિચાર બગતુ પગિલામ	૫૪
" ૪ મુ-દ્રવ્ય	૬૧
" ૫ મુ-શ્રીમન કેમ થનાય ?	૬૭
" ૬ મુ-વિચાર-મોળ	૭૪
" ૭ મુ-મોદિની અથવા આકર્ષણ	૮૨
" ૮ મુ-મન	૮૮
" ૯ મુ-મનુષ્યનો નહાતું સત્તુ	૯૪
" ૧૦ મુ-મોહાત અને વ્યવસ્થ	૧૦૦
" ૧૧ મુ-આતમન	૧૨૫
" ૧૨ મુ-મનુષ્ય અને જ્ઞાન	૧૪૩
" ૧૩ મુ-શક્તિઓમા વિશ્વાસ	૧૫૬
" ૧૪ મુ-"હું	૧૭૧
" ૧૫ મુ-એકજ નતવ	૧૮૫
" ૧૬ મુ-મિત્રા, મરજી અને મન	૧૯૫
" ૧૭ મુ-મિત્રા સિદ્ધ કરવાના માર્ગો	૨૦૬
" ૧૮ મુ-વિજય ક્યારે મળે ?	૨૩૪
" ૧૯ મુ-ઉપસહાર	૨૪૯

ॐ

પારસમણિ યાને હૃદયતેજ.

પ્રકરણ ૧ હું.

મુખની પ્રવળ ઇચ્છા.

The life story of successful people in the form of biography or autobiography always has an influence more or less healthful, but the real philosophy of success has been rarely touched upon in any writings of this character. The laws which underlie and govern success have been unconsciously practised by many, and those who have recorded the histories of such lives in the form of biography, nearly always relate the success without even an attempt at a discovery of the real secret of the success attained. Effect is rather treated than cause

• Another class of literature on success and how to attain it, how to get rich, &c. has been written by literary people, who write for publishers at so much for page, and the critical essays of much seeming beauty have been written in this way, they can not be said to possess the merit of truth born of experience

જનના જ્ઞાતોમા ફોદનુ ખરે વિજ્ઞાન જનજોજ આરંભવામા આવે જો ફોદનના અંગક કળા આવારજન કાયદાઓ, ધનાઓથી અજ્ઞાનતા અમલમા મુકાયા છે એમા નાવા માનુષોના જન્મજ્ઞાતો લખે છે તેમા મેટિ ખાતે ફોદનુ આરંભ નાજન લખે છે, પણ ફોદ કઈ જનના રૂપ કે અભાનતા કરેલા કાર્યરૂપ કાયદાના આધારે થઈ તેનુ નિષ્પત્ત કરના તર, તેનો મદ્ય પ્રયત્ન પણ કરના નથી, અને મારજને સોધવાને બદલે તેઓ પરિજ્ઞાનનુજ દિગદર્શન કરાવે છે

ફોદ અને તે કેમ મેળવવી અને શ્રીમતાર્થ કેમ સપાદન કરી વિશે જાણતોથી બરહર બીજ પ્રકારનુ સાદિત્ય સાદિત્યના અભ્યાસી લોકોથી, પ્રગટકર્તાઓ નાટ મદા મુખ્ય લઈ અનેક પૃષ્ઠો બરી વખાણ છે અને એ રીતે સારા અને અતિ સુદર અનુવાદ બહાર પડયા છે પણ તેઓ અનુભવ સિદ્ધ માયતાનો આરંભાવ પોતાના પુત્રમા કત્પત્ર કરી મળ્યા છે એમ કહી શકાશે નહિ

હુલેન વીલ્મસ.

✓ ફુનીઆમાં સર્વે ૭૦ સુખ મેળવવાની ૬૦૭ રાખે છે વિપત્તિપર નિજન કેમ યાય એવો વિચાર રસાભાનિ રીતે દરેકને આવે છે જન્મ પામનાર દરેક જીવમા એવો કોઈપણ નહિ હોય કે જેને હુ ખ કે વિપત્તિનો અનુભવ થયો નહિ હોય અનેક પ્રકારની ચિંતાઓ થઈ ન હોય, અને અનેક પ્રકારના વ્યાધિઓ અને ઉપાધીઓનો અનુભવ નેવો પડ્યો ન હોય ગરીબ કોઈ શ્રીમતને જોના, પોતાના હુ ખને માટે બગાડો કરે છે બ્યારે શ્રીમત તે ગરીમના સુખ માથે પોતાનુ હુ ખ અદન બદન કરના ચાડે છે એ જન્મેમાથી કોઈ પણ સુખી નથી એ ખરેખરી બીના છે પણ અજ્ઞાનતા બન્ને જણા એકેકના સુખની ઇચ્છા કરે છે અને પોતાના હુ ખ માટે અનેક વખત એમનમા આગુ નાગે છે આવે વખતે દરેકને વિપત્તિ પર નિજન કેમ મગે તે વિશે અનેક વિચાર આવે છે અને તેમાટે અનેક પ્રયત્નો પણ કરનામા આવે છે પણ મોટે ભાગે તેઓને તેમા કદાચજ ફોદ મગે છે

તેનું કોઈ મારણ હોતું જોઈએ અને જેનું પણ વણાઓ એવીજ સમાદ્રવ્યો ધમકે છે કે જે કાઠ અને કે તેમા મનુષ્યનો કોઈ ઉપાય નથી અને કોઈ અણુની શક્તિ જેમ કરે છે તેમ બને છે તેથી કોઈ પણ પ્રયત્ન વિજય મેળવના કરવો નહોતો એજ સનાદુખનું તેમજ સુખનું મૂળ છે પણ જો એ સનાદુખનું નિવારણ કરવા માટે કોઈ પણ પૂરપાયા નહિ કરનામા આવે તો સુખને બદલે દુખજા ચાતુ રહેશે વણા-ફતેહમદ શ્રીમત તેમજ સપતિ મેળવનાર મનુષ્યોના જીવન જતાતો તમે તેમના જેવા સુખી થવા માટે વાચ્યા હોએ પણ તેમાથી તમને સુખનું મૂળ નહિ મળવાથી તમે વધુ સંક્રાંશિણ બન્યા હશે તે જતા જણાવનાની જરૂર છે કે સુખી થવાના નિયમો વણાઓ અજાણતા પાળે કે અને પરિણામે નાનપણમા દુખી જતા મોટપણે સુખ મેળવી શકે છે જો તેઓના જીવન દતાનો ચોખ્ખો રીતે લખાયા હોય તો તેમાથી ઘણું શીખવાનું તથા સુખ મેળવવાનું જડી આવે એ પણ નિમ્નશર છે, પણ તેના જતાતો કલ્પજ મળી આવે છે એ કારણથી જટાગી ગયેલા દુખીજનો માટે તેમજ નરી ાદના અખત પળમાથી છુટી સુખ મેળવના ધર્મજા ગમ્મનાર માટે તેમજ જે દરેક સ્ત્રી પુરુષ મહેનત કરી તે મહેનતના પરિમાણમા ફળ મેળવી શક્યા ન હોય તેઓ માટે તેમજ જેઓ દુખમા ચાતુ રીમાતા હોય તેઓ માટે, તેમજ મહેનત રી સુખી થવાની ધર્મજા જતા તેમને કાંઈપણ મમમા ઉપોગી મનાવનાની ધર્મજા ખીજાઓન ન હોવાથી જેઓનું દુખ દુઃખ ચયુ ન હોય તેઓ માટે તેમજ જેઓ ચાતુ જમાનાની નાઈ મેળવણી લઈ મેતાના મમજ તથા જ્ઞાનનો ઉપોગ કરા ધર્મજા ધમકવા જતા તે ધર્મજા પૂણ કરી શકા ન હોય તેઓ માટે તેમજ તેઓ કે જેઓ આ વાચતી અખતે પણ હમવાની મિથિ જતા વધુ ઉચી મિથિ મેળવના ધર્મજા ધરાવે છે તેઓ માટે તેમજ તેઓ કે જેઓ ન ધારતી સપતિ તથા સમૃદ્ધિ મેળવના ધર્મજા ગમે છે તેઓ માટે આ રેખ તથા હવે પડીના રેખ છે અને જો નેથી તેઓને થોડા પણ વાલ મગશે તો લખનારને સતોત થો

એક કવી કહે છે કે, ખરી રીતે જોઈએ તો વિપત્તિ શું ચીજ છે તે જાણતું નથી, કેમકે તે મનનો કંપેશ એક વિકાર છે, એક બાળક, કોઈ રાજકુમારના જેવાં વસ્ત્ર, અલંકાર કે વાદનતી દેખા કરે અને તે ન મળવાથી તે દુઃખી થઈ મનમાં ખેદ લાવે કે "મારા જેવો કોઈ દુઃખી નથી," તે બાળકશુદ્ધિ છે, કેમકે તેજ બાળક જ્યારે પુખ્ત ઉત્તરનો થશે ત્યારે જાણશે કે "તે બૂધ હતી: એમાં દુઃખ શું હતું?" એજ રીતે જેમ જેમ વિદ્યા વધતી જાય છે, તેમ તેમ અનુભવ થાય છે કે "વિપત્તિ કાંઈ પદાર્થજ નથી, પણ મનની રચના માત્ર છે."

બાપ ભારત નામનું અપૂર્વ કાવ્ય રચનાર અમર કવી એક ઠેકાણે લખે છે કે, "ખેદરૂપી ઝેરથી મોહિત ન થાઓ અને ધૈર્ય રાખો જેઓ વિપત્તિઓથી નહિ બંધીતા ધૈર્ય રાખે છે તેઓજ ધીર પુરોગ ગણાય છે." છતાં હજારોની ઉચ્ચપાચક કરનારા, સેકરેટી પર હકુમત ચલાવનારા, તેમજ બીજાઓને અનેક રીતે દુઃખ આપી આતંક લેનારા, પોતા ઉપર જરા સરખું દુઃખ આવી પડતા ગભરાઈ જાય છે, એ નવાઈ છે. તેઓ પોતાની હકુમતના અદ્વતીના સમયે બીજાઓને દુઃખ દેતાં બંધીતા નથી, પણ પોતાની દુઃખી અવસ્થા વખતે હૃદયની પ્રાર્થના કરવા મંડી પડે છે, તેમજ બીજાને પણ પોતાને માટે તેમ કરવા વિનવે છે, અને રડે છે, એ ઘણી વખત આપણી પણ નજરે પડે છે.

પડતાં તે માટે બળાપો કરતાં નથી. તેઓ સમજે છે કે કોઈ પણ સ્ત્રીને સુખ આપનારી કે દુઃખ આપનારી ગણવામાં મનુષ્યનું મનજ સુખ્ય કારણ છે, - મનજ એક સ્ત્રીની પરિસીમા બાંધી, તે સુખમય હોવા છતાં તેને દુઃખમય મનાવે છે, અને બીજી સ્ત્રી દુઃખમય હોવા છતાં તેને સુખમય ગણે છે. એથી વધી કેટલાક મહાત્માઓ તો વિપત્તિ કે દુઃખને સુખ કરતાં વધુ સારાં ગણી તેનીજ આગણી ઇશ્વર પાસે કરે છે, અને તેના કારણમાં એવું જણાવે છે કે સુખના સમયમાં ઇશ્વરની તથા પોતાના આત્માની યાદ ભૂલાઈ જતી હોવાથી, વધુ સારું એજ છે કે દુઃખમાંજ રહેવું અને જીવવું કે જેથી ઇશ્વર તેમજ પરમાત્માની યાદ, તેમજ પોતાના કર્મધ્વની યાદ ભૂલી જવાય નહિ. કેટલાકો વળી એમ પણ માને છે કે દુઃખ એ મનુષ્યનો સૌથી મોટો તથા સૌથી ઉત્તમ શિક્ષક છે, કે જે પોતાના હાથ નીચે શીખ્યા આવનાર દરેકને ધણીજ ઉત્તમ રીતે કેળવી, એવું જ્ઞાન આપે છે કે જેથી તે શુભીર, ધૈર્યવાન, બુદ્ધિશાળી, ઉદાર, હિમ્મતવાન અને પ્રાક્રમી બને છે. દુઃખ એક એવા શિક્ષક છે કે જે વગર બોલાવ્યે, વગર માર્યે, વગર લખ્યે કે વગર પરિશ્રમ્યે દરેકને કેળવી તેને અગાહ કરતાં જુદોજ જીવ બનાવે છે, એ કારણથી જેઓને આધિ, વ્યાધિ કે ઉપાધિથી ખમવું પડે તેઓએ એટલુંજ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે એવા પ્રસંગે હિમ્મત રાખનારજ જીતે છે, બાપલા થનાર દરેકને તેના બાપલા થવા માટેની શિક્ષા થવા વગર નથી રહેતી. જો દુઃખ જોવું નથી કે અનુભવવું નથી તે અધુરો છે અને પૂર્ણ નથી. દુઃખથીજ મનુષ્ય ઘડાય છે અને દુનિયા તરેહની જુદી જુદી હેતુવારીઓ શીખી અનેક કાર્યોમાં, તે મનુષ્ય લાયકાત ધરાવતો થાય છે. યાજુ જમાનાનાં દેવાત્ સ્ત્રી પુરુષોમાં જેઓ મોટું માન અને લોકપ્રિયતા મેળવી શક્યાં છે, તેમની પ્રથમની જીંદગીપર નજર કરતાં આ વાત કેટલી બધી સાચી છે તે સમગ્રતા વગર નહિ રહે. તેઓએ જેવાં દુઃખ પોતાની બાક્યાવસ્થામાં તેમજ તે પછી બોગવ્યાં છે તેનું વર્ણન કેટલે સાંજગવાથી પણ આપણા ઉપર ચમત્કારિક અસર કરે છે.

સ્વર્ગનામી પોકર દાઢાલાઈ ઝોનરેજન મીઠો મોખને, ઝોનરેજન સર
શીરોજસાન મહતા અને હેસાત મહાત્મા ગાધી રિમેરેના છવન જનાને
આ બાગતની સાક્ષીય છે એ એ મહાપુરુષાએ દુ ખથી ઝી, પોતાના
શ્રેષ્ઠને જૂની જરામા ડહાપણ માનુ દોત લો તેઓ દાનમાં જોડના
પુણ્ય મનાય કે તે મનાત નહિ અને પોતાની દેવાનિમા જે માન
મેગ પુ દત્ત ને મેગરી સ ન નહિ શ્રી ગમ શ્રી કૃષ્ણ પાડવો છુદ
મહારિર ઇસુ ખ્રીસ્ત નખી સાદેન મહમદ રિમેરે, મહા પુરુષોના છવને
પણુ દુ ખથી / જરૂર દના એ દ એજ-દુ ખ ખમવાની ટેવેજ-તેમને
મળ પુરુષ બના માલતા દુ ખ એ ગમિરુપ કે જે મનુ રૂપી સુવપુત્રે
તપાવે છે અને જે તેમા ફોલમ નિવડે છે તેને મોટચના સુવર્ણ
તરીકે બધાના પ્યારા બનાવે હ જેણે સોમચના મુનપુરૂષે દુનીઆમા
રહેતુ દોય તેણે દ ખથી રનાની જરૂર નથી પણ મહાદૂર થવાની અને
તેની સામે થવાની જરૂર છે

એ સ ધમા મીસીસ હેન રીનમેન્સ નામની અમેરીકાની એ
બાઈએ પોતાના અનુભવ સિદ્ધ કેટલાં પુસ્તકો રચ્યા છે જે ધણી /
ઉપોગી ૫ એ પુસ્તકો વાચતા માનમ પડે છે કે સળેગો કેટલી
વખત બગરાન છતા તઓ મીઈ એવના બધા બગરાન નથી કે દર
ખતે તઓ બધા ઉપર રિજમ મેગવ જે માણસ તથા મન
ને ઝોગખી શકે છે તે સળેગો ઉપ પૂરતાથથી રિજમ મેગરી શકે
છે એટલુજ નહિ પણ સળેગોને પોતાની મરજી અનુસાર ચનારી શકે જે

અનનિ-પત્રી તે દ્ર વની કે બારનીએ તે પ્ર રની હો એ મોટા
પાયાથી ઉપજ ચાર છે એ ને જોગ પાયાઓ આ છે —(૧) માનની
એમજ ધારે છે કે ઉત્તિએ પહોચનાનુ દરેક માટે કદી બની શકે
નહિ અને તેથી સુખ બધા માટે અશક્ય છે અને (૨) ખીલુ એ
કે મનુ યને એ પણ બજર નથી કે તે પોતેજ શીમત કે મુખી
ચવાની સત્તા ધરાવે છે, અને ઘણી વખત પોતાની મરજી અનુસાર
સળેગો ફોવી શકાય છે

દરેક મનુષ્યના જન્મથીજ મોટે ભાગે “લય” ના સસ્કારો પાડવામા આવ્યા હોય છે, અને એ “લય” જ અવનતિનુ મૂળ છે એ લયના પરિણામ. મનુષ્ય પોતાની ઉપર ઝાઝો લરોમો રાખતો તેમજ બીજાઓનો ડર રાખતો થાય છે જે માણસ એ લયને બૂલી જઈ પોતાની મહાન શક્તિનો જલજ્વાળ થાય તો અમુક વખતે તે પોતાની ઇચ્છાનુમાર સંજોગોપર તેમજ વિષતિપર જય મેળવી શકે છે એ નિસશય છે.

મીમીસ હેવેન વીલમેન્સ પોતાના “A Conquest of Poverty” “ગરીબાઈપર વિજય” એ નામક પુસ્તકમા પોતાનો અનુભવ દર્શાવતા જણાવે છે કે ‘ હું પણ સગવડમા ચરીત્ર હતી. પણ જ્યારે શ્રીમત થયાનો મૂળ વાંચો છું છે, તે મને ખબર પડી તથા તે પાસાને કમગતમા લેનાનો ઉપાય મને હાથ લાગ્યો ત્યાંથી મારી હાલત ફેરવાઈ અને દમણા હું સુખી છું અને મને મારી ઇચ્છાનુસાર સપત્તિ તેમજ સમૃદ્ધિ મળી આવે છે જે વખતે મારી હતી અને જે વખતે હું નિષપત્તિમા મુજબની હતી ત્યાં હું મારા જેવું હુ ખી, આ દુનીઆમા મોઠ નહી હો એમજ હું ધારતી હતી, અને બીજાઓને મારાપર સત્તા ભાગવનાર, તેમજ હું પોતાને તેઓની તામેદાર ગણતી આજ ધાગણા મારા હું ખના પાનારૂપ હતી મારે હું ખ આટલે થીજ અગ્રકયુ હોત તો હીક હતું પણ દરેક પળે ખારા માટે, બીજા પૈસા કયાથી આવશે, તેની મને ચિંતા થતી “પૈસા” “પૈસા” મારા મગજમા રમી રહેતા અને તેનાજ વિચારમા હું તેજ અહોનિશ ધ્યાન ધરતી સુતા, ઉઠતા, કે બેસતા મને પૈસાનાજ વિચાર આવતા અને ધણીક વખત તેના વિચારમા હું રજી ખરે જડું તો, મને પાછળથી માલમ પડ્યું તેમ, મનની કંપના સિરાય, બીજી કાઈ પણ મારા હુ ખનુ મૂળ નહતું મારી રક્તિઓ માટે, તેમજ મારા માટે વણા-ઓએ એના નાભીપાસી ભર્યા વચન કાઢ્યા હતા કે હું પોતે પણ મને કોઈ કમનસીબ માનવી ગણી, બીજાઓને મારા કરતા વડુ નમીયનાત

ગણતી અને તે વિચારની અસત્યતા નહીં મના જાય ત્યાં કાં પિયુ તરફની
મના અને વિચાર સરખો પણ ચાલતો ન હતો. અરેખર એજ બૂલધી
મારે અપણુ દુખ ઉત્પન્ન થયું હતું. 'મ્હીં' અથવા 'ર' મારા
વિચારોના પાયાઉપ દત્તા અને તેથીજ દુધ ધારતી હતી કે મારી
કેળવણી માટે દુખ થતા રાને જાહેરે વધારતા હતા.

પણુ આખરે મારી અમ્મન અને શુદ્ધિ જનમૂલ થવા લાગ્યા તે
જનમૂલ થતા પ્રથમ સગવડમાં ધમની પામનમાં અને તે પછી
દુનીયાની પામનમાં મેં કાષ્ટક નવુંજ અનુભવ્યું અને મારા હૃદયમાં
નવો પ્રકાશ પ્રગળ્યો. સે મ્હોં જોના વિચારો, મેં, જ્ઞાન જનમૂલ થનાજ
છોડી દીધા અને નહ અને અકલ્પનો ઉપોગ મના અને માયમ
પડ્યું કે માણસ પોતે પોતાનું નમીન પનાવવાને શક્તિવાન છે,
તેમજ તે એવો ઉભો રહી રાકે કે જેમ જેમ મારા હૃદયમાં રહેતી
શક્તિનો નુ ઉપોગ કરતી ગઈ તેમ તેમ મારી બહીર એકી થતી
ગઈ અને અમાઉની અધાર રૂપી ઇન્દ્રિય ને મ તે હવે નરા
પ્રમાણ તનો જગ્યા નીધી.

પ્રકરણ ૨ જી.

શ્રવિગયી હેલેન વિદ્યે-સનુ આતમવૃતાત.

The heights by great men, reached and kept,
Were not attained by sudden flight,
But they, while their companions slept,
Were toiling upwards in the night,
Standing on what too long we bore,
With shoulders bent and down cast eyes
We may discern—unseen before—
A path to higher destinies
Nor deem the irrevocable past
As wholly wasted, wholly vain,
If rising on its wrecks at last,
To something nobler we attain

ભાવાર્થ—મહાન આત્માઓ ઉત્તરિને જે સીખરે પહોંચ્યા હતા તે કાઈ અકસ્માતિકે બનાવ ન હતો. જે વખતે તેમના મિત્રો રાત્રિની મીઠી નીંદ લેતા હતા તે વખતે તેઓ, જે મોઝાઓ આપણે આપણા ખબા ઉપર આપ્યો નીચી રાખીને ઉપાડ્યા હતા, તે દૂર કરવા માટે જ્યારે રહીને, સખત મેહનત કરતા હતા.

બૃત્તમાળના નહિ ફેરવી રાકાય એવા બનાવોના ખડાએરે ઉપર ચઢીને જે આપણે કાઈક પણ વધુ ઉત્તરિ કરનાર વત્ત રોધી કાઢી રાખીએ તો, અગાક નહિ જણાયેલો જાગળ વધારનારો માર્ગ, આપણને મળી આવશે, અને તેથી માત્રમ પડશે કે, બૃત્તકાળમા જે વખત શુભાયેલો મળ્યાતો હતો, તે સર્વાશે શુભાયો ન હતો.

The best of the flesh the best of the eyes and the pride of life, do draw us to the love of the world but the pains and miseries that do justly follow them cause a hatred of the world. and a loathsomeness there f

THO^U A LITTLE

આધાર્થ—ઉત્તમ ભારા વ ઉત્તમ ભવરાખન સમિત અને શ્રેષ્ઠ અટાવી મગશી, આપમને, સુષ્ટિ મુખ મગવવા લગ્યાવે છે પણ તેની પાછા જે દુખો તથા મુશ્કેલીઓ વાળી ગીને આવે છે તે અતિ તરફ નિરુકાર ઉત્પન્ન કરે છે અને પરિનામ હુનીઆપર કહાયો આવે છે

થોમસ એ. ક્રીપીઓ.

~~~~~

૬ મીસીસ હનન નિત્યે-સ આગળ વખના જણાવે છે કે અને
~~~~~ મારો ઘણો ખૂબ સગા મનુષ્યો હતા અને ખેતી કરીને
સુત્રાત કરતા હતા દેશની મહેનતી મત્તનીતિ તથા
દેશના દ્રવ્યના થતા જેર ઉખોગ એ બે સમયોના કાળે અમારી હાનિ
દરેક રકમ તથા થતી ગઈ અને અમે દેવામાં કુમળા મયા, અમારા
ઘરની દરેક દરેક ચીજ-બગદ-હાન-અને ગંધવાના વાસણો પણ અમે
ગીરા મુખી ખાધા અને પછી વેચી પણ ખાધા ઘરમાં જ્યારે કોઈપણ
એવી વસ્તુ રહી નહિ કે જે વચીને અનાજ લાવી શકાય, ત્યારે મારું ઘર
ઠોડી દુખીજો ગામ જરા તૈયાર થઈ અને પાંચ માઈન દુર આવેલા એ
ગામમાં જરાનો મે રિચાર થોડો તે વખતની મારી લાગણીઓ અને
વિચારોની કંપના કોઈને પણ આવી શકે એમ નથી. હુનીઆથી તમનેની,
બીજારીની હાનતે, પૈસા તથા ખોરાક વગરની દયાળુ સ્થિતિમાં મારા
જોવી દુખી કોઈપણ નહિ હશે એમ મે ધાર્યું કે મારી પામે એક પાઈ પણ
ન હતી તેમજ લવિષ્યમાં પણ તે મેળવી શકાશે કે નહિ તે માટે કોઈ
ન હતી નહિ વિસ વોલો સુધી મે ખેડતનું કામ કર્યું હતું

ને તેમા ફતેહ ન મળવા પછી બીજાગી દાવતે બીજા ગામમા જઈ, નવુ કામ મેળવના હુ આશા ગખતી હતી નિશાસાપર નિશાઆ હુ પળે માગ મુખમાથી નીકળના હતા, અને “માડ શુ થશે?” “હુ કેની અલાગણી” એવા ઉદગારો હૃદયમાથી બહાર પડતા હતા

“ગા નિચાથી અને શી આશાથી બીજે ગામ જવા મે વિચાર કર્યો તે હુ પશુ મને સમજી રહ્યા નથી, જો કે એટલુ તો નહીંજ છે કે હુપળે માડ હૃદય મને તેમ કરવા કહેતુ શહેરમા કેની રીતે કામ મેળવવુ ? કેમ રહેવુ ? કેમ જોવવુ ? મોટાઓ સાથે કેની રીતે પ્રસંગ પાડવો ? વીજે બાગતથી હુ તદ્દન અગ્નણી હતી અને તે પ્રિયે માહિતિ ન હોવાથી હૃદયમા ખીડની લાગણી ઉત્પન્ન થતી હતી તે છતા ખેડુતની અનગ્રામા મને એટલી મધી નિરાશી ઉત્પન્ન થઈ હતી કે, તે હુદગી ગમે તે બોલે છોડી નરી છુદગીમા જોડાના મે નહીં નિચાર કર્યો તે દિનસનો નિચાર કરતા, લમણા જે નિચારો મને આવે છે, તે સાથે સરખાવતા, મોટા ફરક માવમ પડે છે એ વખતે હુ એમજ ધાગતી હતી કે માગ જેની કમનમીન ટાઈ ન હશે દુનીઆમા ધણાંડને ગાડીપોડે કરતા, હનરોપન હુઠમ કરતા, ડંગોડોનો વેપાન કરતા અને અયશ આરામમા મન કરતા જોઈ હુ તેમના જેની ન હતી તે માટે મનમા બહુ બગતી અને તેઓથી હિવટી રીતે હુ હુ ખી કેમ હતી તે હુ સમજી રહતી નહતી

“ તે છતા હૃદય કહેતુ હવુ કે તારે આગળ વધવુ દોન તો શહેર તરફ જવુ જોઈએ અને તાડ ગામ છોડવુ જોઈએ માગમા શુ શુ શક્તિઓ હતી તે પ્રિયે મને તે વખતે જરાપશુ માહિતિ ન હતી, અને તે વખતના નિચારો જ્યારે મને યાદ આવે છે ત્યારે મને મારી તે વખતની મૂર્ખાઈ ઉપર હસવુ આવે છે તે વખતે પશુ મારામા અનેક શક્તિઓ (ચુપ્ત) હતી એ નહીં છે, પણ તે સબધમા હુ પોતેજ અગ્નણ હતી. તે છતાં માર હૃદય મને બીજા ગામ તરફ

જ્યા પ્રે જા કરતુ હતુ અને તેથીજ મે માગ ગામ છે રા નિમય
મો એજ વિચારો માન આપનાથી દુ જે ગિચિમા હમગુ ધુ
તે મને પ્રાપ્ત થઇ છે

“ તે માટે તમે દરેકને જ મુનરાની મને જરૂર જણાય છે કે
દરેકમા અનત મિત્રોએ છે અને જે તે ખીનવાને મન પગ તેમા
આવે તો તેથી દરેકને મધપણુ સઃ વગર ફાયદો થયેજ જે માટે
દરેક થાય છે તે દરેક માર્ય કરવાની રેખા નહિ મેલ છે

માથી પામેના ગૌમમા પદોચનાજ-એ ગામમા મને રજા
સાથે ખીજામુ હતી-એક ઓગખીના મા મુમ પામે મે ૩ ૧૦ મ ના
ક જેથી દુ આગળ મમાકરી મરી સકુ તેજે તે આપવા ના પાડી
અને એક પછી ખીજાને ખીજા પછી રીજાને મે પેમા માટે આજુ-થી
મુ પછુ દરેકે મને નાજ મરી ના મટેમનો સમય તેઓની ગરીમા
ધનો તેમજ અગ્રિમાસનો હતો તેઓ સધળા ગરીમુ તના અને જેઓ
શ્રીમત હતા તેઓની દુ દેવાલગ હોવાથી તેઓની પામે હુ કાંઈ
માગી શકી નહિ રાને નવ રાગા પગુ દુ એથી મીજે દેખાજે આથ
હતી હતી તે પછી આખરે તે ગામના એક મોચીને ત્યા જઈ
પેસા માગવાનો મને વિચાર આ મે રાત્રિના દસ મનાકે તેના જાગજા
મે દોખ્યા ને મોનીએ અજાપમીમા પોતાના ધરના બારડુા ખો યા તને
મે જણાવ્યુ કે મારા મહેરાતા મિત્રોએ મને એક પાઈ પળ ધીરવા
ના પાડી હતી અને તેથી છે ની ધડીએ મહા માગવા તેની પામે
અ રાની જરૂર પડી હતી જે તે પેસા ધીરે તો નજરિકના શરેરમા
જઈ મધ મમ કરી પેસા પેતા કરી તેનુ દેનુ વાળી આપવા મે તેને
જણાવ્યુ આજુજ મહેતા તે મોચી ધરમા ગયો અને દસ રૂપીઆ
લઈ આ મે આખા કિવચમા એ મોચી પામે પેસા માગવા જવા મને
જરા પગુ વિચર આ મે ન હતો કેમકે મને એમ નાગતુ હતુ કે
તે મને નહિ આપજે પણુ ગમે મને એમજ નાગ્યુ કે તે મને પેમા

આપસેજ, અને માગવા જતાં તે પેસા મને મળ્યા. દસ રૂપીઆ મળતાંજ હું શહેરમાં જવા નીકળી અને મારા મનમાં કોઈક નવીન લાગણી ઉત્પન્ન થઈ. માટે હવે મને કહેવું હતું કે 'ખેડુનની છાંદસીમાં કચ્છદાર રહી તારે જીવવાનું સર્ગવનું નથી, અને તેથી તું શહેરમાં જા અને જેમ શ્રીમત્તે સુખી થવા તેમ તું પણ સુખી થશે, પણ શહેર પામે આવનાં મુશ્કેલીમાં તો દસમાંથી સાત રૂપીઆ ખર્ચાઈ ગયા હતા, અને તેથી મને લચિપ્પ માટે પાછી ચિંતા થવા લાગી. વિચારની અસર મનપર કેવી થાય છે, તેની સાબીતી હમણા પણ મળી. વેપાર રાજ-ગાર્દથી ગાંઠ રહેલાં શહેરમાં ફરવા જતાં અવરની ચિંતાના સખમે મને કાંઈજ ગમ્યું નહિ, અને તે શહેરમાં નહિ આવી હોત તો સાડ થાત એવો વિચાર ઉત્પન્ન થયા એક ધર્મશાળામાં જઈ મુવા માટે ગોઠવણ કરીને ખીજે દિવસે રહેવા માટેના એક જગ્યા મેં ભાટે લીધી મારી પાસે હવે કંઈ એકજ રૂપીઓ રચા હવે ખાવાને માટે બે દિવસમાં ખર્ચ કરતા મારા સધળાં નાણા વપરાઈ ગયા અને મારી પામે એક પાઈ પણ રહી નહિ.

“પણ દિવસ મુશ્કેલી નોકરીની ગોધમાં હું ચળી રખડી અને તે વખત હરમ્યાન મને ખાવાને પણ કાંઈ ગમ્યું નહિ “શું કરવું,” “શું કરવું,” એજ વિચારો મારા હૃદયમાં ઉત્પન્ન થવા લાગ્યા. આખરે વનમાનપત્રોની ઓરીઓમાં નોકરી મેળવવા મેં ફાંફાં મારવા માંડ્યાં. મોત અને જીવિત વચ્ચેની છેલ્લી લગ્નદ હમણા આગતી હતી, અને કાંઈપણ કામ કરવું, એજ મારો મક્કમ વિચાર હતો. શહેરમાં કેટલાક શ્રીમતો મારા સમાં હતાં, તે છતાં તેમને મળવા મને ઇચ્છા થઈ નહિ. જાપાઓમાં નોકરી માટે જાહેર ખજાર આવતી તે હું વાંચતી, અને મને મનમાં એમ થતું કે હું પણ કોઈ ટેકાળે કલાર્ક કે રમેઈઆ તરીકે ચાલી શકું એમ છે. પણ મન તેવું કામ કરવા ના પાડતું. આખરે મારો વિચાર જાપામાં લેખક તરીકે લખવાની નોકરી મેળવ-

તાના થયા આરા પીરા માટે કે મોજ મળતુ આવ્યા માટે મને ૦/૨૧
 પણ વિચર આત્મા ન દતો આખરે દશએલી નદેર ખમ નાદા
 પાપા પડે કામનાર એક પતના અધિપતિએ, મને ૩. ૦ ના પગાર
 નોકરીએ મળી, અને એ નોકરી મળનાર, એક કપાલો અને અગાઉથી
 આપવા, તે અધિપતિને મે વિનયો પ્રથમ તો એક કપાલો આપવા
 તેને ના કહી, પણ ત્યારે મે તેને જાણવું કે મને છેલ્લા
 ૧૫ વિમર્શી કાન પણ ખેનમ આરા મળો ન દતો ત્યારે પૂની
 આજુ પછી તેએ મને એક કપાલો આપ્યા એ બાદ મે એ પાપા
 માટે ખન કમરથી મહેનત કરવા માટી અને તેમા વખસા ઉપગત
 તના ૫૦૦ થી ૧૦૦ માદકો વધારવામા પણ મે મહેનત લીધી પણ
 ૭ મહિના પગાર થવા પનની બનેર ખમગ નધ થઈ, અને તે પા
 ૫૩ નધ થયુ અને પરિણામે હુ તકન નિગધાન થુ પડી

વિન્યાર થઈ પડવા ગ્યા, માઝ મન નહન આવધ હતુ
 અને માન મનમા જગા પણ નિગવા હતી નદિ માઝ મન
 કહેતુ હતુ કે " જેને આનરાને ના છે તેને આરાનુ પણ મળશેજી "

અને તેમજ થયુ એક ખીજા રત્નપાત્રપત્રમા મને નોકરી મળી
 અને મનીને કપાલો આસીમનો પગાર માટે માટે નક્કી થયો
 એ મહિના બાદ મે નોકરી પણ ચખ અને મે ઠગા મને જગા પણ
 નોકરી હતી નદિ અને મનમા જગા પણ દિવસગી થઈ નદિ દુ દર
 પગે વધતે વધ માગી વિધિને મેળવતી હતી અને માઝ મન, ખતની
 આથે અનંતના વિચારોને પણ સાથે મળી, વધુ મળતુ નવુ જગુ
 હતુ શરૂઆતમા-અધાન માઝ ગામ ડાવા પહેલ-માગ પોતાની ઉપર
 મને કાઈ વિશ્વાસ નહતો હમણા તેથી ઉલગી રીતે માત્રમા હુ અચૂ-
 વિશ્વાસ રાખતો હતી જેમ જેમ હુ ચારી વકિતમા વધુ વિશ્વાસ મકતો
 હતી તેમ તેમ હુ નધ સાદે મમ કરી શકતી હતી એક દિવસે પ્રભા
 તમા, મપન પધારીયા જાગૃત થનાજ અને વિચાર આવ્યો કે, હુ પણ

શ્રીજ્ઞ માનવિઓ માફક “મદ્દાન” કેમ નહિ થઈ શકું? આત્માની શક્તિ સ્પુરવાથી તે પણ જની શકશે હું વિચારમાં પડી. વધુ મનન કરતાં જણાયું કે દુનીઆનો દરેક માનવિ “મદ્દાન” થવાની શક્તિ ધરાવે છે, પણ તે માટે તેને પ્રબળ ઇચ્છા થવી જોઈએ જે રીતે એક નાના શ્રીજ્ઞમાથી મોટું જાણ, તેની ગ્રાખણીઓ અને પાદકા પણ પ્રગટ થઈ શકે છે, તેજ રીતે, એક આત્મામાંથી હજારો શક્તિઓ ઇચ્છાનુસાર પ્રગટી, હજારો કાર્ય કરી શકે છે આ વિચાર પોતાની મેળેજ મનમાં ઉત્પન્ન થયો હતો, અને તેના પ્રભાવે મારી દ્રષ્ટિ ખુલતા, મારી ક્ષાલતમાં મોટો ફેરફાર થઈ ગયો.”

The first study of mankind is man

Pope

માણસ એ એક નાની દુનીઆ છે દરેક મનુષ્ય એક નાની દુનીઆ ઉપે કામ કરે છે અને તે પોતાની ઇચ્છાનુસાર વિચાર કરવાની તેમજ કાર્ય કરવાની શક્તિ ધરાવે છે, એટલું જ નહિ પણ તે પોતાના નમીમનો અનાવનાર થઈ શકે છે. આમ જનવામાં જે મુશ્કેલી છે તે એક જ છે મનુષ્ય પોતે પોતાનેજ ઓળખતો નથી તે પોતાની શક્તિથી બેખબર છે

Man ! Know Thyself

મનુષ્ય પોતે પોતાને ઓળખ! એ શબ્દો એજ. કારણથી દરેક શ્રીજ્ઞસુદ્ધના મોદામાંથી પોતાના ઓછા જ્ઞાની મધુ માટે નીકળે છે જે માણસ પોતાને ઓળખી શકે છે, તે પોતાના મશ્વરને પણ ઓળખી શકે છે, કેમકે સાથી મોટી ઇચ્છા જો કોઈ પણ મનુષ્યમાં હોય તો તે એ છે કે પરમેશ્વરને-પોતાના આત્માને-ઓળખવો અને તેને મેળવી પરમ આનંદની પ્રાપ્તિ કરવી એજ કારણથી તે પરમેશ્વરને સર્વ શક્તિમાન ગણે છે, અને પોતે પણ તેવાજ શક્તિમાન થવા ઇચ્છા કરે છે.

“મને ખીજી તોફરી તગતજ મળી અને મારી ખાત્રી થઈ કે મનુષ્ય જે પ્રબળ ઇચ્છાવાળો હોય તો, પોતાની ઇચ્છાનુસાર તે દરેક કાર્ય કરી શકે

છે એવાં એમ નીકળી ગયા અને 'મહાન' થવાનો માન વિચાર તે દુઃસ્વાન વધુ અને વધુ દૃઢ થતો ગયો. એક વખતે મારો રખેનો એક રિપય (Article) મારા પત્રના અધિપતિએ વખોડી કાઢ્યો અને માગ મનમાં એક નવોજ રિચાર ઉત્પન્ન થયો. મને વિચાર આવ્યો કે મેં લખેના રિપયને બીજા માણસ વખોડી કાઢ્યો હતો તે શું થોડું હતું ? તેને માટે રિપય વખોડી કાઢનાનો શું હક હતો ? બીજા મનુષ્યો-નોકરો-ના મગજ ઉપર કાણુ રાખનાનો તેમજ તેમના હાથે પોતાની જ દ-ઝા નુસાર વેપ્ત બખાવવા શક્તિ ધરાવતા હોય એ બની શકે કેમકે બીજાઓ પોતાના સરીરને તેમજ મગજને તેના તાબામાં આપના તૈયાર હતા, પણ મારા મગજ પર કે માગ મગજે મુલવેલી આત્મીકતા (Article) પર પોતાનો કાણુ રાખનાનો બીજાને શું હક હતો ? આ વિચાર આત્મજ્ઞ એક અત્યંત વર્તમાનપત્ર મદના મેં નક્કી કર્યું કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે જેમ જેમ મને પોતામાં વિશ્વાસ વધતો ગયો તેમ તેમ મારી હાલત સુધરતી ગઈ.

“એક ચીજ હું કરી શકીશ” એમ જો કોઈ ખરા દિવથી-હૃદયથી-માને છે તો તે કરી શકે છે, અને જો એ વિચાર વિશ્લેષના વિચારને ઉત્પન્ન થાનો વખત પણ આપવામાં આવે નહિ તો એ નક્કી સમજાવે કે એવો એક પણ પદાર્થ દુનીઆમાં નથી કે જે કાંઈને અટકાવી શકે.

‘બીજા મનુષ્યો દુનીઆમાં સારી સ્થિતિએ પહોંચી નથી શકતા તેનો સજન એજ છે કે તેઓ પોતાની સ્થિતિમાં સુધારો વધારો કરવા પ્રયત્ન કરતા નથી તમે પુછશો કે “પોતાની શક્તિ પર વિશ્વાસ કેવી રીતે રખાય ?” તેનો જવાબ એજ છે કે “તમારી શક્તિમાં અમુક હદમાં ઓછો વધતો વિશ્વાસ રાખવાનું તમે પોતેજ નક્કી કરી શકો એમ છે એ માટે નાના કામોમાં તમે સદ્વિચારમાં પોતાની શક્તિમાં વિશ્વાસ મુકના સીમો અને થોડા વખત પછી મોટા કાર્યોમાં પણ તમે દૃઢ વિશ્વાસ રાખના થશો.

“ દુનીઆમા હજારો પ્રેમના, જુદી જુદી તત્ત્વા મનુષ્યો વેરામા આવે છે, જેઓ જુદી જુદી વિદ્યાઓ, દુનિયા અને કળાઓનો અભ્યાસ કરવામા મોટું માન સમજે છે એવા જુદી જુદી વિદ્યાના અભ્યાસીઓ પોતાના વિચાર અનુચાર, જુદી જુદી વિદ્યાઓ ખીજ અમુક વિદ્યાઓ જગત વધુ ચઢતી છે એમ માને છે એવાઓના વિચારો સત્ય છે કે કેમ તેની તકગતમા નહિ ઉતરના એટલુ તો ખાતરીથી કહી શકારો કે “પોતાને ઓળખારનો,” (To know the self) અભ્યાસ ખીજ સર્વ અભ્યાસમા પ્રથમ દરજ્જે ધરાવે છે, એટલુજ નહિ પણ એ વિદ્યાના અભ્યાસીઓ થોડા વખતમા ખીજ બધી વિદ્યાઓનુ જ્ઞાન મેળવી શકે છે એ વિદ્યાનો અભ્યાસી પોતાને તેમજ પોતાની શક્તિને ઓળખતો હોવાથી, પોતાની શક્તિ અનુસાર વગર બ્હીકે-માન, અપમાન કે વિજયના ખ્યાન વગર-કાર્ય હાથ ધરે છે, અને પોતાની ઈન્ધાનુમા પરિણામ લાવે છે તેના પોતાના શિવાય તેને “ ના ” કહેનાર કાંઈ નથી અને દરેક કાવમા કતેહ મેળવના માટે તે બરોમર વિચાર ગુજના કરે છે, કેમકે કાર્યની શરૂઆતગ કાર્યના વિચાર સાથે થાય છે

“ જે માણસ ખીજની નોકરી કરી પેટ ભરના જગા રાખે છે, તે આખો દિવસ ખીજ માટે હાથ કરે છે અને તેને વિચાર કરવાની જરૂર નથી તેનો અધિકારી તેને માટે વિચાર કરે છે અને તે વિચાર અનુસાર તે નોકર ચાલે છે, અને તેમ વામો વખત ચાલુ રહેતા તેનુ મગજ ખરાઈ જવાથી, તે વિચાર કરવાની શક્તિ ગુમાવી દે છે

“ મનુષ્યનુ નામ સાર્થક કરવા ઇચ્છનારે પોતાની શક્તિ પોતાના અધિકારીને વેચી નાખનાર નોકર માફક વર્તન રાખવાની જરૂર નથી દુનીઆ અને તેનુ શાશ્વતપણુ વગર મેહનતે સારી રીતે કાવમ રહે તો માટે જરૂરનુ છે કે શુદ્ધિશાળી મનુષ્યોએ નવા નવા વિચારો કરી,

કલ્પ ક્ષેત્ર, મળ અને જ્ઞાન અનુસાર, દરેક કાર્યમાં મુધારો કરવો જો
અનુષ્ઠા એ વિચારમાં શકા વાવે છે, તેઓ એ વાન બૂવી જાય છે કે
પુખ્ત વિચાર કરી બીજાઓ માટે જરૂરો મેદનન કરનારાને તેમની
મેદનત કરતા પણ વધુ બદલો, અવસ્થા પરિપક્વ થતા મળે છે,
કેમકે જ્યારે તેઓ બીજાઓ માટે મેદનત કરતા હોય છે ત્યારે તેઓ
નવું નવું જાણી પરિપક્વ વિચારના થાય છે, અને તેમાં સંપૂર્ણ
ચત્તાજ બીજાઓને પાછા મુકી આગળ જાય છે પૈસાના ચુનામે જ્યા
મુધી મળતો હોયોમ કરતા નથી ત્યાં મુધી જેવીને તેવીજ સ્થિતિમાં
રહે છે આપણા મળુરો અને સામાન્ય નોકરાની સ્થિતિ આવીજ છે
તેઓ દિવસના રોજે અથવા મહિનાના નાના પગારે નોકરી કરે છે
અને જો મળે છે તે પેટ ભરના માટેજ છે એનું જ માત્ર સમજો છે.
આવા માણસોની હાલત કયાથી મુધરે ?

‘ ૨૫ ’ અથવા ‘ પોતાને ’ એવજાનું જ્ઞાન જ્યાં મુધી મળ
અને મળ્યું નથી ત્યાં મુધી તે હોયી પાપરીએ કે આખા સ્થિતિએ
પહોંચી શકતો નથી સત્ય જીએ તો માણસની ચક્ષુની શક્તિએ એ
જ્ઞાન ઉમ્મ જ્ઞાની સાથેજ થાય છે એ જ્ઞાન આત્મામાંજ છે અને તે
બહાર નિકળના હવેજે હોવામાં મારે છે, પણ જો તેને બહાર નીકળ
વાનો માર્ગ ન આપવામાં આવે તો, અને તેને દામી દેવામાં આવે તો,
હવે સ્થિતિ કયાથી પ્રાપ્ત થાય ? યજ્ઞાઓ તો પોતાના આત્મામાં રહેલા
આ ત જ્યાં અજાણ હોય છે અને તેથીજ તેઓની હાલત કેમગી રહે
છે જો તેઓને એ જામનું જ્ઞાન થાય તો તેઓ પોતાની સ્થિતિ
મુધરવા પ્રયત્ન કરેજ અને તેવો પ્રયત્ન પૂર્ણ ઉમગથી થતા તેની
પગનનાની મેડી ગુની જાય છે, અને તે વિપત્તિ પર વિજય મેળવી
આગળ વધે છે

પ્રકરણ ૩ જી.

વિચાર બળનું પરિણામ.

The Most powerful forces in the universe are the silent forces and in accordance with the intensity of its power does a force become beneficent when rightly directed, and destructive when wrongly directed This is common knowledge in regard to the mechanical forces, such as steam electricity &c, but few have yet learned to apply this knowledge to the realm of mind, where the thought forces are continually being generated and sent forth as currents of salvation or destruction

JAMES ALLEN

દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવ અનુસાર, દરેક કાર્યમાં સુધારો કરવો. જે મનુષ્યો એ વિચારમાં શંકા લાવે છે, તેઓ એ વાત બૂલી જાય છે કે પુખ્ત વિચાર કરી બીજાઓ માટે જીવંતોડ મેદનત કરનારાને તેમની મેદનત કરતાં પણ વધુ બદલો, અવરથા પરિપક્વ થતાં મજા છેજ, કેમકે જ્યારે તેઓ બીજાઓ માટે મેદનત કરતાં હોય છે ત્યારે તેઓ નવું નવું જાણી. પરિપક્વ વિચારના ચાપ છે, અને તેમાં સંપૂર્ણ થતાંજ બીજાઓને પાછળ મુકી આગળ જાય છે. પૈસાના ગુલામો ત્યાં મુધી મગજનો ઉપયોગ કરતાં નથી, ત્યાં મુધી જેવીને તેવીજ સ્થિતિમાં રહે છે. આપણા મજુરો અને સામાન્ય નોકરોની સ્થિતિ આવીજ છે. તેઓ દિવસના રોજે અથવા મદિનાના નાના પગારે નોકરી કરે છે અને જે મજા છે, તે પેટ ભરવા માટેજ છે એટલુંજ માત્ર સમજે છે. આવા માણસોની દાસત ક્યાંથી સુધરે ?

પ્રકરણ ૩ બું.

વિચાર બળનું પરિણામ.

The Most powerful forces in the universe are the silent forces: and in accordance with the intensity of its power does a force become beneficent when rightly directed, and destructive when wrongly directed. This is common knowledge in regard to the mechanical forces, such as steam, electricity &c., but few have yet learned to apply this knowledge to the realm of mind, where the thought forces are continually being generated and sent forth as currents of salvation or destruction.

JAMES ALLEN.

ભાવાર્થ—બ્રહ્માંડમાં શેષથી વધુ બળવાન જે શક્તિઓ છે તે શાંત શક્તિઓ છે. જે વેગના પ્રમાણમાં એ શક્તિઓનો કુપ્રયોગ થોડાં દીને કરવામાં આવે છે, તે પ્રમાણમાં તે લાભ આપે છે, અને જે વેગના પ્રમાણમાં તેનો ખોટો કુપ્રયોગ કરવામાં આવે છે, તે પ્રમાણમાં તે નાશકારક નીવડે છે. વરાળ, વિદ્યુતી વગેરે ધાર્મિક બળોના સંબંધમાં એ બીના તે સામાન્ય રીતે મળી હતી, પણ જે મનોશાન્ત્યમાંથી દૂર પડે ત્યારે કરે એવા રીતે મળી હતી, તે પ્રવાહો ક્રમશઃ દીને બદલ મોક્ષવામાં આવે છે,

અને છે

“હું” મારા ભાવના ધરમાં પાછી ફરી, જ્યાં ધરતી મોક્ષેલિના...
 મોક્ષેલાં આવવાનો સળવળ પુછતાં સત્ય બાળત મે તેને કહી. એ વાત તેણે સાંભળી કે તેણે વિચાર કર્યો કે મારા જેવાં ગરીબને તેના ધરમાં વધુ વખત રાખવું સલામતિ ભયું ન હતું. હું થોડો વખત પછી “સ્વ અને “સ્વત્વ”ના વિષય ઉપર એક લેખ લખવા બેઠી તે તે પૂરો કરી ગઈ નહિ, એટલામાં ધરધણીએ આવી મારી સ્થિતિ વિશે ખુલાસો પુછ્યો. મેં સાચી વાત જણાવી દીધી અને મારો લેખ પણ વાંચી સાંભળાવ્યો. જેમ જેમ હું લેખ વાંચતી ગઈ તેમ તેમ તેના ઉપર

ધણીજ સારી અસર થતી ગઈ અને તેના ન્દેરા પર આનંદ પ્રકાશતો
મેં જોયો. લેખની અધ્યક્ષે આવી પહોંચતા, ઘરની માનેશના
રોમે રોમ ઉભા થતા હાથ એવી અસર તેને થઈ, અને
લેખ પૂરા થતા તેણે મને કહ્યું “તમે આવું ઉત્તમ લખી શકો છો
તેની મને ખબર ન હતી હવે મને ખાતરી થઈ કે તમારી રાહથી પે.
કરવાની શક્તિ તમારામાં છે આ લેખ તેમજ નવું પત્ર પ્રગટ કરના
માટે નાણાની વ્યયથા ખીજે કોઈ પણ ઠેકાણે કરવાની જરૂર નથી
મારી પામે વિસ હજાર રૂપીઆ છે તે એ કામે માટે તમને આપના
તૈયાર છું. તેની મદદ રીમારના હું જરા લગાવું પણ તરતજ મેં
તેની માગણી રીમારી નહિ અને તેને ત્યાં તેના ધણા આમદથી
જમવા માટે કશું ન થઈ તે પછી તે મારી ધણીજ સારી સંભરના
કરતી દિનસે દિનસે સંભરેલા ફરમાના ગયા અને નસીબ કહો
સ્વત્વની મારી પીછાણ કહો ગમે તે કહો-ધણાએ મને નાણા ધીરવા
માટે માગણી કરના લાગ્યા મેં તે લેવા ના શ્લી અને મારૂં વર્તમાનપત્ર
છાપવા એ લીથેઆફ પ્રેસ તૈયાર કરી માગ પહેલા પત્રની ૨૦૦૦ નકલો
તૈયાર છાપવાની જોવાણ કરી અને છાપવા બાદ તૈયાર મારફતે તે
જુદા જુદા માણસોપર મોકલી થોડા વખત બાદ મારફતે પત્રના લવા
જમ તરીકે સેવા રૂપીઆ આપના લાગ્યા અને પરત્રતોનો અફ
અસ્ત પામી વ્યવસ્થાનો સુખ ઉગતો મને દેખાશે.

જે દિનસે ૩ ૧૧ સાથે મેં મારી છે ની નોકરી છોડી હતી
તેજ દિનસથી રજા ત્રતાના સુખનો પ્રમશ મારે માટે જગના લાગે
હતો જેમ જેમ મારી સ્થિતિ સુધરતી ગઈ તેમ તેમ હું મારા
મનની સ્થિતિની સરખામણી બાલ પદાર્થો સાથે કરના લાગી અને
પરિણામે મને માવજ પડ્યું કે મનની હવની-આપણ શક્તિ સાથ
બાલ પદાર્થોને ઘાડા સંધ હોવેજ જોખએ મારી ખાતરી થઈ.
વિચારજ પોતાના સંબધમાં આવના પદાર્થો અનુસાર અને પોતાના
વિચાર બગના પ્રમાણના સાથ નરમ્મ રૂણ લાગી શકે છે માણુમ

જેવું પોતાને માટે ધારે છે, તેવુંજ તે પોતાને માટે કરે છે. વધારે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહીએ તો મનુષ્ય જેવા જેવા વિચારો કરે છે, તેવાજ વિચારને અનુસરતો આકાશ થાય છે, અને તેવાજ સંજોગો પણ ઉત્પન્ન થાય છે.

“આ સત્ય સાધારણ જીવિતી સમજાય એમ નથી. દરેક માણસે નિઃપક્ષપાતપણે પોતાની કિંમત આકતા શીખવું જોઈએ. તેણે માત્ર બીજા માણસો સાથેજ નહિ, પણ બીજાં પશુ, પક્ષિ, પ્રાણી અને પદાર્થો સાથે પણ પોતાની સરખામણી કરતા, તથા તે ઉપરથી શીખામણ લેતા શીખવું જોઈએ. તેણે એ બાબતની ખાતરી રાખવાની જરૂર છે કે મનુષ્ય બધાનો સર્વોપરી થવાને સરજાયેલો છે અને સર્વે કાળની વીજે ઉપર કાણુ ધરાવવાની તેની શક્તિ છે. આ વિચારો કેટલાકને આકાશ પુષ્પવત્ લાગશે પણ તે છતાં તે સત્ય છે. પોતાની શક્તિ ઉપર વિશ્વાસ બેસવા શિવાય માણસ કંતેહ મેળવી શકતોજ નથી. ઇતિદાસ આ બાબતની સાક્ષીમા અનેક દૃષ્ટાંતો પૂરા પાડી શકે એમ છે.

“દરેક મનુષ્યની ચક્તીની શરૂઆત વિચાર સાથેજ થાય છે. મેં પણ ઉત્તમ રીતે વિચાર કરવો શરૂ કર્યો અને તેનું પરિણામ એ આવ્યું કે મારી સ્થિતિ ફરવાઈ ગઈ

“એવું ઘણુંકા કહે છે કે ‘દુનિઆનો દરેક માર્ગ સત્ય તરફ દોરે છે.’ મારી અવસ્થા એ પ્રમાણેજ થઈ. વિચાર બળ સંબંધમાં મેં કેટલોક અભ્યાસ કરવા માંડ્યો અને તેમ કરતાં મને વિશ્વાસ ઉત્પન્ન થયો કે વિચાર બળના પ્રભાવે દરેક માણસ દુનીઆમાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ તેમજ ખરાબમાં ખરાબ બીજા કરવાની શક્તિ મેળવી શકે છે, દુનીઆની છુપી વાતો જાણી શકે છે, દરેક વિદ્યામાં પ્રવિણતા મેળવી શકે છે અને અનેક ચમત્કારો કરી શકે છે.

“કેટલાક શ્રીકૃષ્ણ-તત્ત્વવેત્તાઓ—અને વિચારકો એવું જણાવે છે કે, આ દુનીઆ અસાર છે, દુનીઆ ભુટ્ટી છે, દુનીઆ માયારપ

એ અને નેથી કોઈ પણ મનુષ્યે તેમાં ન ક્રિયાના આ અભાગમાં પોતાને બૂદી નહીં પોતાને પણ અચાનક અને અચમત્સર માનવો નેદરે એ વિચાર બાધથી આ વખતે મને અમર પડી કે એ વિચાર તરત ખોગે હતો અને ખરી બાબત તરત જુદી / દની એ પડી રહ્યું નાથી- મારા આ માને-મારા અત્યંત વધારાને : બહુજ હિમ્મત મની માટે ' : -મારો આ મા-મને હવે પણ મેલો હતો કે 'તાગમાં અત્યંત શક્તિ છે જે હિમ્મતની શક્તિઓ જેટલીજ બાધાન છે તુ તેનો ઉપરોગ કરતાં થી ન બચારે એ વિચાર મારા મનમાં ન થયો ત્યારે મારી અશક્તિની મેટીઓ તમામ તુમી મધ અને 'અશક્તી' મને ટોળી જતી હોય એમ મન લાગ્યું એ વિચારની અસર કેટલા પણ પણ થઈ અમે મારી આન લેવાની નમિત વધી અને વધુ મળથી દમ નેના તાગી વળી જેમ જેમ મારી આસ લેવાની શક્તિ વધતી ગઈ તેમ તેમ મારા શરીરમાં પણ મુઠા થયો ગયો

મજબૂત અને વિચારથી ન, જુદા જુદા નિર્ણય પરિણામો આવે છે મારા નિર્ણયો સારા અને નિરાશાના વિચારો ખરાબ પરિણામ નાને છે તમે એ માટે તમારા હૃદય સાથે તરફળે વિચાર કરો અને તેમ કરતા એના ન વિચારને તમારા મનમાં ફેલાવો કે તમારી ઉત્તરિના વિચારો કરવાને તમને હક છે તેમજ શક્તિ છે હરપણે તમે મેલો કે કે તરફ ચીજ કરવાની શક્તિ મરાતુ છું, અને તેમ અને તે માટે ઇચ્છા ગણુ છું એ સમજોને તેમજ તેના આશને તમારે રૂપ રૂપે ફેલાવો થોડા વખતમાં તમારામાં ફેરફાર થયો નમો જણાશે અને તમારી ઇચ્છા પણ પામવા સમર્થો જન્મ પામતા તમે જોશો પૈસા મેળવવાની દિનિ ગણનારે પૈસાની ઇચ્છા કરી નેદરે એ ખડ છે કે માઇ કરના થીજ પૈસા મળે છે પણ એ કરવાની શક્તિ અથવા તે પહેલા કરવાની ઇચ્છા ઉત્તર થરી નેદરે એ ઇચ્છા દ્રઢ થનાજ મામ કરવાની શક્તિ આવશે તાત્પર્ય એ છે કે દ્રઢ વિચારજ એ કરવાની શક્તિનો સાથી મજબૂત અને વિચાર પાયો છે

વિચારજ દુનીયાને યાચી રાખનાર પાયો છે, જે મનુષ્યને પહેલાં મજબૂત બનાવવાનું કાર્ય કરે છે, અને તે બાદ એ મજબૂત માણસ દુનીયાને યાચી ગણવામાં મુખ્ય ભાગ લે છે.

“જે દિવસથી મેં છાપખાનાની નોકરી છોડી, તે દિવસથી ગરીબાઈ અને ખેડીક મને કાંઈપણ પળે આવી નથી. જે વર્તમાનપત્ર મેં મારા વિચાર બળના પ્રભાવે કાઢ્યું, તેનાથી માંડ નસીબ ફરી ગયું, એમ હું નથી કહેતી, પણ તે પત્ર જન્મ પામ્યા બાદ, ગરીબાઈની કંગાળીયતથી મને ડહોપણ ખમવું પડ્યું નથી એ વાત સત્ય છે. એ વિચાર બળના પ્રતાપે મારા પ્રાણેશ્વરને ધર્મેશ્વર ખેડીના રોગ ઉપર હુ દોહ મેળવી શકી હતી, કેમકે એ દુખની ઘડીએજ મને શીખવ્યું કે વિચાર બળ રોગ ઉપર પણ સત્તા ધરાવે છે. મારા પતિની દુખી અવસ્થાએ કદાચ મારે માટેજ નહિ પણ આખી દુનીયાના લાલ માટે એક નવો શીખરતાઈ નવો ખોલ્યો હતો. આ જાનથીજ વિચાર બળ પર હૃદયની શક્તિ પર વિશ્વાસ ગણતા અમે ગીખ્યા, અને તે પછી મને એ પણ સમજાયું કે એ વિચાર બળ એક વિદ્યા હતી, જે જુદા જુદા અનુક્રમે શીખનારી દરેક માણસમાં શક્તિ છે. મારા પતિનું દરદ સાંઠે કર્યા બાદ, હૃદયે મને વિચાર બળ પર એક પુસ્તક લખવા પ્રેરણા કરી અને મેં તે લખ્યું. તે વખતે તે ડાખવા માટે પૈસા ન મેળવાયી, ‘પુસ્તકની નકલ ઉતારવા જે કાંઈ ઇચ્છા ધરાવજે, તેને તે માટે ૩ રૂપા આપવા પડશે’ એવી જાહેર ખબર મેં ડાખી તે સાથે મેં ઇચ્છા કરી કે મારી પામે હજારો રૂપીઆ આપવા જોઈએ તેમજ ‘અન્ય’ અને હજારો રૂપા, તે ચોપડીની નકલ ઉતારવા માટે મારી ઉપર આવવા લાગ્યા.

મીમીમ હેવેન વિન્મેન્સ આગળ લખતા જણાવે છે કે “મારી ચોપડીની નકલ ઉતારવા માટે મને હજારો રૂપીઆ મળ્યા અને તેમાંથી મેં જુદી જુદી મીલકતો ખરીદી, મોટા મોટા નગરા

બધાઓ, અને માફ બપખાનું પણ વસાવ્યું. બહીરની સામે આ તે પગ જય મેળવી પોતાની સકિનો મંપૂર્ણ વિશ્રામ મગવતા થયા પછીજ આ પંડિત્રામ આવ્યું હતું અને તે માટે સકિની ખીચાઈને નેજા ખરેખર માન ઘટે છે

“આ વખાણ વાચના કોઈ કહેશે કે તમાગ જેવા મગજ ધરાવનારા તથા પોતાની સકિને ઓગળનારા મનુષ્યો માધાન્ય રીતે ફુલીઆમાં નજરે પડતા નથી સામાન્ય રીતે તો એથી ઉતરીજ કીસમના મનુષ્યો નજરે પડે છે, અને તેથી તમારો કાખનો તો અપરાધ કેવોજ માની શકાય તમાગ મગજમાં પૈસા હતા અને તે ૩૦ દરેખના મગજમાં હોય નથી

‘આન નેનાગઓનું કહેવું સત્ય હોય એવું હું નથી માનતી મારા જ્ઞાતાઓ નહોતાનો ભાગ જેના જાણીએ કે બીજાઓની માફક નાનપણમાં હું મને કમઅકલ્પ અને કમનાશતવાળી ધામની હતી. એટલુંજ નહિ પણ બીજાઓ મારાપર હુમ્મ કરવાને સરમ્મયના છે એમ હું માનતી હતી તે હતા એ પણ કહેવાની જરૂર છે કે મને આવા વિચારો આવતા હતા તે સમયે પણ મારા હૃદયમાં તેજ કેવો પ્રકાશ રૂપે જવાગારૂપે-એના વિચારો ઉત્પન્ન થતા હતા કે જેના પ્રભાવે હૃદય જોર કરીને કહેવું હતું કે એ માન્યતા જૂન બરેલી છે એજ તેજથી-એજ હૃદયના પ્રકાસથી-મારી સકિની કીમ્મત આકર્ષાઈ હું સીખી અને તેથીજ માફ તારણ થયું

“જે મારા સબધમાં બન્યું તે બીજાને માટે પણ મનીશક એમ ■ જે મારે માટે ખરૂં છે તે બીજા માટે પણ ખરૂં હોઈ શકે

“ઉપરના ફકરાઓમાં લખેલી રિમતો સાથે દરેક મનુષ્યની છાત્રીની સરખામણી કરવામાં આવશે તો તે પણ તેનીજ જાણને

“દરેક સરીરમાં એક એવો આત્મા રહેલો છે કે જેની ઉદાણમાં ઉતરી, તેની સાથે મનિલાના રાખાથી દરેક મનુષ્ય વધુ સકિનવાન બની પોતાને પાણીદાર-પુરુષાર્થી-મનનાન-કરી શકે છે

“તમે શું એ હૃદયતેજનો અનુભવ કર્યો નથી? કોઈ અમુક કાર્ય વખતે તમારા હૃદયમાં અમુક પ્રકારની વિરૂદ્ધ અથવા અનુકુળ લાગણી ઉત્પન્ન થાય છે. કેટલીક વખત અમુક કાર્ય કરવાનમને ઇચ્છા હોય છે, તે જનાં તમારું હૃદય તેમ કરવા તમને ના કહે છે. ઘણીક વખત તમારા હૃદયના “ના” કહેવા છતાં, કાંઈ કાર્ય કરવાથી તેનું પરિણામ વીપરિત આવે છે એ પણ અનુભવ સિદ્ધ બીના છે. એજ હૃદયતેજ છે: એજ પારસમણિ છે.

“આ લખવાનો સખજ એ છે કે” આ લખાણ વાંચનાર વાંચી શકે કે ખંતથી, મોટા કુંઘરો પણ નાના ટેકરા મિથાલ સહેલા થઈ શકે છે, અને મોટી મૂસ્કેલી પણ દૂર કરી શકાય છે. ખંતથીજ કામ કરવાને સખજે મેં પણ મૂસ્કેલીઓ ઉપર જય મેળવ્યો હતો. મારી અડચણો વીમે ધીમે દૂર થઈ હતી. પહેલાં માગપર મને વિશ્વાસ નહતો, અને તેથીજ હું દુખી થઈ. પણ પછીથી માગપર મને વિશ્વાસ આવનાં મને માલમ પડ્યું કે મારા પોતાનામાંજ અનંત શક્તિઓ રહેલી છે. જે માગ સંબંધમાં સત્ય છે, તે બીજા માટે પણ સત્યજ છે અને તેથીજ હું કહું છું કે ખંત રાખવાથી તમારી મૂસ્કેલીઓ પણ દૂર થશેજ. દુઃખમાં કુબેલા હે માનવિઓ! ગરીબાઈથી દૂર નાસવા ઇચ્છતા હે મનુષ્યો! પૈસા વગર ટળવળતા હે નરવિરો! દુઃખમાંજ જન્મ પર્યંત રહેવાનું છે, એવું માનનાર હે નસિજવાદિઓ! આત્મિક શક્તિથી અજ્ઞાન રહેતા હે અજ્ઞાન વિરો! સુખની શાંતિ માગનાર હે દુઃખીજનો! પોતાની દુઃખી બંધુ બહેનોને સુખી કરવા ઇચ્છતા હે દયાળુ બંધુવર્ગો! પોતાની કોમનું તારણ કરવા ઇચ્છનાર હે ક્રોધાળીમાનીઓ! પોતાના દેશનો ઉદ્ધાર કરવા ઇચ્છતા હે દેશાભિમાનીઓ! વિચાર કરો અને તમારી શક્તિઓને ઓળખી પુરૂષાર્થી બનો! દુઃખ દેખી નાસો નદિ!! પણ તેની સામે ચાઓ! દુઃખના વિચારને દૂર કરી, સુખનાજ વિચારને હૃદયમાં જગ્યા આપો—ખંત રાખો—ધૈર્ય રાખો અને યાદ રાખો કે ક્ષેત્ર તમારે મોટેજ છે.

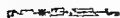
પૈમાની થીમ તાર્ મેગરના માન્ય નારે અને ઉત્તર ધર્મ ધારી
મીલ ક્રેટીક ઇન્ડસ્ટ્રી પશુ માગમા જન્મ પામી હતી પણ તેમ
માથી પ્રથમ પશુ તો પૈમા મેગરનાની ઇન્ડસ્ટ્રી આવી રાખ્ય
જુરાનીનું રાંધે અને જોગ-ન, જી અને નાનિ મેગરના જો કે અને
જોગ હતી તો પશુ તે જોગ પૈમા મેગરનાની ઇન્ડસ્ટ્રી જોગી જુગરના
નહતી અને તેનો નામ દલો માફ હુ ય જોગુ હતુ કે તે તાર્
જુરાનીનું જોગ મેગરના રાંધે તે નારોગીમાદમાથી હુ નાનનુ રાંધ
તે તારે મુખી યન રાંધે તા પમા મેગર જમક પૈમાથીજ એ મર
નુખ-ન હુ જી-ના ર અને ના મોટે જોગી મગો

પ્રેમાનુ ના પદ એ કે જે મને મને પેસાએજ માગ રિવા
 રતી મધ્ય જગ્યા રાખી રતી બનતી રથી / બી / ૧ ગમે પ્રભુ ના
 પ્રતા પેમા મેગરવાની હ ત મુખ કરવા મધુ ધરતી પમાની
 નમ્મ મની માગ રિવા રિમાનેજ આપાને રતો મે સપ પ ધો
 કે મને પેસા મગરાજ જાએ રમ મનુષ્યના મગજમા લમ
 કુલમ રહેતી છરી રિમિએની નોધ મોગ પ્રતા માટે પેમાની પરી
 જગ છે એ માટે મારી રજા અનુમા જ મનાવો બનવા જોએ
 એ મનાવના કે / ૫ / ૨ નેગો માગપ મતા ચરાસી શકશે નહિ
 આ પ્રમ અપને દરપએ રિવાગતી અને ધણી વખત મોગથી
 પશુ ખોતતી રિગામ એ આ પુ કે પેમા મેગરવાની જુલિ દ્ર થતા
 પેમા આપવાન રા થયુ બો ને પ્રીજી લાનનોમો મને ઓઈ
 કેઈ રખત પાત્રીપામો મગની ના પનુ પેસા મગધમા લેમ રાનુ

પ્રકરણ ૪ થી .

૭૭૫.

It is an inconsistent thing, while all growth is through accumulation that society should place a ban upon the accumulation of wealth. Wealth is as necessary to our existence as the air we breathe. It is true that while we can manage to drag out meagre stunted lives, without much wealth still the lives we live are not in any way the lives we desire. We find ourselves in positions where our aspirations are shorn of their ascending power our condition does indeed become sordid simply because our faculties are tied down to a contemplation of the source from which our next meal is to come. There is nothing that can belittle a human brain so rapidly as this

મીસીસ 'તન રી મેન્ડ આગળ રખના જણાવે છે કે - માર
ફોતેદનો મળમ એ દતો દે મારો સમ્પદ ધોળો ને દને
અને તેના દેખામા મારી ઇચ્છાઓનો સંપૂર્ણ દેખા દતો મારા અતઃ
રણુમા હું જ્યારે અસ્વના જગ ઉપર વિચાર કરતી ત્યારે મને દર
પગે એમજ થતુ હતુ કે મારા સમ્પદો એ જગસાન કિત્તે મીમાન
દના, જે કિત્તેતને તો વાને આ દુષ્ટીમા આપણુ સહિત ધગતુ
નથી પેમા-દ્રવ્ય-નિરાય ખીટ ખાનનોના વિચારમા હું હું દડ ન
તની અને તેથી મીમા પ્રભોમા જોડી ફોતેદ મળતી પગુ પેમા મેગ
રવાના અપમા તો હું જગ રહી અને તેથી ને બાબતમા અને
નામીપાસી મળતી નહિ જરીમાપ અને પ્રગાલીયત મે અપત બોગરી
તની, અત તે વધુ બોગરના હું નેપાગ ન હતી અને શેગ આવે
ધુ ૧૫૫ આવે અથરા ખીલુ આપ હું અ આવે પણ મારથી પ્રગા
લીયતે તો દુરજ નાસતુ જોદએ એજ દાવને મારા અત કરના
ઉ ૧૭૫નો અને દરેક રવાનો દેખા દતો અને તેને તોડી પાડવાની
સહિત દુનીઆમા ખીલુ દોષની ન હતી

“પ્રથમ પૈમા મગતા મનુષ્યો તેના ગુનામ થઈ ગય છે, અને દેવન એ પીડા સમાન થઈ પડે છે એવી મારી માન્યતા હતી અને તેથી માગ ખપ કરતા પ્રથમ પૈમાની મને ઈન્દ્ર થતીજ નહિ ।

“કેટલાકે કહે છે કે દ્રવ્ય જેવી જડ વસ્તુનો મોદ મનુષ્યે ન સ્વગાડતા ઈશ્વર પર તેણે ચીત્ત ચોટાડતું લેઈએ, અને મોક્ષ મેળવનાનીજ ઈન્દ્રીયા ગામરી લેઈએ આત્મ જલેનાગએ બૂની ગય છે કે દુની-આત્મ અસ્તિત્વ તથા તેનો સ્વારો દ્રવ્યના સમગ્ર છે અને તે નહિ હોય તો દુનીઆ આવેજ નહિ દ્રવ્ય રૂપ પૈસાના ઉપમાજ નથી દોતું તે અનાજ, રૂ, ખેતી સહી વગર અને એના ખીજ અનેક ઉપમા રૂપિત ધગવે છે અને તેથી દોવન તો મેળવતીજ લેઈએ, જે હરાના ઉપર આપણુ જીવન વગરે ગમે છે, તે હરા જેટલી અગત્યની છે, તેટલીજ અગત્યની ચીજ ને મીજ કાઈ હોય તો તે મેનત છે, ખરું છે કે પૈમાખી મેનતને આપણે ખાઈ શકતા નથી અને તે રૂપ આપણે જીવી પણ શકીએ ખરું છે કે, કુતરા, મીનાડા, ગાય, પિંગે પશુઓ દોનત એવી કયાં વસ્તુ જીવી શકે કે ખરું છે કે હરામા હિન્દી પક્ષીઓ પણ દોતન રૂપ નિરાદ કરી ગમે છે, પણ તેથી મુ આપણે પણ તેમના જેવું જીવન ગામી રાખીનું ખરું છે ? આપણી અને તેઓની જાગી અનીન ગિતની છે જે કાઈપણ નામનમા તેઓ સાથે આપણે મગતા થતા હોઈએ તો તે એકજ નામન છે-વેને પણ આપણી આરંભના લેઈએ છીએ પણ ખારા શિવાયની ખીજ ગાઈપણ નામનમા મનુષ્ય શિવાયના અન્ય જીવોથી આપણે જીવી પડીએ છીએ આપણે સુવા, ખેસરા, ઉપયોગ રૂપ, રહેવા પહેરવા, ઓઢવા ગાવા, વગાડવા માટે અનેક જડરીઆતો પડે છે, જેવી જડરીઆતો મનુષ્ય શિવાય ખીજ કાઈ પણ જીવને પડતીજ નથી હવે જે મનુષ્ય દ્રવ્ય વગર જીવે છે, તેને જીવને પુડા કે જેવી મુખી મીની તે ઈન્દ્રીયા ગમે છે, જેવીજ તેની જીવની સંમાન કામમા છે કે ? નેનો જવાબ નમને

તેજ વચગના, તમારૂં ગમે ના, વિધિ ખોટું મેરવા, -મતામન મનુષ્ય બધુઓ ભવે થોડું મેગરી છરતા હોય, પણ તેઓ તે છડગી પસંદ દુનના તો નથીજ એ મરીમો, ગરિ દિવસ દ-પનીજ બ-છા ગમે છે, કેમકે તેમની વાત ગનાઓ અને ઉચ્ચ ન-પનાઓ પૈમ વગર નૃમ થઈ શકી નથીજ ગત દિવસ પૈસા રગ-રોનન રગ-તેઓ દગર છે, ઉધના નથી ગમે છે, અને રડે કે તેઓ કહે છે કે આરતી કાને પૈસા રગર ખાસનુ કયાથી મેગરમુ ? એજ વિચાર તેઓને છવતા બાળી મુકે કે અને એજ વિચારમા તેઓની અનન સનિઓ શકાઈ જતી હોવાથી, તેઓ ધણી બાવતોમા નાસીગમી મેગવે છે તેઓ પૈસા મેગરવાને ઇચ્છા કરે છે, અને તેઓ પૈમાદાર થક શકે એમ છે દરેક દિવા બાકમ નિયમોને અનુસારજ થાય છે આ બાવનમા પણ તેમજ છે એ નિયમો બે કાઈ પણ મનુષ્ય સપૂણુ રીતે જાણે તો આ કુની-આમા સારી રીતે મુખથી બની શકે, પણ દરેક મનુષ્ય એ નિયમો જાણ્યા તેમજ શીખ્યા પાડેના હોલનવાન થવાની ઇચ્છા ગમે ૥ અને પરિણામે નામીપામી મેગવે છે

‘જકટર જેટલી સહેનાઈથી તખીમી વિદ્યાનો અભ્યાસ કરી તેમજ જ્ઞાન મેગવે છે, તેવીજ સહેનાઈથી થીમત થવાના નિયમો શીખી શકાય છે તખીમી જ્ઞાન શારીરિક જ્ઞાન તથા આધ્યાત્મિક જ્ઞાન મેગવા પડીને પૂર્ણ રીતે મેગરી શકાય છે, પણ આ નિયમો તો તેથી ઓઝી મહેનતે જાણી શકાય છે

‘કેવલાક કહે છે કે મન કહે તે પ્રમાણે કરવાથીજ આપણને દરેક કાર્યમા કૃતેહ મળી શકે છે આનુ કહેનારા કેટલેક અસે જૂન કરે છે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણેના નિયમો શીખરામા, બ્યાન અને જુદિનો પૂણુ ઉપયોગ કુવો પડે છે, અને બે તેમ કરવામા આનવુ નથી તો હોનવાન થવાની ઇચ્છા ધરાવનારને નાસીપાસ થવુ પડે છેજ દરેક કાર્યનુ સ હર્ગ જ્ઞાન મેગરા માટે અભ્યાસની જરૂર છે, અને તેથી કાઈએ

એવું ન સમજવું કે, દેવો માફક, એક વખતના વિચારથી કે કોશિશથી ફતેહ મળતીજ જોઈએ નહિ' નહિ એ માટે પૂર્ણ મહેનત અને અભ્યાસની જોટથી જગત છે, તેટલીજ જગત આપણા મનમાં જન્મ પામતી ગદિતઓની ચોક્કસતા તપાસી, આપણા દર્શને વળી આપનામાં સમાયેલી છે એ વખતે પૂરતી ધીજી ગમવાની તથા લામો કાળ મહેનત કરાવી અને નામીપામીના વખતે દ્રઢતા ગમતા નીખવાની જરૂર થોડી નથી

“આપણામાં જે જે વિચારો ઉદ્ભવે છે, અથવા આપણે જે જે વિચારો કરીએ છીએ, તે તે વિચારો બહારની દુનીયા સાથે સબધ ધરાવતા હોય છે આજ નિયમના સમયે, અસખ્યાન રંગેથી, મનુષ્યો “નસીમ” ઉપર વિશ્વાસ મુકતા આવ્યા છે આ નિયમના સબબેજ મનુષ્ય ધારે છે કે અમુક કાર્ય તરફ તેને કોઈ અણુદીઠ શક્તિ દોરી જાય છે ત્યાં સુધી ઉપલબ્ધ દૃષ્ટિથી જોઈએ ત્યાં સુધી તો એમજ દેખાય છે કે, અમુક કાર્ય તેની પોતાની પસંદગીન નથી પણ તે કોઈ અણુદીઠ શક્તિનું પરિણામ છે એ માન્યતા સર્વાંશે ખરી નથી અણુદીઠ શક્તિ કે નસીબને એ સાથે એકલો સબધ નથી દરેક માણસમાં તેની હમણાની સ્થિતિમાં, પોતાની જાણ બદાર, એક એવું ગુપ્ત તત્વ રહે છે કે, જે બહારની દુનીયાની તેનીજ ખીજ વચ્ચે આથે સબધ ધરાવતું હોય છે, અને તેથી તે માણસ આકર્ષણના નિયમને અનુસરી, તે તરફ ખેંચાય છે

‘ઉપર કહેલું સત્ય સાધારણ નજરે દેખી રહ્યાનું નથી, પણ જ્યારે કોઈ ચોક્કસ ખાસત ધ્યાનથી જોવામાં આવે, ત્યારે તે ખુલ્લું નજરે પડે છે કોઈ પણ દર્દ કે રોગનો ચાતુ વિચાર કરનારથી, તેના બાલ્ક દોષો આપણને યાદ આવે છે, અને વધુ ખુલાસાથી કહીએ તો રોગને પણ ઉત્પન્ન કરીએ છીએ પાપના ચાતુ વિચારો આપણને પાપ તરફ દોરી જાય છે, અને ગરીબાઈની દુવા અને વાતાનું ગરીબાઈનેજ ખીનવે છે.

વિચારનું જોડણું અમુક જાણ સીંગે. સાચે દેવા છે, એટલુંજ નહિ પણ ત્યારે આપણે શારીરિક ઉચ્ચતાથી, માનસીક ઉચ્ચતાપર મહેત્તીએ છીએ ત્યારે એજ વિચાર અમુક સીંગેને જન્મ આપવાની શક્તિ મેળવે છે. આ શક્તિ ઘણીજ અગત્યની બરી છે, અને તેજ શક્તિ દોહન ઉત્પન્ન કરવાના પાયારૂપ છે.

“કામ પુછશે કે અમુક વિચારો તથા આચારોના સેવનથી મનુષ્ય સંપત્તિવાન થઈ શકે છે? જવાબ તેનો “હા”માં છે. જો મનુષ્ય દરેક કાર્યના કારણો નવા અસરના નિયમો બરાબર જાણી, તે પ્રમાણે વર્તે, તો તેમજ બને, અને તે વિચાર બજાઈજ દોહન અને સંપત્તિને પેદા કરી શકે. આ આજન અમજવી જો કે કહ્યું છે, તે જાના તે એવી નથી કે જેને તે ગોધવા પ્રવૃત્તિના દેવા, તેને માટે તે મુશ્કેલ દેવા.

પ્રકરણ ૫ મું.

શ્રીમંત કેમ થવાય ?

Heaven exists within us in the faculties latent in the human brain, the superabundance of which no man has ever dreamed! The weakest man living has the powers of a God, folded within his organization, and they will remain folded until he learns to believe in their existence and tries to develop them.

HELEN WILMANS

ભાવાર્થ—મનુષ્યના મગજમાં પ્રભુની અનંત શક્તિનું ગુપ્ત સામર્થ્ય નિવાસસ્થાન કરી રહેલું છે, જેના અનંતપણાને ખ્યાલ કોઈને સ્વપ્ને પણ આવ્યો નથી. સંસારમાં જીવન માળતાં નબળામાં નબળા મનુષ્યમાં, પ્રભુની અનંત શક્તિ રહેલી છે, જે તેની શરિર રચનામાં ગુપ્ત રીતે ગુપ્ત-રહેલી રહે છે. જ્યાં સુધી તેની અનંત શક્તિની હસ્તિ વિશે મનુષ્ય માનતો થતો નથી, અને તે માન્યા બાદ તેની ખીલવણી કરવા કોશિષ કરતો નથી, ત્યાં સુધી તે ગુપ્તપણે ગુપ્તરહેશે.

હેલેન વીલ્મન્સ.

* મીસીસ હેલેન વીલ્મન્સ આગળ લખતાં જણાવે છે કે “આ
* સંબંધમાં હું સમજાવે મમન્ય એવી ભાષામાં કેટલીક
વહેવાર આપતો લખવા માગું છું. પણ તે કામ ધણું જ મુશ્કેલ છે, કેમકે જે મનુષ્યોપર હું એ સંબંધમાં અસર કરવા ઇચ્છું છું તેઓ ‘પોતાનામાં કાંઈપણ શક્તિ નથી,’ એવું માનનાર વર્ગના છે, અને તેથી તેઓ મારી વાતોપર વિશ્વાસ મુકશે જ નહિ. એ સખએ જ્યાંસુધી એવા વિચાર ધરાવનારઓ આ વિષયના હિંડણમાં ઉતરી ખારીક વિગતો મેળવવા પ્રયત્ન કરે નહિ ત્યાંસુધી તેઓને મનની-હૃદયની-શક્તિઓ વિશે કેવી રીતે સમજ પાડવી, તે હું બાજુતી નથી. તે છતાં જેઓને જાણવાની ઇચ્છા હોય, તેઓને માટે કેટલીક જાણતો હું ટૂંકમાં જણાવીશ.

“દુનીઆમાં જે આ મેળવવાની પ્રતિ દાનમાં દુઃખ પામે ૬૧૧
 ૫૮ છે આ પ્રતિ મનુષ્યમાં જન્મથી રહેતી “લાભ ની રચના
 સમગ્રે માધ્યાન્ય રીતે દેશમાં અને ખામ દુઃખને દુઃખાદ્યથી વેપારીની
 હમાના-વેપારી રંગમાં માનમ ૫૮ છે આ વાલ્ય પ્રતિ છે, ૧ ના
 તેનો પાયો અદુની આત્મિક દુનીઆની મનિમાં પ્રતિષ્ઠા રીતે જ
 જેનો નથી. આત્મિક- મનિ વધુ ન્યાયી નીનિવાન વધુ મારી- અ
 આત્મિક જ્ઞાનનોની સાથ વધુ નજાથ ધારના- હોય છે એ ઉત્તર
 જ્ઞાતિ આત્મિક- રાત્નિમાં રધાગે થયેથી જન્મ પામે છે, અને તે નીખવ
 છે કે પહેલા તુ “ ને ઓગળ અને ને માટ તુ તારી અદ
 રહેના સ્વર્ગિય નાન્યને મોઢી મદ જે એ નાન્ય તને મગશે તા
 બહારનું નાન્ય મગતા તને મરે તી ન-ને નહિ ૧૩ પુઠરો કે
 મનુષ્યની અદર એતુ તુ છે કે જે સ્વર્ગિય નાન્ય છુટી રાખય
 નથી ધારતી કે એ ભાગનનો જન્મ આ દુનીઆના સુખમાં મની
 રહેના તેમજ બાલ્ય ક્રિયાઓમાં આન- માનના અજ્ઞાન વર્ગમાથી
 કાષ્ટપણ આપી શ’ જા મારી રાતિ અનુસાર તેનો જન્મ
 નીચે આપુ છુ

મનુષ્યની મમજની અદર પાત્રી પા અદર કે ક પનામાં
 આપી શ’ નથી એટલી બધી મુખ અસખ્ય રાત્નિઓ રહેતી છે અને
 એ રાત્નિઓ જન્મ એ- મગીલમાં મગીન તેમજ કમનમાં કમ ન
 મગજમાં પણ હુપાયલી હ’ તેમ એ- અમનવાન પીતવાન, મુદ્
 અને ભરિખ જાલના નિરા ધિમાં જુદી જુદી જાદર રીતે માનમ
 પડે છે આ જન્મેમાં જે કે નષ્ટપણ પૂખ નથી તોપણ પાછના રગની
 તે રાત્નિઓ વધુ ખુ સી-જાદર પડેલી-હોય છે, જ્યારે આગતા વર્ગના
 રાત્નિઓ, જ્ઞાત્યથી તે ખીતવાને પ્રયત્ન કરવાને મિષ્ટા ઉત્પન્ન થશે
 નહિ ત્યારથી છપીજ રહેશે સામાન્ય રીતે મનુષ્યો ઉત્તુ-મારી-
 અલોકન કન્નાર હોતા નથી અને નેથી- તેઓ શ્રીમત દેલ્તા નથી
 તેઓ પોતાનેજ શાગિતે તેમજ માનસિક રીતે અલખ ધારે જે,

અને તે વિચારની છાપ તેઓ જે જે પદાર્થોના સંબંધમાં આવે છે, તેના ઉપર મૂકે છે. દુનિઆમાં સેવા કરતાં હજારો નોકરો, ચાકરો, ગુલામો અને ખીજાઓ ઉપર નજર કરે. તેઓ પોતાના શેઠ માટે જરૂરો મહેનત કરી પોતાના ગેહને શ્રીમંત બનાવે છે, પણ તેઓ પોતે તો જેવા ને તેવાજ રહે છે. એનો ગું સમજ ?

“સમજ એ છે કે, તેઓ પોતેજ પોતાના ગેહના જેવી ભુદ્ધિ મેળવી તેની ખીલવણી કરવા કોઈક વખતજ પ્રયત્ન કરે છે, અને તેજ મળ્યો-તેઓની ભુદ્ધિ ન ખીલવાના સમયે-તેઓ આખો જન્મારો જેવા ને તેવાજ રહે છે એથી ઉલટુ જો તેઓ પોતાના શેઠ જેવી ભુદ્ધિ મેળવી શકે છે, તો તેઓ તેનીજ માથે દરીયાઈમાં ઉતરી ફોટા મેળવે છે, અને કોઈ વખત શેઠ કરતાં પણ સવાયા થાય છે, આ ઉપરથી એ સિદ્ધ થાય છે કે નોકર અને શેઠ બન્નેમાં ભુદ્ધિ તો છેજ, પણ એકમાં તે છુપાયેલી છે, અને ખીજામાં તે ખીલેલી છે, અને ત્યારે તે એકને નિર્ધન રાખે છે, ત્યારે ખીજાને તે શ્રીમંત બનાવે છે. જો એ છુપાયેલી ભુદ્ધિ-શક્તિ-ખીલવવામાં આવે તો તે પેલા શેઠની ભુદ્ધિ જેટલી ઉપયોગી થઈ પડે.

“પણ પોતાની શક્તિ તથા પોતાને ઓળખવાની ભુદ્ધિ ખીલવવા શિવાય તથા પોતે ખીજા જેવીજ ભુદ્ધિ ધરાવી શકે એવી ખાત્રી ધરાવ્યા શિવાય, ખીજા કેટલીક બાબતો જાણવાની જરૂર પણ ઓછી નથી. એ શિવાય દરેક શ્રીમંત થવા ઇચ્છનારે, શ્રીમંત કેમ થવાય તેના કાય-નાઓ બારીકાથી સમજવા જોઈએ, કેમકે એ કાયદાઓ તેને જે પરિ-માણમાં માલમ હોય છે, તેજ પરિમાણમાં તેને ફાયદો થાય છે. જો તે તે પૂર્ણ રીતે જાણે છે તો તેને પૂર્ણ ફાયદો થાય છે, અધૂરો જાણે છે તો થોડો ફાયદો થાય છે શ્રીમંત થવા ઇચ્છનાર દરેકે આ બાબત સારી રીતે જાણવીજ જોઈએ, કેમકે એ બાબતના જ્ઞાન તથા વિશ્વાસના મેઘનીજ તે શારીરિક આત્માદી મેળવે છે. માણસની અંદર

ધુપાદ રહેણું સ્વર્ગ તે આજ છે. પોતાની અદર ગહેલી શક્તિઓનું જ્ઞાન મેળવતું તે અને તેને દુનીઆના પદાર્થો સાથે બધું એમની ગીતે ઉપયોગમાં મુકતું તે આજ દુનીઆમાં આમળ વધવાને જે જે પગલું મેં બંધુ દત્ત, તે મારા મગજમાં રહેલી ઓછ છુપી શક્તિ વિશે નવું જ્ઞાન મેળવ્યા પછીજ બરાબર દત્ત. મેં પૈસા મોખ્યા નથી, પાત્ર મને પોતાનેજ જોળખવાને મેં પ્રયત્ન કર્યો છે કે જેથી રીતે મારી પોતાની શક્તિ મારે ખાનીયાન છુ, તેટલીજ તમારી શક્તિઓ મારે પહોં છુ

“માણસ ધૂળમાં કે કાદવમાં રખડના કીડાની સ્થિતિમાં ગહેવા સરખાયેલો છે, એવું કુ કદી માનવીજ નથી, પણ તેથી ઉચ્ચગીજ રીતે જેમ એક નાતું ખીજ ભરિપ્પના મોટા જાડા તરલો પોતાની અદર ધરાવે છે, તેમ દરેક મનુષ્ય ભરિપ્પની ઉચ્ચ આબાદી તેમજ શક્તિના તરલો પોતાની અદર ધરાવે છે માણસ કાર્ધ પણ કરવાને કે અમુક ચીજ કરવાને અશક્ત છે, એમ કુ કહેતીજ નથી પણ તે સર્વ કરવાને શક્તિમાન છે, એમ કુ કહું છું મારામાં તેમજ તમારામાં જે જે અપૂર્વ શક્તિઓ છે તેની માદથી વર્તમાનકાળની તેમજ ભવિષ્યની આપણી આબાદી મારે મને ખાતરી રહે છે, અને જૂનકાળમાં જે કેટલીક ચીજો આપણુપર સત્તા ધરાવતી હતી તેઓ ઉપર આપણે પૂરું સત્તા ધરાવતા થઈશું, એમ કુ નક્કી મણુ છું

“જે પ્રમાણુમાં આ શક્તિ આપણી આગળ ચીતગવામાં આવે છે, તે પ્રમાણુમાંજ આપણુ કાર્ધ સફળ થાય ॥ આપણુ ભરિપ્પ, અમુક પ્રમાણુમાં સારું થશે એવું ધારનાથી તે પ્રમાણુમાં લાભ થાય છે આપણુ ભરિપ્પ અમુક રીતે જમણે એમ ધારતા, તેજ રીતે નુકસાન થાય છે આ સબધમાં ખારીક અવગેહકન પછી નીચના સિદ્ધાંતો નક્કી કરવામાં આવ્યા છે—(૧) સારીરિક ગરીબાઈના વિચારો તેના વિચાર કરનારમાંથી સારીરિક ગરીબાઈને ખાલ રૂપે જહાર કાઢે છે અને તેની સાથે સબધમાં આનના બીજા ખાલ

પદાર્થોને પણ તેજ રૂપ આપે છે. (૨) શારીરિક શ્રીમંતાદિના વિચારો તેના વિચાર કરનારમાંથી શારીરિક શ્રીમંતાદિને બાહ્ય સ્વરૂપે જન્મ આપે છે, અને તેના સંબંધમાં આવતાં બીજા બાહ્ય પદાર્થો પણ તેજ રૂપ ધારણ કરે છે (૩) એજ રીતે પાપ, માંદગી અને બીજા દરેક બાબત માટે કહી શકાય.

“ પણ મારા ગરીબ, દુખી અને કંગાલ લાઇએ પુછશે કે જ્યારે ઘરમાં ખાવા ન હોય જ્યારે બૂખે પીડાઈને શરીર હાડપીંજર જેવું થઈ ગયું હોય, જ્યારે સ્ત્રી પોતાને માટે કપડા માંગતી હોય અને તેની પાસે પોતાનું શરીર ઢાંકવા વાસ્તે પણ પુરતું વસ્ત્ર ન હોય, જ્યારે એક રોટલાના ટુકડામાં, સ્ત્રી, પુત્ર અને એ સર્વેના દુનીઆઈ પાલણુદારનું પોપણુ કરવાનું હોય, જ્યારે બધાંજ ટાઢમાં થરથરતાં અને તડકામાં જળતાં હોય, ત્યારે શ્રીમંતાદિના, પેટ પૂરતું ખાવાનું મળવાના અને મુખના વિચારો ક્યાંથી આવે ? એ શું બની શકે એમ છે કે જ્યારે ચારે તરફ ગરીબાઈ દાંત કચકચાવી ઉભી હોય, ત્યારે શ્રીમંતાદિના વિચારો મગજમાં જગ્યા લે ? જન્મથી કંગાલીયતમઠે રહેલા છતાં, અને ચાલુ પળે ગરીબાઈના દરિઆમાં ડુબકી મારવા છતાં તે પોતાના હૃદયને સાંત કરી, દોલત મળવાની આશાઓ ક્યાંથી બાંધે ? જ્યારે તે દરપળે મોત માંગતો હોય, જ્યારે તે પોતાના નસીબને કહુવા દેતો હોય અને જ્યારે તે લવિષ્યમાં શ્રીમંત થવાનું કાંઈ પણ ચિન્હ જોતો ન હોય, ત્યારે શું શ્રીમંતાદિના હવાઈ ખ્યાલોતો ચિતાઈ તે પોતાની આગળ દોરી શકે કે ?

એવા ગરીબ તેમજ દુઃખી બધુ માટે એકજ જવાબ છે:-જો તમારે દુઃખમાંથી નીકળી મુખમાં દાખલ થવું હોય, જો તમારે દુઃખને ઠેકાણે મુખ મેળવવું હોય, જો તમારે દરિયાને દૂર કરવી હોય, અને જો તમારે બીજાને પણ મુખી કરવા હોય તો આગળ જણાવેલા કાયદાને માન આપો. તમે તમારા પુરુષાર્થ, હક્ક અને તમારામાં રહેલી સર્વ શક્તિઓ

માટે નિગણ ન થતા ખાલીવાન રહેા અને સુખ તમને વ્યાપ્તિ થશે એમ નહિ કહ્યો તો દુઃખ તમને દગ્ધિનામા કુળારી દેશે વધુ હામ અને વધુ પૈસા એક માણસની હિંસાની આતુ ગણનામા કે નોક વખત ઉપયોગી થઈ પડે એ બનવા ન્વેગ છે, પણ શમે તેના મોટા જથ્થામા મહેલા પૈસાથી હૃદયની જે શ્રીમતાઈ મળી નેદએ તે તો મળીજ નથી, એ નક્કી છે એ શ્રીમતાઈ તો પોતાની હૃદયની સક્રિયતા જાણવાથી, તેમજ તે માટે ખાનારાન રહેવાથીજ મળી શકે છે એ શ્રીમતાઈને પારો બાલ્ય દોનતને મદતે હૃદયની શ્રીમતાઈ ઉપર અધ્યવેશ છે અને નેનો નારા કદી પણ થઈ નહતો નથી ધણા મિત્રો એમ કહે છે કે અમે દગ્ધને દન્ય અને ક્ષેત્ર મળવા માટે નિચાર મળીએ છીએ અને કશાનીયતનુ ચિત્ત અમે માછ પણ વખત અમારા ખ્યાનમા દોરતા નથી અો શ્રીમતાઈના નિચાર અમે કરીએ છીએ, તે જના અમે ગરીબ કમ છીએ ?

“એના મિત્રો માટે આપનો ઉત્તર પૂરતો કે નમાગ મોનવાપરથી આપમ પડે છે કે તમે નમાગ કુલમા રહેના સ્વર્ગીય શાસ્ત્ર કે દોનતને ન હનહતા, બાલ્ય દોનતની દગ્ધને ઇન્દ્રા કરે છે એ રીતિ બૂનભરી છે પહેલા તમે બાલ્ય દોનત કે ગત્ય વંચનને ખ્યાલ ન કરતા, તેને માટે તમારા હૃદયમાજ ગોથ કરે ત્યારે એ દોનત તમને તમાગ હૃદયમા જાડી આનસે ત્યારે બધી માલ્ય દોનતો એ અદગ્ધી દોનતની આસપાસ મેરામા ઉભી રહ્યો તમે પહેલા સત્યને મેળવવા માટે તૃપ્તા તમારી અદર શુદ્ધ રહેની સક્રિયતા તમને માનમ પડે તે માટે તથા તેમને ખીનવા માટે પ્રયત્ન કરે અને બાલ્ય દોનત એની મેગે લાજર શ્રેણ એ પ્રયત્ન-પ્રયાસ-નિચારબાગ-એક એવા ખ્યાલને જન્મ આપશે કે જે તમને કોઈ હિમદા કાર્ય તરફ દોરી જશે એ વખતે તમેા ને તમારા હૃદયના અવાજને માન આપશે તો લાજર થશે

મનુષ્યની અદર રહેના અનંત બળ તરફ બહુજ થોડા ધર્મ પશો, તેમના અનુપાસીઓનુ ધ્યાન ખેએ છે તેઓ માટે બાજે તેમને કુબળ,

કંગાલ અને પાપી મનાવે છે અને તેમની અનંત શક્તિઓ વિશે તો કદાચજ સમજ પાડે છે. આવીજ મનુષ્ય મોટે ભાગે કંગાલ અને દુર્બળ રહે છે, અને નમીજ ઉપર આધાર ગણતો થાય છે. પણ તેઓએ પોતાની અંદર રહેલા “સ્વત્વ”-“દુ”ને ઓળખનાં શીખવાની જરૂર છે.

“ખેતરમાં ઉગતા સૂર્યમુખી પુલ ઉપર નજર કરો. તમારી કે તમારા મિત્રની વાડીમાં ઉગનાં યુક્તજ કે બીજી જાતનાં પુલ ઉપર નજર કરો. શું તેઓ મોટા મોટા બોળ ઉપાડે છે ? શું તેઓ મોટી ગણાતી મીસોમાં તૈયાર થયેલાં કપડાં પહેરવાથી ખુબસૂરત દેખાય છે ? ખ્યાલ કરો કે આખી પૃથ્વીમાં ચક્રવર્તી પદ ધરાવનાર પાદશાહ કે રાજા, કરોડોનો પોપાક પહેરે છે ને જતાં, તેના જેવી ખુબસૂરતી ધરાવે છે ? એ પુલો દુનીઆને શું શીખવે છે ? તે એમ શીખવે છે કે, “જેમ હું મારી લવિષ્યની ખુબસૂરતી માટે માગ (પુલની) હૃદયમાં ગંકાને જગ્યા આપ્યા વગર આવી ખુબસૂરતીમાં ખીલુ છું, તેમજ તમે પણ તમારે માટે સકા ન રાખો અને તેમ થતા તમે પણ મારી (પુલની) માફક ખીલશો.”

આ અવનિપર એવા કેટલા મનુષ્યો છે કે જેઓ આ પુલ માફક ખાત્રીવાળા હોય ? ઘણાજ થોડા અને તેને શું સમજ ?

• તેનો સમજ એજ કે તેઓ પોતાનેજ ઓળખતા નથી. ત્યારે તેઓ પોતાનેજ પીછાને નહિ ત્યારે તેઓ પોતાની શક્તિઓને પણ ક્યાંથી પીછાને અને તેવી સ્થિતિમાં ઉમદા વિચારના પરિણામે ઉમદા અને અમીરી કાંઈ કયાંથી કરે ? તેઓ તો પોતાનેજ બીખારી માને છે અને તેથી તેઓ બીખારી રહે છે. તમે તેમ ના કરો ! તમે આશાવંત રહો ? તમે નાના નહિ પણ મોટા અને કીર્તિવંત થવાને મગ્નતપલા છો, અને તમે મોટા અને કીર્તિવંત થશોજ તમારા વિચારો પરિપક્વ થનાંજ તમે ઉત્તમ કાંઈ કરી શકશો.

ધણી એવી ઇચ્છા રાખે છે કે, શ્રીમત થવા માટે એવા નિયમો બતાવો કે જેનું પાલન કરવાથી કોઈ પણ માનવિ શ્રીમત થઈ શકે આ આશા સ્વાભાવિક છે, પણ તે કૃણ્ણભૂત કરવા નું તૈયાર નથી એવી ઇચ્છા રાખનારાઓ માટે આરા આરા દગ્ગરા નિમધા વખરામાં આવે તો પણ તેથી તેઓને કાંઈ પણ ફાયદો થનાર નથી હું જે માઈ દેખાડી શકું છું તે ફક્ત એનું જ કે મનુષ્યના અદર રહેત રહિતઓ સાથે પ્રિયાર બગના જોડાણથી મનુષ્ય બાળ બાળતો ઉપર મોગી અસર કરી શકે છે આનું જાણવા માટે તે જોઈ શકશે કે જેમ જેમ તેની પોતાની રાશ્નિઓ પશ્ચિમ થતી જાય છે, તેમ તેમ બાળ બાળતોપરનો તેનો કાણુ વધતો જાય છે અને રખત જતા તેનો માણુ અનેક બાળદો ઉપર ગ્રહી શકે છે પણ એ માટે તેને પોતાનું હૃદય બગ મનોમન-ખીન વવુજ જોઈએ એ માટે એક સાધારણ દાખરોજ લઈએ એક માણસ આમાની કેરીઓ ખાતો હોય છે તે વખતે કેટનીક આખીઓ તેના શરીરને વળગી પડે છે જો તે તેને ઉડાડનારો રિચાગ કરે છે તોજ તે તેને ઉડાડીને પીણથી દૂર થઈ શકે છે પણ ખીન કેટનાકો તેનાથી ખીલે છે પણ ખરા! એવા પાઠની પ્રકૃતિનાજા માણુએને માખીઓ ઊડતીજ નથી અને તેઓ હુ ખીજ રહે છે

તમે તમને અશક્ત પાપી અને દુખી શું ખરામ ધારો છો ? જે મગજ તમને પોતાને અશક્ત પાપી અને ખરામ મનાવે છે તેજ મગજ શું તમને સશક્ત સારા અને પુણ્યગાળી મનાવી નહિ શકે ? ત્યારે એ ચોક્કસ માનો કે તમારામાજ તમને સારા ચળખત સશક્ત અને ઉમદા બનાવવાની શક્તિ છે અને એ પ્રિયારને ખીનની તેને અમલમા પણ મુકો !

પ્રકરણ ૬ હું.

વિચાર-મોજાં.

Your thoughts are heaven above you,
 Your thoughts are hell below
 Bliss is not, except in thinking,
 Torment nought but thought can know
 Dwell in thought upon the grandest,
 And the grandest you shall see,
 Fix your mind upon the Highest,
 And the highest you shall be

JAMES ALLEN

ભાવાર્થ:—ઉપર સ્વર્ગ છે અને નીચે નર્ક છે, એ તમારા વિચારનુંજ રેણુમ છે. તમારા વિચારોમાજ સુખ તેમજ દુઃખ છે

ઉચ્ચમા ઉચ્ચ તત્વનો વિચાર કરો, અને તમને તે ઉચ્ચ તત્વ પ્રાપ્ત થશે. એકજ મહાન તત્વ ઉપરજ તમારે મન સ્થાપો, અને તમેજ મહાન થશો.

જેમ્સ એલન.

જે કોઈ વિચાર કર્યામા આવે છે, તે દરેક વિચાર, તેના અસરકારક વિચાર કરનારે જે દ્રવ્યના પ્રમાણમા તે વિચાર કર્યો હોય છે પ્રમાણમા વિચારના દવાઈ મોજાંનું રૂપ લઈ આગળ વધે છે, અને તેની રૂપ તેના વિચારકના જુરસા ઉપર આધાર રાખે છે, એટલુંજ નહિ પણ તે તેજ પ્રમાણમાં નજરિકના તેમજ દૂરના માણસોપર અસર કરે છે. આપણે દરેક જગે એવાં વિચાર-મોજાં બહાર પાડીએ છીએ, અને બીજાનાં વિચાર-મોજાં પ્રદણ કરીએ છીએ. આ વિચારો-માણસ રીતે અપાય છે તેમ લેવાય છે અને તે Telepathy ના વિચાર-મોજાં કરનાં જુદા છે. Telepathy-ટેલીપથીના પ્રયોગ થતે જાણી જોઈને જન્મે પણ તરફથી વિચારની આપણે થાય છે—

એટલે કે દરથી જે વિચાર-મોજા મોકલવામાં આવે છે, તે નરક પ્રદાન કરવા માટે કોઈ વ્યક્તિ તૈયાર હોય છે. આ વિચાર-મોજા ખરેખરાં હવાનાં મોજાંજ છે, પણ તે અગ્નિજ્વાલાં તેમજ ગ્નજ્વાલાં (પણ મોટે ભાગે અગ્નિજ્વાલાં) દરપણે દરેક વ્યક્તિ અદાર પાડે છે, અને તે કોઈની પણ દેખીતી નાજુ વગર આસપાસના છવે ઉપર અસર કરે છે. આ વિચાર-મોજા, હમણા જેને Telegraph-ટેલીપથી-કહેવામાં આવે છે, તેનું એક બીજું અરૂપ છે.

આ રીતે વિચારો મોકલવાનું કામ, દરેક જણ, બીજા કોઈની નાજુ વગર, દરપણે કરે છે આપણા વિચારો હવામાં અમુક ધુનરીઓને પેદા કરે છે, જે વિચાર-મોજાં કહેવાય છે અને જે દરેક દિશામાં ફેલાઈ જાય છે અને જે માણસોના મન-હૃદય-સાથે તેઓ સંબંધમાં આવે છે, તે દરેક ઉપર અમુક પ્રકારની અસર કરે છે. દરરોજ આપણે જે બનાવો બનતા જોઈએ છીએ તે આ સિદ્ધાંતના સાક્ષીરૂપ છે. વેપાર રોજગારમાં, રસ્તામાં, નાટકના પ્રયાગ વખતે, રમીનેમાના ચિત્રો જોત અને મંદિરમાં બીજાના વિચારોની અસર ધણી સારી રીતે થતી આપણે જોઈએ છીએ. દરેક દેશમાં પ્રબળ વિચારોથી જાહેર પ્રભુમત અમુક આકાર લેતું આપણે જોઈએ છીએ, જે આ બીજાની મોઢસ સાક્ષી રૂપ છે. એ પ્રબળ વિચારો અમુક વિચાર-મોજાં-પ્રબળતાથી ચારે નરક ફેલાઈ છે, જેથી આખા દેશ ઉપર અમુક અસર થાય છે અને પ્રભુમત બંધાય છે. અમુક વિચારો અમુક વિચારનાં મોજાં છુટાં મુક્યા બાદ, બીજા નેવાજ વિચારવાળા તેને ટેકા આપે છે, તો તરતજ તેનું જોર વધે છે. આવી રીતનાં વિચાર-મોજાં દરેક દેશમાં દરરોજ પસાર થતાં હોય છે, અને જેઓ માનસિક અસરની સામે થવા તૈયાર હોય છે તેઓ ઉપર તેમજ જેઓએ બીજાના વિચારો પોતાની ઉપર અસર કરે નહિ તે માટે ખાસ રક્ષણ આપનારા ઉપાયો યોજ્યા હોય છે, તેઓ ઉપર તેની અસર થતી નથી, જ્યારે બીજાઓ ઉપર તેની ઝોટી અસર થાય છે, અને તેઓનાં એકત્ર-વિચાર-મોજાં એટલી બધી.

મળ અસર કરે છે કે બીજાઓ તે સામે થવાની તાકાત ટકાવી રાકતા નથી

વિચારોની વુજરીઓ-મોજાઓ-સળધમા એક નિયમ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવા જેવો છે એ નિયમ એ છે કે દરેક વિચાર પોતાના જેવાજ વિચારોને પોતા તરફ ખેંચે છે અથવા દરેક વિચારક, પોતાના જેવા વિચારકોને પોતાની તરફ ખેંચે છે જે માણસમાં દ્વેષ બુદ્ધિ હોય છે તે પોતાની આસપાસના ચોક્કસ વર્તુલમાંથી દ્વેષને ખેંચશે અને એ રીતે તેની દ્વેષ બુદ્ધિમાં ઉમેરો થતા દેવતામાં ઘી પડે તેમ તેની દ્વેષ બુદ્ધિ મજબૂત થવા ચારે તરફ દ્વેષથી ભેગે નેમ બીજાઓ પણ તેના તરફ તેજ નજરે જોશે પણ જેમાં પ્રેમનું તત્ત્વ ખીલ્યું હશે, તેના ઉપર આની ગાઈ અસર થશે નહિ-અને તેની પ્રતિબિંબિતતા વધતી હશે તો તે તેનું જોડે તોડી નાખી શકશે એવી વચ્ચે પડેલા માણસના વિચારના મોજા-પ્રેમી માણસ પામેથી પસાર થઈ જશે અને પોતાના વિચારને મળતા થનાર કોઈ બીજા માણસના વિચાર માર્ગે અડકાઈ-મીથ થઈ-તેના ઉપર અસર ન-જો તેથી ઉલટી રીતે પ્રેમી માણસ પોતાની તરફ પ્રેમનાજ વિચારોને-પ્રેમી જનોને-ખેંચશે જ્યાં એકજ વિચારના વણા માણસો એકજ ડેરાણે એકજ થાય છે ત્યારે આ નિયમ તેના ખગ અવગણના પણાઓ જોઈ જ- છે અમુક કોમ, ન્યાત અને જ્વતો, અમુક બુદ્ધી પડતી ખામીયતો 'રાવતી માયમ પડે છે તેનું દારણ આ છે દરેક મામ મહોબ્યા અને દેગની બુદ્ધી પડતી વિવક્ષણતા હોય છે તેનો સમય પણ આજ છે, અને તેમાં દાખલ થનાર નના માણસને તે તત્ત્વજ માયમ પડે કે પણ જેઓ આવા મામ, મહો'વા કે દેશમાં દાખલ થાય છે, તેઓ રકતે રકતે પોતે પણ એ વિવક્ષણતા ગ્રહણ કરે છે, શિવાય કે તેઓના વિચારો તેનાથી તદ્દન બુદ્ધાજ પડતા હોય, અથવા તે વિવક્ષણતાની સામે થતા જેટલું તેઓમાં બળ હોય જો તેમ હોય છે, તો તેઓ તરતજ તે જગ્યાનો ત્યાગ કરે છે અને પોતાના વિચારોને અનુકૂળ થઈ

પડે એવી જગ્યા નેઓ મોઢિ છે. આ સંબંધમાં ઉત્તમ તો એજ છે કે આપણે આપણા વિચારોને સદાનુભૂતિ મળે એવા સદવાસમાં રહેવું. કમકે તેમ ચનાં દરેક જાણીને દેશસ્થ થઈ પડે છે અને બહારના વિચાર-મોજાની ઉત્તરી અસર આપણા ઉપર થઈ શકતી નથી. ખરું છે કે મન ઉપર કાશ્તુ રાખનાં જેઓને આવડે છે, તેઓ, પોતાનાથી ઉપરા વિચારવાળાઓની મોટી સંખ્યાના સદવાસમાં રહીને પોતાના વિચારો વળગી શકે છે, એટલુંજ નહિ પણ પોતાને અનુકૂળ થઈ પડે એવા વિચારો અને વિચારકોને દુશ્મી જોઈ શકે છે.

દરેક માણસની આત્મપાત્ર એક ચોક્કસ પ્રકારની વિચાર-છાયા Thoroughbred પ્રવેશી હોય છે, જે તેના સંબંધમાં આવનાં દરેક ઉપર અસર કરે છે આજ કાળથી ત્યારે કેટલાક એક પણ ગળદ બોલ્યા વગર આપણને તેઓ નગ્ન ખેંચે છે, ત્યારે ખીજાઓને દુશ્મી જોવાજ નેઓથી કુ નાસનાતુ મન થાય છે આ વિચાર છાયા દરેક માણસના આત્મ વિચારોના મુક્ત નત્વની ખતેથી હોય છે એ વિચાર કયાજ તેની માનસિક ક્ષિતિનુ પ્રતિબીંબ છે. આ વિચાર છાયાની અસર માત્ર મનુષ્યોપર થાય છે એમ નથી પ્રાણીઓ પણ તેની અસર નળે આવી જાય છે અને પ્રાણી ઉપર તેની અસર તરતજ થાય છે કેટલાક માણસો ખીજાના વિચાર છાયાની અસર તરતજ અમલ જવાની શક્તિ ધરાવે છે અને તે અમલના પોતાના વર્તનમાં અમુક ફેરફારો કરી તેની અસર વટાડે છે અથવા વધારે છે કેટલાક આ વિચાર છાયા જોઈ ગઈ છે એ જાણવાની વાત છે.

વિચારવાળી આકાશી શક્તિનો નિયમ જેઓ અમળે છે, તેઓ પોતાના વિચારોને અમુક આકેશ અંદર રાખવાની અગત્યના સમજે છે અને તેને એવી રીતે દોરવે છે કે જેથી તેઓ દુનીયાને લાભ કરે અને ઉપયોગી થઈ પડે, એવાજ વિચારોને પોતાની તરફ ખેંચે છે અને દુનીયાને પુકસાન કરે એવા, નિરાસાજનક અને નિર્બળ વિચારોને દૂર

ફેકે છે. જે માણસ આશાબંધા-હિમ્મતવાન અને પોતાની શક્તિમાં વિશ્વાસ રાખનાર વિચાર ધરાવે છે, તે આસપાસથી પણ તેવાજ વિચારોને ખેંચશે, એટલુંજ નહિ પણ એ બહારની મદદ તેને ટેકા આપશે અને એથી મદદ અને ટેકાથી પોતાના કામમાં તે વિજયી નિવડશે. તે લોહ ચૂંખકની માફક પોતાની તરફ પોતાને ટેકા આપનાર તરવો ખેંચે છે જે નિયમ આશાવાદિ અને હિમ્મતવાન સખ્સને લાગુ પડે છે, તેજ નિયમ નિરાશાવાદિ, નિર્બળ વિચારના માણસને પણ લાગુ પડે છે. એટલે કે તે પોતાના જેવાજ વિચારવાળાઓને પોતાની તરફ ખેંચે છે અને તેને નિગણાના-દુખના-ગારમાં ફેંકી દે છે. દુકંભા, હરેક માણસ પોતાના વિચાર પ્રમાણે બને છે.

એક એકથી અગત્યના એવા ઘણા માણસો એકત્ર થતા થોડા વખતમાં તમે અમુક ફેરફાર થતા જુઓ છો તે તમને યાદ છે? હરેક માણસ પોતાની પ્રકૃતિને મળના આવે એવા માણસને પોતા તરફ ખેંચે છે, એક ઓગડામાં સો બસો અગત્યના માણસોને એકત્ર કરે અને તરતજ તમે જોશો કે તેઓ જુદા જુદા ટોળામાં, પોતાની પ્રકૃતિને અનુકુળ રીતે વહેંચાઈ ગય છે. એ જુદા જુદા ટોળા, જુદા જુદા વિચારવાળા માણસોની વહેંચણી છે અને તે અગાઉ જણાવેલા નિયમ પ્રમાણે ગોઠવાય છે. હરેક જણ પોતાના જેવા વિચારવાળાને પોતાની તરફ ખેંચે છે.

જો તમે અમુક કાર્યમાં ફતેહ મેળવવા માગતાં હો તો તે માટે ઉત્તમ ઉપાય એ છે કે તે માટે પ્રયત્ન કરો આપુ વિચાર કરવો અને તે વિચારને પોતાના હૃદયમાંથી જરા પણ દૂર કરવો નહિ આ રીતે અસૂચન (Auto suggestion) ના કારણે તમારું હૃદય-મનોબળ-ખીવશે, એટલુંજ નહિ પણ તે વિચારક દરીઆમાંથી પોતાને અનુકુળ, ખીજાઓ નગ્ની ફેલાયલું વિચાર બળ ખેંચશે, જેના પરિણામે તમને તમારાજ વિચારનો માત્ર નહિ પણ આસપાસના ખીજાઓના વિચારોનો લાભ પણ

મળશે. આના બનાવો આપણે આપણા જીવન દરમિયાન ઘણી વખત અનુભવીએ છીએ. આઈ એકાદ વિચારનો આપણે એક ધ્યાનથી વિચાર કરતા હોઈએ અને તેમાં એકતાન થવા હોઈએ તે વખતે ઘણી વખત 'કા' અણધાર્યાં ઉત્તમ વિચાર એકાએક જન્મ પામે છે અને તે વિચાર 'મમ' આવ્યો તે મમજી નહિ ઠકરાયી આપણે અજાણ્ય થઈએ છીએ, તેનું શું કારણ ? તેનું કારણ વિચાર-મોગ્ગ સ્વયં-એક સગખા વિચારના બેચાણ સાથે, અજાણ્ય થઈએ છે, આઈપણ અમુક બાબત ઉપર ચાલુ, પ્રવૃત્તિ, આશાલયા વિચાર કરી તેમાં નમ્ર થવાથી, તેવાજ વિચારો નમે આસપાસથી ખેંચી મકરો જે તમને મોટા ટેકાડપ થઈ પડશે આજ રીતે ઘણા માનુષોએ પોતાની જાતિઓ ખીંચી છે અને પોતાને અનુકૂળ થઈ પડે એવા ઉત્તમ પ્રવૃત્તિ મકિન ધરાવનારાઓના સંબંધમાં આવ્યા છે એક દેશમાં જેની ગોષ્ઠી થાય છે, તેનીજ શોધા ખીંચી દેવામાં તેજ વખતે થાય છે એક લેખક એક દેશમાં અમુક પ્રકારના વખાણ કરે છે, તેજ વખતે બીજા દેશમાં તેનેજ મળતા લખાણ ખીંચી લેખક તરફથી થાય છે, એનું કારણ શું છે ? એક સગખા વિચારો એકજ વખતે કરવાનું એ પરિણામ છે અને જેઓ એ નિયમને સમજતા નથી તેઓજ તેથી અજાણ્ય થાય છે અથવા પોતાની શોધ કે લેખ ખીંચીએ ચોરી લેવાનો ખોટો આનંદ મુકે છે.

ખીંચીએના વિચારો કેઈ ઉપર ખોટી અસર કરે તો તુકશાન્ક થશે એવી જ્ઞાતિ ગમવાનું કોઈને કાઈપણ કારણ નથી તે મોટેનો ઉપાય એ છે કે દરેક જણે પોતાનું મનોબળ એવા પ્રકારે દૃઢ રાખવું વાની દેવ પાદરી કે જેથી પોતાને અનુકૂળ વિચારોજ તેના ઉપર અસર કરી શકે અને પ્રતિકૂળ વિચારો તેના ઉપર કાઈ પણ અસર કરે નહિ. દરેક માણસ, પોતાના મનનો આલેક છે અને તેમાં તેની મરજી વગર કાઈપણ દાખલ થઈ શકે એમ નથી આત્મિક સ્થિતિ બહારની અસર કરતાં વધુ જળ ધરાવે છે અને બહારના વિચારોની અસર

તહિ ધાય તે માટે માત્ર એટલુંજ કરવાનું છે કે ખરાબ અને વિધાતક વેચારોને અંતરમાં જગ્યા આપવી નહિ. તેમ થતાં બીજાના ઉલટા રવેચારો તમારાપર કાંઈ પણ અસર કરી શકશે નહિ, અને તમને અનુકુળ વિચારોજ તમારા અંતરમાં સ્થાન લઈ શકશે. આ નિયમને માન આપનાર પોતાના વિચારોનો પોતે માલિક થઈ શકશે અને બીજાના વિચારો તેનાપર કાંઈ પણ અસર કરી શકશે નહિ. જો તે પ્રેમનો વિચાર કરશે તો દ્વેષનો ખ્યાલ પણ તેને આવશે નહિ. જો તે સત્યનો વિચાર કરશે તો જુઠાણું તેનાથી દૂર નાસશે. “વિચાર તેવા આચાર” એ કહેવત આ દેકાણે પણ લાગુ પડે છે.

તમારું મન, તમે જે વિચારો, અંતરમાં કે તેની બહાર, જાણતાં કે અજાણતાં, કરે છે, તેના જેવાજ વિચારો દુનીઆતા મોટા દોઢાર-ભંડાર-માંથી ખેંચે છે. તમે તે માટે એ ભંડારમાંથી ઉત્તમોત્તમ પેદાવશ ખેંચવા વિચાર કરો. તમે તેમ કરશો ?

પ્રકરણ ૭ મું.

મોહિની અથવા આર્પણ.

The Law of Attraction, exists & one knows anything about it except that it exists

It is that unseen principle running through all things, and to whose power man can add nothing. It is unchangeable

HELIX WILLIAMS

ભાષાર્થ — આકર્ષણનો કાયદો હસ્તિયા છે તે અસ્તિવમાં છે એ શિવાય તેને વિશે કાંઈ પણ બીજું કાંઈ નહીં હોય નથી

તે અદૃશ્ય તથા દરેકમાં છે, અને તેના બળમાં માણસ કાંઈ પણ વધારો કરી શકે એમ નથી તે અચળ-નહિ ફેરવાય એવું-તથા ॥

હેલેન વિલિયમ્સ

જેમને દુનીયાનો થોડો પણ અનુભવ છે તેઓ એ મીનાથી મારી છે તે વાકેફમાર છે કે દુનીયામાં મોહિની અથવા આર્પણ શક્તિ જેવી કાંઈ વસ્તુ હસ્તિ ધરાવે છે તેઓ ધણી વખત અમુક માણસોને મળના બેઠવા અને તેઓના સબધમાં આરામ આકાશ છે અને ધણી વખત તેઓ અમુક વ્યક્તિ અથવા સ્ત્રીને મળના અથવા મેળવના એટલા બધા આતુર હોય છે કે જો તે નહિ મળે તો તેઓ શાકાહાર થઈ જાય ॥ એ શિવાય દુનીયામાં એવી કેવીકેવી વિચારો પણ હસ્તિ ધરાવે છે કે જેની સાધનાથી ધણીઓ ચોક્કસ માણસો કે સ્ત્રીને ઉપર કાણુ મેળવી શકે છે એ વિચારો શુ છે તે જાહેરમાં જગ્યાય નથી તેમ તેનાથી પણ થોડાઓ વાકેફમાર હોય છે તે જના એ ખીના નિર્વિવાદ સિદ્ધ થયેલી છે કે મોહિની જેવી કાંઈ આકર્ષણ શક્તિ અસ્તિવમાં છે, જેના ઉપયોગથી તેનો અમલ કરનાર બીજાઓને આકર્ષે છે આ માન્યતામાં કોઈ નિષેધ ન હોયો

જોઈએ કે જોના સમયે એક મન બીજા મન ઉપર કાણુ મેળવે છે, મનોમગ્ન પોતાની શક્તિ પૂર્વાર કરે છે અને એક વિચાર, પોતાને અનુકુળ બીજા વિચારોને ખેંચે છે

જ્યારે કાંઈને એમ કહેવામાં આવે છે કે પોતાની તરફ પદાર્થો અને મનુષ્યોને ખેંચવા સંબંધમાં—અને માત્ર વિચાર બળથીજ ન જોગો ઉપર કાણુ મેળવવા સંબંધમાં—કાંઈ નિયમ—આકર્ષણનો કાયદો—મોહિની વિદ્યા—છે, તો તે એ બાબત મૂકેલીથી સમજી શકે છે. મનુષ્યો ઉપર વિચાર બળથી જે અસર કરી ગયા છે તેમાં અને ચીજો ઉપર વિચાર બળથી જે અસર કરી ગયા છે તેમાં, ફરક દેખાય છે, પણ જેઓને આખી દુનિયાની ઔદયતાનું જ્ઞાન હોય છે, તેઓ એ બીના સારી ગીતે સમજી શકે છે કે એક આખા ભાગના કાંઈપણ ભાગપર અસર થતા, બીજા ભાગપર પણ અસર થાય છે, વગી તે ભાગ, આત્મી હો, યા ચીજ કે પદાર્થ હો જતા આકર્ષણના કાયદાની અસર કેની રિતે થાય છે તે સમજવું મુશ્કેલ છે, જો કે જે અસર થાય છે તેનું પરિણામ તો નજરે પડે છેજ થણાઓને આકર્ષણ શક્તિનો અનુભવ થયો છે અને તેઓ એટલું તો ચોક્કસપણે માને છે કે એની કાંઈ શક્તિ છેજ અને તે અમુક નિયમેજ ચાલતી હોવી જોઈએ જ્યાં સુધી આ પુસ્તકના વાચકોને એ નિયમનું ખુલ્લું જ્ઞાન ન થાય ત્યાં સુધી તેઓએ તેની હરિત શ્રદ્ધા રાખીને માની, એ નિયમના પરિણામો જાણ્યા બાદ, તેના સાતા થવાની જરૂર છે

કુદરતમાં એક એવો કાયદો નજરે પડે છે કે પોતાની ખીચવણી કરવા માટે દરેક આણુ પોતાને જગ પડતી ચીજો પોતાની તરફ ખેંચે છે અને જે શક્તિ આ પરિણામ લાવે છે તે “ક્રિયા” મારફતે જાહેર થાય છે ક્રિયાઓ થણી દોષ શકે, પણ જે ક્રિયા સૌથી વધુ પ્રમાણે હોય છે, તે સૌથી વધુ આકર્ષણ કરે છે કુદરતની અનેક પેદાય-ગામાં આ કાયદો સર્વત્ર માન્ય પડે છે, અને હૃદય-મન-સંબંધમાં

પણ આ કાયદો તેમજ પ્રમાણ છે, એ ખીના થવું થો ! રખતથી
ચનારા વાગી છે

આપણી પ્રમાણ દુનિયાઓ અને વિચારોના બાળના પ્રમાણમાં
આપણા માનસિક ચિત્તિ જુદી જુદી સીંગેને આપણ તરફ એવે છે
મનમાં નહીં કરના એક મ વિચાર ઉપર આત વિચાર કરવાથી તે
વિચારમાં આગેએના પદાચારે વિચારક પોતાની તરફ એવી રાખે
શિવાય કે તેના વિચાર સામે કોઈ ખીજ વિચાર બાળનું જેવ વધી જવું
હોય અને તેથી તેની સક્રિય નાહક થતી થા જી થતી હોય દાખલા
તરીકે જે કોઈ એ માણસો એજ પદાર્થનો એક વચ્ચે પ્રમાણ વિચાર
કરે તો જેનું વિચારબાળ પ્રમાણમાં રહુ હોય તે વિચાર કાઢપણુ રખતે તે
સીંગે પોતાની તરફ એવી સક્રિય પણ અમર સીંગ માટે તમારે પ્રમાણ
દુનિયા મરવી એ દમેશ લાલકતા નથી કેએ તમારી હમણાની સ્થિતિમાં
તે સીંગ તમારી ખીનરખી માટે ઉત્તમ નહિ હોય એ પણ બનવાત્તેજ હ
ઉત્તમ તો એ છે કે જેનું કોનેદ માટે પ્રમાણ વિચાર રાખવો અને વચમાંની
સ્થિતિની ખીનરણીનું કામ આપણના મય ઉપર છોટી દેવું અને જે
જે ઉપોગી નક મને તેનો બરોબર ઉપોગ કરવો આ રીતે મામ લેવાથી
આકાશનો-મોદિનીનો-માયદો બ નાલખતી જણામે એવા થણા માણસો
છે જેઓ અમુક એકસ સીંગ ઉપર પોતાનું મન રથાપે છે પણ તે સીંગ
મળતાજ તેઓને માતમ પડે છે કે તેઓ જેને માટે ધુનિ મરતા હતા
તે સીંગ તે નથી વધુ સા તે એજ છ કે દરકે અનિમ દેવું તરીક
જ/ય અને કોદમાં વિચાર રાખવો અને બાળના બનાવો જે રીતે બનતા
હોય તે રીતે બનના દેવા અને તે બનતા હોય ત્યારે એમ દ્રષ્ટણે
માનવ કે જે કાઈ થાય છે તે ઉત્તમ છે અને તેનાથીજ વિજય મળે

પોતાના કારો વિચારો અને ધધામાં લાલ લછ શકે તેમજ
લાલ આપી શકે એવા માણસોને પોતાના તરફ આપવાથી, તેમજ
પોતાને ઉપોગી થઈ પડે એવા માણસો તરફ પોતે આકર્ષાથી,

મોહિની-આકર્ષણ શક્તિ-ના કાયદાનું મુખ્ય કામ પૂરૂ થાય છે આ બાબતમાં અરસપરસ-મને તરફ-આકર્ષણ થાય છે એક સરખા નિયારો ધરાવતા બે માણસો, એકેક તરફ આકર્ષણ અને અરસપરસના લાલ્ભ માટે સાથે જોડાશે અને જો કે પરિણામ એવું દેખાય છે કે અમુક ચીજો આકર્ષાઈ છે, પણ ખરી વાત તો એ છે કે તે ચીજો, માણસો તરફથીજ હવન ચલનમાં મુકાય છે બહાનના નિયારો અને ક'પનાઓને પોતાના તરફ ખેંચી, તેનો લાલ્ભ લઈ, પોતાની ઇચ્છા પૂર્ણ કરવાના પરિણામે વણા અગત્યના પરિણામો આવે છે

ટ્રેડીક ચીજો ઉપર મન ચોક્કસ અસર પ્રત્યક્ષ રીતે કરે છે કેટલાક માણસોપર હમેશા દુ ખો પડ્યાજ કરે છે, જ્યારે બીજાઓ હમેશા સુખમાજ નિયરતા જણાય છે ટ્રેડાકને કદી અકસ્માત થતા નથી, જ્યારે બીજાઓને દરરોજ નવા નવા અકસ્માતોમાંથી પસાર થવું પડે છે, ટ્રેડાક દિગ્મતનાન મનુષ્યોને લાઈ પણ મૂકેલી નડતીજ નથી, જ્યારે બીજા બ્લીકલોને હમેશા મૂકેલીઓજ નજરે પડે છે કેટલાકોને યડાઈમાં કાઈ પણ ધા પડતો નથી, જ્યારે બીજાઓ હમેશા ધાયલ ધાય છે, એના વણા બનાવો જલણીતા છે કે જેમાં મ્હોત શોધનારને તે મળ્યું નથી આ છેલ્લી બાબત, આમની બીજી બાબતો કમતા ઉચી દેખાય છે, પણ ખરૂ જોતા તેમ નથી જેઓ મ્હોત માગતા હતા, તેઓ ખરી રીતે તે માગતા નહતા, પણ પોતાના ડરનું કારણ નાનૂદ થાય અને પોતાને નિજ્ય મળે એમજ ઇચ્છતા હતા

વેપાર ધધામાં અને હમેશના જીવનમાં પણ એમજ બને છે દિગ્મતનાન અને બહાદુર માણસો અનેક મૂકેલીઓમાં પણ નિજ્ય-ચજ મેળવે છે, અને જો તે કાઈ વખત નિજ્યથી થતો નથી તો તેનું કારણ એ હોય છે કે તે છેલ્લી ઘડીએ પોતાના નિયારમાં ડગમગી ગયો હોય છે મનનું સૌથી વધુ આકર્ષક બાબતે 'બ્લીક' છે એ બ્લીકના સમજે, હમેશા ખગલ પરિણામની આશા રાખવામાં આવે છે અને તે પરિણામજ આવે છે

બદાગી દુનીયા અને તેના જૂના જૂના બચાવના અંગધર્માત્માના
 વિચારો તમને મૂકે છે અને જેવો વિચાર હોય છે, તેવું પરિણામ
 આપે છે એટલે કે તમે નમાગ વિચાર ગમથી કાઢી તમારા નામ
 ખેંચા છો. જ્યારે શીશુને દુઃખ છે તમે અને તેઓ એકેક તરફ
 એ કાગળથી આકર્ષાવો છો કે તમારા જન્મે વિચારો એક જ પ્રકારના છે
 અમાના દરેક ભાગ જેકે તમે ધારા ગમધર્મા છો, અને તમારી
 માનસિક ટુનિ સાથે બધ બેસના ભાગેને તમે નમાગી તરફ ખેંચો જા
 જે તમે 'નિજ્ય'નો વિચાર કરો તો તમે જોશો કે ફોદના માર્ગે
 તમારા કાપે વધણી લીધી છે, અને જે તમારી માનસિક ટુનિ એક
 સગમી રહે છે તો, ફોદના જુદા જુદા કાગળો આવી મળી એક જ
 થાય છે આમ થતા તમારા પ્રવર્તનો રોકે અને કે અને નહિ સમ
 જાય એના અચળાભર્યા બનાવો બનતા જઈ એવી તમે ઉત્પન્ન થાય
 છે કે જેથી તમારી ફોદનું કામ સદેવ થાય છે એ વખતે તમને
 લાભદાયી થઈ પડે એના વિચારો તમારા હૃદયમાં જન્મ પામતા
 જણાવે તમને એવા માયુમેનો બેરો થશે કે જેઓ સત્તાદથી
 સ્વનાથી અને કામથી તમને મદદ આપવા આતુર હોય છે ખરું છે
 કે જે કાંઈ તમારે પોતે કરવાનું હોય છે તે તો તમારું કરવું જ જો
 અને 'આકર્ષણ' નો કાયદો પોતાનું કામ કયા જગ્યા છે તેના બગથી
 નહીં નક અને ફોદના કાગળો તમારા બારણા આમળી આવી અધકારી
 થણું તમારે પોતે જ તેને અદર દાખલ કરવા જોઈશે તે માટે તમાર
 પોતે ફગાવળ બોમના જોઈએ

એ આકર્ષણનો કાયદો શું છે તે નહિ સમજાય તોપણ તેમા
 શ્રદ્ધા રાખવાથી તમને લાભ થશે, અને તેમા શકા કરવાથી જૂદું જ
 પરિણામ આવશે જેટલા પ્રમાણમાં આશા તમને નિજ્ય તરફ દોર
 છે, તેટલાજ પ્રમાણમાં 'બ્લીક' તમને તેથી દુર ધકેલે છે

જે કાંઈ માણસ અમુક બોગ પરિણામની બ્લીક રાખતો હોય
 છે તો તેવું જ પરિણામ આવે છે, જ્યારે તેથી ઉત્તરી રીતે જે તે

હિમ્મતવાન થઈ તેની સામે થવા પ્રયત્ન કરે છે તો તેની મૂંઝેલીઓ દૂર નાશી જાય છે અને મોટે ભાગે તેને ફત્તેહ મળે છે. તમે જેની ઈચ્છા કરો છો તેજ તમને મળે છે. આજ કાયદાના કારણે-દરેક માણસની હિમ્મત, પોતાની આંકણી અનુસાર થાય છે. અમાથી બહીર્તા માણસને બધેજ લાતો પડે છે, બ્યારે પોતાના ભારબોજમાં રહેનારને માન મળે છે.

ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે આકર્ષણનો કાયદો કોઈપણ માણસ માટે પોતે કામ કરતો નથી, પણ તેના કામમાં ઉપ્યાગી થઈ પડે એવાં સાધનો તે તેના માર્ગમાં લાવી મુકે છે, જેથી તેના વિજય થાય છે. આપણા દરેક માટે એ કાયદો પોતાનું કામ કરે છે, અને તેના લાભ લેવો કે નહિ તે આપણું પોતાનું કામ છે આપણે જે વિચારો, પદાર્થો, લોકો, કલ્પનાઓ, તકો વગેરેને આકર્ષીએ છીએ, તે આપણી પાસેથી હરપળે પસાર થતાં હોય છે, પણ તેનો લાભ લેવો એમાં પુરુષાર્થ છે. વિજયી માણસ તે છે કે જે બીજાઓ જોઈ શકતા નથી તે તકોને જોઈ તેના લાભ લે છે. તેને પોતાનામાં અને પોતાની શક્તિમાં વિશ્વાસ હોય છે અને તેથી તે એમ કદી ધારતોજ નથી કે તેને માટે નાસીપાસી માત્રજ છે અને તેને કદિ વિજય મળનાર નથી તે તો એમજ વિચારે છે કે તેને વિજય મેળવી આપનાર અનેક તકો આસપાસ વીખરાયેલી છે અને તેણે તેનો લાભ લેવા હરપળે તૈયાર રહેવું જોઈએ.

આકર્ષણ તત્વ સર્વત્ર છે, અને હરપળે તે તમારી પાસેથી પસાર થાય છે, તેમ તમે પણ તે તત્વ તમારામાંથી કાઢો છો. તમે એ કાયદાને તમારો ગુલામ બનાવો અને ફત્તેહ તમારીજ છે

પ્રકરણ ૮ મું.

મન.

Heaven exists within us in the faculties in the human mind, the superabundance of which no man has ever dreamed. The weakest man living, has the powers of a God folded within his organization and they will remain folded until he learns to believe in their existence and then tries to develop them.

HILL VILVANS

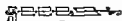
બાધાર્થ —આપણા માનવ મનની (જનત) મનિઓમાજ સ્વર્ગ રહેલું છે, કે જેની અનતતાના ખ્યાલ કોઈની કલ્પનામા પાલ નાવી શકે એમ નથી નબળામા નબળા સરીરવાળા માણસમા પણ હૃદયરી સમિવ્યો સુખ રહેલી છે અને જ્યાં સુધી તે તેની દક્ષિત વિષે જાણે તો ઘણું, તેને ખીસવ વાનો પ્રયાત કરતો નથી ત્યાં સુધી તે સુખજ રહેશે.

દેવેન વિવેચનસ

મનનો વાસ હૃદયમા છે, જ્યાંથી કુલ નિર્દારનો આરબ થાય છે વિશ્વમા જોડતી નિરિધ ક્રિયા છે તેનું એક ભાવ રૂપ તેજ મન છે આ કારણ મનને પ્રજ્વલતિ કહ્યું છે.

જ્ઞાન વાચક મનનાં ધાતુથી મન સજ્જ બને છે પણ જ્ઞાનથી સ્થાનન ક્રિયા થાય છે તે મન તત્ત્વ છે માટે વિશ્વની નિરિધ ક્રિયાનો એક ભાગ, તે મન છે, એમ કહેવાય છે તેનું તત્ત્વજ્ઞાન થવાથી મનગ્રામી મહાનભૂત આત્માને તામામા કેમ લાગે તોનો બોધ થાય છે તેને ધૃત્યપૂર્વક મામે વચાનથી, મનદ્વારા આત્મા શ્રદ્ધાની દરેક ક્રિયા સાથે સંબધમા આવે છે અને તે ક્રિયા મનદ્વારા આત્મા કરે છે.

ગુરુમંત્રમહિમા

જ્ઞાની મનુષ્યજ્ઞ પોતાની મરજી માફક મનને વળણ આપી શકે છે, અને ખીલવી શકે છે. તેજ ખરાબ મનને સુધારી શકે છે, નવા ફેરફારો કરી શકે છે અને તેમા નવી નવી શક્તિઓ ઉમેરી શકે છે જેઓ અજ્ઞાન છે તેઓને, પ્રાણીઓને, પશુઓને અને જગતી અનુધામા વસનારાઓને—એટલુંજ નહિ પણ સામાન્ય લોક સમુહમા મનને સુધારવાનું કામ—તેમજ તેઓપર અસર કરવાનું કામ—આસપાસના સજ્જોગ, મોનત, જ્ઞાની આત્માઓ, લોક નાયકો અને પુત્રકો બળવે છે જ્ઞાની મનુષ્યમા પણ છેલ્લી બાબતો અસર કરે છે પણ તે થોડેજ અંશે વળી જ્ઞાની માણસ એ ઓછસ જાણે છે કે તે પોતેજ પોતાનો કર્તા છે—પોતેજ પોતાનું ભત્રું કે છુર કરી શકે છે પણ મનની ખીલવણી મોટે ભાગે આપણી સચેતન અવસ્થા દરમ્યાન નથી થતી, પણ અચેતન (Subconscious) અવસ્થા દરમ્યાન થાય છે, અને તેમા દરેકનો “આત્મા,” “હુ,” એતન અવસ્થા દરમીઆન, નિયારદ્વારાએ પૂરી પડતી સામગ્રીનો ઉપયોગ કરી, તે ખીલવણી કરે છે

આપણું મન એક મોટા કોદાર—ભગ્ગર જેવું છે, જેમા દરપણે નવો નવો સામાન લઈ જવામા આવે છે એ ભગ્ગર સારો છે કે ખોટો, તે તેમા ગળેવા સામાનની જાત ઉપર આધાર રાખે છે એ કારણથીજ એ સામાન, ઉત્તમ પ્રકારનો હોવો જોઈએ, એ ખીના નિર્વિવાદ રીતે અગત્યની હરે છે

ઉદ્યતા, ચાલતા અને અનેક કામેતમાં ગુથાઈ રહેવાની સ્થિતિમાં પણ મન ઉપર દરેક દીશામાંથી જુદી જુદી અસરો થયા કરે છે, અને એ અસરોજ મનમા ભગ્ગામા આવતો સામાન છે ભૂતકાળમા જે માર્ગે આપણે વારવાર ચાલ્યા હોઈએ છીએ, અથવા માર્ગારા જે નિયારો નારવાર કર્યા હોય છે તે આપણામા મજબૂતી એળવે છે, અને પ્રાપ્ત કામ પડતા તેની મદદ લેનારમાં આવે છે. એ

રસો સહેનો લાગે છ—નેમા વધુ વિચાર ક વાની જરૂર પ ની નથી અને મગજને તરફી આપરી પ ની નથી નવા વિચારો નાં મગજ ક ટાળી વતય છે જ્યારે જૂના વિચારો તે તથા જ હતા છે આપણા મનની અચેતન અવસ્થામાં વળાંક વિચારો અમુક રીતે બધાને તેવા થોના દોષ છે અને મામ વખતે તે ઉપર મક્કીર વિચાર વગર તેના વિચારોજ ઉપોગમાં રેવાય છે પણ ખામ પ્રમગે તે વિચારોની બારીક તપાસ લેવાના એન માલુમ પડે છે કે તે વિચારો ખરા ન હતા અને તેઓજો ઉપોગ કરવામાં ઉતાવળ કરવામાં આવી હતી એ વખતે આપણને ખ્યાન આવે છે કે આપણે બધો લાભો રખાન સુધી એ ખ્યાન વિચારો આપણા હૃદયમાં સ્થાન લઈને પડી ત્યાં હતા તેમાં આપણી જૂન હતી આવા ધમ્મા વિચારો છે જે આપણા મનમાં ધરધામી એકા હાય છે અને તેની બારીક તપાસ લીધા સિવાય આપણે તેને ખરા માની લીધા હોય છે

મામ કાંઈ મોટ માન માયા નીકિ અદેખાઈ જ્ઞેમ ધિક્કાર વગેરેના વિચારો આવાજ છે અને તેને મનમાં સ્થાન મળવું જોઈતું નથી મનની દોનતમાં તે નકામી ચીજો છે તેની તપાસ લઈ તેને મનના કોડારમાંથી દૂર કરવા જોઈએ અને તેને બદલે આ જમાનાની ઉત્તમ ચીજો ઉદારતા પ્રેમ દ્રતા દિગ્મત વગેરેને સ્થાન આપવું જોઈએ

આપણે પામર ગ્રાણી છીએ આપણે માગીમાંથી બનેલા ક્રીડા છીએ આપણે મૃત્યુ લોકના માનવિ છીએ આપણે પરમેશ્વરના ગુન્હે ગાર છીએ આપણે પાપી છીએ, વગેરે વિચારો જમાનાઓ થયા આપણા ઉપર સીચનામાં આવ્યા છે એ વિચારોજ આપણી અધો ગતિનો પાયો છે અને તે આપણા ઉપર અચેતન અવસ્થામાં મોગી અસર પરી રલા છે

ઉપર જણાવેના વિચારો જમાનાઓ દરમ્યાન મનુષ્યો માનતા આવ્યા છે, અને હવે તે દૂર કરવાનું કામ આણુ મૂરકેન નથી એ

વિચારો તેમના દરેક કાર્ય ઉપર અસર પડશે. તે પોતેજ પોતાના તેની અસર મોટી થાય છે. જ્યાંસુધી આનુસાર ચીજોને દાખલ કરવાનું ત્યાંસુધી તે વિચારો વધુ મંજૂર થતાં કાર્યોને પણ ખરાબ કરવાના કારણજીવિચારો ઉપરના જેવુંજ પરિણામ આપ્યા બધા છે. અને ચાલુ ટેવથીકરી શકાશે !” “હું” અનંત શક્તિ થાય છે, અને તેમાંથી તેમને જ વગેરે સુચનાઓ વારંવાર બોલવાથી જોઈ મૂકેલ નથી. બીજામાં બીજા માણસ અને ખરાબમાં

દરેક માણસે એ બીજાને કાળાંતરે નવોજ માણસ બનાવી શકે છે. તેનું પરિણામ છે, અને અચેત્ન પોતાને આત્માર સુધી પામર માણી તેની અસર તેના ઉપર મોટીચારો કરવાની જરૂર છે કે જેથી ઉપદ્રા, સંભાવના, દયાના, બહાદુરીના, અનંત શક્તિ ધરાવું છું અને મારો કરે તો તે વિચારો પણ તેની ધાકધનું મનન કરી, તેને અમલ કરનાર કરવા સુક્તા નથી, જ્યારે બીજા પર જ્ય મેળવી શકશે. તેણે ઉપદ્રા જૂદીજ અસર કરે છે. તેના દરે તેનું મનન કરવું જોઈએ, અને તેને

એ માટે, જેઓના વિચારો હો. નવું કાર્ય શરૂ કરતાં તે ઉપદ્રા પોતાના વિચારોને જૂદુ વળણ આપવા શી નહિ, તેનું શરમાળ પાછું પ્રવલ્ન ચાલુ-દરપળે-દમેશા-કરવાથી, તેની, અને શરમ લાગે છે.” વગેરે તેના અંતર વિચારો જૂદુજ રૂપ ધારણ કરશે, ૨ થશે-ફેરવાઈ જશે. એ બાબત યાદ રાખો કે, જે દરેક જેવા બનાવવા નવો વિચાર કરો-અથવા નવા વિચારને અમલમાં મૂકો-તે થયા અગાઉ તમે તમારા મનને એવી સ્થિતિમાં મૂકો છો કે જેથી તે વિચાર કાલ લવિષ્યમાં વધુ સહેલાઈથી કરી શકશે.

તે તમે ચાલાક અને તાકાતવાળા થવા માગતા હો તો બને તેટલા વધુ, તેને લગતા વિચારો કરો અને તે વિચારોને અમલમાં મૂકો. તમે દરપળે એજ વિષયોનું મનન કરો, અને વિચારને કાર્યમાં રૂપ આપવા માટે દરેક તકનો લાભ લો. આરીતે તમે અમુક બાબતની આદત

રરતો સહેલો લાગે છે—તેમાં વધુ ાં એનગ્રેન થઈ જશે—એ નવો માન
અને મગજને તરફી આપવી પડતીની વિનિઓ એટલી દલી એમ નમને
કંટાળી જાય છે, જ્યારે બૂના વિચારિયાર અને કાર્ય સંબંધમાં ફાયદો
મનની અમેતન અવસ્થામાં ધણાક વિચારન મનને ખીલવી શકશે,
થયેલા હોય છે, અને કામ વખતે તે ઉ પ્રકારનો અનેક માત્ર જગ્યા લેશે.
વિચારોજ ઉપોગમાં લેવાય છે. પણ
બારીક તપાસ લેવાતાં એવું માણુમ પડે છે અથવા જંગલી પ્રાણીને
દના અને તેઓનો ઉપોગ કરવામાં ઉતાવળ આપણી દાષ્ટા મુજબનું
વખતે આપણને ખ્યાલ આવે છે કે આટલો ત અને મહેનતની જરૂર છે.
એ ખોટા વિચારો, આપણા હૃદયમાં સ્થાનકલા બધા સાંખા વખતથી
તેમાં આપણી જૂલ દલી. આવા લગ્ના વિંમ માનીએ છીએ, અને કેટલીક
ધરધાલી બેઠા હોય છે, અને તેની બારીક એમ આપણે ખાતરી માનીએ
તેને ખરા માની લીધા હોય છે. ા નથી તે છતાં, આપણે તે

કામ, ક્રોધ, મોહ, માન, માયા, અ
વગેરેના વિચારો આવાજ છે, અને તે આપણે માલેક “મન” નથી,
નથી મનની દોલતમાં તે નકામી છે; આપણે આત્મા આપણે માલેક
મનના કોશરમાંથી દૂર કરવા ને છે; આપણે આત્મા આપણે માલેક
ઉત્તમ ચીજો, ઉદારતા, પ્રેમ, દયા આદિ છે—મન આત્માનો શુભામ
જોઈએ. ના મનને મોગ્ય માં મૂકવાનો અને તે પછે તેને
આપણે યામ કરે તો તે તેમાં ફતેહ મેળવેજ અને તેને ઉત્તમ
છીએ, આપણે શકે.

જા ને કામ માણસમાં અમુક સદગુણો નહિ હોય—અથવા અમુક
શક્તિઓની નુનતા હોય તો—તેણે તે ગુણો અને શક્તિઓ મેળવવા
માટે મનમાં યાત્રા વિચાર કરવા અને બને તેટલો વધુ વખત તેને
કાર્યમાં પણ અમલમાં મૂકવા. તેથી ઉલટી રીતે દુર્ગુણો ઉપર જ્ય
મેળવવો હોય તો, દુર્ગુણોથી ઉલટા વિચારો દરખા કરવા અને તેને
અમલમાં મૂકવા. એ તે પોતે છાછરી તો જ્ય મેળવી શકશે, જોકે

। માટે તેને આત્મ મેદનત તો કરવીજ પડશે. તે પોતેજ પોતાના
।નનો માલેક છે, અને તેમાં પોતાની ઈચ્છાનુસાર ચીજોને કાબજ કરવાનું
।ય ધરાવે છે.

મુચનાઓ અને નિશ્ચયના વિચારો ઉપરના જેવુંજ પરિણામ
।ાવે છે. “હું ઈચ્છું છું” અને કરી શકીશ !” “હું” અનત શક્તિ
।રાવું છું.” “હું સારો છું” વગેરે મુચનાઓ વારવાર બોલવાથી
।ને તે પ્રમાણે વર્તવાથી બ્હીકણુમા બ્હીકણુ માણસ અને ખરાબમાં
।રાખ વ્યક્તિ પણ પોતાને કાળાતરે નવોજ માણસ બનાવી શકે છે.-

શરમાળ, બ્હીકણુ અને પોતાને અત્યાર સુધી પામર પ્રાણી
।ાનનાર માણસોએ એવા વિચારો કરવાની જરૂર છે કે જેથી ઉપમા,
।ગુંથોનો નાશ થાય “હું અનત શક્તિ ધરાવું છું” અને મારો,
।ાલેક હું પોતેજ છું,” એ વાક્યનું મનન કરી, તેનો અમલ કરનાર
।ાણસ, રફતે રફતે ઉપલા દુર્ગુંથો પર જય મેળવી શકશે તેણે ઉપનું
।ાક્ય વારવાર બોલવું જોઈએ, તેનું મનન કરવું જોઈએ, અને તેનો
।ર્થ સમજવો જોઈએ. કોઈ પણ નવું કાર્ય શરૂ કરતાં તે ઉપલો
।િચાર કરશે તો તેને તે માટે ડર લાગશે નહિ, તેનું શરમાળ પાતું
।ર થશે અને “મને બ્હીક લાગે છે” “મને શરમ લાગે છે.” વગેરે
।િચારો તેનો હમેશ માટે ત્યાગ કરશે.

પ્રકરણ ૬ મું.

મન-યનો મોટો ગત્ર

That I deny of man's Progress that frightful figure that
stands before the door to freedom—Fear

II II ATLASOV

✓ ભાષાર્થ — મન-યના સુધારા વધારાનો કટોરો રાત્રી અને પુઠાપાના
દ્વાર આગળ બેઠકાવ કરવા માટે ઉભો જીદામતો રાખસ તે જીદીક-ભય-ભે
એટકીભન

Fear is the only thing of which we should be afraid it is the
only real live devil all others are dead. So now, the one great
denial of my life is that of fear I am not afraid of poverty I
will not pinch down in my new spending. I will not economize
as that world is commonly understood. This is my constant
affirmation "

‘ભય’નું સ્વરૂપ જોઈ, ખીલ્લું પગલાં આગળ ભરતા અટ્ટી આપણને
મા ગમ્ય કેટલો બીલામણો છે તેનું વર્ણન કરતું મૂકેલું છે. । સંભ-

દરેક મુધાગ વધારાના ગતિમા અટકાવ કે જે બરેખરી ઉપર
પણ વસ્તુ હોય તો તે ભય છે. એજ, મનુષ્યનાં બધા દુ ખો, દિલ્લે
ગિગિઓ અને નિષ્ફળતાના પાયા રૂપ છે જેમ એક માણસ ભયના
મજબે મુશ્કામી કરે છે, તેમ આખી કામો અને સ્થિતિઓ પણ તાબેદાર
સ્થિતિમા, બીકના કાગળે ગહે છે એજ ગીતે મૂનકા અને દેશો પણ
આગળ વધતા અટકી પડે છે કાછપણ માણસ, સ્થિતિ કે કામ, જ્યાં-
મુધી “બીક” રાખે છે, ત્યાંમુધી તે દરેક પોતાની સ્થિતિમા મુધારો
કરી શકતા નથી એ “બીક” કે “ભય” ઉપર જે જય મેળવાય તો
બધી મુશ્કામીરીનો અંત આવે.

જેઓ “ભય”ની સામે બદાદગીથી અને ગુનિથી થાય છે, તેઓજ
“બીક”ને છતી મકે છે “ભય”ની મૂર્તિ સામે દિશ્મતથી જુઓ અને
એવી કાતીય નજર કરો કે “ભય”ને તમાગી બીક વાગે તમે તમારા
“સ્વ”ને, “હ”ને-યાદ કરો અને “ભય”ને ઘડો કે “હ”ને-“આત્મા”ને-
મોઢનો ડગ નથી ભય, માન મોહ, માયા અને ગરીરને છે, અને
એ બધા કરતા ‘હ’ વધારે છુ-હુ અજીત છુ-મને કોઈ છતી શકે
એમ નથી—અને ‘ભય’ “હ”ને છતી શકે એમ નથી.

જ્યારે કેલ માણસ ‘ભય’ને પોતાની ઉપર ગાયેલ થતા દે છે.
ત્યારે “ભય”ના જે જે કારણોથી તે બીકે છે, તે મધાને તે પોતાની
તરફ આકર્ષે છે “ભય” એ એક મોટા બળવાળું પોલચૂબક છે અને
તેની આકર્ષણ ગમ્મિ અનહદ છે એ “ભય”ના સમયે બીજી
વખતે બળવાન ગણાતો માણસ તદન નાસીપામ અર્થ જાય છે અને
“ભય” ન હોય તો તે જે કામ કરી શકે છે તે “ભય” આવતા કરી
શકતો નથી જે પ્રમાણમા માણસ ભય મુખ્ત હોય છે તે પ્રમાણમા
તેને ફતેહ મળે છે. દુનીઆમા ફતેહમંદ માણુમોનું જીવન તપામો અને

માનુષ્ય પડશે કે તેઓ દિવ્યતના સમમેજ કતોહ મેડરી છે

તમારૂં પોતાનું જ જીવન તપાસો તમને પોતાને પણ ધણી-
 ૩૧ મળી દશે, પણ “ભય”ના મનને તમે તેનો લાભ લીધો નથી,
 અને તેથી જોડના નધનુ જોડએ તેનું તમે વધી શક્યા નથી કોઈ
 એક કામ દાયમા લીધા પછી, વચમાજ નમે ધારો છો કે “વખતે
 તેમ નહિ મને તો” અથવા “કામ થપુ મૂકે ન છે” અને “ભય”ના
 સમમે તમારૂં કામ વ-એજ અટકી પડ છે અને તમને નિજ્ય મળતો
 નથી ‘ભય’ એક ગણતર છે જે મનુષ્યને ખાઈ ભય છે.

મનુષ્યને ગુનામીમા ગખનાર “ભય” જેવો ખીન્ને ઝાઝ રાક્ષસ
 નથી એ રાક્ષસના અનેક દીકરા દીકરી છે અદેખાઈ, ધીજાર, યેર,
 કીનો, કળુસાઈ, ધર્મોધપણ, કટાંગો, કોધુ વગેરે “ભય”ના બેગ
 બેગ છે આમ માનના નમે અચકાઓ છો પણ તેમ કરવાનું કારણ
 નથી જુઓ ‘જે ચીજથી તમને ગમતુ નરજે, જેનો તમને ભય દશે,
 તેથીજ તમે કટાળ્યો તમે કોઈ ચીજના ભય વગર અદેખાઈ કનતા
 નથી કોઈ પણ ચીજ તમને નશ્વાન કરને એવા ભય નહિ હોય તો
 તેને ધીજારવાની જરૂર નથી અદેખાઈ, ધર્મોધપણ વગેરેનો પાથો પણ
 ‘ભય’ માજ છે ધર્મના બહાના હોજ ખીન્ને ધર્મમાનનારાઓની મનપણ
 ‘ભય’ ના કારણથી થાય છે ગુસ્સો/પણ ‘હી’ ના કારણેજ આવે
 છે, જેનો ભય નથી તેનાથી ગુસ્સો નથી ‘ભય’ ના મેગ-એગી
 દુર્ગુણો છે ભય દર કરે અને ખીજ દુર્ગુણો પણ નાચ પામશે

જન્માનાઓ થયા મનુષ્ય સૃષ્ટિ ‘ભય’ ની બેડીમા જડનાઈ રહેલી
 છે અને તેમથી તેને જોડવાતુ કામ મૂકે ન છે આપણી
 ગળથુથીમા જ-મથી ‘હી’ ના જા,થી આપણી માતાઓ, આપ-
 ણને બહીનકાવે છે અને માતાના ગર્ભમા હોઈએ ત્યારે પણ તેવાજ
 શરોથી આપણ અતર ભગવામા આ-યુ હતુ “બાબુ” “બાહુ”

“સીપાહી” વગેરેને બોલાવવાને મસે આપણા બાળમણ્ડીજ આપણને ધાકમા રાખવામા આવ્યા હોય છે અને જૂત, પલીતની વાર્તાઓ સભાગાવીને તેઓથી જીવીનાના સસ્કાર પાડવામા આવ્યા હોય છે ઉપર આકાશમા દેવો રહે છે તેઓથી, નીચે પાતાળમા નર્ક છે તેનાથી અને મૃત્યુ લોહમા માનવિ ડગમા રાક્ષસો રહે છે તેઓથી, જીવીવાનુ આપણને ધર્મા ચાર્યો, મા બાપો, અને સોનતીઓ હરેક પળે સીખામણુના રૂપમા કહે છે વળી વાત કરતા હરેક વાક્યમા કહેવામા આવે છે કે “જોજો ! સભાજો !” “આમ કરશે તો જોજો આમ થશે,” “તમે હિંમત કરો છો, પણ મારી સલાહ નથી,” એના વાક્યો આપણા બહાલાઓ સદૃશ સુદ્ધિથી કહે છે, પણ તેથી આપણા ઉપર અબલુતા જે અસર થાય છે, તેના તેઓને સ્વપ્ને પણ ખ્યાલ નથી હોતો. એ “જીક” ના સસ્કારો મોટપણે પણ છુટના નથી, અને ઘણાઓ તેના પરિણામે તદ્દન બાયલા અને જરાજરામા બીહે એના સ્વભાવના થાય છે હરપળે, હરેક ઠેકાણે, અને હરેક ઘરમા આના બનાવો ચાલુ બને છે, અને તેને દૂર કરવા પારસમણિના વાયકો પ્રયત્ન કરે, તો દેશને મોટો ફાયદો થશે.

“જીક”થી કોઇનુ બૂતકાળમા બનુ થયુ નથી અને ભવિષ્યમા ચનાર નથી. “જીક”ના રાક્ષસે અનેક લલા-સારા કામોને ઉગતાજ હામી નાખ્યા છે અને તેથી દુનીઆને મોટુ નુકશાન થયુ છે. દુનીઆમા સુધામગીરીનો પાયો ભયથીજ નાખાયો છે, અને હજી ઘણા દેશોમાં છૂટીપણુ નથી મળ્યુ તે, એ “ભય” ના “બાહુ” ના સબબેજ છે. “મને જીક લાગે છે,” એવા શબ્દો હમેશા જાણાય છે, અને જોઓ એ શબ્દોને નહિ ગણુકારતા પોતાના હૃદયપગ કાણુ રાખી શક્યા છે તેઓ પોતાની હિંમતથી દુનીઆને ચક્રિત કરી શક્યા છે અને તેઓના થશે ગાન ગવાય છે.

તોડી પાટલાને અને કાપાયો રમ્યા રમ્યા નથી રમતા ધીકાર અને ગુસ્સાનું આભાજન આસા માગ્યોએ ચલાવે છે અને પાંચામે દુરમનાઇ છે છે કાંઈ નવું મય હાલ પડતા પણ આવી ટિથિનિ ઉત્પન્ન થાય છે દુનીઆનો મોટો શત્રુ તે ભય છે

જેઓ ન્હીમયુ જે તેઓ યુવામાં ટિથિનિમા છે, અને તેમનો શેઠ ભય છે એવો ધાન્ય મોઢી બીજને કાંઈ નથી એના યુવાનો પોતાના ભયના પ્રમાણમાં રહુ ને રહુ દુષ્ટી થતા ભય છે, અને જે કે તેઓમા જે અનન્ય ગતિ ગટેલી છે તે તેઓને મુશ્કિલ આપી શકે એમ છે તે પણ તે તેઓથી અમલુ દોરાથી તેઓની ટિથિનિ મુશ્કેલી નથી પણ ત્યાં મારુમને પોતાની આમિત્ત સંકિતની ખબર પડે છે કે તરતજ તેને ભય ઠોડી ભય છે અને ને તદ્દન બદલાઈ ભય છે, એ પડીજા મનુષ્ય મગ્ન થાય છે ભય દુર થનાજ માણસમાં મનુ રીંગળી નમ ઉત્પન્ન થાય છે, અને તેને માનુસ પડે છે કે તે જેટલી મધી ન્હીકે ગમતો હતો તેની ગમ્પરાની જરૂર ન હતી, અમુક બાનતોનો ભય તે બાનન કરતા વધુ ખગમ છે, અને જે બાનતોનો ભય રાખવામા આવે છે, તેમાની ધણી બાનતો એટલા બધા ભયને મારે મોઢા ન હતી એટલુજ નહિ પણ ધણી બાનતોનો ભય તો પાયા રમગનો હતો

‘ન્હીક’ જેવો મોટો શત્રુ કાંઈ નથી તમે ભયથી ડરો નહિ અથવા ભયની સામે થતા શીખો કાંઈપણ બાનનમા ભયનું કારણ લાગે વો ડરો નહિ, પણ તેની સામે થાઓ અને હસ્તે મુખડે સામે થાઓ ન્હી બહાદુર છે તેને ‘ન્હીક’ કે ભયની કાંઈ પણ અસર થતી નથી, અને તેઓને વિજય પણ મળે છેજ

નમારે ન્હીક શત્રુ કે? તો સાચવો! ‘ભય’ જેવું કાંઈ છેજ નહિ એમ માનો અને હમેશા દિવ્ય અને આત્મ વિશ્વાસના વિચાર કરો તમે વિચારો કે આત્માથી મનાયજી કાંઈ નથી— “” એજ આત્મા છે—

એજ સર્વનો ઉપરી છે તમે પ્રિયારો કે આ દુનીઆમાં જે કાંઈ છે, તે અમુક કામ કે કુળ બચ્ચારા આવેલું છે, અને અમુક દરજ્જે તેને અગત્યના વગર છુટકો નથી તમારામાં વિશ્વાસ મળે! તમારા પરથી જગ પાત્ર વિશ્વાસ ડગાવો નહિ વળી એ પણ ચોક્કસપણે માનો કે આખી દુનીઆ ઐક્યતા ધરાવે છે—અને દરેક ચીજ માથે ખીનતે મળે છે—આપણે દરેક એક મપૂર્ણ તત્વ પગારીએ છીએ, અને આત્મા સર્વનો ઉપરી છે.

‘‘ભય’’ જેવી કોઈ ચીજ હરિતમાજ નથી, એ સિદ્ધાંત જેઓ નમજે છે તેઓને હુમ્મેશા શાંતિ હોય છે—જ્યારે તેવી ઉવટી પ્રતિવાદી હુમ્મેન ચિંતાતૂર—વલોપાતીઆ—બળતા—દુખી—અદેખા—હોય છે. તમે હિમ્મતવાન બનો અને તમને શાંત નિદ્રા આવશે તમારા કામ ઉપર તમે ધ્યાન આપી શકો. અને કોઈ ગુન્જાન તમને થશે નહિ—આ ઉપાય જે અજમાવશે તેને શાંતિ મળશે અને તે મુખી થશે

તેથી બ્હીના નથી તેનો શું સમય છે ? શું એ બે મગ્ધોમા કાંઈક
કે તકાલ તમારી નજરે નથી પડે ? વિચાર કરો ! બુદ્ધો કે તમારી
શુદ્ધિ તમને શું કહે છે ! તે એમ કહે છે કે એક ખુનીને જે ફાંસી કે
મદન માગવાની શિક્ષા થાય છે તે નેનું મ્હોત અમુક પગે થઈ તેનું
તેને મુશ્કેલ કરે છે અને તેથી તે ને પાની માદથી-મ્હોતથી-કરે છે,
ત્યારે આપણે મ્હોતની બ્હી નથી, કમકે આપણે એનું નાંધ પાળુ નથી
જાણના કે જેથી અમુક પગે આપણ મગ્ધ થઈ, તે વિશે આપણે
ખાતરીયાન દોષએ એજ સમયે આપણને મ્હોતની બ્હી નથી.

આપણી શુદ્ધિ આપણને કહે કે કે મ્હોતથી કાંઈ બચવાનું નથી
પણ તે બધા આપણામા ગેરી એ- ગમ્મિ એમ પણ કહે છે કે, હજી
તુ જીવે ને નાન દુઃ છે ! એ બાબતીક મક્કિત એ પણ કહે છે કે
તે મનુષ્ય ! નારી અહ- એનું એક તત્ત્વ છે કે જે હમ્મેશ્વર અમર રહીને
મગ્ધને જીતી શકે છે, અને તેથી મ્હોતને જીતવાને તુ પ્રયત્ન કર ! એ
શક્તિ જે કહે છે તે આપણે જો કે અમુકી જોઈ શકતા નથી તે જી
તેની લાગણી તો આપણામા ઉપન થાય છેજ અને તે લાગણી ઉપન
પ્રમાણે મ્હોતી હાથ એમ આપણ હૃદય દરપગે આદી આપે છે એજ
અણુદીક શક્તિ આપણે અમન તત્ત્વ ધરાવવાની યાદ દરપગે આપની
દોષથી જોઈ આપણે વાતોમા મ્હોત માટે ખાતરી ધરાવીએ છીએ એમ
કહીએ છીએ તો પણ અદરથી તે માટે આપણે જરા પણ બ્હીક
ધરાવતા નથી જો તમ ન દોત અને જો દરેક માનવિ એક ખુની, જે
રીતે મ્હોતને જુએ છે, તેજ નજરે તેને જોતો દોત તો તે પણ મ્હોતને
તે ખુનીની નજરથીજ જોત અને દરપગે તેનાજ વિચારમા ખીણુ
સર્વ કામ ખૂરી તથા જીવવાની મહેનતથી દુર રહી તે દરપગે મ્હોતનીજ
તેવારી કરત એટલે કે ભવિષ્યના મ્હોતના વિચારે તે આ પગે પણ
મરણ પથારીપર હોત

હે વાચક ! પણ દુનીઆમા તુ શું જુએ છે ? હજારો કાળા ધોળા
કરનારા ! હજારોને રબાડી પોતાનું ધન (શ) તાણુ રાખનારા ! હજારો

રિતે પોતાનું માન તથા પોતાનો ગર્વ ઉચે રાખનારા ! કાઠી કાઠી જોડી હજારોનો દરલો બેગો કળારા ! હજારોને તાબામાં રાખી તેમને પોતાની હકૂમતના દાખમાં રાખનાર માનવિઓ આનંદમાં તેમજ ખુશ મીઝજમાં માણુમ પડે છે તે શુ તુ નથી જાણતો ? એ કેમ બને છે ? મહોત તેઓને માટે એક દિનસે નક્કીજ આવશે એમ તઓ ચોક્કસ માને છે તે છતાં તેઓને અકૃત્ય કરતા દુષ્ટ કેમ ઉત્પન્ન થતુ નથી ? તેનો સમજ શુ તને સમજતો નથી ? નહિ સમજતો હોય તો જાણ કે તેઓ મગજની આશા રાખતા નથી અને તેથીજ તેઓ એવા અકૃત્ય કર્યા જાય છે તેમની જીદગાની આ બાબતમાં સાક્ષીરૂપ છે તેઓ એક હજારને એક યોજનાઓમાં જોડાઈ પોતાની દુનીઆવી હાલત સુધારવા તથા પોતાનું સુખ વધારવા પ્રયત્ન કરે છે, તે શુ દેખાડે છે ? “મરણ નક્કી આનંશે” એમ તેઓ બોલે છે છતાં તે શબ્દો તેમના પર કાંઈ અસર કરી શકતા નથી જે વખતે કાંઈ રોગ કે ખીકના પગમાં તેઓ સપડાય છે ત્યારેજ તેઓને મરણનો ખરો ખ્યાલ આવે છે અને “વખતે તેના પગમાં અમે પણ સપડાઈશું” એમ તેઓને કાંઈક વિચાર થાય છે આવો વિચાર આવતાજ તેમને મરણને શરણ થતાં ખીક લાગે છે અને તે કેમ દૂર કરી શકાય તે માટે આખી દુનીઆની સપતિ આપવા પણ તેઓ તૈયાર થાય છે

પણ મહોતથી દૂર નહાસવા માટે અથવા મરણ ન આવે તે માટે જે પ્રયત્નો આ મનુષ્યો કરે છે તે ઉપરથી એમ પણ સાબીત થાય છે કે “મહોતથી બચવાને કાંઈ ઉપાય પણ હોવોજ નોંધ્યે, કેમકે જો તેમ નહિ હોય તો તેનાથી બચવાની આશા કેમ ઉદ્ભવે ? મહોતની ખીક એજ જીદગી અથવા જીવવાની આશાને ઉત્પન્ન કરી તેને ઉત્તેજન આપે છે ! આજા ધણું ખરું તો બની ગઈ એવી ચીજ માટેજ ઉત્પન્ન થાય છે. પણ મરણ પછી આપણી જીદગી ચાલુ રહે છે અથવા મરણ પછી સ્વર્ગમાં ધણું સુખ મળશે એવા વિચારો જો કે આપણામાં ઉદ્ભવે છે, તો પણ તે એવા નથી કે જેથી મરણની ખીક દૂર થાય !

ત્યાંમુધી આ દુનીઆમાં રહી મહવાનું શ્રમ દોષ છે, અથવા ત્યાંમુધી આપણા શરીરનાં આત્મીક તત્વનો જરાપણ અંશ દેહમાં દેવાત દોષ છે ત્યાંમુધી, તો આપણે સ્વર્ગના શ્રમ કરનાં પણ આ (અસાર) સંસારને વધુજ બદાતો ગણી તેમાંજ રહેવા ઇચ્છીએ છીએ, અને જ્યારે તે આત્મિક તત્વ મોટે ભાગે શરીરથી છુટું પડે છે અને તેનો ધજોજ નાનો અંશ શરીરમાં દોષ છે, અને તે પણ હવે પછી રહેનાર નથી નથા આપણે રાખી રાકનાર નથી, એવી જ્યારે આપણને ખાત્રી થાય છે, ત્યારેજ આ રોગી નથા મગમૂતથી ભરેલું શરીર છોડી જવાને આપણે, ન છુટકે, મન કરીએ છીએ.

આ ઉપરથી પાચક ! નારી ખાત્રી થઈ દરો કે, આપણે મરવાની જરા પણ ઇચ્છા નથી રાખનાં, અથવા મરવા ના પાડીએ છીએ એમ કહેવું ખોટું નથી. આપણી દમણાની છંદગી મોટી મુશ્કેલીઓથી ભરપૂર જતાં, અને ભવિષ્યની નવી દુનીઆમાં સ્વર્ગનાં મુખે આપણને મળશે એમ આપણને કહેવા જતાં, આપણે મરવા કરતાં જીવવા વધુ ઇચ્છીએ છીએ, એટલુંજ નહિ પણ મરણની આપણે આશા રાખતા નથી કે રાદ જોનાં નથી મરણ અચાનકજ આવે છે. જોગા એમ ધારે છે કે તે સર્વ શક્તિવાન સાહેબે સર્વે માટે મોત નિર્માણ કર્યું છે, અને ઇશ્વરે તેમ કરી કીક હવું છે. આ માન્યતા, પોતાના પરમ તત્વની ટેકડી કરવા બરાબર છે, કેમકે એક દયાળુ અને સર્વ શક્તિવાન ઇશ્વર એવું શું કામ કરે ? વળી ઇશ્વરે મદેન મોકલી સાફજ કર્યું, એવું તેઓ માને છે તે જતાં એ માન્યતા વિરુદ્ધ પ્રવર્તિ કરી, ઇશ્વરી શક્તિ સામે થઈ પોતાનો બચાવ કરવા-તેઓ દરપણે ઉપાયો યોજે છે, અને એક બદામની દવાની જાણી, ઇશ્વર કરતાં વધુ શક્તિવાન છે એમ તેઓ માનતાં દોષ એમ તેઓની વર્તાવુંક સાખીન કરે છે ! તેઓ આ (નાશકારક) શરીરને ત્યાંમુધી અને ત્યાંમુધી વળગી રહેવાની આશા રાખે છે, અને જ્યારે તેમની આશા નિરાશમાં ફેરવાય છે ત્યારેજ નાસીપાસ થઈ પોતાના આત્માને ગવા વિચાર કરે છે.

આપણો એક વહાલો મિત્ર, પુત્ર કે આપણી સ્ત્રી જ્યારે મરણ પામે છે ત્યારે આપણે કહીએ છીએ કે “જેનો આ દુનીઆમાં ખપ છે તેનો ઇશ્વરને ત્યાં પણ ખપ છે, અને તે ઇશ્વર પામેજ મરણ પછી ગયા હશે ને સ્વર્ગના સુખ ભોગવતા હશે” આવું કહેવા છતાં આપણે તેના મરણથી રડીએ છીએ ને તેને સુખ મળ્યું હશે એમ માનવા છતાં આપણી દિલગિરી આપણને છોડતી નથી આ દિનગિરીનું શું કાગળું છે ? શું તેની જૂદાઈ માટે આપણે રડીએ છીએ ? ના ! તેમ નથી, કેમકે જ્યારે તે જીવતા હતા ત્યારે, જ્યારે દેશ કે દેશાવર જતા ત્યારે, આપણને દુઃખ થતું ન હતું અને હમણાં જેવી જૂદાઈ છે તેની જૂદાઈ તે વખતે છતાં, આપણને દિલગિરી થતી નહોતી ! ત્યારે આ કેમ બન્યું ? એનો કાંઈ સખખ ?

એનો કાંઈ સખખ છેજ એ જૂદાઈ માટે આપણને દિનગિરી થાય છે એમ નથી, પણ કાંઈક એવો નિયમ કે જે વીસે હમણાં આપણે બીનકુન માહીતગાર નથી, તેનો ભગ થતો હોવાથી, તે નિયમના ભગના પગિણામે આપણને દુઃખ થાય છે મગલ્ય એ કુદ્રતી અમરતાનો ભગ કરનાર હોવાથી, આપણને દુઃખ ઉત્પન્ન કરે છે એ કુદ્રતી અમરતા વીગે આપણને પુરી માહીતિ નથી એ વધુ દુઃખદાયક છે કુદ્રતી નિયમનો મરણથી ભગ થાય છે, એ વિષે તમારી ખાત્રી એટલા ઉપગ્રથી થશે કે, જોકે મરણને ધણાંઓ લવીધ્યના સુખ તરીકે ગણે છે તે છતાં તે થતા દરેકને દિલગિરી થાય છે, આપણું ચિત્ત ચક્રોળે ચડે છે અને આપણું હૃદય ચીરાઈ જાય છે

જાણતા ? આનુ કેમ બનતુ રહે ? એમ બનવાનું મરણ એ છે કે તેઓ મહોત અમુક વખતે નમ્મી આનશે એ જાણી બીદે છે અને તેથીજ તેનાથી જેમ બને તેમ જાડી છુટકારો થાય એમ કપ્પડે છે આપણે માટે પણ તેજ નિયમ લાગુ પડે છે અમુક વખતે આપણુ મરણ થશે એમ જો આપણને માનમ હોત તો આપણી છ દગી ધણીજ દુ ખવાયઃ થઈ પ ન કેમકે હમણે મરણની વાઃ આનના મધપણુ સુખ આપનારી વાત તરફ આપણુ દિવ એ આત નદિ આપણી અને એમ મુતેદગારની મરણુ સ બ ધી દા નતમા જે ફેર છે તે એજ છે કે આપણે બીજાઓ માટે ગમે તેડુ ધારીએ છીએ છતા આપ .ા મરણનો વિચાર આપણને આનતોજ નથી કેમકે મનુષ્યો જો અમર આતમાના ગરીરરૂપે એક સાગ થઈ દુનીઆમા આવે છે તેઓ તેમને હરપણે વાઃ આપે છે કે તેઓ અમર છે અને તેઓનુ અમર રહેનાર કામ તેઓ પોતે બળની શકે એમ છે મોટા મોટા તત્વવેત્તાઓ પીર મુદ્દા અને વિદ્વાતા તેમજ શાસ્ત્રકારો અને પેગંબરો આતમાના અમ ત અને માને છે એ જબજાહેર છે અને તેથીજ તેઓએ લપીખ્યની દુનીઆમા તઓને પુજનારાઓ માટે અમર સુખ ગણ્યાનો ઉપદેશ કર્યો છે આ વાત બાપુ ખરે દરેક મનુષ્ય માને છે જો કે એ વાત સામીત પ્રવાને કાઢ પણ પ્રત્યક્ષ નમાણુ નથી

આતમા અમર છે એ સિદ્ધાંત દુનીઆના દરેક મુખ્ય ધર્મ મજુદ રહે છે અને એ સિદ્ધાંત કાઢ તદ્દન નદિ ગણનારવા જેવો કે દુનિઆઓ નથી આ મા અમર છેજ તમે એ પણ ધણી વખત વાન્યુ હજો કે કેટલાક આતમાઓ કેટલી વખત કે નાક સજેગોમા અમુક માણસોને દેખાવ આપે છે એ વિચારો તેમજ તેને લગતા લેખો હમણા કેટલાક માને છે તેમ અસત્ય નથી તેમજ પશ્ચિમની વિદ્યા તથા પશ્ચિમના મુધરેના ગણના લોકો પણ આતમાઓ કે જૂતો દેખાવ દે છે એ વાત સ્વીકારવા લાગ્યા છે એ માટે જો જ્ઞેમ છે તે તેમના સત્ય દેખાવ માટેનો નથી પણ તેમની વિજતોના સબધમા છે હૃદય એ આખરે

દુનીઆનું જ્ઞાન ધગવનાર, એક આગ્રહી છે, છતાં તેની અદર જોવાનું કામ દરેક માટે મરકેલ છે, કેમકે એ હૃદયની વિશાળતા હરપળે અને હમેશ વધુ વધતી જાય છે, જે સાબીત કરે છે કે હૃદયની ઉત્પાદક શક્તિ અગાધ છે એ કહેવાનો ભાવાર્થ એવો નથી કે હૃદય કાંઈક એની શક્તિ ધરાવે છે કે જેથી તે કોઈ નવી ચીજ ઉત્પન્ન કરી શકે એમ કહેવાનો ભાવાર્થ એવો છે કે જે ચીજ દુનીઆમાં હયાત છે પણ જેને આપણે જાણતા નથી અથવા જે વિષે આપણે અજાણ છીએ તે ચીજ, જાણતાં હૃદય તેને ઉત્પન્ન કરે છે એ ઉત્પન્ન કરેલી ચીજ, પાંડેલા વિચારમાં, પછી વિચારના આકારમાં અને તે પછી ચીજના આકારમાં બદલાય છે. એ સાથે એ જાણવા જોગ છે કે દુનીઆમાં કોઈ પણ ચીજ નવી બનતી નથી, કેમકે દુનીઆ દરેક રીતે પૂર્ણ છે અને તેની અદર કોઈપણ નવી ચીજનો ઉમેરો કરવાનું કામ બાકી રહ્યું નથી વળી એ પણ યાદ રાખવાનું છે કે જે કે દુનીઆ પૂર્ણ છે અને તેની અંદર કાંઈ ઉમેરો થતો નથી તે છતાં આત્મા દરેક જ નવી પેદાયશ કરે છે, અને તે એ પેદાયશ કરતા કદી અટકશે નહિ, અને એજ એની ઉત્પાદક શક્તિ છે હૃદય પણ આત્માની એજ શક્તિના સમૂપે નવી નવી ચીજ જાણતું થઈ પોતાની વિશાળ શક્તિ ખીંચવે છે એ નવી પેદાયશ વાસ્તવિક રીતે નવી નથી, કેમકે આત્મા દરેક ચીજનું જ્ઞાન ધરાવે છે. તે છતાં તેની પોતાની એ શક્તિપગ આવગણ કરી, વળ્યા હોવાથી અવિધ્યમાં તે ગયેલું જ્ઞાન પાછું મેળવવા પ્રયાસ કરે છે અને તે પ્રયાસના ફળરૂપે નવું જ્ઞાન મેળવે છે જે અત્યંત જોતાં નવું નથી તે છતાં નવું જ છે કેમકે હાલના વખતમાં કે ભૂતકાળના થોડા વખતમાં તે જ્ઞાન તેનામાં હવે નહિ અને તે વખત પછી તેણે તે જ્ઞાન પાછું મેળવ્યું જેથી તે નવું અણી સકાય હૃદયની શક્તિ એ જ્ઞાન પાછું મેળવવામાં વપરાય છે. એ માટે કોઈ અમુક માણસને કોઈ અજાણ્ય જેવો વિચાર કે જેવો વિચાર કવચીતજ હયાત દુનીઆમાં કોઈને ઉત્પન્ન થયો હોય, તેવો વિચાર ઉત્પન્ન થાય છે, જેને

જીવનમાં 'અસક્ય' અથવા 'બુદ્ધિ વિરહ' નો ગળે છે આ વખતે જેના હૃદયમાં તે વિચાર ઉત્પન્ન થાય છે તે જીવનમાંના વિરહ વિચારથી ધબકાઈ ગલગાપ છે અને પોતાના વિચાર વીસે નામમાં પડે છે તે પ્રતા મુખમાં પાડે તેજ વિચાર વધુ જોરથી ઉત્પન્ન થાય છે, તે વિચાર પાછો વધુ જુસ્સો ઉત્પન્ન કરે છે, તે પછી નેથી વધુ જોર કરે છે અને પેલો મનુષ્ય પોતે ખરો છે અને જીવનમાંના વિચાર જોડો છે એમ ધારવા લાગે છે છે તે તે એવું પણ માને છે કે જે વિચાર અસક્ય અથવા બુદ્ધિ વિરહ ગણાય છે તે તેમ નથી પણ નામ અને પૂર્ણ અક્ષતથી ભરપૂર છે તે એ વિચાર અમલમાં મૂક્યા તે પછી ખતથી મડે છે અને એક એવું કાર્ય કરી બતાવે છે કે જે જીવનમાંના અવગામી નામે છે ઉપર પ્રમાણે થયેલું કાર્ય તેની હૃદયની ઉત્પાદન સક્રિયતાને આભારી છે

ઉત્પાદન સક્રિય એ એક એવી સક્રિય છે કે જેથી સાર અને નરસુ એ બેનો નિર્ધારન સમજી શકાય છે એ સક્રિય બુદ્ધિ અને હૃદય સાથે સજ્જ થઈ શકે છે અને જો એ સક્રિય ન હોય તો આ દુનીયા કુદત અને તેની મુખ્ય પેદાવણ જે મનુષ્ય તે હસ્તિમાં હોત નહિ અને જે નવા ફેરફારો દરરોજ નજરે પડે છે તે પણ કોઈના જોવામાં આવત નહિ છુદ્ગી સાથે હૃદય અને ઉત્પાદન સક્રિયને ધારો સજ્જ છે છુદ્ગી એ નરેહની છે (૧) બાલ્ય અને (૨) ગુપ્ત માણસનો જન્મ એ ગુપ્ત છુદ્ગીનો અને એ છુદ્ગીને આગમનની બુદ્ધિ એ બલ્ય છુદ્ગીનો મુખ્ય નામનો છે દુનીયાનો દરેક શરીરધારી છુદ્ગી આખી કુદત અને નજરે પડતી દરેક ચીજ એ તલ્લ અક્ષતનું પરિણામ છે, જેને મન અથવા અક્ષય આગળી કાઢે છે આથી આખી નજરે પડતી દુનીયા મન રૂપ છે એમ કહેવામાં જોડું નથી જે દરેક ચીજ આપણી નજરે પડે છે અથવા જેને વિશે આપણને લાગણી થાય છે અને જે આપણી હિતો પર અસર કરે છે તે આપણા મનનાજ મનએ છે અને તેથીજ ને મન રૂપ કહી શકાય આખી દુનીયાપર એ 'મન' અથવા અમન

‘સત્તા ભોગવે છે; ‘મન’ એજ ખડું તત્વ છે જે દુનીયા ચલાવવામાં, રાત્ર્ય ચલાવવામાં તેમજ સર્વ મુખ્ય દુ.ખ ઉત્પન્ન કરવામાં મુખ્ય પદાર્થ રૂપે લાગ લગવેછે. ‘મન’ એ એક ખરો પદાર્થ છે, એ પ્રત્યક્ષ દેખાડવાનું કામ એક શીલસુદ્ધ માટે સર્વથી ચૂરકેલ છે. અત્યાર સુધી એવુંજ માનવામાં આવ્યું છે કે, ‘મન’ એક લાવવાચક (Abstract) પદાર્થ છે, અને તે ખીન્ન પદાર્થો માફક પકડી કે જોઈ શકાય એમ નથી; અત્યારસુધી આપણને કદીપણ એવો ખ્યાલ આવ્યો નથી કે ‘મન’ એ એક દ્રવ્ય છે; અત્યારસુધી આપણે કદી એવું ધાર્યું નથી કે જે રિતે રાશની, તાપના રૂપમાં દેખાવ દેછે, તેજરિતે ‘મન’ જુદા જુદા દ્રવ્યોના રૂપમાં દેખાવ દેછે પણ એ નહિ માનવામાં બૂધ છે કેમકે સર્વ કુદ્રત છવ રૂપ છે અને તે અછવ નથી અને તેમાં એકપણ અણુ છવ વગરનો નથી તેમ હોય તો ‘મન’ રૂપ કુદ્રત કહી શકાય નહિ. એક ‘ઝાડ’ એ એક માન્યતા છે અને એ માન્યતા ઝાડને જોળખવાથી મનુષ્યમાં ઉત્પન્ન થાય છે. એ માન્યતાને આપણે આકાર વગરની માનીએ છીએ, પણ ખડું જોતાં તે તેમ નથી. આકારવાળી ચીજ એ પદાર્થ, કહી શકાય એક માન્યતા ને વિચારમાં ફરક માત્ર એ છે કે વિચાર એ એક ઉપલક્ષ્ય ઉપલક્ષની ચીજ છે, જે જરાબર દ્રઢ થવા પછી માન્યતામાં ફેરવાઈ જાય છે. માન્યતા, એક ઉપલક્ષીયા વિચારથી વધુ દ્રઢ હોવામાંજ તદ્દાવત ધરાવે છે. આ ઉપરથી સમજાશે કે આપણા વિચારો ખરા પદાર્થો યા દ્રવ્યો છે, અને જો કે તે વિચારો ધણુંખટ, નરી આખે નજરે પડતા નથી તે છતાં તેઓ આકાર ધરાવતાં પદાર્થો છે, અને કોઈ કોઈકે વખત આપણા શરીરમાં તેઓ ઉત્પન્ન થવા પછી આકાર રૂપે યા ભૂત પિત્રાચ રૂપે પણ નજરે પડે છે વિચારો ખરા આકાર ધરાવે છે કેમકે તેઓ કોઈ ચીજની કંપનાથી ઉદ્ભવેછે, અને એ કંપના કોઈ પણ દૃષ્ટિ ધરાવતી ચીજથીજ ઉત્પન્ન થાય છે કેમકે જે દૃષ્ટિમાં ન હોય તેની કંપના યરીજ અસંભવિત છે. આથી વિચારો આકારવાળા છે એ સાબીત થાય છે, પછી લાગે તે આકારો આપણે ઘણી વખત જોઈએ

આ નદિ દેખી ગડીએ વળી કાઈ કાઈ વખત માનુષ બેધ્યાન અવ-
સ્થામાં હોય છે, તે વખતે તે બેધ્યાન અવસ્થામાં હોવાથી, તેના મનમાં
શું થાય છે તે પોતે અમશ્ચ શકતો નથી અને દેટલાક એવા વિચારો
તેમજ વિચારોના આકાંગે જન્મ આવે છે કે જે ને પોતે જોઈને તેના
વિષે જોડે છે આ આકાંગે તે માણસ પોતે જેમ જોઈ શકે છે, તેમ
બીજા પાસે જોઈ શકે છે અને નેને બીજાઓ જૂન કે પિશાચ કહે છે

નમાઃ હૃદય નુ શુ અદ્ભુત શક્તિઓ ધરાવે છે તેનો ખ્યાલ
નમને કાઈ રખત નહિ આવે. હશે? જો જો વિશેનો ખ્યાલ નહિ
આવે. હોય નો એ તાનિઓની અજમાયગ કરવાનો વખત તો ક્યાંથી
આવે અને એ અજમાયગ કરવામાં નહિ આવે તો પછી તેની ખરી
માહિતિ ક્યાંથી મળે? આમ હોવાથી માણસને પોતાના મનની
હાલત, તથા તેની ગુપ્ત શક્તિઓ વિષે પૂર્ણ માહિતિ નથી એ કહેવું
એટલું નહિ મળાય. પણ એ અવ્ય છે કે મન અથવા હૃદય કેટલીક એવી
શક્તિઓ ધરાવે છે કે, જે વિષે વખતના રજાઓને આશ્રય ઉપમ થશે

આપણે જે ગુરુશાસ્ત્રેણુ શક્તિ વિષે માનીએ છીએ તે વાસ્તવિક
રીતે ખર નથી અને એ આકાંગેણુ શક્તિ વિરુદ્ધ થઈને, હવામાં ઉડવાની
નથા ચાલવાની શક્તિ દરેક મનુષ્ય ધરાવે છે.

ગુ મનુષ્ય પોતાની મેગે હવામાં ઉડી શકે એ શક્ય છે? આ
વાચના નમને હમનુ તેમજ આશ્રય ઉપજમે, પણ તે છતાં તે એટલું
બધું હમવા કાપક નથીજ

આ શક્તિ દરેકમાં અલ્પદીક છે, અને કેટલોક વખત પછી એ
શક્તિનું જ્ઞાન થતાં ધણા માણસો ઉડી શકેગે ગુરુશાસ્ત્રેણુ શક્તિ માટે
એમ કહેવામાં આવે છે કે, એ શક્તિના અબજેજ દુનીઆના સઘળ
પદાર્થો દુનીઆના મધ્ય મિંદુ નગ જેવાય છે. એ માટે વિચાર કરત

એમ માન્ય પડ્યા વગર નહીં રહે કે, જડ પદાર્થ તરફ પૃથ્વીની આકર્ષણ શક્તિ જે અસર કરે છે તેના પરિણામે જડ પદાર્થો તેના તરફ ખેંચાય છે પણ જો એ જડ પદાર્થો એ પૃથ્વી તરફ ખેંચાતા માટે જગપણ ઇચ્છા ધરાવતા નહિ હોય તો પૃથ્વી તેઓને પોતા તરફ ખેંચી શકે નહિ જો કોઈપણ પદાર્થ-પદ્ધતિ તે નાનો મોટો ગમે તેવો હોય-ગુરુત્વાકર્ષણ શક્તિને તાબે ન થતા દ્રવ ઇચ્છા ધરાવે તો તે પૃથ્વી તરફ ખેંચાય નહિ અને જો એમ બને તો એ પણ સાબીત થાય કે ગુરુત્વાકર્ષણ ક્રમ્તા કોઈ વધુ બળવાન શક્તિ હોવાન હોવી જોઈએ.

ગુરુત્વાકર્ષણ સત્ય ધર્મા પ્રવર્તમાન માન્યતા બૂધ બરેલી છે ગુરુત્વાકર્ષણ શક્તિ-કે જે પદાર્થોને પૃથ્વીના મધ્યભિદુ તરફ ખેંચે છે તે-શિવાય એક ખીણ શક્તિ-આકર્ષણ શક્તિ-છે, કે જે ગુરુત્વાકર્ષણથી વિરુદ્ધ (negative) તત્વ ધરાવે છે એ આકર્ષણ શક્તિનો ઉપયોગ અણુઓ ઉપર થાય છે અને જે પદાર્થોપર તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, તેમાં જે જે પ્રમાણમાં ભુદ્ધિ અથવા આત્મિક શક્તિ ઓછ વધુ પ્રમાણમાં હોય છે, તેજ પ્રમાણમાં તે ઉપર અસર કરી શકે છે. એ શક્તિ એવી નથી કે, જે જોરજુલમથી કોઈપણ ઉપર, તેની મરજી વિરુદ્ધ, કાંઈ પણ અસર કરી શકે ગુરુત્વાકર્ષણ શક્તિ, વચ્ચે ખીણેલા 'મન' તેમજ 'હૃદય' ઉપર અસર કરી પોતાની તરફ પદાર્થોને ખેંચે છે, પણ જો એ શક્તિ ખીણેલા 'મન' કે હૃદય ઉપર ચલાવવામાં આવે તો તેમની મરજી વિરુદ્ધ કાંઈપણ અસર કરી શકે નહિ અને પોતાની તરફ તેમને ખેંચી શકે નહિ ધાસના એક તણખવા તરફ નજર કરો! તેને માટે તમે શુ ધારો છો? 'શુ' તે પણ 'મન' જેવી વસ્તુ પોતાની અંદર ધરાવે છે? 'હા'! તેને પણ મન છે અને તે પણ પોતાના અદ્રશ્ય મનને તાબે છે અને તેથીજ તે હોય છે ત્યારે જમીન બહાર હોયે-હારોજ હોતીને વધે છે અને પૃથ્વી બહાર હોયે આવે છે-પણ નીચે-જમીન નીચે-ખેંચાતુ નથી એવા ધાસના તણખવા તેમજ ઝાડોને તમે સખ્યાબધ જોયાં

હશે, કે જોએ દરપણે વધુને વધુ સૂર્ય તરફની ખાલુ તરફ—ઉંચે—
ઉગે છે. એજ રીતે એક નાની છાત્રી કે, જેણે પણ પોતાની મરજી
અનુસારજ પૃથ્વી તરફ ખેંચાય છે કે નથી ખેંચાતી: એટલે કે જો તે
પ્રગ્છે છે કે, તેને એક મોટી ઈમારતની ટોચ પર જવું જોઈએ તો તે
વંખતે ગુસ્તાકર્પણનો કાયદો તેને પણ નડતો નથી અને તે છાત્રી કે
જેણે ઉંચે—મેંકરો શીટ—જઈ શકે છે.

જડ પદાર્થ તેને કહેવો જોઈએ કે જોને પોતાની ગુપ્ત શક્તિની
ખબર નથી અને જે તે કારણે પૃથ્વીના મધ્યખિંદુ તરફ ખેંચાય છે,
જ્યારે તેથી ઉઘડી રીતે ચૈતન્ય ધરાવતો પદાર્થ તે છે કે જે પોતાની
મરજી અનુસાર વર્તવાની શક્તિ ધરાવે છે. આ ઉપરથી વાંચકોના
ખ્યાલમાં આવ્યું હશે કે, એ બંને—જડ તેમજ ચૈતન્ય—તત્ત્વ ધરા-
વતા પદાર્થો એક એકથી ઉઘડીજ રીતે ચાલે છે. જે પદાર્થો પૃથ્વી તરફ
ખેંચાવાની પ્રતિજ્ઞા ન ધરાવતાં હોય તેમને પોતા તરફ ખેંચવાની
શક્તિ ગુસ્તાકર્પણ શક્તિ ધરાવતી નથી. ગુસ્તાકર્પણનો કાયદો ચૈતન્ય
વાળા પદાર્થો માટે નથી પણ જડ પદાર્થો માટે અથવા જે પદાર્થોની
આકર્ષણશક્તિ તેમજ મનની શક્તિ ખીણી નથી તેઓ માટે છે. આડપ-
રથી કોઈ કુળ જમીન પર પડે છે એનો શું સખખ ? ન્યૂટને ફેલાવેલા
કૃતયા અનુસાર તમે એમજ કહેશો કે એ બનાવ ગુસ્તાકર્પણના સખખેજ
જન્યો છે, પણ તેમ કહેવું વારતવિક નથી. આડપરનું કુળ જડ શક્તિ
ધરાવે છે, અને પૃથ્વી પણ જડ શક્તિ ધરાવે છે. હવે પૃથ્વી અને
કુળમાં, પૃથ્વી મોટી હોવાથી, પોતાથી નાના જડ પદાર્થને પોતા તરફ
ખેંચે છે. જડ પદાર્થો માટે એટલે કે જે પદાર્થોની ચૈતન્ય શક્તિ ખીણી
નથી, તેઓ માટે—એવો નિયમ છે કે મોટો જડ પદાર્થ—નાના જડ પદાર્થ-
ને પોતાની વધુ આકર્ષણ શક્તિના સખખે, પોતા તરફ ખેંચે છે. આડનું
કુળ જો પૃથ્વી કરતાં મોટું હોત, તો પૃથ્વી—જડ પૃથ્વી—ને પોતા તરફ
ખેંચી શકત અને પોતે બોંબપર પડત નહિ.

જો આ ઠેકાણે બન્ને જગ પદાર્થોને બદલે ચૈતન્ય ધરાવતા પદાર્થો હોત તો આ નિયમ ફરવાઈ જત, કેમકે તે પદાર્થો પોતાની મરજી અનુસાર, કે જે મરજી તેમની ગુપ્ત શક્તિ ખીલવવાથી ચૈતન્યરૂપે બહાર પડી છે—આલસ તેઓ મરજી અનુસાર કોઈ વખત પૃથ્વી તરફ અને કોઈ વખત તેનાથી દૂર જત જો તે પૃથ્વીથી દૂર જવા પિયાર જત તો તે પોતાની ભુદ્ધિ અનુસાર જેટલે દૂર જઈ શકાય તેટલેજ દૂર જઈ શકત અને વધારે દૂર જઈ શકતે નહિ કેમકે ત્યાં તેનો ઇન્દ્રિય અટકી જત રેતીનો એક દાણો જ્યાં સુધી જડ છે ત્યાં સુધી ગુરુનાકર્મણ્યથી પૃથ્વી તરફ ખેંચાય છે પણ તેને બદલે એજ રેતીના દાણા જેટલો જંતુ પોતાની મરજી અનુસાર પૃથ્વીપર કે તેથી દૂર હવામાં કે આકાશમાં જઈ શકે છે, અને જ્યાં સુધી તે જંતુ મરણ પામીને જડ થઈ જતો નથી ત્યાં સુધી તે પોતાની મરજી અનુસાર જ વર્તે છે મરણ પછી તે જડ થઈ જવાથી પૃથ્વી તેને પોતાની તરફ ખેંચે છે, અને તેથી એ મરણ પામેજુ જંતુ પોતાની મરજી અનુસાર આલવાની શક્તિની એક હાજરીના સમયે પૃથ્વીપર એમને એમ પડી રહી, પૃથ્વીને તાબે થાય છે આટલું જતાં એ કહેવાની જગ છે કે, વાસ્તવિક રિતે દુનિઆમાં કોઈપણ પદાર્થ જડ નથી યાને દરેક પદાર્થ ગુપ્ત અથવા ખુલ્લી ચૈતન્ય સન્નિધિ ધરાવે છે, અને જ્યાં સુધી એ ચૈતન્ય સન્નિધિ ગુપ્ત રોય છે ત્યાં સુધી તે પદાર્થ જડ કહેવાય છે અને જ્યારે તે શક્તિ બહાર પડે છે ત્યારે તે ચૈતન્યવાળો કહેવાય છે. વળી એ પણ યાદ ગમનાનું છે કે, દરેક પદાર્થ આગળ વધે છે, યાને જડમાંથી ચૈતન્ય યા તરફ તે મુસાફરી કરે છે, એટલે કે જે હમણાં જડ દેખાય છે તે ચૈતન્ય ધરાવતા થવા, તથા વધુ ચૈતન્યવાળા થવા—વધુ ને વધુ પ્રયાસ કરે છે મનુષ્ય એ સૌથી વધુ ચૈતન્ય ધરાવતો પદાર્થ છે, પણ તેની શક્તિ દરજી પૂરી ખીલી નથી અને તેથી તેને પૃથ્વીથી દૂર જવાની પોતાની અદર રહેલી શક્તિ વિશે

તો તમે એ કોળીઓ કાઢી સંકોચ નહિ એ રિતે એક લેખક માટે પણ
કરી શકાય. જે એક લેખક પોતાની કાળજીની મર્યાદા વીધે ખાતરી ધરાવતો
નહિ હોય તો, તે કદિ પણ લેખ કાઢી શકે નહિ. પદાધ્યાનના મર્યાદાથી
કમાઈ ગયેલો માનવિ એમજ ધારે છે કે તે પોતાનો દાથ દવાતી શકે
નહિ, અને તેની એ માન્યતાના મળ્યે તેનો દાથ તે દવાતી શકે
નથી. એથી ઉચ્ચતરી રીતે મગજ સક્રિય અસર કરી મેળોને નિ-
કરનાર કાકર પોતાના વિચાર બળના પ્રતાપે, ગોળીના મગજને કાઢી
સાધે તેનાં મગજમાં ધર કરેલાં વિચારને ફર કરી તેના મગજને નાન
કરવા સક્રિયતાન થાય છે. કેમકે તેને પોતાની મર્યાદા પૂર્ણ બરાબર છે
અને તેથી તે ખીજાઓને તે દેખાડી નેઓના ગેગ ફર કરી શકે છે એ
ગોળીઓનો, રોળી થવાનો મળ્ય નેમના મગજમાં છે. ને તેઓ ગેગ
થવાનો બુધ્ધિયો વિચાર મગજમાં સામ્ય થવાન ન દેતો, અને પોતાના
આત્માની અતંત મર્યાદાઓમાં વિશ્વાસ ગળે નો, નેઓને એ ગેગ માધુમ
પડે નહિ, એટલુંજ નહિ પણ કાઢીપણ ગેગ નેમના મગજમાં સામ્ય
થઈ શકે નહિ.

આ બાબતો, વાચકોને—અથવા કેટલાકોને—ખરી જાગશે નહિ
પણ એ માટે તેમના વિચારોજ દોષતીન છે મારા પોતાના અનુભવનો
સાબલો 'હુ એ સબધમાં આપીશ. એક દિવસે હુ આગાડી મારકે
અત્રેથી અમદાવાદ તરફ મુસાફરી કર્યો હતો. જે ગાડીમાં હુ બેઠો
હતો, તેમાં બીજાં ત્રણ મુસાફરો પણ હતાં. એ મુસાફરોમાં એકને
પાણીની સખત તરસ લાગી હતી અને તેની કંબલામાં પાણી પાણી
ક્યાં કરતો હતો. રેશનપર ગાડી વળેા થોડો વખત ઉભી રહે તો પોતે
રહી જાય એવી બહીષ્કારી તે રેશનપર ઉતરી પાણી મેળવવા તળવીજ
કરી શકતો નહિ અને રેશન સત્તાવાગ્યો તરફથી પાણીના ફેરીઆઓ
પૂરતી સંખ્યામાં પ્લેટફોર્મ પર ફરતા ન ગળવાના સખ્યે તેને પાણી
નહી મળતાં તેની તરસ વધી. એ તેને ખરી પાણે બોલાવી તેના મળાપર
દાથ ફેરવ્યો ને એ ત્રણ મીનીટ તેમ કરી તેના હૃદયમાં હમેશે

‘તરસ’નો વિચાર બૂલી જવા તથા ગળામાં દુઠક થવાનો વિચાર કરવા હવે. તે ગૃહસ્થે તેમ કરતાં જ ખીજનઓએ તેમજ તેણે પોતાનાં ફેરફાર જોયો. તેની તરસ દૂર થઈ અને તેથી તેણે પાણી મંગાવવા ના પાડી. એજ રીતે એક ખીજન ગૃહસ્થને એવોજ નિશ્ચય થઈ ગયો હતો કે તેની નાબી આગળ કોઈ નાનીમાં જગાડો થયો છે અને તેથી તે ઘણીજ જોરથી ચાલે છે. એ ગૃહસ્થને જરા ઉંઘમાં નાંખી મેસમેસાઈઝ કરતાં તેના ચાર પાંચ વરસના ધખારામાં ફેટલેક ધટાડી થયેલો તેને માથું પાડ્યો આવું પરિણામ આવવાનો સખજ તેના હૃદયમાંજ હતો.

તેના હૃદયમાં એક ઓટો વિચાર અગાઉ જર ધાકી બેઠો હતો, પણ તે દૂર થતાંજ તેણે પોતાના સરીરમાં ફેરફાર થયેલો જોયો હતો. એવોજ એક ખીજો દાખલો એક સ્ત્રીનો છે. એક સ્ત્રીને એવોજ બૃહમ આવ્યો હતો કે તેનું સરીર નહન બેનાકાત થઈ ગયું છે અને તેથી તે કોઈ પણ કામ કરી શકવાની સક્તિ ધરાવતી નથી. આ સંબંધમાં તેણી એમજ ધારતી હતી કે, તેણી પોતે ઘણીકે સક્તિઓથી બેનસીબ છે અને તેથી ખીજન મનુષ્યો કરતાં તે ઘણીજ નીલાંગી છે, આ સ્ત્રીની ખૂબસૂરતી એક પરીમાણજ હતી, તે છતાં તેના વિચારના પ્રભાવે તે ખૂબસૂરતીપર દિશગિરીનો છાપ પડ્યો હતો અને જે કોઈ તેણી તરફ જોતું, તેનાપર તે મ્હોટી અસર કરતી. ઓટો વખત તેની સાથે વાત કરતાં મને તેણીની હાલતની સમજ પડી. મને તેણીનું દુઃખ ઓછું કરવાનો તથા તેણીનું સરીર સુધારવા ઇચ્છા થઈ. એ ઇચ્છા થતાંજ મેં તેણીને જણાવ્યું “તમારા મ્હોટા નરક જોતાં મને એમ ‘સમજાય છે કે તમારામાં ઘણીકે સક્તિઓ ખીસ્વા વગરની છે, પણ તે હવે જલદી ખીજવી જોઈએ. તમારી ખૂબસૂરતી કોઈ પણ મનુષ્ય ઉપર અસર કરે એવી છે, તે છતાં તમારી સક્તિઓ વિષે તમે માહિતગાર નથી એ એક કમનસીબ ખીના છે. હમણાંજ તે છતાં તમારી સક્તિઓ ખીજવા માંડશે અને તમારાં કમજોર સરીરમાં કોઈ અસાધિક સક્તિ

આવશે.” મારા એ સખ્તોથી તેણીપર અસર થઈ અને તેણી એક ક્ષણમાં તદ્દન શાંત તથા તંદુરસ્ત થઈ ગઈ. એ પછી કેટલાક દિવસ સુધી તેણી મારી પામે એજ માગવા માટે આવતી. હું તેણીના વિચારમાં સુધારો કરી તેણીના આત્માની અનંત શક્તિઓ તરફ તેણીનું ધ્યાન ખેંચતો અને તેણી થોડા દિવસમાં તદ્દન તંદુરસ્ત તથા શક્તિવાન બની ગઈ. તેણી પોતે પહેલાં અસક્ત છે એમજ ધાગતી પણ તેણીમાં ક્રિયમે દિવસે ફેરફાર થયો અને તેણી એમ ધાગવા લાગી કે ‘તેણી પણ કંઈક છે.’ આવી ધારણામાં તેમજ પોતાની ‘સ્વ’સત્તામાં જેમ જેમ વધારો થતો ગયો, તેમ તેમ તેણી વધુ તંદુરસ્ત બનતી ગઈ અને પોતાને મુખી કરનારની ઓર્ગાઈણ થઈ દમણા પણ છૂટે છે.

આ સમયે ઘટાતો ઉપરથી જણાશે કે, દરેક કાર્યમાં વિચારજન મુખ્ય જગ્યા શોધે છે પણ તેથી એવું વિચારવું નહિ કે, મનુષ્યોજ કંઈક વિચાર કરવાની શક્તિ ધરાવે છે એવું ધાગના હોય તેમણે જાણવાની જરૂર છે કે કંઈક મનુષ્યોજ વિચાર કરી શકે છે એવું ધારવામાં મોટી ભૂલ છે દરેક પ્રાણી જનાવર, આડ, હોડવો કે પૃથ્વીકાય પદાર્થો પણ વિચાર કરવાની શક્તિ ધરાવે છે અને વિચાર કરે છે. જાડો, જાડ થવાના, તથા પોતાને અમુક અવસ્થામાં ઉભવાના વિચાર કરે છે અને તેથી તેઓ તે વિચાર તરફ આકર્ષાઈ, તે વિચારના જેવા આકાશમાં ઉડે છે. મનુષ્યો માટે પણ તેમજ છે. દરેક પ્રાણી માટે પણ તેમજ છે; દરેક સ્ત્રી માટે પણ તેમજ છે; ઘાસના તણખવા માટે પણ તેમજ છે જેમ જેમ એ પદાર્થો વધુ ઉંચી અવસ્થામાં આવે છે, તેમ તેમ તેઓની વિચાર શક્તિ વધે છે અને એ વિચાર શક્તિ જેમ જેમ વધે છે તેમ તેમ તેઓની અવસ્થા વધુ ઉંચી થતી જાય છે. મનુષ્ય પણ તેજ પ્રમાણે જેમ જેમ વિચારમાં વધે છે, તેમ તેમ તેની અવસ્થા પણ ઉંચી થતી જાય છે, અને જો તે તેમ ન કરતાં જ્યાં ને ત્યાં રહેવાની ઇચ્છા ધરાવે છે, તો તેજ પરિણામ પણ અનુભવે છે.

આધુનીક મનુષ્ય પોતાની અંતઃ ખીજ સમગ્ર રીતે પ્રતી
 જોતા ને સમિત છે તે સમિત ધારે છે, અને તે સમિતો તેના
 મગજની અંતઃ મગી આવે જ ના પીની અવસ્થામાંથી કુચાઈને મનુ
 અવતાગ ધારણ કરવાની સિધ્ધિ તક વધુ અને વધુ આનંદ નાપી
 એના નરીગમાં ને ને સમિતો પની ને તે સમિતોએ આખા હરી ને
 બદલ મગજમાં જગરા લીધી અને તે સમિતો મગજમાં બહાર
 પની નજરે પડે છે ખરૂં પીએ તો મનુષ્ય અવસ્થા નગ્નની મુઆફરી
 એ મગજની નધાર ને વધારે ગરાયેતી અવસ્થા છે એ અવસ્થાના
 પ્રસાવે જ ગુસ્તામણી ને સમિત — દીને તાનામાં ગમ્પતી પની
 તેન પની મનુષ્યની ઝગીએ મગજની કેમપી તરફ આગળ વધી —
 વિચાર કરવાની સમિત ખીનરી વિચાર બળે એ ગુસ્તા પેલુ સમિત
 પાતાના તાનામાં મેગવવા સકિત મેગવી છે ને પદ્યોને આપણે જ
 ગગીએ છીએ તેઓ પાડુ એજ વધાગમાં આગળ રહે છે અને અમુક
 વખતમાં તેઓ પાડુ એ ગિધિતોએ પ્હોવને હમણા તેઓની શક્તિઓ
 અદ્ય છે ને કે ખરી રીત તો તેઓ પાડુ આપણીજ માફક મન
 તેમજ ચંતન્ય ધગવે છે જમાનઓ થયા ને રહારો અદ્ય રીતે અને
 જાય છે તે એ છે કે આ જગ મહેવાતા પદ્યોની સકિતઓ ખીનતી
 જાય છે તથા ગરવાકર્ષણ દકિતને દરેકે તામે ચુ નેછથે એ સિદ્ધા
 તને મોટો પાડના જાય છે અને સાખીત કરે છે કે પદ્યો મન ધરાવે
 છે ને મન ચંતન્ય સમિત ધરાવવા ઉપરાંત પાતાની મગજ નુક
 આનંદના હક ધરાવ છે

તમન ફરીથી યાદ આપવાની જરૂર છે કે દુનીયામાં કોઈ પણ
 વીજ જ નથી અને કોઈ પણ ચીજને મરજ નથી ને વીજને
 આપણે જ પીએ છીએ તે ફક્ત વગર ખીલતુ મન છે દુનીયામાં
 નાનામાં નાનુ પ્રપુ પણ દસ્ય કે અદસ્ય મન પોતાની અંદર ધરાવે
 છે જેને દુનીયામાંથી છુટ્ટુ હોય તેને આ સિદ્ધાંત માન્યા વગર છુટકાજ
 નથી જેને આપણે પાથ કે ચીજ પીએ છીએ તે કોઈપણ

ચીજનું 'જાણપણું' છે એ ચીજના દરેક આ આકર્ષણ ગતિ ધરાવે છે. ને એ આકર્ષણ સક્રિય ધબીજ ઓછી હોય છે તો તે ચીજ પોતા જેવી પણ મોટી ચીજને તરફ આકર્ષાય છે અને તે ગુરુવાકર્ષણના તાત્કાલિક છે, એમ માનવામાં આવે છે આ ઉપરથી સાબીત થાય છે કે, એ નાની ચીજ મોટી ચીજ તરફ આકર્ષાય છે તેમાં કાલ કાલ્યુ હોવું જોઈએ એ કારણ 'મન' છે ને 'મન' ન હોય તો તે ચીજ બીજી ચીજ તરફ આકર્ષાયજ નહિ એક ચીજ બીજી તરફ આકર્ષાય છે એજ સાબીત કરે છે કે તે 'ચીજ' મા 'મન' છે. 'જડ' પદ્ધતિ આકર્ષણ કે 'જાણપણું' ધરાવી ગેરજ નહિ, કેમકે જાણપણું મન વગર હોઈ શકેજ નહિ આ 'આકર્ષણ સક્રિય' કે જે દરેક 'ચીજ' મા રહેલી છે, તેનાજ પ્રભાવે દરેક 'ચીજ' દુસનિમાં છે આ ચાત અચળ છે, મનુષ્ય તેમાં કાલ નિધાને જ્ઞાની ગતિ નથી ધરાવતો. તેમજ તેમાં ફેરફાર જ્ઞાને પણ અચળ છે આપણા વિચારો બધે ફેરે પણ તેમાં તો ફેરફાર થતોજ નથી કુદરતમાં દમ્ભિ ધરાવતી દરેક ચીજ, આકર્ષણ સક્રિયના જાણપણાના સમયે છે એ જાણપણું સારી રીતે હરિતના કાલ પણ વખતે પૂર્ણ થતું નથી જો ૫ પળે પળે એ 'જાણપણું' મા વધારો થતો જાય છે મનુષ્ય એ આકર્ષણ સક્રિયને 'ધ્યાર' કહે છે જે બર નો નથી જ્ઞાને પદ્ધતિ ગતિ એ સખ્ત વધુ વાસ્તવિક છે

જાણપણું, જુદા, કે અકલ્પ, ગમે તે કહો, —એ સવ મન વગર હોઈ શકેજ નહિ, અને તેથીજ દરેક દેખાતી ચીજ મન રૂપ છે, પછી તે ચીજ બધે, ગમે તેની 'જડ' મનાતી હોય! એક દિવસ એવો પણ આવશે કે, જ્યારે તે પોતાની દેખાતી 'જડ' અવસ્થામાંથી ફેરવાઈ ચેતન્ય અવસ્થામાં દેખાશે 'મન'નું 'બીજું' રૂપ મગજ છે, કે જેમાંથી 'ધ્યાર' જન્મ લઈ આપણા શરીર ઉપર દકમત ચલાવે છે. જે રીતે પાણી, બગીચાની અવસ્થામાં સગીન દેખાય છે, પણ વગજની અવસ્થામાં તે નજરે પણ પડતું નથી, તેમ આપણી કુદરત એક રીતે 'મગજ' કે

‘મન’કપન છે, અને ને પછી ‘બરફ’ માફક નજરે પડે, યા ‘વરાળ’ માફક અદૃશ્ય રહે. દુનીઆની વીજળીક સમિતિ પણ એજ દારણે ‘મન’ મગજ’ કે વિચાર’જ છે. કુદરત દરેક પળે વધુ ને વધુ વિચાર કરે છે. કુદરતની વિચાર ગમ્મિત રેક પળે વધુ ને વધુ ખીલે છે, અને તેથીજ તેની ટિથિનિ હમણાના કાળે અગાઉની ટાઇ પણ રિચિતિ કરતાં વધુ આગળ રહેતી કે, દરમિયાન દરમિયાન જાણનાની સમિતિમા આગળ વધે છે તેની જાણનાની સમિતિ દરમિયાન રહેતી જાય છે અને તેથીજ તે ‘આકાશ’ નાનિ-મધ્ય-ના નાનમા પણ રધારે કરે છે આ રિતે દરમિયાન મનની ગમ્મિત વધવાથી તેનું અજ્ઞાન એાધુ થતુ જાય છે અને તેને બનત નુખ અને છુટાપણાના વિચારો તેની જગ્યા ને છે.

કેટલાકો કહે છે કે મધ્યે આપણને માટે દુષ્કર્મ નિર્માણ થયાં છે કે જેથી આપણે તેની યાદ જુનીએ નહિ આ કહેવારઓનું કહેડું નહિ માનવા યોગ્ય છે. આપણને દુષ્કર્મ જેડીમા પ્રકરે કીક-કા નથી પણ આપણીજ અજ્ઞાનતાના અનમેજ આપણે દુષ્કર્મ જેડીમા મપડાયેલા છીએ એ જેડીઓ જાન વધતા આપોઆપ જુની જગે તે જતા જો જાનમા વધારે મરનામા ન આવે તો અજ્ઞાનતાના પ્રભાવે આપણે દુષ્કર્મ-ખીમાર-જમ્મ-અને મરણ સમુદાય પણ થમ્મ, અને તેમા આપણોજ-આપણા અજ્ઞાનનનોજ-દોષ મઢી સકામે.

આપણે જે જેડીઓમા ફેદ પડેલા છીએ તે જેડીઓ કઈ છે ? વિચાર કરો ! આપણે ઘણી માન્યતા આપણને પોતાને ‘અસકત’ માનીએ છીએ એ માન્યતા એક જાતની જેડી છે ખીજી માન્યતા એવી છે કે આપણે નક્કી જમ્મ-વગેરે થમ્મજ આ માન્યતા ખીજી જેડી છે ત્રીજી માન્યતા એવી છે કે, આપણે અમર (Immortal) નથી આ ત્રીજી જેડી છે આ જેડીઓના વિચાર માનજ-કલ્પનાજ-આપણને દુર પળે અસકત બનાવવા પૂરતા છે આખી દુનીઆનું ધન-રાજ્ય સત્તા અને મન મેળવવા છતાં અસકિત જમ્મી અને મરણ તો બનામત

‘‘ઠે ત્યારે, ઉપયુ’ ધન કે સના મેળવવામા શું જાણ? જે અશક્તિ,
જમ્મશી અને મરણ માણસના દરેક કામમા વચ્ચે આવે તો પછી માણ-
સની શક્તિ-મનની શક્તિ-કુદતની શક્તિ દરેક પગે કેવી રિતે વધે?
ખરે જ્ઞાન-કે જે દરેક જીવને ‘હુ’ નું જ્ઞાન આપે છે, તે એ અવ-
સ્થામા માણૂમ પડતુ નથી એ જ ન મેળવવુ અશક્ય નથી-શક્ય છે
જે મહોતને જીતી શકાય તો એ જ્ઞાન મેળવી શકાય છે! અને મહોત
જીતી શકાય છે-અમર થઈ શકાય છે અત્યાર મુખી એક અવ્યવસ્થા
જાડ ઉગી શકયું ન હોય એમ કહેવામા આવે તેથી જેમ એમ સાબીત
થતુ નથી કે, હવે પછી ત્યાં કાંઈ જાડ ઉગી શકશેજ નહિ, તેમજ
અત્યાર મુખીમા કાંઈ અમર થયુ હોય તેનું આપણને જ્ઞાન ન હોય,
તેથી કાંઈ એમ સાબીત થતું નથી કે, હવે પછી અમર થઈ શકશે
નહિ જેઓ એમ માને છે કે મનુષ્યની દુનીઆ હવે વધુ ખીની શકશે
નહિ (કેમકે જેટલો વધારો થયો જોઈએ તે મળેલો થઈ ચુક્યો છે,)
તેઓ પોતાના સિદ્ધાંતની તર્કશૂન્યતા કાંઈ પણ સાબીતી આપી નકે એમ
નથી વળી તેઓ એ પણ જાણના નથી કે મનુષ્યનો સુધારો વધારો
દુનીઆની સરખાત પછી નગતજ સર થયો હતો વળી તેઓએ મનુષ્યની
પેદાશના ઇતિહાસને-કે જેની શરૂઆત કરોડો વર્ષપર થઈ હતી તેને-
તપાસ્યો નથી, કે જેથી તેઓ એ બાબતની વિશ્લેષ કે તર્કશૂન્યતા કાંઈ
પણ માન્યમત આપી શકે

પગ ફેલાવે કેદીની દાનનમા ગેરુ પડે નદિ ત્યાં એવી અમ્ય
મનુષ્યોની મમે ત્યાં, જેમ કેટલો- રખત અમાઉ કાનઆની ખાણે ખુદી
પનાથી મનુષ્યની દાનન મગનાનો અભર ઉભો થયો નો ગેમ કે
લોકે જાણતા, રીજા અને નનાગ જાની સોધ થઈ હતી, તેમ
મનુષ્યોને ગેરુ માટેની જગ્યાની પાડુ નોન થયેજ પમ આ અવસ્થા
મેળવવાને દહુ વળે રખત કે જે મનુષ્યો દમણની અસાન અવસ્થા
માથી છુટવાને તેમજ ભરિખની જાની અવસ્થા મેળવવાને પ્રયત્ન નહિ
કરે તો તેઓ સર્વત્ર વિજયી આથી થાય અસાનતામા ગેરુ એ નોન
બનામરજ છે દમણની અવસ્થામા મુવારા કમ્વા પ્રથમ ન નોવો એ
પણ નોનતુ બીજી કમ્વા છે આની મીતે અજાન અવસ્થામા નહેવાની
કેમને પણ કમ્વા દોષજ નહિ કમ્વા દરપલે દરદાર અને વધારામા
વધવુ એજ દુનીઆનો નિયમ કે જે જીવ મુધાન રધાગમા વધના
દ-ખા વરાવે છે તે વધોજ જાય છે અને છે જે અમરપદ મેળવ છે,
પણ જે તેથી ઉતરે આસે છે તે આજગ વધવાને બદલે પાછા પડ
છે અને ભરિખમા વધી રહતો નથી એજ આગળ નવ છે બીજે
પછાડી પડે છે આ સમજેજ-દુનીઆના જીવોના વિચારબળમા નૈમ્યતા
ન હોવાથી-દમણના જીવો માટે અમર થવુ અસકય છે તે જના એ
ઉપરથી એમ નધારવુ કે ભરિખમા પાડુ એ રિચાર અદ્યજ રહેશે
ના! ના! દમણજ એ રિચારબળનો સુર ઉગ્યો છે-એનો પ્રભાવ શરૂ
થયો છે-અને કેટલાક વખત પછી એ પ્રભાવમાંથી નપોર થશેજ

દુનીઆમા અનેક પ્રકારના મનુષ્યો નસે છ જેઓ જૂદી જૂદી
જાતનુ ચિતવન કરી પોતાને તે ચિતવન અનુસાર બનાવે છે કે નાકો
એમ ધારે છે કે ઠંડા પાણીથી ન્હાનાથી તેમને શરદી થશે અથવા તાવ
આપશેજ આની ચીતાથી જે બોગમેગે તેઓને ઠંડા પાણીથી ન્હાવુ
પડે છે તો થોડા વખતમા તેમને શરદી તથા તાવ લાગુ પડે છે, આવુ
બનાવુ કારણ દુધ પાણી ખાસ નથી પણ તેમનો રસમાર છે કેટ
લાકા એવુજ ધારે છે કે મારામા અમુક દોષ છે અને અમુક ચીજ

હરયાની મારામા સદિનજ નથી. એકાદો પોતાના દોષનું વર્ણન આપ-
વામાંજ આનંદ માને છે. તેઓ વગરથી શ્રીમત્તોને જગ્યાએ છે કે
'અમારી વાદવાસ્ત મહિન' એવી ખરાબ છે કે કાં વાદજ નથી રહેતું.'
'મારો અવભાવજ તામસ છે તે કાઠની ઓટી વાન માંભજનાંજ મને
ગુસ્સો આવે છે'. 'રાત્રે વહેણાં સુઈને, રૂદવાડે વહેણાં ઉથરા દુ દરગજ
મહેનન કરે છું. પણ તે બનતુંજ નથી.' 'ખીડી પીવાની ટેવ છોડ્યા
પછી વખત હવેંછા ક્યાં છતાં તે મારાથી બનતુંજ નથી, એટલે શું
કરવું?' 'ધૂમ્રની વાદમાં વખત ગાગવા દરપગે દુ હવેંછા કરે છું
પણ નરતજ તે વિચાર બદલાઈ દુ મોદવાસમા સપડાઈ જાઉં છું !'
વીગેરે ઉદગારો જૂદી જૂદી જાતનાં મનુષ્યોના મુખમાથી ધમ્મી વખેત
તીકળતા સંભળાય છે, એ ઉદગારોમાના ધમ્મા દુ ખી અડે, ધમ્મા
નિઃશ્વાસ સદિત, અને ધમ્મા આખમાથી આમુ સદિત તીકળે છે. તેઓ
પોતાની બહુ મોટે પશ્ચાન્નાપ કરતાં દોષ એમ તેઓના વચનપરથી જણાવ
છે. પણ એજ પશ્ચાન્નાપ સાથે દરપગે પોતાના દોષની વાદથી તેમની
શયિતિ મુઘરવાને બદલે જેવી ને નેવીજ રહે છે. એ ચિંતવન કરનાર
જૂઠી જાય છે ખરૂં હકીએ તો દોષની અથવા જૂવની અથવા અમુક
મીજની વાદ, તે દોષમા અથવા તે મીજના મખમે આપણને થતા
દુ.ખમા વધારો કરે છે, જ્યાં તે દોષની વાદ જુવી જરૂર દોષનો રરતે.
ત્યાગ કરી, અમુક ઉત્તમ ગિતિએ આસવાનો શ્વ નિશ્ચય અમરમા મુક-
વાથી તે દોષની વાદ આવતીજ નથી. પણ ઉત્તમ ગિતિનીજ વાદ આવે
છે એટલે તેઓ દોષ પાત્ર નિશ્ચય આમ રહે

એમ આપણે ૫૧ વર્ષીય છીએ આ ઉપરથી રહેતી મનનારી કે
કોઈ નિર્બળ જનમ્યુ છે તે નિર્બળ ગેર નાટે નથી રીતી નથી
પિનાના પ્રાને માત્ર ગરીમાછત્ર નિનાગ થઈ દોષ એમ નથી એ
રૂણ દાખતાએ આપણે વાળીએ છીએ કે જેમા ગરીમના રીત
નિષ્ક્રમ ગત્યપદ પમુ મેળુ પુ છે એમ ગીતે માનસિક શક્તિઓ ના
પણ છે જેની જુદી વિદ્યા નહિ દોષ તેણે દમેશ મદ અશ્વના /
ગદુ મને એમ નથી જેની તરીકે સક્રિય ઓગી દાય તેણે તેવા /
નિર્મળ દમેશ માટે ગદુ પદમે એમ નથી નિર્મળ માનપિનાનો નિર્બળ
જુન ૫૧ પ્રયત્ન નથા મનનથી મજા થઈ નહે છે તેમજ જુદી
વારનો અથવા થાગી જુદીનો માનવી જુદા પ્રયત્ને જુદીશાળી થાય છે
એથી ઉતરી ગીતે નતનાર તેથી ઉતરુ ફળ મેળવે છે જેમ શ્રીમત
પિનાનો શ્રીમત પ્રુન દમેશ માટે શ્રીમત રહી સમ્પત્તિ નથી પણ ખોટા
વર્તનના સમયે ગરીમપણુ થઈ પડે છે તેમ ઉચ્ચ માનસિક શક્તિઓ
કે નિ ગિતે મન્યા જા નેનો મેર ઉપયોગ મનાર તે શક્તિઓ શુભાળી
જુદીની પણ થઈ શકે છે

આથી તમે જેમો કે ૨૧ માતા માટે ૬૬ ખાતી ખરેનો વિચાર
રાખવો એ દરેક માણસ માટે અનશ્વરુ છે શાસ્ત્રસત્તુ મન અથવા
હવેજ તેને તે જેવો છે તેવો બનાવે છે અનુષ્ઠનો દરેક વિચાર તેના
શરીરપર અમર રહે છે અને જો અમુક વિચારમા તે રહુ ને વધુ રહ્યા
કરે છે તો તેના શરીરપર પમુ તેવીજ વધુ અમર થાય છે તે પુનઃ
દેખાઈ આવે છે આ વિચારના પ્રભાવે જો ને તદ્દ ખાતીના વિચાર રહે
છે તો તેનુ શરીર દરરોજ વધુ તદ્દરસન મન્યુ જાય છે અને જો તે
તેથી ઉતરી વિચાર કરે છે તો તેનુ શરીર દરરોજ વધુ રોગી ને અ-
તાકાત થતુ જાય છે અને મોતના વિચારથી મોતને સગુ થાય છે
પણ જો તે અમરનાના અમરમા દદ વિશ્વાસ રાખી યોગ્ય નિયમોનુ
પાલન કરે છે તો તે અમર પણ થઈ શકે છે

એમ આપણે પણ જાણું ! ઘણી વખત તું ગમગામી કેમ આવ
કામ નિર્ભય જનમુખે કેમ કરે છે અથવા ધારે છે કે અમુક સીંગ
પિનાના પુત્રને માટે નામ મળે અને મારે પણ નામ થયે ! એક
વાળા દાખલાઓ આપણે જુએ ? મારે અમરના મરી ગયે
મિલકે રાજ્યપદ પણ મેળવે છે ? આમ અને કેમ છીએ ?
પણ છે, જેની સુદ્ધિ વિશે એમ કરે છે કે “અરે ! તે સીંગ નદિ જગે
રહેતું પડશે, એમ નથી;” તે સીંગ નદિ મત્રવાથી લાંઘા ફાંડળા થઈ
નિર્ભય હમેશ માટે રહેતું પડતી આગળ પોતની દુગી ફગવતી એ
પુત્ર પણ પ્રયત્ન તથા મરે

વગરનો અથવા થોડી સુદ્ધિ દાકળો ફાંડળો થઈ આપા ધરમાં દોડાદોડા
એથી ઉલટી રીતે વતેનાર માટે રડી દયા ઉપગત્તે એવા અવાજે
ચિતાનો શ્રીમત પુત્ર હમેશ પીંડી મને જડતી નથી; મને મારી પીંડી
વર્તનના સમયે ગરીબપણથી । એ પીંડી મને માત્ર જીવ કરતા પડુ
કુદરિ રિતે મળ્યા છતાં, તે પોતાની દયાગ્રનક દાખલો ચિનાર દેખા
સુદ્ધિદીન પણ થઈ શકે દાક્ષત જોઈ સેંકડો માણસો તેની આસપાસ

આવી નમે જોનાંથી એકે તેની દાક્ષત જોઈ દયા દેખાડી, તો
રાખવો એ દરેકની ફરી, અને ત્રીજાએ તેને માત્ર દીધી પણ એક
હુદયજ તેને તે પુરૂષે તેને કહ્યું “ભાઈ તે એ વીંટીની ક્યાં ક્યાં
જાતીના માણસે કહ્યું, “મેં ઘણે દેકાણે જોયું પણ તેનો પતોજ
નથી.” પેલા વિચારણ માનવિએ કહ્યું, “જે, જે ! તારી આંગળીમાં
તો તે નથી કેની ?” પેલાએ પોતાની આંગળી તપાસીને જોતા તેને
માત્રમ પડ્યું કે અરેઅર વીંટી ત્યાજ હતી. નરનજ તે જોલી ઉઠ્યો
“અરે માંકડા મન ! તુ તારી પોતાની સંભાળ કેમ નથી રાખી
શકતું ?” અરેઅર ! તેનું મન જે તેના તાણામાં હોત તો
તેનો હાથ પણ તેનાજ તાણામાં રહેત અને તેને ખજર પડત કે વીંટી
આંગળીપર છે. તેની દોડાદોડી ઓછી થાત-તે રડત નહિ-દિવગિર
ચાત નહિ, તેમજ બીજાને દિવગિર ચલાતું કારણ આપત નહિ.

ઉપવા દષ્ટાત અનુમાર હવે આપણે એક નીતિ આજ્ઞાપત્ર વિચાર કરીશું. દુનીઆમાં જે જે મનુષ્યો છે તેની પ્રકૃતિ એક ગિનતી નથી. કાંઈની પ્રકૃતિ કેવી તો બીજાની કેવી હોય છે. કાંઈ ગ્રેમ ચાહે છે તો નાંધ ધન ચાહે છે. કાંઈ પ્રગ્નને ચાહે છે તો કાંઈ રાગને માહે છે. કાંઈ જ્ઞાનને ચાહે છે તો કાંઈ દબને ચાહે છે. કાંઈ ડગ્ગાને ચાહે છે તો કાંઈ ડબને ચાહે છે. કાંઈ સાધનને વાહે છે તો કાંઈ કુચ્ચાને ચાહે છે. કાંઈ આગેચ્ચને ચાહે છે તો કાંઈ મ્હોતને ચાહે છે. કાંઈ કંઈને તો કાંઈ બીજા કંઈને ચાહે છે અને તેમા મુખ્ય તત્ત્વ એ છે કે તેઓ જે ચીજમા મુખ્ય છે એમ ધારે છે તેનેજ મુખ્યના કારણરૂપ ધારી તેમાજ મુખ્ય ગણે છે.

જે દુનીઆમાં આની પ્રકૃતિ જ્ઞા નમે એવા કાને જોયો કે જે જે વીજમા નૃપિ મની મનોપી થયો હોય ? જે એવા દેખામ્મા આવ્યો કે જે હૃદયે કે હવે મારે બીજી કાંઈ પણ ચીજની જરૂર નથી ? તમે કાંઈ એવા દેખ્યો કે જે પોતાની પામે લાખોની દોષન જ્ઞા તેનાથી વધુ ક્ષેત્રા જ્ઞા નહિ કરતો હોય ? નહિ. તેના દીપણુ નજરે પડતાજ નથી, અને વખતે નજરે પડે તો કચ્ચિત્તજ ઓને પોત પોતાના પ્રયત્નના પ્રમાણુમા ઓછી નધની ચીજને પ્રાપ્ત થાય છે છતા તેની વૃત્તિ તેટલાથી સતુષ્ટ થઈને નથી રહેતી. જેને મનાન હોય છે તે ધનને ગોધે છે, દ્રવ્ય હોય છે તે દિકરો ગોધે છે અને દ્રવ્ય અને પ્રજા એ ઉભય જેને મળ્યું હોય તે આરોગ્ય, કિર્તિ અને એશ્વર્ય વગેરે અનેક વસ્તુઓ પ્રાપ્ત કરવા મથે છે. જેને એક ચીજ મળી હોય છે તે એકથી, બે ચીજ મળી હોય તે બેથી, ત્રણ ચીજ મળી હોય તે ત્રણથી, ચતોષ પામતાજ નથી, પણ તેથી જુદીજ રીતે દુનીઆના સર્વ પદાર્થો જે તેઓને મળે તો તેઓ સતુષ્ટ થાય એમા જગપણુ શક નથી. પણ શું તમે એમ નથી ધારતા કે એ સર્વ પદાર્થો પ્રાપ્ત કરવા ત્રણાજ મુશ્કેલ છે ? શું તમને એ વિચાર નથી થયો કે એ સર્વ મેળવવા માટે મોટું આયુષ્ય જોઈએ અને તે મળે તો ઘણુંજ આડ ? એની મજાઓને વૃમ કરવા

માટે લાખા રસડું આપુ-ય મરાડા ઉપાયાની સમૃદ્ધિ અને રસરો પવની-
પ્રાપ્તિ નાં તે માર્ગનું વિમાનમા ઇજ નહિ! એ માટે જ્ઞાન પ્રમાણે
દાખની તિથિ જ્ઞાનમુધી ચાલ નહિ ત્યાં મુધી યથાય ગ્રાપ્તિ માર્ગ નહિ!

૦ આદત જતા ત્યાં, કન્ય અને માન એમા તે એવું નું રસુ છે
જે કોત મેગવનાને લેવો! અદાનીય મહેનત મરે છે તત્તમે જે તત્તમે
અત તત્તમે છે! એમા એની તે મધ વસ્તુ છે કે જોને મેગવના અત
મત્તુ કે પાતાન-નખે જનનતા એવો આદતી જધી છે-જા મર હા ૦

એ પદાય બીજે કોઈ નહિ પણ પોતાના અતરમા જેલો છે
એજ આત્મ તત્તવ જે અને તે સર આપી છે મેગ અત્મનું નરમ
ગી રેડ મીજમા દી મીજનની પ્રીતિ-આમસા પોતા તત્તમે મીજ
તર-ખેમે છે! એ આ મ તત્તવજ પોતે ગુપ્તરૂપ છે જા ને કે હા
પોતાનામા પૂજુ પ્રમાણમા દોવા છતા બીજા નરમ જાતમા મોધે છે

જૂનમા ભટકતા બ નિઃ! જૂનમા તુ આ મુધી જાતમા રજે?
શુ તમે એ અતર નથી કે આ મતલબીજ પાયા મુખમા બ મે છે
અત તેને મેગવના તન ઇ-જા યાવ હા તમે શુ એ સમજ નથી કે
જેમ કનીઆમા સરે ચીજે સમાધ જાત છે જેમ દાધીના પગનામા
બીજા નાના પ્રાણીઓના પગના સમાધ જાત છે તેમ જ આ મત રમ
આપી ફુલીઆલા વિષય મુખનો સમાવેશ થઈ જાય જે બાધવ!
આવું છે ત્યારે તુ બીજાને મેગવના કેમ તત્તમે છે? જા નામ ન મુખ
સમાધ જાતા હોય તેજ મેગવના તુ પ્રયત્ન મરે! જા તાત જ સ જા દે
મેગવના અનેક વગમા પચન અનેક રિતનો ત્યાસ કરી જન જાતની
અશાંતિ અને ફુ ખ અનુભવના મરતા સર મુખના શીરામાં- પ-આત્મ
તત્તવ રૂપ-પારસમહિ મેગવના પ્રયત્ન કરવો એ જ ઉચ્ચ રીતે દે
બધું! ચિત્ત સ્થિર રાખી વિચાર કરી જો આ તરન / કે હુ તે
સત્ય છે કે કેમ તે તુ અનુભવશે વધુમાં શાન ચિને લીય! પાતોનો-
પદ વિચા ૨૦!

દેવ તત્વ પ્રાપ્ત કર્યા છતાં તને આત્મતત્વનું જ્ઞાન નહિ થવાથી હજારો સ્ત્રીને મેળવવા તને ઇચ્છા થાય છે સેકડો સ્ત્રીને આજ સુધીમા તે પ્રાપ્ત કરી છતાં હજુ તુ તને સંપૂર્ણ સુખી નથી જ માનતો! હજુ તુ નવ નવી યુરુકેલીઓ દૂર કરવા તેમજ નવ નવા પદાર્થો મેળવવા ધણીજ ઇચ્છા રાખે છે! પણ પ્રિય ભાઈ! એ તારી ઇચ્છા ખોળી જામવાતા માત્રજ છે, કેમકે જે શાંતિ તુ આટલા બધા વર્ષોમા મેળવી નથી શક્યો તે હવે નવા પદાર્થો પ્રાપ્ત કરી ક્યાથી મેળવશે? જે પદાર્થો બીજા પાસે છે છતાં તારી પાસે નથી ને જે મેળવવા તને ઇચ્છા થઈ છે, તે પદાર્થો જેમની પાસે છે તેઓને તે પદાર્થોથી સતોષ મળી રાખ્યો છે કે નહિ તે તપાસના તે કદીપણુ ઇચ્છા કરી છે કે? જે તેની તપાસ કરી હોય તો ઠીક નહિ તો તપાસ કર અને તરતજ તુ જોશે કે તે પદાર્થો તેઓ પાસે હોવા છતાં તેઓને સતોષ નથી અને બીજા પદાર્થો પ્રાપ્ત કરવા તેઓ ઇચ્છા ધરાવે છ! પ્રિય ભાઈ! એ ઉપરથી તુ નાનૂમ પડે છે? જે સ્ત્રીને મેળવવાથી તને શાંતિ થશે એવી ઇચ્છા તને ઉદભવી છે તે સ્ત્રીને અનર જન ધરાવના છતાં તેને શાંતિ નથી તો તને તે સ્ત્રીને મળતા શાંતિ થશે એવું ધારવું બૂલ ભરેલું છે હાહા! તેથી તુ એ મેળવનાની આકાંક્ષા છોડી એક નવી ઇચ્છા-આત્મતત્વમા તૃપ્તિ મેળવનાની ઇચ્છા-હર એજ તત્વમા મળણુતા મેળવના પ્રયાસ ન અને જે કે શુ પરિણામ નીપજે છે?

તને જે અખડ અતિ ઉત્તમ સુખ લોભ્ય છે તે સૌ એજ આત્મતત્વમા છે તને જે સુખ મેળવના માટે હજારો બચાડા પછાડા મારવા ઇચ્છા થાય છે, તે સૌ એ આત્મતત્વમાજ છે તને જે પરિપૂર્ણ શાંતિ ગમે છે ને જે શાંતિ મેળવના તુ નવા નવા પદાર્થોમા પશ્ચિમણુ કરે છે, તે સૌ આત્મતત્વમા છે શાદ કર! તે એ શાંત પરમ સુખ મેળવવા હજારો કનાકો, મેડકો વિસે હજારો વરમા અને લવો ગાળ્યા હશે તે છતાં જો તુ એ મેળવી નથી શક્યો તો તે થોડી મહેનતે મળે તો તે મેળવવા હવે તુ શુ પ્રયત્ન નહિ કરશે કે? અજ્ઞાનમા તે ધણો

વખત માગ્યો છે, નાદે દ્વે સમર્થ ને તે પ્રતિ ડોડી આ જાનન નાર્ગ શુદ્ધ કરે' આ મનુષ્ય દેદમા—મદા મહેનતે મળેલા માન જન્મ દરમ્યાન—જે જે આત્મતત્વ જાણવા તુ બાવ્યસાગી યશે નદિ નો પછી ક્યાંકે ધમે ? ભાઈ ! ઉદ' વિર' આજસનો ત્યાગ કરે' હજી નારી અગામ અને નામગી સમિધી શુ તુ કટાણ્યો નથી કે હજી તુ આજસનો ત્યાગ નથી કરતો ? યાદ રાખજો કે તુ આજસ ત્યાગી આત્મતત્વને ઓળખવા શક્તિસન નદિ અને તો આવા ને આવા અને તિનો નદી જગે તોપણ—આવા ને આના અનેક વરમો અને જન્મે જન્મ રમેશે તોપણ તુ અપૂર્ણ અસાન, અ પનાની અને અસ્પ શક્તિ વાન—થો' કે મોટા પ્રમાણમાં—હોમેજ ૯

રિચાર મરો' અકર્પિ ગતનુ સુખ, અને ઓઓનુ સુખ, લાયા આયુષ્યનુ સુખ, આ લોક તેમજ ધ્વજના નાના મોટા સુખો, આત્મ તત્વના સુખ આગળ ઠાકપણ બીસાત્મા નથી જ્યા સુધી કાંઈએ આત્મ તત્વ સાધ્યો નથી ત્યા સુધી તેને મ મુલ્યુ સુખ મળ્યુજ નથી જ્યા સુધી આત્મતત્વનુ ઓળખાણ નથી થતુ ત્યા સુધી મમે તેમ્લી ખીજ અનુ કુળના મમે તોપણ કાંઈને પણ અપૂર્ણ સાનિ મળતી નથી, જ્યાસુધી જીવોને આત્મતત્વમા આનંદ નદિ કેખાય ત્યા સુધી તેમના બ્રમણનો અત આનંદો કે કેમ એ પશુ રિચાર બરેનુજ ગણાશે

તમે જન્મ્યા પછી તથા અક્લવ હ-પણ અને જ્ઞાન મેળવ્યા પછી, અથવા દુનીઆમા અક્લવવાન અને જ્ઞાની તરીકે પોતાને ઓળખાવ્યા પછી કદીપણ જન્મનાની સાચકતા સોમા છે, તે જાણવાનો રિચાર ક્યાં છે' સસારના જૂદી જૂદી જાનના ઉપબોગો માતા, પિતા, ભાઈ, ભગિની, સ્ત્રી અને મિત્ર તગ્દના જુદા જુદા પ્રેમી તેમજ દેવી વાક્યો, અવણુ કર્પા પછી કદી તમને તમારા જન્મનાનુ પ્રયોજન શુ છે, એનો વિચાર કરના—ઉડો ખ્યાન કરવા—દિવમા—હૃદયના—કાંઈપણુ લાગણી હિત્તન માર્ગ છે કે ? શુ તમે એવો રિચાર નથી પો' કે “હમેશા જીવાન ની

કે ત્રીયા પાનાગમા છે એમ નથી તે ક્રમ અમુક, સામા
અમુક વદા ઉપજ મળી શકે છે એમ નથી પણ તે મને ૧૮૦
વ્યાપ્ત છે

આત્મતત્વ વિશે આપુ જાણના પછી તે મેળવના નમને ઉત્તર
ન થાય તે તે રૂકન નસાઈજ દેવાય આધ્યાત્મિક દેખવાનો માગ બના
વવામા આવે તે છતાં તે ન જુદા છે તો જેમ નસાઈ મનાય તેમ
અને જેમ કુળતાને જયવા માટે દોરજ અથવા દોડી મનાય છતાં તે
તેને ગૃહજ ન કરતા તથાપ્ત નાનેજ પમના તૈયાર થાય તેમ આત્મતત્વની
મજા સમજવા છતાં બીજા તુલ્ય પદાયા તરફ મન ખી આત્મતત્વ
મેળવવા ટાઈ ઈન્ડોસ્કે નયત્ત ન કરે એ પા નસાઈજ ગણાશે

આત્મતત્વને જાણવા માટે એજ રમ્તો નથી પણ મુખ્ય તો
ત્રણ રસ્તા છે એ રસ્તાઓ યોગ જ્ઞાન અને ભક્તિ છે માણસોની
પ્રકૃતિ જેમ એક પ્રકારની નથી અને બીજા બીજા ૮ તેમ ૮ તેમને
આત્મત ૧ જાણના માટે પણ પ્રકૃતિ અનુસાર યોગ, જ્ઞાન અને ભક્તિના
માર્ગોમાંથી કે હ એક કે વધુ લેના પડે છે એ માગ લાખ આત્મતત્વનું
જ્ઞાન થના માટે જે વ્યક્તિ હ-જા રાખતો હોય તેણે, આત્મતત્વનું
સ્વરૂપ તરફજે પાનાની સમક્ષ રાખવાની જરૂર છે એ તત્વ સર્વ આ
પક છે ન અગાઉ જાણવામા આપુ છે પણ તેથી વધુ એ તત્વ
સર શક્તિવાન અને સરન છે તે પણ માદ રાખવાની જરૂર છે એ
તત્વની આવી ઉત્તમ શક્તિઆના પ્રભાવે એ ત અને આન જનાર
પોતાના ૩ ખ ખોઈ સુખી થાય છે

ભક્તિનો માગ ગૃહજ કરી આત્મતત્વને મેળવવા દરજા કરન
માણસ એમજ ધારે છે કે તેણે જે માગ ગૃહજ કવા છે તે સર
ઉત્તમ ૧ અને એ શિનાયના યોગ અને જ્ઞાન માગ ગૃહજ કરના ૧
એ તત્વ મેળવી રકના નથી એજ રીતે બીજા માગ ગૃહજ કે નાગજ

શ્રીગુણને માટે એવું જ ધારે છે અને પોતાનો અધિકાર ખીજા કરતાં ઉચો રાગી-ખીજાનો અધિકાર નીચો સમજે છે આ જૂલ જરેલું છે આત્મતત્ત્વ દરેકનું ઉદ્દેશ્ય આત્મ જાણવાનું છે તેમજ તેનાથી સૌનું તારણ દેવાનું, સ્વભાવિક રીતે દરેક એ તત્ત્વ તરફ વહે છે તે છતાં નામાત્મ જ્ઞાનનાગી મનુષ્યો એ નથી સમજી શકતા કે કયા ઉપાયો અને વિનિયો એ તત્ત્વ તરફ દરેક જીવ કેવી રીતે આકર્ષાય છે એ જ્ઞાન પ્રાપ્તિ કે જ્ઞાનીને જ વધુ હોય છે અને તેથી તેઓની વિનિયો તરફ આત્મ આપનાથી એ તત્ત્વનું જ્ઞાન મેળવવાનું જ્ઞાન થાય છે

આગળ એક નીટી ખોનારનું દૃષ્ટાંત આપનામા આપ્યું છે તે દૃષ્ટાંત યાદ કરો ! વધુ યાદ કરો કે જેમ એ વીડી ખોવાઈ એમ ધાત્માનું મન તેના નામામા ન હોય તેમ તમારું મન પણ તમે તમામા ગંધી નથી શકતા એવો અનુભવ તમને હું નથી થયો ? તમે પરમાત્મા, શુદ્ધ આત્મા કે આત્મતત્ત્વ તે સર્વ-આપ, મર્મ ગમ્મિનાન અને સંપૂર્ણ માની તેને શોધવાને હૃદય પ્રયત્ન કરો છો કે ? એ આત્મતત્ત્વ શોધવાને તમારા પ્રયત્ન પેના પીટીવાગા નેના છે ! મધુ ! એ તત્ત્વ સર્વ-આપક છે એમ જો તમે માનો તો તમારા હૃદયમા છે એમ પણ તમારે અનશ્ચ માનવું જ રહેશે અને તે માનતાજ તમારી જૂલ તમે જોશો એ તત્ત્વ મીઠું કેટલું પણ ઠેકાણે શોધવાની જરૂર નથી તમારા હૃદયમાજ તે શોધો અને વર, ધન, ભૂમિ, વગેરેમા તેની શોધખોળ કરવાનું છોડી દ્યો ! જે તમે શોધો છે તે તમારી વસ્તુ જ પામે-અરે તમારામાજ-છે અને તેને ફર શોધવાની જરૂર નથી

એવી આશા નાખનારી જો બાઈ અધીર પૂનુંના મળી રાહની હોય તે
એ આગ નેરી આશા નાખો પણ જેટલી ગમ્મિ તમાનમા આગે
તેમ રીજ તમને તેના વિશે દૃઢ માન્યતા થશે, ત્યારે પૂર્ણ સ્વરૂપમા દેખા
નવાર આગ પડીજી ના મારે તમે તમને પોતાને મધુલ દો એવ
માનતા નથી? નુ તમને તમારી શક્તિ વીશે માહિતિ નથી? અથવા
હુ તમને તે રીમ સહ છે? જો તેમ હોય તો રજી આત્મનત્વનુ જ્ઞાન
પ્રાપ્ત કરતા તમને વીતળ થય

હવે તો અમે મધુલ ક્રીએ ત્યારે અમારે પ મેશ ની
પ્રાપ્તતા કે ભગિન કરવાની શુ જરૂર છે? જલ્પ, તપ, કે પૂજા કે રાત્રી
હવે જરૂર નહી નથી! એવો સંશય તમને ઉત્પન્ન થશે! ખરૂ કે ?
પણ તે સહા સાવવાની જરૂર નથી હાથરની પ્રાર્થના જલ્પ તપ અને
પૂજા વીએરે ક્રિયાઓ અગત્યને કુર કરવા અર્થે કરવાની જરૂર હ એ
ક્રિયાઓ કરીને રાહઆતથીજ અચાનિ તથા અપૂર્ણતા અને કુ ખોના
વિચારનો ત્યાગ કરી નિત્ય તુમિ પરિપૂર્ણતા અને અનત સુખ મેળ
વવાની જરૂર છે ખોટા વિચારો રાહ નગ સાવવાની જરૂર નથી

પણ દુનીયામાં એ પ્રેમનો અભ્યાસ કરનાર કેટલા છે ? કોઈ મેળવવાનો, કોઈ આખર મેળવવાનો, કોઈ માન મેળવવાનો, કોઈ ખ્યાલુ ખાધે આનંદ મેળવવાનો, કોઈ કોઈ જીવના લાયક પગ તોડી પેશાની ગતિ તમ કંવાનો, કોઈ ગાડી પોંટ ફરી જનાવરોને રજાડવાનો, કોઈ નાટક, એટક, ખરાબ, ખેલ વગેરે જોઈ આનંદ મેળવવાનો. કોઈ વમર મહેનતે આઈના દોલત મેળવી તે વાપરી પેટની પૂગ કંવાનો, વગેરે વગેરે અભ્યાસ કરે છે અને તેમા વધુ આનંદ કેવી રીતે મળે અથવા તેમાંની ખામીઓ દૂર કરી છદ્મિએને મુખ મેળવવાનો રસ્તે ક્યારી જરૂર, તે પાછળ મટે છે પણ પ્રેમ-પવિત્ર પ્રેમ-હૃદયી પ્રેમ-કેવી રીતે મળે તે સબધમાં કોણ મહેનત લે છે ?

વધુ તપાસતાં એવું માન્ય પડે છે આખા દિવસના ચોવીસ કલાકમાં અને ૧૪૪૦ મીનીટમાં આપણી પ્રગતિનો ન્હોટો લાગ પ્રેમ વિગ્રહના અભ્યાસમા જાય છે, અથવાતો આખા દિવસની ઘણીક થોડીજ ક્ષણો, સર્વજ પ્રેમ કરવાના અભ્યાસમા ગળાય છે સવારના પહોરમા પયારી છોડી ઉઠ્યા પછીથી તે મુનાનો વખત શરૂ થાય ત્યાંસુધી આપણે દમરો ખરાબ વિચારો મનમા લાવીએ છીએ ! દમરો વસ્તુ તથા પદાર્થો તરફ અણુગમની લાગણીથી જોઈએ છીએ ! મેટ્ટો પ્રાણીઓતં દુઃખ લાગે એવાં કામો કરીએ છીએ ! આપણી અભીમાની કે અદેખાત જરૂરી લાગણીથી કોઈ ઉઘટે પ્રસંગ બને કે કોઈ પ્રતિકુળ પદાર્થ કે પ્રાણી સાથે આપણો સબધ થાય છે કે તગતજ આપણે તે પદાર્થ પ્રાણી કે પ્રસંગ તરફ તીવ્રકાર કે દુઃખની લાગણીથી જોઈએ છીએ, - તેને કડવા વચન સંભળાવીએ છીએ, તેના તરફ ધિક્કાર પ્રગટ કરીએ છીએ, તેના ઉપર કોઈ અથવા ગુસ્સો પ્રગટપાત્રે બતવાવીએ છીએ, અને ઘણી વખત તેને બને તે રીતે દુઃખી કરવા અથવા ગિફ્ત કડવા પ્રયત્ન કરીએ છીએ. આટલામાજ આપણું કામ પૂર થતુ નથી આપણામાના ઘણાક દિવસનો ન્હોટો લાગ પોતાના છોકરા છોકરી, કે સંબંધી યા મિત્રના અપવલણો અથવા ખોટી ટેવો યાદ કરી તેની નીદા

કરવાના ગાતે છે ખીજાઓ પોતાની સ્ત્રી અથવા પત્નિની બુલો રીતે
 ન્દાડી તેને માગ્યા, ધમકાવવા, આગો દેનામાં કે નીંદનામાજ દીરવો
 માગેલા ભાગ પસંદ કરે છે વળી કેટલાક દુખી છુલો તો એમજ ધારે
 છે કે તેમના જેનું દુખ ખીજા ડાઇને નથી તેઓ એમજ ધારે છે કે
 તેમના ધધામા જેનું રેનડ છે તેનું ખીજા ડાઇમા નથી અને દુખ
 તેઓજ તે ભરી નીકે કેટલાક નોકરો એમજ ધારે છે કે અમારા
 શાને અમાના જેવા માણસ મન્યા ન હોય તો તેમનું કામ અમીજ
 બનત કેદનામ એમજ ધારે કે અમારી નોકરી જેવી ખીજા કાંઈની
 નોકરી નથી નીકે ખાવાની ચીજના, કેટલાક / ડાપાઓના
 કેડના ચોરીઓના, કેડલાક રાજના, કેડલાક રાજ્યના કેડલાક ધર્મ
 આપના કેડનાક નાધુઓના કેડલાક કેટલીક સભાઓના કેડલાક કેટ
 લીક મહાગીઓના, કેડનાક મ્યુનીસીપાલ્ટીગીઓના કેડલાક નિશાગોના
 અને જેમ જેમ પોતાની લાગણીને સાફ નાગે તેવા વિચારો કરી તેમના
 દુપણો ન્દાડે છે, અને તે દોષોથી અથવા તે ધરાવનાર પ્રાણીથી કે
 પદાર્થથી જગત ઉપર કે તેમના ઉપર અગત રીતે કાળોકર વગસાતો હોય
 એવી લાગણીઓ પ્રદર્શિત કરે છે અને તેમને માટે નહિ મોતવાના
 વચનો પણ મોમે છે વળી કેટલાકો પોતાની આખને, ખીજાઓ પોતાના
 મિત્રને ખીજાઓ પોતાના મનને ખીજાઓ પોતાના તનને ખીજાઓ
 પોતાની છુદ્ધિને અને કેડલાકો પોતાના નમીનને અહોનિશ દોર દે છે

પરમેશ્વરરૂપ કે પ્રેમરૂપ થવા ઇચ્છનાર માટે ઉપર જણાવેના વર્તનની
 રિતિ ધણીજ નકશાનધાર છે કેમકે પરમેશ્વરરૂપ થવા ઇચ્છનારે કોઈ
 પણ પ્રસંગ પતાય કે પ્રાણી ઉપર દેવ નહિ કળતા પ્રેમ રાખવાની જરૂર
 છે ઉપર જણાવેલી રિતિઓ તો દુષસુચ્ય છે, અને તે પોતાનામા ન્યા
 સુધી હોય ત્યા સુધી કોઇને પણ તે લાજ આપનાર નથી એ નક્કી છે
 જે મનુષ્યને પરમેશ્વરમા એક સ્વરૂપ થવ હોય, જે માણસને આ ભવ
 ભ્રમલુતામાંથી છુટવુ હોય, જે માણસને પરમતત્ત્વ રૂપ થવા ઇચ્છા હોય
 જે માણસને અખંડ મુખ મેળવવા મન હોય તથા જે માણસને દુખ

ઉપર જ્ય મેળવી તેનો નાશ કરના પ્રિયાર હોય, તેને દરેક ક્રિયામાં દરેક વચનમાં, દરેક વર્તનમાં, અને દરેક પ્રિયારમાં દ્વેષનો ત્યાગ કરવાની પ્રયત્ન જરૂર છે જે તેમ કરતો નથી, અથવા કરી શકતો નથી, તેજે એ નક્કી થાદ ગાથા કે તેને એજ મનને કદી ક્ષેત્ર નહિ મળે, તેના કાર્યની મીઠ્ઠી નહિ થાય, અને દ્વેષના તે સક્રિય મહેસે દરેક જીવે એ યા ગાથાની જરૂર છે કે જ્યાં પ્રિયાર હોય કે ત્યાં નાશ હોય છે, પણ જ્યાં એકય હોય છે, ત્યાં સર્વ પ્રેમ તથા અનુકૂળ શુદ્ધિ મેળવે છે જ્યાં પ્રેમ તથા અનુકૂળ શુદ્ધિ મેળવે છે ત્યાં પ્રિયાર ભાવ ન હોવાથી ગગદ્વેષ પણ નાશ પામે છે અને સર્વ પદાર્થ, પ્રાણી કે પ્રસંગ પર સમાન દૃષ્ટિથી જોવાનો ભાવ પેદા થતા, કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થતા પરમાત્મા અવસ્થામાં ભગી જવાનો મ્તો મહેસો થાય છે.

દુનીઆમાં આપણે દુનિયો તરેદના પદાર્થો ને એ જીવે એ પદાર્થોમાં અવસ્થે જોને આપણે જોઈએ જીવે તેમાના કેટલાક પૃથ્વીના જીવો, કેટલાક પાણીના જીવો, જીવો કેટલાક અમીના જીવો, કેટલાક વાયુના જીવો, કેટલાક રત્નપત્તીના જીવો, કેટલાક એ હિતના જીવો કેટલાક ત્રણ હિતના જીવો, કેટલાક ચાર હિતના જીવો અને કેટલાક પાંચ હિતના જીવો હોય છે એ જીવો જૂદી જૂદી અવસ્થામાં હોવાનો સમજ જોમ છે તેમ તેમનું મૂળ કારણ, તે પ્રાણીકે પદાર્થના અતરમાં મહેન ધર્મર અથવા પરમતત્ત્વ છે દુનીઆમાં દેખાતા જૂદા જૂદા પ્રાણી કે પદાર્થો પોતાનામાં ધર્મરતત્ત્વ ધરાવે છે અને ખરે સમજાય તો ધર્મરથી જૂદા નથી જોમ એકજ જળ જૂદા જૂદા રૂપમાં મરેક વરાળ કે પાણીરૂપે નજરે પડે છે તેમજ ધર્મર અનેક રૂપે અથવા મૈનન્ય પદાર્થો રૂપે નજરે પડે છે, અને તે નિરામર આત્મા સરીરમાં બોલી ચાલી, અથવા બોલાવી ચલાવી, સકાર રૂપે પ્રગટ થાય છે આપણે જગત પરમેશ્વરથી જૂદા નથી અને પરમેશ્વરમાં જગત સમાયલું છે જૂદા જૂદા પ્રાણીઓમાં નજરે પડતું જ્ઞાન તેમજ પ્રેમ એ સર્વ આત્માના જૂદા જૂદા રૂપ છે.

એ જૂદા જૂદા ગ્રંથમાં પણ જુની જૂદી પદ્ધતીઓ છે. એકથી એ જોમ વધારે, બેથી ત્રણ જોમ વધારે અને જોમ એકએકથી વધુ ગણના કોન એવી પણ સંખ્યા આવે કે તેની ગણના કે દ્રવ્યના દરની મુશ્કેલી છે, તેમ એ પગમા-માની સ્થિતિમાં, બેમાં એક સમાયેલો છે તેમ, અથવા કરોડમાં પણ એક સમાયેલો છે તેમ, સાથી નાનામાં નાનાથી મોટામાં મોટામાં એ સ્થિતિ સમાયેલી છે એ સ્થિતિ તે હમણાની આપણી સ્થિતિ નથી, એ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરના માટે વહીવટ મહેનત પડે છે અને જોમ કાદવમાં દટાયેલા મણિપરથી કાદવ જતા તે પ્રકાર મય થાય છે, તેમ રાગદ્રેષ ડાહ્યા આપણામાંથી નીકળી જતા આપણે પણ પગમામાદેષ-પ્રકારાદેષ-નિર્ગળ નિરાકારકથ થઈએ છીએ.

જગત પ્રેમમય જના તેને તે દૃષ્ટિથી જોવાની વામણી જ્યાં સુધી પેદ થતી નથી અને પેદા થતા જતા જ્યાં સુધી તેનો પૂર્ણ અમન થતો નથી અને જ્યાં સુધી કોઈપર રાગ ને કોઈપર મોહ ને કોઈપર દ્રેષ ને કોઈપર દુશ્મનાઈ હોય છે, ત્યાં સુધી દુનીઆ દુ અમય જાણે એમાં શું નવાઈ? એ માટે ઉત્તમ જાણો રાગદ્રેષનો ત્યાગ કરવાનો તેમજ આખા વિશ્વને પોતાદેષ જોવાનો ઉપદેશ આપે છે, એ માટે સાથી વધુ જરૂરની બાબત એ છે કે પ્રેમભાવ સર્વત્ર પ્રકટાવી રાગદ્રેષ છોડવો જોઈએ, પણ જ્યાં સુધી સર્વત્ર પ્રેમભાવ પ્રકટ થતો નથી, ત્યાં સુધી રાગદ્રેષ છુટી શકતો નથી એ માટે 'સર્વત્ર'નો અર્થ સમજવાની મોટી જરૂર છે 'સર્વત્ર' એટલે સર્વ ઠેકાણે-પછી તે આપણે ગમે તેવું હોય તોએ શું ? પોતાના શરીરને લગત કે બીજાના શરીરના સંબંધમાં હોય તોએ શું ? એ મર્મ તરફ પ્રેમમય દૃષ્ટિથી જોવું જોઈએ એટલે કે આપણે અનુકૂળ હોય અથવા ન હોય તે ઉપર પણ પ્રેમ રાખવો જોઈએ આપણે પ્રતિકૂળ વસ્તુ હોય તો પણ તે માટે મનમાં કાંઈ લાવતું ન જોઈએ, આપણા શરીરના રોગ માટે કે આપણા મિત્ર કે સમાન દુઃખ માટે પણ તેવો જ વિચાર રાખવો જોઈએ.

સ્વાદ્વાર, નસદાર, આત્મિક જ્ઞાના નને આનંદ ઉપજે છે, પણ એ આનંદ ટેવથી ઘટીનો છે, તે તે મિથ્યાયુ છે ? જીવના સ્વાદ્મા આનંદ લેનાર લાઈ! જે પગે તે મોમાથી પેગમા જાય છે તે પગે તારો ન્યાય તો સુખ થાય છે તે જ્ઞાન તુ તેના ઉપર કમ મોની નહે છે ? જાન અપૂર્વ સ્વતુ તેના જુગી ખુલી થાય છે એ તારી ખુલી જેના જ્ઞાનની છે ? પસા કે નાપુ મળતા તને બહુ સુખ થાય છે કે હવે 'જન્ય' હતો હવે આમ મળતુ દરીશ ખાદશ, પીદશ, ગાદી વોદે દરીશ, નાટક નેટક ને-સિ' અનિનિના નમ નરીશ' ઇદિ એને સુખ આપીશ! જ્ઞાના બધુ! એ નહુ ટેવથી રહીનું !

તારો આનંદ જ્ઞાનસુધી પેસો હોય છે ત્યાંજીજી હાય છે એક . પનુદ જાણાને મેળનતા અને તેની સાથે પ્રેમ સુખ માધતા પણ તુ આનંદી બને છે તેનું સુખ જોઈ તને અમૃતમય સુખ થતુ નામે છે, તેની આખના પનકારાથી તને અપૂર્વ સુખનો અનુભવ થાય છે તેના હાથને તારો હાથ અનુતા એક નહિ વાગવાય એની લાગણી તને હૃદયમા ઉદ્ભવે છે ! તેનું શરીર નજીતા મ્યમનુ સુખજ મળ્યુ એમ તુ જાનું તેના અનુભવો જોઈ અર્જની પગીઓ ' અ'સન તને ના આવે ! ખરે એ તારો અભાન છે

પણ ચિત્રની બીજી બાજુ તન્દ્રનજન કે ખાલી રમ નવની સહતા કે મહેલી દરી મળતા તથા ખાતા તને ટેવી લાગણી ઉત્પન્ન થાય છે, તા ! ટાળા દરી જાય છે, નેને છોડી દેનાનું મન થાય છે, તે નહિ મળી હોત તો સાથ એવું તને હૃદય કટે છે ! હૃદય તો તે હાથમા કે એટલામા તો તે ખાવાથી દુખ થશે એમ તને થાય છે અને જો તે ખાવામા આવે છે તો તો તને દુખની લાગણી તરતજ ઉત્પન્ન થાય છે જોશુ! એજ કેગીના એ સ્વરૂપથી તને સુખ થાય છે, અને તેના બીજા સ્વરૂપમા તને દુખ થાય છે જો તને પૈસા નથી મળતા તો 'ધણી વખત તુ દુખી દેખાય છે કાલે શુ ખાઈશ, શુ પહેરીશ નોક

રોને શુ આપીશ રૂબ લેના માટે શુ કરીશ, માફી થો । માટે શુ
 આપરીશ નામમાં ખેમીત તો શુ ખ ચીશ, યાને થો જઈશ તો શુ
 ખરચીશ ઘડાણાને અનાજનાગાને, નોકરને ચાખને ધામીને હળ
 મને માગનારને કે મીનને શુ આપીશ તેના હળરો વિચાર ને
 આવે છે? પૈસા વગર! જીવનર ખોટું એમ તને થાય છે! પૈસા વગ
 મરી જઈશ એમ નને લાગે છે! પૈસા વગર આરા કાઈ નહિ આપશે
 એમ તો વિચાર થાય છે! ખરેખર એક ચીજ જૂના જૂના સ્વરૂપમાં
 સુખમય તેમજ દુઃખમય દેખાય છે વધુ જો! જે ઉપસુદ્ધ બાળામાં
 તુ આન માને છે, તેને માઈ દુઃખ કે રોગ થતા તુ દુઃખી થાય છે!
 યારો નને છે ગભગભ છે! તે નહિ જાણે તો શુ મરી જઈશ
 એમ તુ ચારે છે તે મરી જશે તો તેની પગાડી દુઃખાણુ ત્યાગીશ
 એમ તુ નક્કી કરે છે તેના દુઃખથી કમખી તુ નર નામે છે તે
 મરાણુ પામતા જે શરીરપર તુ પ્રેમ કરતો હતો તેને વરમાથી કઢાડી
 દાની દે છે માળી મુકે છે યા દોષમામા મોકલે છે અને મોકે દહાડે
 તને જૂલી મીજા દાઢા તથા આમડાના પુતળાપર ચિત્ત દોરાવે છે
 પરેખર! એકજ બી એક અગમ્યા આનંદ આપનાર દત્તી બીજા
 સ્વરૂપમાં તે દુઃખ આપે છે

જેથુ તે અને આ ચિત્ર! બાઈ! પરમાત્માની સ્થિતિએ પ્હોંચવાની
 ઇચ્છા ધરાવનાર આવી જૂદી જૂદી વૃત્તિઓ ગણતો નથી તે મધુર
 આત્મજીથી રાજ થતો નથી કે આત્મ આત્મજીથી દુઃખી થતો નથી
 તે પૈસા મળવાથી આનંદ થતો નથી યા તે આત્મા જવાથી દુઃખી
 થતો નથી તેમજ તે સ્વરૂપના બાળા મળવાથી આનંદ પામતો નથી
 અનુકુળ વસ્તુઓમાં પ્રેમ કરવો એમાં કાઈ શીઝારી કે ઉત્તમ વૃત્તિ
 નથી પણ અનુકુળ કે પ્રતિકુળ ગમે તે વસ્તુ હોય તેને એકજ નજરે
 જોઈ તેમાં પ્રેમ સ્થાપવો એમાંજ મહત્વના છે શરીરે ગોગ થયો હોય,
 વ્હાવામાં હાની વસ્તુ નાસ પામી હોય હાનામાં હાનુ સયુ-ના

માપ, ભાષ, સ્ત્રી, -મરણ પામ્યા હોય, આપણા પેસા કે મીઠકતો નારામ્યા હોય, અથવા દુ ખના વાદળ તુટી પડ્યા હોય, ત્યારે પણ પોતાની !સ્તિ સ્થિત ગણવી, અને તેમાં અપ્રિય ભાવ ન પ્રકટાવવો, તેમાંજ પ્રીતિ રાખવી, તેમાંજ યોગ્યતા માનવી, એ એક ઉચ્ચ અત ક્ષણુજ કરી શકે છે, અને એરા ઉચ્ચ અત કરજીવાળો માણસજ પરમતત્વ મેળવી શકે છે. હરમનન્ય મેળવનારને કાંઈની પરવા નથી, કાંઈમા આનંદ નથી કાંઈમાં શોક નથી, કાંઈના સખણે દુ ખ નથી તે મદદ દરેક ચીજ ઉપર સમભાવેજ જીએ છે. વરસાદ કે તડકા, તેને મન સરખો છે તાપ કે ઠાંડ તેને મન સરખાજ છે. માતા, પિતા, ભાઈ કે ભગિની, મીત્ર કે પડોસણ કે દુનીઆનુ કાંઈપણ માણસ તેને સરખુજ છે. જીજનો છવ તેને પોતાના જેટલોજ બાલો છે, બીજાનુ કામ તેને પોતાના જેટલુજ પ્રિય છે તે કાંઈપર રીસ રાખતો નથી તેમ રાજ રાખતો નથી.

દુ ખો ત્યાસુધીજ આવે છે કે જ્યા તુધી આપણી વૃત્તિ મોહ માયામાં લપટાયેલી હોય છે. દુ ખો ત્યા લગીજ આવે છે કે જ્યા તુધી આપણે એકને ચાલીએ છીએ ને બીજાને ધિક્કારીએ છીએ. દુ ખો ત્યા લગીજ આવે છે કે જ્યા તુધી આપણે કાંઈપર મોહ હોય છે. દુઃખો ત્યા તુધીજ આવે છે કે જ્યા તુધી આપણે એકને નેષ્ટ રાજી થઈએ છીએ ને બીજાને અંતઃ દુ ખી થઈએ છીએ. એટલે કે જ્યાસુધી રાગદ્વેષ હોય છે ત્યા તુધી અને જ્યાસુધી, પ્રેમભાવના પ્રકટાવી નથી કે સમભાવના ગ્રહણ કરી નથી ત્યા તુધી દુ ખો આવે છે. સર્વત્ર પ્રેમ-ભાવ કે સમભાવ ગણતા રીખવુ એજ મુખનો પાયો છે. જેઓ આ વાત ધ્યાનમાં રાખે છે, તેઓ તેમ વર્તતા દુ ખનો ત્યાગ કરે છે ને મુખને મેળવે છે. પરમાત્મા સમ ભારવાળા હોય છે, ને સમભાવવાળા પણ પરમાત્મારૂપ થઈ જાય છે ? પરમેશ્વર કાંઈપર રાગ કે દ્વેષ રાખતો નથી. તે પણ પ્રેમસ્વરૂપ તેમજ દુ ખરહિત છે જે માનવી તે સ્વરૂપ પોતાને મારે મેળવના ઈચ્છા રાખતો હોય તેને મુખ દુ ખનો અભાવ દરી, સમભાવરૂપ થઈ, પરમાત્મા સ્વરૂપ તેમજ પ્રેમસ્વરૂપ થવું નેઈએ.

એ માટે દરેક મનુષ્યે, જોનાને મળનાં અથવા જોનાના રમ્ભનાં
આવનાં દરેક પ્રસંગને અનુકૂળ ગણવાની ટેવ પાડવાની જરૂર છે. એ
ટેવ ત્યાંમુધી નથી પડી ત્યાંમુધી પ્રેમ પ્રકટતો નથી, ને તેમ થયા
વિના દુઃખ નાશ પામતું નથી. જે પરમાત્મામાં આપણે પૂર્ણ થઈ
હોય તો, ને જે પરમાત્મામાં આપણે પૂર્ણ પ્રેમ હોય તો, દરેક અનુ-
કૂળ કે પ્રતિકૂળ પ્રસંગમાં આપણને પ્રેમ યોગ્ય લેખણે. જેમ ધુળમાં
કે કાદવમાં ખરડાયેલા હીરાને કે મોતીને જોઈને તેને જોણખનાર પ્રેમી
કે છુદ્ધિવાન માનવિ, તેને દેશ ન દેનાં પ્રેમથી ભુલે છે, અને ધુળમાં
કે કાદવમાં હીરા છે એમ ધાગીને આનંદ પાની, તેની ધુળ કે કાદવ
કાઢી નાંખવા પ્રયત્ન કરે છે, તેમજ અગ્નિય વસ્તુ, પ્રાણી, કે છવ
લેખને, પરમતત્ત્વ સર્વમાં છે એમ જાણનાર યથાર્થ જ્ઞાની તે અગ્નિય
વસ્તુ, પ્રાણી કે છવપર રૂપ કર્મો નથી, પણ તેમાં ગદગદા હિતમ
તાત્પર્યે લેખને રાજ થાય છે, અને એજ રીતે વર્તીને દુઃખનો તમેય
માટે ત્યાગ કરે છે.

મકરણ ૧૨ મું.

મનુષ્ય અને જ્ઞાન.

As you build within by the power of thought so will your outward life and circumstances shape themselves accordingly. Whatsoever you harbour in the innermost chambers of your heart will sooner or later by the inevitable law of reaction shape a self in your outward life.

JAMES ALLEN

માનસિક ગતિથી પડશે પણ મનુષ્ય ફક્ત માનસિક પ્રાણી ન છે તેનું શરીર જેમ માનસિક છે તેમજ તેના વિચાર પણ માનસિક છે. દમણાની વિદ્યાથી જેટલી બાનતો પ્રમાણમાં આતી છે તે ઉપરથી એટલું કહી શકાય કે મનુષ્યનો વિચાર તેના દેહની સુક્ષ્મતા મુક્ષ્મતા દ્વારા છે તેના વિચાર પછી તેનું મગજ સુક્ષ્મતાની બીજી પંક્તિએ તેના નાનકડાં રીજ પંક્તિએ અને તેના લોહીને ગળી આપનાર નસો ચોથી પંક્તિએ આવે છે જ્યારે શરીરના બીજા ભાગો એ પછીની પંક્તિ લે છે.

સગીચની બનાવ અને તેના ચાલુની રિતિ બાબતમાં કોઈપણ મનુષ્ય પૂરું જ્ઞાન ધરાવે છે એનું કોઈ ખૂબી શકે એમ નથી કેમકે એ સંધ્યામાં ધણીજ વોટી બાનતોજ જાણવામાં આવેલી છે અને તેપણુ જીવતા શરીરો પ્રતી વધુ ભાગે મુઝાઓના શરીરોપરથીજ શીખાયેલી છે ને જતા જે માંદ જાણવામાં આવે છે તે ઉપરથી પણ ઉપના વિચારોને ટેકા મળે છે એ વાત સુપ્રસિદ્ધ છે કે મગજમાંથી જ્ઞાનતત્ત્વ જોતી હારો ચારેતરફ ફેલાયેલી છે અને એ જ્ઞાનતત્ત્વો રમવાહિની (નસ) સાથે જોડાયેલા હોય છે એ વાત પણ તેટલીજ જાણીતી છે કે રક્તથી શરીરના સર્વ ભાગો દા.મગજ અને જોડાઓ બધાય છે પણ શરીરરૂપી ઇમારતના પાયારૂપ શું છે તે એટલું બધું સારી રિતે જાણ્યું નથી એ પાતો મગજમાં રહેતો છે અને એ પાયાના સર દારૂપી મગજના દુકમથી શરીરના ત્રેક ભાગો બધાય છે જીવનગમના બધામાં દત્તા અને અવિધ્યમાં બધારો.

મગજ ફૂટરૂપી કેટલાક કાસદો ધરાવે છે જેઓ મારફતે તે પોતાના દુકમો શરીરના જીવ જીવ ભાગોપર મોખ્ખે છે જે એ કાસદો ન હોય તો આ શરીર હોઈ શકે નહિ—અને જે શરીર નહિ હોય તો મગજ પણ નાણુદ થાય કેમકે શરીરથીજ મગજનું પોષણ થાય છે. તાત્પર્ય કે શરીર અને મગજ બંને અસપરના લાભમાટે જરૂરના છે.

શરીર મગજને ખોરાક પુરો પાડ છે અને મગજ શરીરને વિચારો પૂરા પાડી તેને હિંચ શક્તિએ સજી શકે છે.

મગજ એકજ જાતના હોતા નથી, કેમકે જે પ્રકારના વિચારો— હિંચ મા નીચ—મગજ કરે છે, તેના જૂદા જૂદા પ્રકાર થા સ્વભાવ પ્રમાણે મગજ હિંચ મા બીજું કોઈ પ્રકારનું થાય છે. જે પ્રકારના ઉત્તમ વિચારો મગજમાં હોય છે તેવાજ વિચારો તે જ્ઞાનતંત્રીઓ મારફતે શરીરમાં મોકલે છે અને જે મગજ પોતાની હિંચી શક્તિઓ મારે અજ્ઞાન હોય છે તો તે હિંચા મા તેથી ઉઘટા, બેમાંથી કોઈ પ્રકારના (ખરા મા ખોટા) વિચારોને શરીરમાં મોકલે છે.

રાગ મા વ્યાધિના સર્વ અણુઓ—ચિંતા મા દુઃખના સર્વ અણુઓ— અને વિચારોના સર્વ અણુઓ—મગજમાં જન્મ પામે છે:—એજ અણુઓથી મનુષ્ય જેમ દિગ્મતવાન, શુરવિર, અમિર અને ઉદાર થઈ શકે છે, તેમજ તેનાથીજ તે બાયલો, બ્લીકણ અને સ્વાર્થી પણ થઈ શકે છે. બ્લીકણપણ અને બાયજ્ઞાપણ, ત્યાંસુધી માણસ પોતાની શક્તિથી અજ્ઞાન તેમજ આકર્ષણ-શક્તિના નિયમથી અજાણ હોય છે, ત્યાંસુધીજ મનુષ્યમાં રહે છે, પણ જેવો તે પોતાની શક્તિથી માદિતગાર થાય છે, અને આકર્ષણ શક્તિના નિયમથી વાકેફગાર થાય છે કે તરતજ તે પોતા પર વિશ્વાસ ભુકતાં થીજે છે અને દિગ્મતવાન બને છે. જે આકર્ષણ શક્તિનો નિયમ, કોઈને આકર્ષવાના સંબંધમાં સિદ્ધાંતરૂપ ગણી શકાય તો, એ પણ ધારી શકાય છે કે મનુષ્ય પણ એ નિયમ વિષે જાણુકાર થતાં વધુ શક્તિવાન બની શકે, કેમકે એ નિયમના દ્રષ્ટાંતરૂપજ મનુષ્યનાં સર્વ કૃત્યો હોય છે.

મનુષ્ય, પોતાનામાં રહેલી—પોતાના શરીરના દરેક અણુમાં રહેલી— પોતાની અનંત શક્તિઓથી અજ્ઞાન હોવાના સજ્જેજ બ્લીકણ-બાયલો— થાય છે. એ અજ્ઞાનતાના સજ્જેજ તે પોતાને મારીનો કીડો—પામર પ્રાણી—ગણે છે. તે એજ સજ્જે પોતાનામાં સર્વ કાંઈ નાશવંત છે એમ

મનની મગજમાં જાય છે, અને પોતાનામાં રહેલી ઉચ્ચ શક્તિઓથી અજ્ઞાન રહી, પોતાનામાં રહેલી જે શક્તિથી તે મદોનને પણ જીતી શકે છે, તેનો ઉપોગ કરી શકતો નથી.

એજ કારણથી તે પોતાને પ્રદ યથા 'માટે અને મદોન' માટેજ જન્મેલો માને છે, અને તેથી ને અમર થવા પ્રયત્ન કરતો નથી, કે જે પ્રયત્ન વિચાર બળમાંજ મૂખ્ય પાત્રો ધરાવે છે.

અસંખ્ય જમાના થયા તે પોતાના મગજમાં વ્યાધિ, રોગ અને મદોનના વિચારોને જન્મ આપતો આવ્યો છે, અને જે જ્ઞાનનંતુઓ આ વિચારના કાસદ નરીકે કામ બળાવે છે, તેઓ એ વિચારોને શરીરના દરેક અણુમાં ફેલાવી તેને વૃદ્ધાવસ્થામાં કમતાકાર બનાવે છે, કેમકે શરીર મગજના વિચારોનો નિવહાર કરે છે.

શરીર, મગજના વિચારોનો નિવહાર, કાંઈપણ વાંધા યા આનાકાની વગર કરે છે કેમકે શરીર, મગજ કરનાં 'ઓણું' ભુદિવાન છે, અને ઓણા ભુદિવાનપર વધુ ભુદિવાન પોતાની સત્તા ચલાવી શકે છે એ સર્વ કોઈ જાણે છે.

જ્ઞાનનંતુઓ, મગજમાંથી જે દુક્રમો થાય છે, તે દુક્રમો શરીરના જૂદા જૂદા ભાગોપર મોકલે છે એટલુંજ નહિ પણ તે દુક્રમો શરીરના ભાગોમાંથી પાછા ફરી મગજ તરફ જાય છે; યાને તેઓ જન્ને બાલુથી કામ બળાવે છે. જો મગજ એમ માને છે કે દેવતા યા આત્મ સાથે શરીરનો કોઈ ભાગ સંબંધમાં આવશે તો શરીરનું માંસ બળી જશે યા તેના પ્રાણ નીકળી જશે તો નેમજ થાય છે, અને દેવતાને દાથ અડકતાં, જ્ઞાનનંતુઓ મગજને તેની ખબર આપે છે, અને માણસ ખૂબ પાડી ઉઠે છે કે "ઝરે હું બળી ગયો!" મગજ એ સખ્તોને નિવહારે છે, અને જવાબ આપે છે. "હા! તમે દાઝવા.."

પણ આધુનીક દુનીઆમાં પણ એવા મનુષ્યો દરતી ધરાવે હોજ. જેઓ મોટી મોટી દેવતાથી ધગધગતી ભગ્નો સળગાવી, તેમા લાગત્ય થયેલા દેવતા ઉપર, નગર ખેડી જેવી બીજાઓ સાથે વાતો કરી આનંદી દેખાય છે અને ન્યારે તેઓ તેમાંથી અદાર નીકળે છે ત્યારે તેઓના એક વાળને પણ ઇગ્ન થયેલી હોતી નથી.

ધણીકો આ વાત માનવા ના પાડશે પણ એ વાતો નિર્વિવાદપણે સાબીત થયેલ છે, અને તેની સાબીતીમાં ધણીક વિગતો મળી શકે એમ છે. બે મગજ તરફથી જ્ઞાનતંતુઓ મારફતે શરીરની ચામડી ઉપર એવો હુકમ મોકલવામાં આવે કે દેવતામાં શરીરને બાળવાની શક્તિ છેજ નહિ તો દેવતા શરીરને બાળી શકશે નહિ. એ જરૂરનું છે કે મગજની આ માન્યતા સદેહ વગરની દ્રઢ દોષી ભ્રમજે.

મનુષ્યે, પોતાને, એક નાના જીવની સરખાતથી વિચારના યોગેજ પોતાને મોટા મનુષ્યની ઉંચાઇ સુધી પહોંચાડ્યો છે, અને એજ વિચાર મનની અપૂર્વ શક્તિનો-પ્રથમ પાયો છે.

પોતાની સરખાતથી તે મનુષ્યની દાક્ષતા છેલ્લા તળછા સુધી તે જે જે દાક્ષતામાંથી પસાર થયો છે તે સર્વ વિચારના સંગ્રહેજ છે, એ ફરીફરીને જાગ્રાવવાની જરૂર છે. દરેક નવી દાક્ષતામા તેનું જ્ઞાન તેની આગલી દાક્ષતા કરતાં વધતું રહ્યું છે, તેને મળેલા વધુ અને વધુ અનુભવથી તેના મગજપર વધુ અને વધુ અસરો થતી રહી છે, અને તે અસરો તેના મગજના હુકમ બરદારો-જ્ઞાનતંતુઓથી શરીર ઉપર થતી રહી છે. તેનું શરીર વધુ ને વધુ સુધરીને બીજી દાક્ષતામા વધુ તાકાતવાર થતું રહ્યું છે કેમકે તેને વધારે જ્ઞાન મળવાની તક મળી છે, અને એક માનસિક પ્રાણીને જ્ઞાન એજ શક્તિ છે.

માની થતો નથી છે તેમ તેમ તે વધુ જ્ઞાનવાળો પ્રાપ્ત થતો જાય છે
 માનસિક પ્રાણી હોવાથી / જ્ઞાનનો વધારો થતા તે વધુ જ્ઞાન
 થાય છે જો માણસ ધણાઓ જાણે છે તેમ જ પદાર્થના બંધો
 હોય તો તેનામાં વધુ જ પદાર્થનો ઉમેરો થવાથી / તે વધુ જ્ઞાન બંધ
 પણ માનસિક માણસના શરીર ના રૂઝ આપે છે એવું નથી બંધ ૭-
 મનથી ભરપૂર છે-શુદ્ધિથી ભરપૂર છે-અને તેથી તે જ્ઞાનમાં વધારો
 પોતે પણ વધે છે જે દેખાડ છે કે તે જ્ઞાન પદાર્થનો બંધને નથી તેણે
 પોતાની વિચાર શક્તિથી જ પોતાને આવો બનાવ્યો છે પદાર્થ તે પોતાના
 વિચાર બળમાં શુ શક્તિ છે તે જાણતો હતો નહિ હતા વિચાર કર્યા
 કરતો અને ૥ વિચાર કરે છે તે પણ સમજતો હતો નહિ તે જ્ઞાન
 વગરની સ્થિતિમાંથી હમણા તે પોતાને જ્ઞાનમય સ્થિતિમાં ના પો છે
 આ વાક્યો ધણાજ છે । અથવા ભરપૂર છે જો મનુષ્ય પોતાની આ
 ઉચ્ચ સ્થિતિએ વિચારના યોગેજ પહોંચે હોય, અને જો તેના દરેક
 આપે તેના વિચારમાં મદદ કરતા હોય તો એ સાબીત થાય છે કે માણસ
 એ જ્ઞાન માનસિક પ્રાણી છે અને તે પોતે પોતાને માને છે તેવો બનાવી
 શકે છે તેને કાંઈએ બાંધે નથી પણ તેણે પોતાને / પોતાની અંદર
 (અને સર્વ કાંઈમાં) રહેલ વિચાર નજીથી જોતાં આ સ્થિતિ પ
 મૂકે છે આ વિચાર બળથી હમણા તે પોતાના જાગૃત્વરૂપના એક
 અમુક પગથીયા સુધી પહોંચે છે અને માણસો ૭૦ કે ૧૦૦ વરસથી
 વધુ ઉંમર સુધી જીવી શકતા નથી એના એ તરફ ફેલાયેલા વાતાવરણથી
 તેના પર અસર થતા તે આગળ વધતો અટકી પડ્યો છે, કેમકે તેને
 માનવાને કારણ મરણ છે કે તેના બાપદાદાઓ જૂતમગના મરણ પામ્યા
 હતા તેમ તે મરણ પામવાજ જોઈએ સત્ય શુ છે તેનો આ વખતે
 તે વિચાર કરતો નથી કેમકે એ સબધમાં તે અજ્ઞાન છે અને જેની જાણ
 જોને જ્ઞાન નથી તેનો તે વિચાર કરી શકતો નથી

તે જાણતો નથી કે તે એક પૂર્ણ માનસિક પ્રાણી હોવાથી એ
 માનસિક રીતિથી જો રીતિ વધુ અને વધુ જ્ઞાન મેળવવાની છે-હમણાની

મનુષ્ય ધિનિએ પ્હોંચ્યો છે. જો તેને એ વાનની ખખર પડે તો, તેને એ પણ ખખર પડે કે તેને ધમતી દરેક બાબતની લગામ પણ તેનાજ હાથમાં છે, અને જ્યારે તે મનુષ્ય કરતા પણ ધણીજ નીચી ગતિમાં હતો ત્યારે પણ તે લગામ તેનાજ હાથમાં હતી એ ગતિઓ એકદિ, બેઘદિ, ત્રીઘદિ અને ચોરેદિ અવસ્થામાં હતી અને તે સમયનુ તેને જ્ઞાન નથી તેથીજ મ્હોત અવશ્ય દરેકને મારે હોયુ જોઈએ, એમ તે માને છે.

મન શુ શુ પેદા કરવાની શક્તિ ધરાવે છે તેના મ અધમાં આ પુસ્તકમાં કાંઈક વખવામાં આવ્યું છે તે જાણવાથી મનુષ્ય ભવિષ્યમાં પોતા મારે મ્હોતી જીતો મેળવી શકશે આ પુસ્તક એ કારણથી લખવામાં આવ્યું છે કે મનુષ્યો જાણી શકે કે મ્હોત ઉપર-રિપતિ ઉપર-નિજમ મેળવી શકાય છે આગળના કાંઈપણ વખત કરતા હમણાની જીદગી વધુ ઉપ્યોગી, વધુ ભોગવવા યોગ્ય અને વધુ ચૈતન્યવાળી છે. જો વગર નથી જોધો થાય છે અને તે ઉપરથી ચૈતન્ય વિશે નવી અને વધુ ડિમ્મતી માલીનિ મળતી જાય છે એક વખત તે પોતે પેટે ચાલતો હતો, તે પછી પગે ચાલતો હતો, તે પછી જનારોની ગાડીમાં મુસાફરી કરતો હતો અને તે પછી તે વરાળયત્રની તેમજ વીજળીક બળની ગાડીથી મુસાફરી કરતો હતો થોડા વખતમાં હવામાં ઉડીને મુસાફરી કરવાનો વખત મુરોપના દેશો માફક, આપણે મારે આવી પહોંચશે, અને તે વખતે પણ આપણે આપણી શોધથી સતોષ ન પામતા વધુ ને વધુ શોધ કરવા મશગુલ રહીશુંજ. આજ સમયે-એ સમય એ છે કે આપણે કદીપણ કાંઈ ઠેકાણે અટકતાજ નથી-આપણે આગળ વધતાં અટકશું નહિ, કેમકે આપણને અટકાવનારી કાંઈપણ વસ્તુ છે નહિ. ત્યારે આપણે આ દુનીઆમાં રહીને તેના વધારા સાથે વધવા માંગીએ ત્યારે મ્હોતને મારે આપણે દ્રઢ હોઈએ-એ નહિ માનવા જોગ છે. આપણે જીવવાનેજ ઈછીએ છીએ અને આપણે જીવવું જોઈએ.

જા જમાનો મોટી દોષ એવી કવાનો છે અને જાનના પ્રનાવે અને મનુષ્યની બુદ્ધિથી પેલા થયેલી દોષ મોઝમન અને મુખમા તે દોષતે મોઝમન યસ પની પખ મગની દોષ એવી દોષે જેને મોકાલુ કામપી રીઆ યસમા આનુ નરિ હોઃ એ દોષતને મોમા મોઝમા આવે છે તેમા જે જોમાથી આપણ માને મુખ મળી શકે

પગ આપણે મરી જઈએ છીએ તેનું કેમ ? કેમકે હમણાના જાન પ્રમાણે તો મોલ આ દોષતના અત આણે છે આપણી આ દોષતને અત મોલની આવે છે આ નહિ તેની તમરામા નહિ ઉતરતા એ તો નક્કીજ છે કે મોલથી આપણા વર થોના કે રાક કવામા આવેના કામે અધન્યમાજ કપાઈ જત છે અને આપણી હજારો આરાઓ ફલ માફ પ્રમાઈ જાય છે કે જે આપણને પસ નથી મે તેમા છુમ્મ ધગ્મ આ રહ સી કે પુરપને તમે પુત્રી બુઓ કે તેને મ જાન મમે છે ? હુ અ પ્રાન અને ગરી પ્રાઈ મમે તે અનરથમાની એ આ સવળી દોષતમા આપણે હોમએ તે છતા મોલ પ્રતા ત જાન આપણને વધારે મમે છે બને પત્રી મોલપછી સ્વ મગની મોગી મોગી આરાઓ શાસ્ત્રી તરફથી આપવામા આનતી હોય

આ વિચારો શુ માનીય ધરાવે છે ? એ વિચારો એ માનીય ધરાવે છે કે આ દુનીઆ મનુષ્યો અને જીવોન હોમા મારે અને નહિ કે મગ્મા મારે છે આ વિચારો હજારો આગના વરસના વિચારોની નિરક્ષ છે અને હમણા હમણા દુનીઆમાના શ્રે ૧૨ માણસો અ માન્યતા તમ્ક ખેલાતા જાય છે હમણોની શેધ ખોળો તરફ નજર કરો ! મનુષ્યોએ રસાયણશાસ્ત્રીઓએ જો બુદ્ધિવાને એ શુ શુ નવાધ જેની શોધ જોગો મરી છે ? વળી એ શોધ ખોળો કરનારાઓ શુ મદ છે ન તરફ ના આપો ! તેઓ મહે છે કે આ શોધ ખોળામા તમેરા વધારા થતો જમે અને તેનો અત આનરો નહિ

વિચાર શક્તિ એક નથી જનનુ બળ છે, કે જેની પરિપૂર્ણ કમોટી કોઈએ પણ લીધી નથી. દમભૂંગ તેની અપૂર્વ શક્તિ માનવાની શરૂઆત થઈ છે પણ તેની અકુળ શક્તિનો ખ્યાલ અમમા પણ આવી શકે એમ નથી.

તે છતાં એક વાત નિર્વિવાદપણે કહી શકાય કે અસવની નીચી ગતિમાથી ઉચકાઈને દમભૂંગની જે ઉચ રિયલિટી મનુષ્ય આવ્યો છે તે મગજમા જન્મ પામેલા વિચારને, જ્ઞાનનુઓ મારફતે, શરીરમા પ્રત્યક્ષ થવાનો યોગ મળેલાથી, છે. આવી શક્તિ કહી પણ દમભૂંગ નથી છે, ત્યાં અટકી જાય એમ બની શકેજ નહિ.

વિચાર એ સર્વ બળોમા સૌથી વધુ બળવત બળ છે, અને એ બળમા જે શક્તિ છે, તેની શક્તિ ખીજ કોઈ પણ બળમા નથી કેમકે એ ચૈતન્યવાળું બળ છે. એ બળ પરાગથી ચાલતા એન્જીન કરતા, હજારો ઘોડાના બળવાળા મોટર ચાલુ કરતાં અને લાખો એન્જીનોની શક્તિ ધરાવતા વીજળીક બળ કરતા પણ વધુ છે, કેમકે તે આકર્ષણ શક્તિના નિયમને બાહ્ય કાર્યોમા પ્રત્યક્ષ કરી, જીવંતને લખાવે છે અને મ્હોતને પાછળ દઢાવે છે. બુદ્ધિ અને વિચાર આગળ કોઈ પણ ચીજ અશક્ય છેજ નહિ એજ કારણથી વ્યાધિથી પીડાતા રોગીઓ ઔષધ વગર વિચાર માત્રથી સારા થાય છે.

વાચકો! આ અપૂર્વ શક્તિ સુખ અને છુટાપણ તરફ દોરી જનારી અને હજારો દુખોથી દૂર લઈ જનારી છે, એવું જ્યારે તમે સમજો છો ત્યારે તમે તે મેળવના પ્રયત્નવાન થના કેમ છડ્યા કરતા નથી? જે માણસ પોતાના અંદર રહેલી આ અપૂર્વ શક્તિના અગાધ બળ વિશે ખાતરીમાન છે તે જાણે, મારે નસીમ, સજોગો કે પુર્વકૃતથી બીહે તે સમજવું અશક્ય છે? આ બળ સર્વોપરી છે અને તે મળતાં હૃદયગરના સુખો પ્રાપ્ત થાય છે એજ બળમા ખરેખરી સ્વતંત્રતા છે, અને સ્વતંત્રતાની ઇચ્છા દરેક જીવને હોય છે.

પણી વખત આપણે મોટા દૃઢ પ્રયત્નોને બાંધ્યાવસ્થાના તુખની યાદથી રિસગિર થતા જોઈએ છીએ. પણ તુ તે અવસ્થા એવી બધી મુખી છે ? તે વખતે બીજાઓના આકોચ દેહન રહેવું પડે છે. પોતાનું ધાર્યું ઝાઝ કરી તમ્બો નથી સ્વતંત્રતા નાશ પામી હોય છે. તે વખતે ધગા ધારે છે કે ‘હું મોટો યજ્ઞ કે મુખી યજ્ઞ,’ પણ જ્યારે તે જુનાન થાય છે ત્યારે બાંધ્યાવસ્થા કરતા પણ તેની સ્વતંત્રતામાં વધુ ધગડો થાય છે. તે અવસ્થા પૂરી કરીને વધુ મોટા થતા પણ તેની અવસ્થા વધુ બધનોવાળી થતી જાય છે, પણ જ્યારે તેને માનૂમ પડે છે, કે દુનીઆ સર્વન મન છે ત્યારે આખોના પદજો અને દુખની ખેડીઓ તુની જાય છે. અજ્ઞાન દૂર થાય છે અને જ્ઞાનની દૃઢિ થાય છે. જે માણસ સ્વતંત્રતાનું અપૂર્વ મુખ મેળવવા માગતો હોય તેણે મેંટો નરસની ટેલોન જોની માન્યતાઓને તીનાજતી આપી નના ખરા સત્યો જાણના તથા જુદીથી મહત્ત્વ કરવા તૈયાર રહેવું જોઈએ એ માટે સૌથી પ્રથમ દરેક માણસે આ પામ કરવું જોઈએ તેણે પોતાના મનમાં ઉપજતા સવાતોના જવાબ બીજાઓના મતની ખાસ દરકાર રાખ્યા વગર પોતેજ આપવા જોઈએ.

■ સ્વતંત્રતાનો અર્થ તમે જાણો છો? સ્વતંત્રતા એટલેજ શુદ્ધી-કાષ્ઠપણુ જાનની બહીક અને દુખ વગરની શુદ્ધી.

કાષ્ઠપણુ જાનની બહીક રાખવી, અથવા સરિષ્ય માટે દુખી થવું એ એક ગુનામગીરીનું મર્થ છે-એક બહીખાનાની કેદ છે-દુખી રોગી અને કાગળ થરાનું દાર છે-કાષ્ઠપણુ મીજથી બહીવું અથવા તેના પરિણામની બહીક રાખવી એ એવું દેખાડે છે કે આપણે અજ્ઞાન છીએ કારણકે અજ્ઞાનતાજ બહીને જન્મ આપનાર ને મનુષ્યપર જુલમ કરનાર ખુદાક છે અને એજ અજ્ઞાનતા મનુષ્યને ગુનામગીરીની ખેડીમાં બાધે ■

આટલું છતાં મનુષ્યો પોતાના સવાલોના જવાબ પોતે આપતાં નથી, અને નવી નવી ચીજો જાણવાને ઉત્સુક છતાં પોતાના મનના સવાલોના જવાબ આપવા તૈયાર થતાં નથી. તેઓ ક્યાં તો એ સવાલોના જવાબ આપવા અખાડાજ કરે છે યાતો મેંકડો સૈકાથી જે ઓટા યા ખરા વિચારો ઉતરી આવેલા હોય છે, તેનેજ રજુ કરી, તેનો જવાબ આપે છે. જેમ તરનજ જન્મ પામેલા પ્રાણીની છાંદગી તેનું ગણું દબાવી ખતમ કરવામાં આવે, યાતો જેમ એક ખીલતી કળીનેજ કોહાડાથી કાપી નાંખવામાં આવે, તેમ આ બાબતમાં બને છે, કેમકે જન્મ પામતાં વિચારોના જવાબ આપવાને બદલે “આપણે ક્યાં જાની છીએ? આપણે પામર છીએ?” વિગેરે બાલકા વચ્ચેના તેમજ વિચારોથી આપણે તેમને દાખી નાંખીએ છીએ, અને આપણે મનનાં જન્મતાં વિચારોને શરૂઆતમાજ દાખી નાખી કેવું મ્હોટું પાપ યા કેવો મોટો અનર્થ કરીએ છીએ તે વિષે અજ્ઞાન રહીએ છીએ. પોતાના મનનું આ ખુન છે એક પારકા બાળકના ખુન કરતા પણ આ ખુન વધુ ખરાબ છે, કેમકે તેથી મનુષ્યના સુખના વધારામાં આપણે અટકાવ નાંખનાર બનીએ છીએ મનમાં ઉત્પન્ન થતાં વા જન્મ લેતા વિચાર પવિત્ર પદાર્થો જેવા છે કે જેની ઘણીજ સાવચેતી અને મહેનતથી સલાજી રાખવી જોઈએ, અને ત્યાંસુધી તેનો જવાબ મળે નહિ ત્યાંસુધી તેને હૃદય સરસા રાખવા જોઈએ સવાલ અને જવાબ એકજ ચીજના બે જૂદા જૂદા છેડા છે સવાલ એ જવાબનો નેકી પોકારનાર—આગળ જનાર દૂત—છે, અને જે આગળ વધતું મન સવાલને જન્મ આપે છે, તે તેનો જવાબ આપનારી શક્તિને પોતાની અંદર ગુપ્ત રાખે છે.

મનના આ સવાલોજ માનસિક વધારાના—મનુષ્યની ઉત્કૃષ્ટતાના—ચીન્હો છે. તે વિચારોના જવાબ ત્યાં સુધી મળે નહિ ત્યાંસુધી તેઓને શાંતિથી મનમાં ગણવા જોઈએ. એ મારે કોઈએ કોઈ ધર્મગુરુ, ઉપદેશકર્તા—આચાર્ય કે ડાક્ટરને કાંઈપણ ખાસ પુછવાની જરૂર નથી,

તેમજ મોટા કહેવાના શીતમુદ્રાના પુત્રાની સવાલ લેવાની પણ એકજ પણ જરૂર નથી એ માટે દરેક શ્રદ્ધાથી પોતાના ઉપર વિશ્વાસ મળતા લીખતુ જોઈએ અને જ્યાંમુધી તેનો જન્મ એજ મનમાં રહેતી મુક્ત રક્તિ તરફથી આપનામાં આવે નહિ ત્યાં મુધી જ્ઞાનપત્રે રાદ જોતી જોઈએ ખીજા માણસો તરફથી તમારા સવાલોના જે જવાબો આપનામાં આવે છે તે તમારા પોતાના જન્મ નથી, તે મુક્ત ખરા પણ દોષ, તે છતાં તે તમારા નથી તમાગ જવાબો જ્યારે તમાગમાંથી પ્રગ્ન થશે ત્યારે, તે વેળા તમાગ સરીરના એક ભાગમાં ફરવાઈ જશે—તેઓ તમારા શરીરમાં હાલકા અને માસનો આકાર લેશે અને આખેથી પ્રત્યક્ષ જણાશે

દરરોજ દરેક પોતાના મનને વધારે સવાલો ઉત્પન્ન કરવા પ્રેરતુ જોઈએ કુનીઆમાં અસખ્ય બાબતો અને છે અને તે મન મગ્ન નજરે પડ્યાજ દરે ૧ એ ઉપરથી દુનિયા સવાલો મનમાં ઉત્પન્ન થવા કરે છે અને તેનો જવાબ પણ એજ મન આપ્યાજ કરે છે

પોતાના વિચાર સાથે મળતા થતા પુસ્તકો પોતાને ધણા ફાયદા કતા થતા નથી પણ પોતાના વિચાર નિરૂદ્ધના વિચાર દર્શાવનાર પુસ્તકો દરેકને ધણા લાભકતા થાય છે કેમકે તેથી નવા સરાઓ ઉત્પન્ન થાય છે અને દરેકના જ્ઞાનના વધારાના તે કારણભૂત થાય છે એ કારણથી તમે જ્યારે કાંઈ પણ પુસ્તક વાંચો ત્યારે તે એમ ખ્યાનથી વાંચો અને જે કાંઈ જુઓ કે સાંભળો ત્યારે તે પણ ખ્યાનથી જુઓ અને સાંભળો અને તમારે માટે દરેક ચીજમાંથી તમારે મન મીટા ખોરાક શોધી કાઢશે

મનુષ્યોમાં મોટે ભાગે નિરૂદ્ધ જ્ઞાન નજરે પડે છે, જે ધણોજ નુકશાન કરતાં હોવાથી છોડી દેવા યોગ્ય છે આ નિરૂદ્ધ જ્ઞાનનો સમય એ છે કે દુનિયામાં ઘણાં ઘણાં આપણે વિચાર કરવાનું કામ છોડી દીધું છે અને તે વિચાર કરવાનું કામ, ડાકટરો ઉપદેશકો આચાર્યો અને

પડીને બાડુ (પગાર કે પૈસા) આપી કરાવવામાં આવે છે. એજ રિતે આપણે બાગબાનોને તેમજ ઇમારત બાંધનારાઓને પૈસા આપી આપણને ખુબસુરત લાગે તેવા બાગ કે ઇમારત બનાવવા કહીએ છીએ, અને તેનું પરિણામ કેવું આવ્યું છે ? નાનામાં નાની ચીજ માટે આપણે બીજાઓપર આધાર રાખવો પડે છે; આપણા પોશાક માટે આપણે દરહતી અથવા બીજા કોઈ દેશનેબદ્ધ શખ્સની મદદ લેવી પડે છે ! કોઈ પુસ્તક વિશેનો વિચાર બાંધવાનું પણ આપણે માટે તેટલુંજ મુશ્કેલ થઈ પડે છે, અને બીજા દીકાકારોની દીકા વાંચ્યા પછીજ આપણને તેનો કાંઈક ખ્યાલ આવે છે.

આપણે આપણે માટે વિચાર કરતાં નથી અને એ બેદરકારીથી શું નુકસાન થાય છે તે માટે આપણે અગત્ય રહીએ છીએ. એ વિચાર એજ જીવન છે ! વિચારથીજ શરીરમાં ચેતન્ય બળ વધે છે, જે શરીરને વધારે તાકાતદાર બનાવવામાં મુખ્ય છે. એ તે શક્તિ છે કે જે ચિંતા, બ્યાધિ અને જરાવસ્થા તેમજ કંઠાવીયતને નશાડી મુકે છે.

એ માટે આપણે વિચાર કરવાની ટેવ પાડવાની જરૂર છે આપણી લાંબી જીંદગી અને તાંદૂરતી માટે વિચારની મોટી આવશ્યકતા છે. એ સંબંધમાં કેમ વિચાર કરવો યા વિચારશક્તિ કેમ બીજવવી તે બાબતો પ્રયત્ન કરો. એક વિષય મનમાં ધારી, તેના ઉપર સર્વ બાબતો અવલોકન કરો અને તમારા સ્વતંત્ર સિદ્ધાંતો તે ઉપરથી બનાવો. આ રિતે કરવાથી તમારી અણગમતમાં વધારો થશે અને જો એ રિત એક માસ ચાલુ રાખશો તો તે દરમિયાન તમારી મનશક્તિ તેમજ તનશક્તિ વધશે. એ કેમ બને છે ? એમ તમે પૂછશો. તેનો સબબ એ છે કે તન અને મન અરસપરસ જોડાયેલા છે અને એક વગર બીજું, યા બીજા વગર પહેલું વધી શકતું નથી. જન્મે અરસપરસ ઘણાજ અનલગનો સંબંધ ધરાવતાં હોવાથી સાથેજ વધે છે. જો તમારે એ વધારો સબબ પામે કરવો હોય તો વહેમ-બ્રહ્મિક અને અશ્રદ્ધા છોડી દો-કેમકે જ્યાં

મુધી તેઓ તમાગમા દમે ત્યા મુધી તમે દુ ખમાં રહેજો અને ૧૬ પળ યશો અને મરજો પળ ખરા

પ્રગીકગણનાં નિયમથી માનવિની તપાસ કરના એનુ જાણ છે કે મનુષ્યના આગળ વધરાનો અત છેજ નહિ, વિચાર તેના માટે નથી નવી શક્તિઓને જન્મ આપ્યાજ કરમે મનુષ્ય પોતે નવી નવી ચીજો પેદા કરનાની મક્કિ ધગવે છે, અને તેમા અટકાર નાખનાજ, હજારો વર્ષોથી મનાયલા અશમ્ભતાના વિચારો અને મ્દોનની ચિતા શિનાય ખીલુ કાઢ નથી આ સત્ય માનવિ માનતો નહિ હોનાથી અને હજારો વર્ષોના ખોગ વિચારથી મ્દીમ્ણુ થઈ ગયેનો હોવાથીજ તે મ્દોન માટે હમેશા ખાતી ગયે છે અને પગિણામે તે મગ્ણુ પામે છે

માણુમમા ગ્દેની એક અપૂર્વ શક્તિ તરફ ખેદરકાર મ્દેનાથી તેની ખીલવણી થઈ શક નથી એ શક્તિ તેની કલ્પના શક્તિ છે કે જેથી ભવિષ્ય માટેના એવા હજારો કીર્તિસાન વિચારો અને આશાઓ જન્મ પામે છે કે જેના સાધારણ મનમા જન્મ પામી શકના નથી એ કાલ્પનિક શક્તિ એની છે કે જે હમણાના ખોગ રીસાળેની ખેડીને તરત તોડી નાખી શકે એમ છે એજ કાલ્પનિક શક્તિ, મ્દોન-જરાવસ્થા અને દુ ખ ઉપર જ્ય મેશવનાની આજ્ઞા આપે છે, એટલુજ નહિ પણ પોતાનાપર વિશ્વાસ મૂકી સસારમા સ્વર્ગ બનાવવાની તેની શક્તિને ખુદથી મુકવાનો રસ્તો તે દેખાડશે કેટલાકે કાલ્પનિક શક્તિને હવાઈ ખ્યાનોની જન્મદાતા કહે છે પણ તે ખોટું છે કાલ્પનિક શક્તિ જે બની શકે છે તેમોજ ખ્યાલ કરે છે જો કે તે માટે તે ખ્યાતમા દ્રદ રહેનાની મ્દોગી જરૂર છે એજ કારણથી એ કાલ્પનિક શક્તિ મનુષ્યની ખીલવણીના (Pioneer) ' પાયોનીયર ' તરીકે ગણી શકાય

એ માટે તમે તમારી કલ્પનાને દડમેથી કારોના પળ તે આકા રમા પ્રત્યક્ષ થાય ત્યાં સુધી તેમા દ્રદ રહો અને યાદ રાખો કે મ્દોન, ક્રમાલીપન અને વૃદ્ધાવસ્થાપર તમે વિજય મેળવી શકસોજ

પ્રકરણ ૧૩ મું.

શક્તિઓમાં વિશ્વાસ.

When one has grasped the idea that by creative laws mind is dominant in all things over the body, many things before incomprehensible become clear. From the standpoint of this truth we see how emotions (which are produced by thoughts) determine the most rapid changes in the secretions of the body how fright turns the hair grey, how terror poisons the mother's milk how great mental excitement or the slow torture of mental anxiety write their baneful effects upon the tissues of the brain how the images made upon the mother's brain are transferred and photographed upon the body of the unborn child how epidemics are spread by the contagion of fear and the transference of thought. The things feared in the mind being reproduced in the physical system.

D. HOLCUMBE

ભાષાર્થ — જ્યારે કોઈને એ વિષયનું જ્ઞાન થાય છે કે કોમ્પાઉન્ડ શક્તિના કાર્યદાના સમયે, શરીરને નમતી દરેક બાબતમાં મનજી સર્વોપરિ સત્તા ધરાવે છે, ત્યારે જે ધાર્મિક બાબતો તે અચાક સમજી શકતો ન હોતો, તે તેના સમક્ષ ખુલ્લી થાય છે. આ સત્ય પાતો જે ખ્યાનમાં રાખવામાં આવે તો શરીરમાં, ચિત્ત વૃત્તિના સમયે, જે તાત્કાલીક ફેરફારો થાય છે, તેનું કારણ સમજવું અને બ્લીકના સમયે વાગી સફેદ થઈ જાય છે, બચના સમયે માતાના સ્તનનું દૂધ વિષમય થઈ જાય છે, ચિંતાઓથી મનજી શક્તિ દબાઈ જાય છે, મર્મમાં રહેલા બાળકના શરીર ઉપર, માતાના ચિંતાઓની મૂર્તિનો છાપ પડે છે, અને બ્લીક અને વિચારના કારણે રોગોનો ફેલાવો થાય છે, એ બાબતોનો ખુલાસો સમજીને મનમાં જે બાબતોનો ભય હોય છે, તે, બહાર મૂર્તિમાન થાય છે.

ડૉક્ટર હોલકમ્બ

અન્યાય નથી જે તો વખતમા આવ્યું છે તે મુખ્ય કૃતિ આ
મબધમા છે — આપણે. આપણી બહાની કો
ગકિતના તાબેદારે યા ગુલામ નથી.

તે આપણે એ સિદ્ધાંત આપણા હૃદયમા બરાબર વખી નો
રાખીશું તો, આપણે કચાલીયન, બ્લીક, રોગ અને મ્હોનનાજ થી
રહીશું, અને આપણે આપણી છત્તાનુમાર સુખ કદી મેળવી શકીશું નહિ

એ માટે યાજ રાખો કે આપણે એક નિગકાર યા સાકાર તત્વન
દયા ઉપરજ ઇંગી નુજનનાગ બીખારીઓ નથી આપણે અસંખ્ય
દુનીઆઓમાની એક દુનીઆના મ્વનન જીવો છીએ આપણે હ
મજને આપણ પોતાનું બધારણ બાધ્યુ છે (સરઆનમાં વિચારમ
અને તે પડી પૂરૂગવમા), અને તે માટે આપણે દર મજને અસાન
દશાપર ઇત મેળવતા આન્યા છીએ, અને હમણા આપણે દુનીઆમ
મુલામો યા નોકમે તરીકે નહિ, પણ અતઃ મુરવિરો તરીકે આન્યા છીએ

એ બાનન આપણા લક્ષમાથી કોઈ પણ પળે ન કાઢવાની મ્હોની
જરૂર છે કેમકે તેથીજ આ નિમેષદર્શક શક્તિઓ ઉપર આપણે રિજોતા
મધ શકીશું આ નિમેષદર્શક શક્તિઓ કહ છે ? ઇદિવાળા પદાર્થો યા
જીવોના સબધમા ગણીએ તો ઇદિ વગના પદાર્થો નિમેષદર્શક છે અને
મનુષ્યના સંબધમા મનુષ્યથી ઓછી ઇદિવાળા સર પદાર્થો નિમેષ
દર્શક છે

જો પોતાની ગતિમા વિશ્વાસ હોનાથી શ્રી કૃષ્ણે શ્રી ગોવર્ધન પર્વતને એક
બાગળીપર ઉંચક્યો હતો અને મુશગધાન નસાદ સામે પૃથ્વીને રક્ષણ આપ્યું
હતુ, જો માની સમય છે એજ કારણથી માની શકાય છે કે શ્રી રામે લંકાને
મ્હોટો દરીઓ નિર્મીતે ઓગાડ્યો હતો અને રાવણપર વિજય મેળવ્યો
હતો, એજ કારણથી નથી સાહેબ મેહમદે અમનના આગ્રહોને મદાન

કરી તેઓ પર જય મેળવ્યો હતો; એજ કાળથી મહાવિરે મેક પવંતને પોતાના અંગુણના દ્યાવ્યથી દ્યાવ્યો હતો અને દગ્ગરો અન્ય ધર્મોને પોતાના વિચાર તરફ ખેંચ્યાં હતા; એજ કાળથી પેંગવર ઇસુ પ્રીતે, દરીઆને શાંત થવા કહેતાં, દરીઆમાં શાંતિ ફેલાઈ હતી હગ્ગરો વર્ષોપર જે મનુષ્યોએ આવા કામો કરી, પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વગેરે મૂળ તત્વોપર છૂત મેળવી હતી, તેઓના વર્તન પણ એજ સાબીત કરે છે કે મનુષ્ય દરેકનો સરદાર થવાને સરખાયેલો છે—તે દરેકપર વિજેતા થઈ શકે એમ છે.

પ્રત્યક્ષ રીતે દરેક જણ જોઈ શકે છે કે, જેમ જેમ આપણે આપણી અપૂર્વ શક્તિ વિશે વધુ જાણીતાં થતાં જઈએ છીએ તેમ તેમ, આપણે ઝોઝા બહીકણ, અને વધુ દિગ્મતવાન થઈએ છીએ. ત્યારે આપણને માત્રમ પડે છે કે આ દુનીઆના જીવો આપણા દુસ્મનો નથી, પણ તેઓ પોતાની ખીલવણી કરી, અગ્સપરસ મેવા કરવામાં હમેશાં મશગુલ રહે છે, ત્યારે આપણામાં એક નવો જોશ ફેલાય છે, આપણી બહીક આપણને ઊડી જાય છે અને આપણે બહીક ગખવાને બદલે બહીકને દૂર કરીએ છીએ.

પણ આવી સ્થિતિ કાંઈ યોગ્ય વખતની મહેનતથી કે અચાનક આવી જતી નથી. દરીઓ અને નદીના સંગમ આગળ પાણીના પ્રવાહની જે ગોળ ચક્કર (વમળરૂપી) સ્થિતિ થઈ પડે છે, તેવી સ્થિતિ, હગ્ગરો વર્ષોના જડ ધાલી ખેડેલા વિચારો અને આકારોને દૂર કરવા મથતા મનુષ્યની થઈ પડે છે; જેવી રીતે એક વગર વજનના તણખાની સ્થિતિ મજબૂત પ્રવાહથી બેઠેલા પાણીની વચમાં થઈ પડે છે તેવી સ્થિતિ જુના વિચારવાળાના જોર આગળ નવા વિચારવાળાઓની થઈ પડે છે. એ માટે આપણે આપણું જીવન સખવાને પણ ઘણાજ મોટા ભોગ આપવા પડે છે,—આપણે ઘણીજ મહેનત કરવી પડે છે,—અને કેટલીક વખત નહિ પણ ઘણી વખત નાસીપાસી સામે પણ ટકી રહેવું પડે છે. એ વખતે બીજાઓની મદદ—બીજાઓના વિચાર કે આચાર—

અંધ લાગતા નથી પણ આપણી પોતાનીજ શક્તિમાં જેવો વિશ્વાસ
 યા અવિશ્વાસ આપણને દોષ છે, તેની કૃતેદ (યા હાર) મને
 છે. એ માટે આપણે ટૂંકી વખત આપણી લામણીઓને એવી કેમ
 વણી આપવી પડે છે કે જેથી તેઓ બધી તરફના ધા ખમી શકે,
 કેમકે કેટલીક વખત આપણી લામણીઓ આપણાથી ઉંડા વિચાર
 ધરાવનારાઓ માટે ઘણીજ ઉચ્કેરાઈ જાય છે અને ઘણીજ બાબતો
 સાબળવાની ઘણીજ બાબતો ખમવાની અને ઘણીક બાબતો જોવાની
 ધીરજ પણ આપણે રાખી શકતા નથી એ માટે દ્રુતાથી આપણે આપણી
 લામણીઓ ઉપર કાણુ મેળવવો જોઈએ, અને પ્રત્યક્ષ ગીતે સાબીત કરી
 આપણુ જોઈએ કે ગમે તેના જોખમ સામે પણ આપણે ઓગતાર રહી
 શકીએ છીએ

તે છતાં મનુષ્ય શિનાવના પ્રાણીઓમા જે મિનાખોર અને ચુસ્સા
 ભરેલી દ્રઢતા હોય છે તેવી દ્રુતા આપણે રાખવી જોઈએ નહિ પણ
 આપણે પોતાના ઉપર માણુ રાખી શકીએ શાત રહી શકીએ તેમજ
 મળજૂત રહી શકીએ એવી જાતની દ્રઢતા કેમવરી જોઈએ

એ માટે જમે નમારી મનોશક્તિને ખીનવવા આ પળેજ તેવાર
 થાએ અને તે મામ કાન ઉપર અથવા બીજી પગ ઉપર મુ નરી રાખો
 નહિ મુદતથી ગમવાની ટેવથી માણુસ પોતાની શક્તિ વિરે બૂનો કરે
 અને પોતાની ઇચ્છા કૃણીબૂત કરી શકતો નથી

પોતાની ઇચ્છાને બરિધ્ય માટે મુન્નરી રાખવાનુ કામ આપણુ
 શરીરના કોઈપણ ભાગને-દાઘ પગ યા બીજી ઇન્દ્રિયે-બાધી મૂકવા
 માફક છે જેવી રીતે કોઈપણુ શરીરના ભાગને બાધી મૂકવાથી તે મુન્ન
 મારી જાય છે અને તેમા લોહીનો પ્રવાહ બરોબર ફરી શકતો નથી,
 તેમજ મનોશક્તિના કામને બરિધ્ય માટે મુન્નરી (બાધી) રાખવાથી
 મનોશક્તિ નિષ્ક્રિય થતી જાય છે અને અ તે મુન્ન મારી જાય છે આવા

જુન્ય મારી ગયેલાં-તાકાન વગરના-અને ચૈતન્ય વગરના મગજો-મનો-
માટેજ મ્હોન છે-મ્હોત એવા નકામા મનોને આ ધરતી પરથી દૂર
કરે છે. ચૈતન્યવાળા મન ઉપર મ્હોત કાંઈપણ સત્તા ધરાવતું નથી,
અને જ્યારે ચૈતન્ય ધરાવતું મન અને મગજ પોતાની શક્તિથી જાણીતાં
થાય છે, ત્યારે મ્હોન તેની પાસે આવી શકતું નથી

જે જે રોગો આપણને થાય છે તે આપણી મનોશક્તિ વિષે
બુદ્ધિ અને મગજને ખ્યાલ ન હોવાથી-મનોશક્તિ સજ્જમાં અસ્થાન-
દશાના સમયેજ-થાય છે-મનોશક્તિની નિષેધદયંક ક્રિયાના સમયે થાય છે

તમે પુછશો કે મનોશક્તિનો નિષેધ-કરનાર-કરાવનાર-કોણ છે?

તમે પોતેજ! તમાગ મનની શક્તિ અપાર છે અને તેથી તે કદિ
પણ નબળું કે રોગી થઈ શકે નહિ-શિશ્ય કે તમે એમ કહો કે ‘હું
આ કરી શકતો નથી’-‘આમ તો બન્યા વગર રહેજ નહિ’ અને તમારી
શક્તિને ભૂધી જઈ ખોટું રસ્તે ચાલો

આ ઉપરથી તમે જોશો કે રોગ એ એક જાતના વિચારનું પરિ-
ણામ છે-જે ખરા સત્યથી વાકેફ થતા તમે છોડી દેશો, કેમકે સત્ય
માને ખોટી માન્યતાના આભાસમાંથી છોડવી સ્વતઃ જ બનાવશે

પણ તમે પુછો છો કે “તમે કહો છો તે સત્ય છે? બધા મહા-
માઓની બુદ્ધિઓએ એ સત્ય સ્વિકાર્યું છે, પણ તેઓના શરીર તરફ
જેતા કોઈ વિપરિત સ્થિતિ જોવામા આવે છે! એનો શું સમજ? સત્ય
તે બુદ્ધિએ જાણ્યા છતાં, શા માટે તેઓના શરીરમા તે સત્ય માણુમ
પડતું નથી?”

તેનો જવાબ આ છે હમણાજ આપણે કરોડો વરસોથી જડ-
વાળી રહેલા આપણા અશક્તિના ખ્યાનમાંથી બહાર નીકળવાનું શરૂ
કર્યું છે પાપ, રોગ અને મ્હોતના વિચારોનું જે વાતાવરણ કરોડો
વર્ષોથી બધાનું આવ્યું છે, તે વાતાવરણ આપણી ચારે તરફ ફેલાઈ

મનુ છે, અને આપણે તે વાતાવરણમાં જન્મીએ છીએ, આછાએ છીએ અને રહીએ છીએ અને તેજ વાતાવરણને આપો આસમા લઇએ છીએ એ વાતાવરણ ધુમધમારું થાય, થયેલું કે અને તેને કાંઈ પણ માથુસ તદ્દન પા એન્દ્રમ દુર દુરી સહે એમ નથી કાંઈ દ્રઢ મનના માન્ય આશયમાંનું વાતાવરણ થોડો વખત મારે દુર થઈ શકે, પણ ત તમ અમખ્ય જીવોનું અગમ વાતાવરણ ધસી આવે છે, અને તેની આમ પાસ આગળા ખોદા વિચારોનું અગમ વાતાવરણ ફેલાવી તેના મનને અગમી નાખે છે તે વખતે ધીરજ ગમી જો તે ગદ્ય જુએ અને એક મે વિશ્વાસમાં તે પોતાની દ્રઢતાને એવી રી-એન્જ કાર્યમાં જમાવી વિચારના વાતાવરણને વધુ જોરથી ફેલાવવા પ્રયત્ન કરે તો તે મજા ફોદા મેળવી શકે છે

અને એ વાતાવરણ કેવી રીતે ફેલાવી રાખાય છે? માનસિક રીતે મશગુલ રહેવાથી એ મારે શરીરના તેમજ ચેતનના દરેક અણને આગવી દુનીઆના પાપના મા ગીના અને મ્હોનના વિચારો, માથી દૂર કરી મહા પ્રયત્ન મનની શક્તિના અપૂર્વ બળ તરફ દોરવા પડે છે એ રિતે જો કાંઈ આસપાસ ફેલાવેના વાતાવરણમાંથી પોતાને નહુન દુર કરે અને પોતાનો નવો અને મહા પ્રયત્ન ફેલાવેલો વિચાર પોતાના દરેક આંતરિક મદદમાં ખડો કરે તો તે મોટા લાભ મેળવી શકે છે એવા દરેક પ્રયત્નથી તે કંઈ મધ (ધણ થોડું) મેળવે છે અને જો એ કાંઈક મદદ પ્રયત્ને મેળવાય છે તેને જાગવી ગમવાનું કામ થાડજ મશકેત થઈ પડે છે કેમકે દ્રઢતામાં જરા પણ આમી પડતા પા દ્રઢતા નરમ પડતા આગળા દુનિયો વર્ષોના માદગી અને મ્હોનના વિચારો જોર કરે છે અને તે થાછો તેના તરફ ખેંચાતો જાય છે તે વખતે થાછો પડતા છતાં પણ જો કાંઈ ચાત ગદી, ધીરજ, રાએ અને પોતાની શક્તિપર ધ્યાન રાખી ‘અતે દુ વીજળી થઈ શકે’ એ વિચારને મદીયજી વચમાંથી દૂર થવા દે નહિ તો તે પોતાની શક્તિ ખીનવે છે

ફુનીઆતું સામાન્ય વક્ત્રુ ખરી દિશા તરફ વધવાતું છે—એટલે કે
 ૧ અગાઉ ગુપ્ત રહેલી ખરી દીશા તરફ આગળ વધે છે. એ વક્ત્રુ,
 મનોબળને બાહર લાવવા તરફ છે, અને તે ભવિષ્યમાં ચાલુ
 રહેશે, હમણાં ચાલુ છે અને બૂનકાળમાં ચાલુ હતું. ત્યાં જુઓ ત્યાં
 ખુલ્લી હવાની રમતો—ક્રીકેટ—ટેનીસ—પોલો વગેરેમાં વધારો થતો જાય
 છે; હજારો વર્ષો થયાં છુપાવી રાખવામાં આવેલી સ્ત્રીઓ પણ આવી
 રમતો તરફ ખેંચાતી જાય છે; સ્ત્રીઓએ પણ પોતાની કલ્પના, મંડળીઓ
 અને છબિખાનાઓ રચાવવા માંડ્યા છે, અને તેઓ પણ પોતાની મન-
 શક્તિને બાહરીકરણ અને મોટરકાર હાંકી બાહર સ્વરૂપમાં દેખાડવા લાગી
 છે. તેઓના પોષાકમાં પણ અગાઉ કરતાં મોટા બાજુ ફેરફારો થયા
 છે અને થોડા વર્ષોમાં તેમાં આપણી કલ્પનામાં હમણાં નહિ આવી શકના
 વધુ ફેરફારો થયેલાં આપણે જોઈશું.

ટેલીફોન, ફોટોગ્રાફ, ટેલીગ્રાફ, અને ગ્રામેફોનની અદ્ભૂત શોધો
 ઉપરાંત તારના જોડાણ વગર સંદેશ મોકલવાની—અરે તેથી વધી હજારો
 માઇલપર વિચાર મોકલવાની (Thought Transference) શોધ
 થઈ છે, અને એવી શોધો પણ થઈ છે કે માણસની જીભોએ તેના જુદા
 જુદા રંગમાં, ગમે તેટલે દૂરથી પણ પાડી શકાય વર્ણો એના કાંઈ પણ
 બનાવવામાં આવ્યા છે કે જેને તેને લાવકના સંચારમાં મુક્તતા, તે
 આપણા બોલેલા શબ્દો આપણા અવાજમાં મોલી જાય.

એવી વધીને ઉડવાના વિમાનો (બલુન નહિ) ની પણ શોધ
 થઈ છે, જેનાથી મનુષ્ય પાંખ વગર ઉડી શકે છે. આવી શોધોને એકાદ
 હજાર વર્ષો અગાઉના વખતના લોકો હસી કાઢત ત્યા ખરી ત્યા બનવા
 જોગ તરીકે માનત કે નહિ તે સકમંદ છે; પણ હમણાં તો તે પ્રત્યક્ષ
 દેખાય છે, અને થોડા વખતમાં ઉડતાં વિમાનોનો વપરાસ, હમણાની
 બાહરીકરણો અને મોટરકારો જેટલો થવો આપણે જોઈશું એમાં શક નથી.
 આ બધું શું દેખાડે છે?

એ એ દેખાડે છે કે મનમાં ગ્રામ ગ્રેવી અનંત શક્તિઓ એક પાંડી એક ખુલ્લી થતી જાય છે, અને તે શક્તિઓ ખુલ્લી થવા બાદ તેનાથી વધુ મોટી શક્તિઓ ખુલ્લી કરવા આપણે મથીશું, અને એક વખત એવો પણ આવશે કે ત્યારે ઉડવાના વિમાન વગર આપણે પોતાની મેજ ઉડી શકાશે.

ઉપલી બધી શક્તિઓ સ્નાયુદ્વારા ખુલ્લી થઈ છે — પણ માનુષી ક્રિયા એજ માનાસિક ક્રિયા છે, કેમકે શરીર પોતે જ મન છે, અને ત્યારે માનુષ પડશે કે માનાસિક શક્તિનો અનન્દ નથી, ત્યારે ઉડવાની શક્તિ મેળવવાનું કામ અશક્ય જણાશે નહિ, અને તે શક્તિ મેળવવામાં જે અટકાય છે તે અટકાવને દૂર કરનારી શક્તિ ખુલ્લી થશે.

આ જમાનામાં પણ—જો કે આ જમાનો લૌકિક છે તે પછી—આપણે ફક્ત આખથી દરેક ચીજ જોઈને એમી રહીએ છીએ એમ નથી આપણે જો જો મૈત્ર્ય બળ બાહર પાડીએ છીએ તે તમામ સ્વાત્મ વિશ્વાસથી છે વિશ્વાસ વધનાથી—આપણી અપૂર્વ શક્તિમાં વિશ્વાસ વધનાથી—આપણી શક્તિ અનંત છે એમ નક્કીપણે માનવાથી—આપણે આપણામાની ચૈતન્ય શક્તિ વધતી જતી જોઈશું જોનો વધારો હમણાની શક્તિ કરતા હમરો ગણે વધુ માનુષ પડશે, અને આ વધેલી શક્તિ, સ્વમામાં પણ નહિ કળી શકાય એવી ક્રિયામાં બહાર પડશે હમણાની આપણી હાલન તેની સરખામણીમાં, એક ઝડપથી દોડતી ટેન આમળ ખટારા જેવી છે.

મનોજન કમેશ બાહર પડવા ઇચ્છા કરે છે, અને તેથી મનોજનની અગ્રાં શક્તિઓ ભરિષ્યમાં બહાર પડશે એ નક્કીજ છે, જિવાસ કે ને શક્તિઓ બહાર પડવા ઇચ્છા કરે, તે વખતે તેને મુક્તથી રાખનારી ટેવ આપણને પડે અને તે ટેવ આપણે આશુ ગંખીએ ધણી વખત મન ઘણાને ક્રિયા સરૂપે બહાર પડવા કહે છે, પણ મને કહેડું

તેઓ બૂઝી જાય છે, અને વાત દુર્ઘર્ષ જાય છે. જો તમારું મન તમને આગસ તરફ પ્રેરતું હોય તો તેને ખીસવવા તમારે પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે; તમારે તેની તપાસ રાખી તેને ક્રિયા તરફ દોરવું જોઈએ. બ્રહ્મ ભરેલી કેળવણીની રીતથી મનની ખીસવણીને જૂતી જગ્યામાં આવી છે અને તેના પરિણામે માણસોને પણ ખોટા વિચારના બોળનને એવા તો કચડી નાખવામાં આવ્યા છે કે, તેઓ તદ્દન નિર્મોઝ થઈ ગયા છે. એ સમય તેને જરાજર માણૂંમ પડે તે માટે મ્હોટો પ્રયાસ કરવો પડશે અને તેમ યનાં સાંજી મુદ્દન જોઈશે.

જો તમે તમારા મનની અનંત શક્તિઓ વિશે અજાણ હો તો તેને શોધી કાઢવા પ્રયત્ન કરો, અને જ્યારે તે જડે ત્યારે તેને તમારી છાંદગી જેટલીજ જ્ઞાતી મણજો તે પછી તેને ખીસવવા માટે આ પુનઃક્રમા જે ખીનાઓ જણાવવામાં આવી છે તેનો ઉપયોગ કરજો અને છેવટે તે સત્ય સ્વરૂપ ધર્ષ જાય ત્યાંસુધી તમે જાણીને ખેસશો નહિ.

એ યાદ રાખજો કે મનુષ્યના ગુચ્છવશુ ભર્ષા બધારખુતા પાચારૂપ મનજ છે; શરીર ઘટ થયેલો વિચાર છે-આકારમા આવેલો વિચાર છે-મનુષ્યનું શરીર પાણી જેવું છે-જ્યારે તેનો વિચાર વગળ જેવો છે, જો કે પાણી અને વરાળ બંને એકજ તત્વના રૂપાતર છે મનુષ્યનું શરીર કુચ જેવું છે, જ્યારે તેનો વિચાર તેમાથી બનાવેલા અતર જેવો છે, અને જેમ અતરમાં કુચ ગ્રમપણે રહેવું છે, તેમ વિચારમાં મનુષ્ય ગ્રમપણે રહેલો છે.

પણ હમણાં આપણા શરીરો, આપણી ઉત્તમ છત્તાઓ માફક નહિ પણ ચાપુ દુનીઆના ખોટા વિચારોને અનુસરીને બનેલા છે, અને તે ખોટા વાતાવરણમાજ કાળ ગાળે છે, વધુ સ્વચ્છ વાતાવરણ, આમોશ્વાસ લેવા માટે પણ નથી, ત્યારે શું કરવું ?

આપણે આ સ્થાને, એ માટે આવ્યા છીએ કે આપણા નવા ઉત્તમ વિચારોનાં ખીજ આપણી આસપાસના વાતાવરણથી જાળીનમાં

રોપવા અને તેમાંથી અનિષ્પન્ને માટે ઉમદા ઝાડો અને ફળો મેળવવા આશાવંત થવું

૭ એ માટે દુઃખ આ રીતે કરું છું. દુઃખ દુનીઆમાં વધારા વિરહની જોટથી માન્યતાઓ હોય છે તેમાં વિચારસ મુક્તો નથી અને તે જોડી છે, એમ નક્કીપણે માનું છું, અને તેના પાઠમાં ઝડપી રહેવાને પણ ના પાડું છું મારી જીદગીની દરેક પળે તેનાથી સાવચેત રહેવા દુઃખ ઉત્ક્રાંતિ રહું છું એ માટે યાદ રાખો કે સ્વતંત્રતા મેળવવા માટે દરપળે જાગતા-તાવચેત, રહેવાની જરૂર છે આ વાત ધણાઓને મુશ્કેલ લાગશે, પણ એ દુઃખ ખાતરીથી કહું છું કે દરેક સ્ત્રી-પુરુષ આત્માજી મુશ્કેલ હોય છે સર્વઆત્મની ચોડીક છોટે પળી, અનિષ્પન્ને રસ્તો વધુ સહેલો થતો જાય છે, અને અતમા તે તે ધણેજ રહેલો થાય છે.

હમણા આખી દુનીઆનું વાતાવરણ અજાનદશાથી ભરપૂર છે તે સામે આપણે સાવચેત રહેવું જોઈએ એ માટે આખી દુનીઆને મોહન તરફ ખસડી જતા પ્રવાહની સામે આપણે આપણે આપણા વિચારોનો કિલ્લો બનાવુરીથી ટકાવી રાખવાની જરૂર છે આપણે એ ખોટા વિચારોને કદી માનવા જોઈએ નહિ (અને ખરેખર તો આપણે તે માનવા માટે હમણા પણ સકમદ છીએ) તો તે વિચારોનો પ્રસાદ જેવો આપણી તરફ આવે કે આપણે તેની હસ્તિતા વડે સામે થવું જોઈએ, અને રહીને રહીને એવું વાતાવરણ ઘેરા કરવું જોઈએ કે જેમાં તે વિચારો હસ્તિ ધરાવી શકેજ નહિ.

વિચારો પદાર્થો છે-વિચારો શક્તિઓ છે-અને શક્તિઓ કાષ્ઠ નહિ માનુષ પડે એવા આકાશપુષ્પો નથી જેવી રીતે શરીરના સાન તંત્રો અનુભવથી માનુષ પડે છે, તેનીજ રીતે વિચારો પણ અનુભવથી માનુષ પડે છે, અને જેવી રીતે રક્તવાહીણીઓ રનાયુઓ ઉપર

અને જ્ઞાનતત્ત્વો રક્તવાહીણીઓ ઉપર દુક્રમ કરી રાકે છે, તેમ તેઓ જ્ઞાનતત્ત્વો ઉપર દુક્રમ મોકલી શકે છે

મન એજ માણસ છે વિચાર, મનને ખીનરી, તેની અપૂર્વ શક્તિ આપણા શરીરમાં રચાયે છે અને એ રિતે આ ઉઘાગી દુની આમા ચેતન્યને પ્રગટ કરે છે અસનની કગાડી માન્યતાઓને ફર કરી, હમણાના નિચારો વધારે ઉમંગ અને નધારે માચી માન્યતાઓની રચાવના કરે છે

રોગ અને મ્હોનની માન્યતા પ્રિદ્ધ હમેશ પોખર કરતા મનને હમણા બુદ્ધિ તરફથી ટેકા મળે છે વિચાર મ્હોટેથી કહે છે કે 'આખરે હું જોઉં છું કે દુનીઆમા રોગ અને મ્હોત જોના પાથો અસ્તિત્વ ધરાવતા નથી વિચાર તરફથી જોના આ શબ્દો બહાર પડે છે કે જ્ઞાનતત્ત્વો તે શબ્દોને પ્રદક્ષુ મરી વધ, તેનાજ દુક્રમ રક્તવાહીણીઓ ઉપર મોકલે છે જેઓ શરીરના દરેક અણને એ સંદેશથી વાકેફ કરે છે

આની માન્યતા માનસિક શાસ્ત્રના મ્હોટા અભ્યાસીઓ કે જેમા ડૉ. હોન ક્રોમ અને ડાક્ટર શ્રાર્ડ નિગેરે મુખ્ય છે, તેઓની પણ છે અને એક વખત એવો આનંદ કે જ્યારે આખી દુનીઆ તેને ટેકા આપશે

જ્ઞાનતત્ત્વો વિચારના સંદેશ આખા શરીરમા લઇ જાય છે એ બાનતની અજ્ઞાનતાથી માદગી લાગુ પડે છે એજ દેખાડે છે કે માણસ વિચારથી માદો પડે ■ જે વિચારથી માણસ માદો થઇ શકતો હોય તો, તેજ વિચારથી તે સાજો પણ થઈ શકે એ સાબીત થાય છે એ સમ્યાધના સબધમા વિચારને કેળવવો પડે છે અને તે એ કેળવણીના પ્રતાપે રોગ સારા કરવાની શક્તિ પ્રાપ્ત કરે છે એટલું જ નહિ પણ શરીરને મજબુત બનાવવામા મુખ્ય સરદારી લે છે એ કેમ થાય છે તે સબધમા શ્રદાસુઓને નીચી થોડીક લીટીઓ વાચના હું બનાવણુ કરે છું

પોતાના મનના બળને યોગ્ય રીતે નહિ વાપરવાથી દરેક જનના રોગ, દરેક જનની નબળાઈ, જરાવરથા અને દૃઢપણાનું પ્રાપ્ત થાય છે એ મનનુ બધું યોગ્ય રીતે વપરાયું નથી કેમકે જુદિને તે કેમ વાપરવું તેની ખબર નથી અને તેથી એ અનર્થ થાય છે જો જુદિને મનની અપૂર્વ શક્તિ અને ઉપયોગી જ્ઞાનની ખબર પડે તો દરેક માણસ તે જુદિનો ઉપયોગ કરી પોતાના તેમજ પારકાના રોગો જાન કરી શકે મનના ચૈતન્ય અને શક્તિથી વિચારને ટેકા મળતા માણસની આસ પાસ અપૂર્વ શક્તિનાં વાતાવરણ ફેલાય છે અને તે વાતાવરણ શરીરમાં ખેંચાય છે તે પોતાને માટે એ શરીરમાં એક નવી ઇમારત (શક્તિ) બાંધે છે, જે તદ્દુરની અને ઉત્સાહના પાવારૂપ થાય છે. શરીરના દરેક અણુને પોતાની શક્તિનો ખ્યાલ આપે છે, અને એ રીતે જે નવો પ્રકાશ બનિષ્ઠમાં દરખો બહાર પડવાનો છે, તે અણુ કદન માટે તેને તૈયાર કરે છે બનહાર રીતે તે જ્ઞાનતત્ત્વોને પોતાની છુપી શક્તિની ખબર આપે છે અને એ સત્યતા વિશે તેઓ જે આગસમાં પડી રહ્યા છે તેમાંથી જાગૃત થવાને સૂચવે છે જ્ઞાનતત્ત્વો વિચાર અને શરીરના બાહ્ય ભાગો વચ્ચે એક સાકળ (બેગાણ) જેવા છે, અને એ સાકળ મારફતે તમે તમારા મનની શક્તિથી નિવાન થયેના વિચારને બહાર મોકલ શકો છો. પણ આ ફક્ત શરૂઆત છે, હજારો-લાખો-વર્ષોથી તમારા મામળાના પેલી અંધારા વિચારોને દૂર કરવાની શરૂઆત માત્ર છે.

પોતાનામાં એક રામ-તટ્વીન-ચના માટે, તમે એકાનમાં એકતા બેસો અને તમારા વિચારોપર મનન કરો. એ વિચારોને તમે ફેલાવો અને કોઈ માણસ તે વિચારો આકારમાં મૂકી શક્યો હોય તો જે ઉચામાં ઉચી સ્થિતિમાં તે આકારમાં મુકાયા હોય તેપર વિચાર કરો, અને તેપરથી એમ વિચાર કરો કે એનાથી પણ આગળ માણસ વધી શકશે કે કેમ? તમારું મન તે વખતે તમને કહેશે કે એથી પણ વધુ આગળ માણસ વધી શકશે અને તે ઉપરથી એ વિચાર કરો કે માણસ સર્વોપરી છે તે વખતે તમને એ ખાતરી થશે કે માણસ ઇચ્છથીજ બન્યો છે, અને

તેનામાં એવું કંઈ પણ નથી જે ઈચ્છાનુ પ્રગિષ્ણામ નહિ દોષ અને એ પણ માનુષ પડશે કે તે પોતે પોતાના હિયામાં હિંચા વિચારનો પડો (મુર્તી) માત્ર છે. જ્યારે વિચાર આ હિંચા શ્રેણીએ પ્લેગ્યશે ત્યારે તેને ખપર પડશે કે શરીર, મનની ઘણી આજતો સમજે છે અને તે વખતે તે (વિચાર) શરીરની ભૂલે. સુધારવા તૈયાર થશે આ મમયે વિચારને તમારામાં સમાઈ જવા દો જો તેને ખીજી બાળનમા ભમવા જતો અટકાવવામાં આવશે તો તે તમારામાં સમાઈ જશે માંદગીના વખતમાં આ વિચાર માંદી થયેલી ઇદ્રિએને સત્ય માટે જગાડશે અને માફ થયેલા શરીરના ભાગો, માંદગીને દૂર કરવાની તરત શરૂઆત કરશે આ વખતે ઉવટા વિચારો-વખખો વગસના જડ ધાયેલા વિચારો-તમારી સામે થશે, પણ તમે તમારા વિચારમાં દ્રદ ગેળે, અને ઉવટા વિચારોને જરાપણ અમર કરવાની તક આપતા ના આત્મદ્વારાએ મન ખરેખરો સરદાર છે, એ માન્યતાને દ્રદતાથી જળવી રાખો અને જનતા સુધી ઉવટા વિચારોપર નજર પણ કરે નહિ જ્યાં સુધી તમારા શરીરનો દરેક ભાગ-અણુ-એ વિચાર સાથે એક-તક્લીન-થાય નહિ ત્યાં સુધી તમે એજ વિચારમાં મશગુલ રહો અને દરપણે કહેતા અને માનતા રહો કે “ખોટી માન્યતાઓથી હું કોઇપણ રીતે બોળવાઇ જવાનો નથી મારામાંજ સત્ય અને અસત્ય પારખવાની શક્તિ છે, અને હું જ તેનો ખરો ઉપયોગ કરીશ ”

તમે તમાગ વિચારને તમારા જ્ઞાનતત્ત્વોમાં દાખલ થતા કદાચજ અટકાવી શકશો-પછી તે વિચારો સારા મા ખરાબ કે સત્ય મા અસત્ય હોય એ વિચારો તમે જે વાતાવરણમાં રહો છો તે વાતાવરણને જન્મ આપે છે, અને જો તમે ‘એ ફક્ત મારી શક્તિની અજ્ઞાનતાના સળખેજ થયુ છે ?’ એમ દ્રદપણે માનશો અને તેમાંથી ડગશો નહિ તો, અને તેમાંજ તમારી અજ્ઞત ઈચ્છાનો ટેકો આપશો તો, તેથી તમારી સર્વે નબળાઈઓ, તમારા સર્વે રોગો અને દુઃખો નાશ પામશે અને તમને એવા વાતાવરણમાં લઈ જશે કે જ્યાં “ઈચ્છા અમર છે” એ ખરા વિચારનુ જ્ઞાન તમને થશે

આ અમરજીમા જે વાત ખાસ જાણવામાં આવી છે તે એ છે કે હમેશા આશાન તરફ અને કદી દિશ્મત દારો નહિ એ માટે દાન અને મનની કેળવણીની જરૂર છે, પણ તમે જે મરી લોકો એ નક્કી છે ૬૬ કેમ થતું, એ તમારે સીખતું પડશે એક ૬૬ મન એક ૬૬ શરીર છે, કેમકે મન અને શરીર એકજ છે, જુદા નથી અને એક ૬૬ શરીર એજ ન દૂરસ્ત શરીર છે એ માટે યાદ રાખજો કે આખી જીવંતીમા જો કોઈ પણ અમૂલ્ય પદાર્થ હોય તો તે ૬૬ મન છે તમારા મનને મજબુત સરકાર બનાવતા તમે સીખો અને જે કાર્ય તમે ઇચ્છો તેમા ફતેહ મેળવશો-પછી તે તદ્દસ્તી ખૂબસૂરતી યાદદાર આત્મા કે મહાત્મ ગમે તે હોય

વિચાર-ફક્ત વિચાર-થીજ મન ખીની શકે છે તમારો વિચાર જીવિસાળી અને શ્રદ્ધા ભર્યો હોવો જોઈએ કે જેથી તમારા મનનું સર્વો પરિપક્વ શરીરમા પણ નજરે પડે, કારણ કે એ સિવાય એવો કોઈપણ રસ્તો નથી કે જેથી નાશવત્તપણાના વિચારો દૂર થઈને તેની જગ્યા અમરપણાના વિચારો લે

હમેશા યાદ રાખો કે મનથીજ શરીર હમણાના રૂપમાં આવ્યું હતું અને મન સિવાય ખીજી કોઈપણ ચીજ હસ્તિ ધરાવતી નથી કે જેથી તે સંસ્કૃતિ ઉચી રિયનિ પ્રાપ્ત કરે-મારણ કે મનજ પૂર્ણ ચૈતન્ય ધારો-આમગ વધારનારો-નવા રસ્તા બોનારો-જાગ છે કે જે જડમા જડ પદાર્થમા પણ હાખન થઈ તેને પોતાના જેવું બનાવવાની શકિત ધરાવે છે

વિચાર ની શકિત સખધમા આટલા ખુલાસા આપ્યા બાદ જો કોઈ તેની સત્તા રિખરેસા ના પાડે તો તે તેની હક અધરા નખખાઈજ ગણાય છેલ્લે જણાવ્યું જોઈએ કે વિચારનો ઉપયોગ ફક્ત પોતાનાજ ધરમા થઈ શકે છે એજ નથી પણ સેમડો માઉ ઉપર પણ તેનો ઉપયોગ થઈ શકે છે અને વિચારથી સેકડો માઉબપર સ દેસા મોક્ષીને દર્શાવેને પણ સાબ્ત કરી શકાય છે

प्रकरण १४ अं.

“ १. ”

That gain than which there is no greater gain,
That joy than which there is no greater joy,
That love than which there is no greater love
Is the knowledge of self—there is no greater truth
That which is through above below, complete
Existence wisdom bliss without a second
Endless eternal one

નીચેના સર્વે જીવો કલ્પના રહ્યા પ્રમાણમાં હતા છે એ કલ્પનાઓ જેમ જેમ તેની શુદ્ધિમાં સ્થાને થતા જતા છે, તેમ તેમ સ્વતંત્ર બને છે, અને આમાં મનિના નિયમને પ્રત્યક્ષ રૂપે જણાવવા પાડે છે.

શુદ્ધિની ખીણખીણની કાષ્ઠપણ દર નદી દોડાથી, મનુષ્યની કમિઓ પણ દર વચરની દોષ છે, અને તેથી જે પ્રમાણમાં મનુષ્યની શુદ્ધિ આમાંથી કરવાની પોતાની રાશિથી સમજાવવા થાય છે તે પ્રમાણમાં તેની રાશિઓ ખીણે છે.

આ વિશે જે માટે જણાય છે, તે મનુષ્યમાં આશ્ચર્ય રીતે ફુલી આતા મનુષ્ય થોડા ભાગને જાણ છે, કેમકે ફુલીઆનો મોટો ભાગ જે આમાંથી રાશિ વિશે તેમજ પોતાની અન્ય રાશિઓ વિશે અજાણ નાથી એવું માને છે કે એ સર્વે રાશિઓ, તેઓથી (પોતાથી) જણાવેલા એક જાણુ થયે છે, જેને તેઓ 'ધર્મ' ના નામે ઓળખી તેનામાં પોતાની શુદ્ધિના પ્રમાણમાં ઉચ્ચ કે હિતમ વિચારેલું આદેશવળુ કરે છે, એમજ નહીં પણ તેનામાં પણ હવે વિશ્વાસ ન રાખતા, તેની આજે મળી જવાને માટે લુહા લુહા રચાયો પોતેજ શોધી કાઢે છે.

ધર્મશાસ્ત્ર (Theology) એવું માને છે કે મનુષ્યની બૂન સમજે મનુષ્ય અને ધર્મ જૂના પડી ગયા છે, અને જો મનુષ્યે પોતાના તારણ કરવું હોય તો તેણે ધર્મ સાથે એક થઈ જવા માટે પરિશ્રમ કરવો પડે છે. એ વાદની બૂન એ છે કે, તે ધર્મને કોઈક મીઠા, કે પદાર્થ કે મનુષ્ય જેવો કર્યો છે. ધર્મશાસ્ત્રીઓ જેને 'ધર્મ' કહે છે તેજ ખરે જોતા દરેક જીવમાં રહેલ આત્મ તત્ત્વ, આ આત્મ તત્ત્વ છે કે જે સર્વ રાશિનાન, સર્વ વ્યવસ્થા અને નિકાળ જાણી છે એ સર્વ શક્તિઓ કાષ્ઠનિક તેમજ મનુષ્યના વિચારથી જન્મ પામેલા ધર્મમાં કોઈ શંકા નહિ. અને પછી કલ્પનામાં તે ધર્મને ઘણોજ મોટો ધાર્મિક વામાં આવે.

ઇશ્વરનાદ એવું જણાવે છે કે મનુષ્યે પોતાના ઇશ્વર આયે, તારણ માટે, ભક્તિ કરીને, એક યજ્ઞ જગતની જરૂર છે વિદ્યા (Science) એમ કહે છે કે માણસે પોતાના તારણ માટે, આકર્ષણ તત્વન જ્ઞાન મેળવી તે તત્વ સાથે એક તાજ યજ્ઞ જગતની જરૂર છે ઇશ્વરનાદ, આત્માના ભવિષ્યના કાંપનિક તારણના વિચારથી વધુ કાંઈપણ જણા નો નથી, તેથી ઉનગી રીતે વિદ્યા એમ જણાવે છે કે આકર્ષણ તત્વના શુદ્ધિ ભર્પા અને સત્ય જ્ઞાનથી, શરીરનું પણ તાણુ યજ્ઞ શકે

પહેના અને ખીજા વિચારમાં, મોટું મગતાપણ છે, વગર શકે ખીજા વિચારને પહેલો વિચાર શરૂઆતનો ભાગ છે

પણ ઇશ્વરનાદ સંબંધમાં નહીં જણાવવાની જરૂર છે એ સંબંધમાં વધુ જણાવના અગાઉ જાહેર કરવાની જરૂર છે, કે આ બાબતને દરેક આગળ પાછળના વિચારો જૂની જાદ અને કાંઈપણ આગની માન્યતાઓ વચ્ચે ન લાનના, નીચપક્ષપાતપણાથી તેમજ ઉડા અભ્યાસ 171 તો ન કરવો. દરેક વર્ષોથી જક ધાવી બેઠેની માન્યતાની સત્તા ઈશ્વર કંવાને બદલે પોતાની સ્વતંત્ર શુદ્ધિને ઉપોગ કરવો, અને ખીજાની મહેનતથી જન્મ પામેના સાચા યા ખોટા વિચારોને વગર પાશે મનમાં જગ્યા ન આપતા, પોતાની શુદ્ધિનોજ ઉપોગ કરી, શરૂ વિચારે, અનં લખાતા વિચારો યા શુદ્ધિનાદને ધિક્કારવા નહિ

માનસિક ઇશ્વરના સંબંધમાં જાણુ જોઇએ કે એક અજ્ઞાન મતિજ એવો ખ્યાન કરે કે, કાન ઉધાગ મૂકી બેઠેના અને પોતાની ખુશામદને ચાહનારા ઇશ્વરને પોતાની પ્રાર્થના, કાંઈ પણ ખાયા વગરની ખુશામદ, ચાહુ કાનાવાના ઘણાજ ગમે છે, અને તે સ્વીકારના તે દર પછે તૈયાર રહે છે અજ્ઞાન લોમજ (race) એવું ધારે કે, પન્મેશ્વર ખુરસે યનારો અને ખુશામદને ચાહનારો કોઈ પદાર્થ છે, જેની ખુશામદ ખુરતા પ્રમાણમાં નહીં કરનામાં આવે તો તે પોતાના હાથેજ પે. કરેના પ્રાણીઓને આપ દે છે

આ કથન સંબંધમાં વિચાર કરના માત્રમ પડશે કે આજથી
 ૧૦૦૦ વર્ષો ઉપર અત્યારે આ દુનીયા, અર્થ જગતી અવસ્થામાં હતી,
 અને ત્યારે અર્થ જગતી નતોના મુખીએ અર્થ નુષ્ટરેલા મગગે
 હતા, ત્યારે તેઓએ પોતાના જેવો પોતાના ઇશ્વરને ધારી, તે
 પોતાના જેવી સંપત્તિઓ આગેપણ રી દની તે મરનારો નતા, ખુદા
 મદ અને યદોને ચકાના દના અને જેઓ તેમની નાજગીઓ કે સત્તા
 હજુન કરતા નહી તેમને તેઓ કરનાથી રીમારના તેઓએ પોતેજ
 તેથી પોતાના જેવો ઇશ્વર ગોંધી કાઢ્યો હતો અને તે ઇશ્વર તેઓના
 કરના કાઈ પણ ગિને મોટો ન હતો કાંઈ પણ માણસ પોતાની
 છુદ્ધિ કરતા કાંઈ પણ નહુ વિચારી શકે નહી, એ વિદ્વાન અનુસાર
 તેઓએ પોતાની ક્ષપનાથી તેમજ છુદ્ધિથી વધુ મોટો ઇશ્વર શોધી
 કાઢ્યો નહોતો પોતાની છુદ્ધિ અનુસાર પોતાના જેવો તેમજ પોતાના
 આગમનો ઇશ્વર ગોંધી, તેઓએ તેમની કાઈ રેખાની ખામીમાં
 કેટલીક અનામી સંપત્તિઓ વધારીને યા આગેપણ કરીને તેની સંપત્તિ પૂર્ણ
 ખરી હતી અને તેથી તેઓએ તેને નાત રાની તેમજ આશીર્વાદ
 આપનારી સંપત્તિ ધરાવનાર માન્યો હતો આ પછી દુનીયા જેમ જેમ
 સુધારા વધા મા આગળ રખતી ગઈ તેમ તેમ એ ઇશ્વરના આગરમાં
 તેમજ આચારમાં સુધારા વધારો થતો ગયો અને હમણા ઇશ્વરના
 દોષોના ઇશ્વર જેવો ને થયો છે એ શબ્દનો જે ગિતે અર્થ કરવામાં
 આવે છે તે ઉપર જણાવેલી રિતે થયો છે, અને તેથી 'ઇશ્વર અને
 આકર્ષણત્વના જો કે મોટો ફેર ખરેખરી રીતે નથી ને છતાં એ ફેર
 રાખવો પડે છે, કેમકે 'આકર્ષણત્વને જાદુને શિવ' શબ્દ વાપરવામાં
 આવે તો (તે ચાલી શકે એમ છે, પણ તેનો ઉપયોગ કરના,) લોકો
 તેને સામાન્ય અર્થમાં સમજે, એવો ભય નહે છે

ઉપર જણાવેલા માણસોએ ઉપગતી કાઢેલા ઇશ્વરથી જુદા પડ
 વામાં મોટું નુકસાન નથી--તેથી આગળ વધી કહી સમય કે એના,
 'ઇશ્વર'ની સાથે રહેવા કરનાં તેનાથી દૂર રહેવામાંજ વધુ ફાયદો છે પણ

આમંત્રણ તત્ત્વથી-આત્મતત્ત્વથી-દૂર રહેવાનું કોઈથી પણ બની શકે એમ નથી, એટલું બધું તેનું સામર્થ્ય છે વળી જો આમંત્રણ તત્ત્વનું વધુ જ્ઞાન મેળવવામા આવે તો વધુ શક્તિઓ વધુ તદ્વસ્તી, વધુ ભુદિ, વધુ દોષત અને વધુ ખુશમરતી મળા શકે છે એટલું જ નહીં પણ એ સર્વ શક્તિઓ અને ખુશમરતીમા તે એકાગર થઈ જાય છે

હમણાની દુનીઆ ચારે તરફથી રાજ દાનીડતા, જગ અવરથા અને મોતથી ઉગરવાને પોષાર કરે છે-એજ તેની મોટામા મોની જરૂરી યાત સાધીત કરે છે એ જરૂરીઆતને પુર્ણ વગરના મારેજ આ પ્રયાસ છે જેને પોતાનું ભનુ કરવાની ઇચ્છા હોય તેણે તેથી આ પુસ્તક નાચનું શરૂ રી તેપર વિચાર ચનાવવો આજને માટે આ ઉપાય છે કાનની જરૂરીયાત માટે આવતી કામજ બીજા ઉપાયોને જન્મ આપશે જે ‘૬’ ને પીઠાશે છે-તેને આ સર્વેની સમજ પડે છે માણુ અતી અદર ગહેના એ ૮-અમર આકર્ષણ તત્ત્વ-એક એવો શુભ ભડાર છે કે જે જોઈતી દરે જરૂરીઆત પૂરી પાડે છે એ અદર રહેના ગુણ ભડારનું બાલ સ્વરૂપ તેનું શરીર છે જેને આ જ્ઞાન થાય છે તેને અને જે વચર શરૂ માને છે તેને અમર આબાદીના રસ્તાનો એક છેડો હાથ લાગેો હોય છે જે દારાએ તે રાજ દાનીડતા નમ ગ્રાહ, અને મ્હોત ઉપર જય મેળવી એ રસ્તાને બીજે છેડે પહોંચી શકશે

જ્યારે હમણાની દુનીઆ આ સત્ત્વથી વાઝેશ થશે ત્યારે તે પોતાની સત્તા અને શક્તિઓ ઉપર હમણા કરતા બુદ્ધિજ રૂપે જોશે અને દુ ખનો લય થતા, નબળાઈ દાનીડતા અને નિસાશના ઉદગારો પણ નાશ પામશે તે વખતે આપણને માનુષ પક્ષે કે આપણે અમર આકર્ષણ તત્ત્વ ધરાવીએ છીએ જેની શક્તિથી આપણે હમેશા આગળ ચાલી રાગ નબળાઈ, અને મ્હોત ઉપર સત્તા મેળવી સફળ

બીજા શબ્દોમા કહીએ તો દુનીઆમા મુખ્ય એકજ તત્ત્વ છે-જે દ્રવ્ય અને અદ્રવ્ય બન્ને છે દ્રવ્ય બાલુએ તે ભુદિ, મન શરીર, પુદગળ

યાને જા. રસ્તુ કહેનાય છે-અદ્વિત્ય બાબુએ તે આત્મા-આર્મ્પલ તત્વ-
 ઇશ્વર કહેનાય છે આત્મતત્વ કુત્તમા કરોડો બાણ સ્વરૂપે-બુદ્ધિ રૂપે-
 નગરે પડે છે, યાને સઘળી કુદતલજ આર્મ્પલ તત્વ રૂપ છે ચર્મચમુધી
 જોતા બુદ્ધિ અને આત્મા એ- એકથી તદ્દન જુદા પદાર્થ અને તત્વ છે
 કેમકે બુદ્ધિ પદાર્થ છે જ્યારે આત્મા પદાર્થ નથી બુદ્ધિ જોઈ શકાય મુઠ્ઠી
 સમાય ને પચ્છી સમાય એવો પદાર્થ છે દુનીઆમા દ્રવ્ય (matter)
 તરીકે ઓળખાતા સર્વે પદાર્થો બુદ્ધિ અથવા મન છે-તેઓ વિચાર કરવાની
 શક્તિ ધરાવે છે એ શક્તિજ આકર્ષણ તત્વની હસ્તિનો મજબૂત પુરાવો
 છે જે દરેક જીવ ઓછી ઇન્દ્રિય ધરાવના પુદ્ગલમાથી નીકળી વધુ
 ઇન્દ્રિય ધરાવતા પુદ્ગલમા ઇ-જાના સમયે જાય છે (જનુઓ તેમજ
 પાણીઓમા એ ઇ-જા તેઓના પુદ્ગલ બહાર પૂરુ રૂપે પ્રદર્શિત થતી
 નથી) તેઓ પુદ્ગલની અદર તેમજ પુદ્ગલની મારફતે તે ઇ-જા
 પ્રદર્શિત કરે છે પાણીના ઉપર બાજતી લીધ ૩ જે એકે દિ જીવ છે,
 તેને જ્યારે જૂખ લાગે છે ત્યારે તે પાણી ઉપર તરે છે અને કોઈ
 બીજા જનુના સમાગમમા આવના તેની આસપાસ ફરીવળી તેને ઓરા
 તરીકે ઉપોગમા લે છે અને જ્યારે તે જીવને પૂણી રીતે ચુશી લેવામા
 આવે છે ત્યારે તેને બહાર કાઢી તેનુ જોખુ દેખ દે છે

આ લીનને હાથ પગ મ્હો નાક કાન ૬ પેટ જોવો કોઈ પણ
 આકાર નહી દખાનો હોવા છતા તેને ઓરાકની દમ્જા થાય છે જ્યારે
 તેની એ ઇ-જાઓ વધે છે ત્યારે તેની મામણીઓ વધી હોવાથી તે
 ઇ-જાઓને પૂણી થતા માટે, કુદત તે ઇ-જાઓને અનુકૂળ પુદ્ગલ તેને
 આપે છે એ રિતે પ્રારે પ્રારે તેની ઇ-જાઓ વધતી જાય છે તેમ
 તેમ તેનુ પુદ્ગલ પણ વધુને વધુ ખીનતુ જાય છે ખાનાનીતેની ઇ-જા
 પણ પ્રમગ થતી જાય છે અને આખરે તેને ઓરાક પાચન કરનારી
 ઇ-જાઓ પ્રાપ્ત થાય છે એટલજ નહી પગ જોરાને આખ સાબજવાને
 મન ચાલવાને પગ અને ખાવાને મો પણ પ્રાપ્ત થાય છે

આ સઘળી ખીલવણી, પહેલા નહી ખીલેલી અથવા થોડી ખીલેલી ઝઝામાંથી રક્તે રક્તે થાય છે: મનુષ્યની હમણાની ઉંચ્ચ સ્થિતિ આવીજ ખીલવણીથી થઈ છે, અને ઘણી ઓછી ધંદીઓમાંથી ઇચ્છાની પ્રાપ્તતાના સખખે તેને ઉત્તમ શરીર અને ખીલેલું મગજ પ્રાપ્ત થયું છે, તે કે ભવિષ્યમાં પણ તેમાં ધણો સુધારો થવાની દરેક આશા છે.

એ માટે મનુષ્યે, હમણાની સ્થિતિમાં સતોષ ન રાખતાં, તેમાં ર પળે વધારો થતો જાય તે માટે પોતાના મગજનો ઉપયોગ કરવાની તૃર છે, કે જેથી તે મગજ તેની ખીલવણીમાં મદદ કરતા થઈ પડે તે હજાર વર્ષો અગાઉના માનવિઓ ‘મનુષ્ય’ની સ્થિતિ પ્રાપ્ત કર્યા પછી ડું કરવું તે માટે ભાગે સમજી શક્યા નહિ, ને તેથી હમણાની જે સ્થિતિ રાલે છે, તે તે વખતે શરૂ થઈ હતી, અને સરે નસીબના ગુલામ થતાંજ ઓમાં દાળીદ્રતા, મ્હોત અને નળળાઈ કાઠપણ રિતે ઓછા થયા હિ—શીવાય કે કાઠ થોડાજ મહાત્માઓ કે જેઓ પોતાના મગજનો ઉપયોગ કરી, તેમના પરાજીત મેળવી શક્યા.

જે પળથી માણસની તોલ કરનારી શક્તિ, અધુક બાબત ખરી કે યા ખોટી છે, તે સખધમાં વિચાર કરવા લાગે છે, અથવા જ્યારથી તેની ખર ઓડું સમજાવનારી શક્તિ બહાર પડે છે, ત્યારથી તે મનુષ્યના શરીરને આગળ વધારવામાં મદદ કર્તા થઈ પડે છે, અને મ્હોત કેપર જાય મેળાવનાર વિચારની શરૂઆત થાય છે.

ઇચ્છા—પછી તે વિષે મનુષ્ય જ્ઞાન ધરાવતો હોય યા નહી—થી મનુષ્ય, રોસની, વધુ છદ્ગી, અને વધુ જોર મેળવે છે એ નિઃસશય છે. કેટલાકો એમ ધારે છે કે શ્રીમત યસ માટેનીજ ઇચ્છા, મનુષ્યમાં સૌથી વધુ હોય છે; પણ તેમ નથી. મનુષ્ય સર્વ શક્તિવાન થવાની સર્વથી વધુ ઇચ્છા રાખે છે.

અમર આત્મા, મનદ્વારાએ હમેશા અધકારમાંથી રોસનીમાં જવાને શુંકું મારે છે, અને તે માટે હજારો ઉપાયો કાપે છે અને ગોધે છે;

શે ઇચ્છાનો તેમજ શરીરનો નાશ કરના દરેક પ્રયત્ન કર્યા, તે વખતે થતી જતી બુદ્ધિ તેની સામે થઇ અને તેને શકા ઉપર છત અપાની, મને મદદે વિશ્વાસને જન્મ આપ્યો.

મનુષ્યોનો આત્મા, સર્વ ઠેકાણે, એકજ રિતથી મહાર પડે કે જે ત 'ધૃતિ' —કાંઈ માગણીની માગણી—ની છે એ એક એવો અનાજ જે પ્રત્યક્ષ રીતે યા ગુપ્ત રીતે વધારે, મળે તે માટે નધારે, વધારે મેમ દર પળે પોકાર કરે છે અને તે માટે પ્રયત્નરાત્રિ પણ થાય છે.

આ અનાજ જે કે ઘણા મોટા નથી જ્યારે ઘણાજ નાનો છે, તે પણ, તે કદીપણ પોતાની માગણીમાં પાછો પડતો નથી, અને એક જાદુગરની જાદુઈ લાડી જગતા પણ નહીં જાદુ કરી શકે છે ભારેમા નારે, અને મોની શક્તિનાજા સુક્ષ્મદશક યત્રથી પણ જે જગુ દેખાઈ શકતા નથી—જે જગુઓને પે, હાથ પગ આપ કે જ્ઞાન પણ હોતા નથી, તેઓથી તે મોટામાં મોટા લાથી અને માણસ સુધી કોઈપર પણ નજર કરે, અને તમને જણાશે કે તે ખોરા માટે ઇચ્છા કરે છે, તેજ રીતે નહીં મોટા અને વધુ શક્તિવાળા પુનઃગળ માટે પણ ઇચ્છા કરે છે—અને આખી દુનિયા તેની તે ઇચ્છા પૂર્ણ કરવા તૈયાર રહે છે.

જે વખતે નધારે મેળવના માટેની ઇચ્છા પ ન વહેલી પ્રદર્શિત થઈ, તે વખતે જે પ્રમાણમાં ઇચ્છા હતી તેજ પ્રમાણમાં અમર આત્માએ તેને પૂર્ણ કરી, અને હમણા પણ જે પ્રમાણમાં મેળવનાની માગણી થાય છે, તે પ્રમાણમાં તે માગણી પૂર્ણ કરવામાં આવે છે.

પુનઃગળમાં આકર્ષણ તત્ત્વના ગાનદનો પુરેપુરો અમર, પ્રત્યક્ષ રીતે ઇચ્છાજન જાહેર કરે છે, અથવા વધુ ખુલાસાથી કહીએ તો આત્માને શરીરરૂપી કપડા પહેરાવવાની ઇચ્છા પ્રમગ થતા, શરીરરૂપી મનુષ્ય નજરે પડે છે.

જે વખતે આપણે આપણી ઇચ્છાના સર્વઆતના તમજા ઉપર હતા તે વખતે આપણે ઇચ્છાઓને કલ્પજન નહીં કર્યા નજર પામે.

યના દના, અને અથ અવરથામાંજ તેની ગુનામી કરી તેનાથી છુટવાની ઇચ્છા કરતા હતા એ ઈ-ગનું પરીણામ એ આનુ કે છન્ડાએ પોતાને પુદ્ગળનો આધાર આપ્યો અને નાનામા નાના અણુએ પોતાના માટે પ્રાચન કરનારી તેમજ જોરા માલગનાની સમિત્તોને જન્મ આપી, પોતાને એક ધણાનું ગુચરાડ લઈ તેમજ જોરા લાયક આધારમાં ફેરવી નાખ્યો. અનકારીક બ્રાહ્મણ દલીએ તો છન્ડાથી વરાળે પોતાને માટે એક નવું વરાગય ૧, તેમજ તેને હાકનાર (છાદ્યાગણ) ને પણ પેદા કર્યો, પણ એનજનીય રાજઆવમા પોતાની કન્થો નિરે અગાલુ હોનાથી હજારો વર્ષો થયા ફાફા માટે છે અને પોતાનાજ વરાગ યત્ર (છાદ્યાગણ) થી વાકેફગાર થયા પ્રપત્ત કરે છે.

ધણાઓ મનુષ્યની બોને નુકસાન કર્યા લેખે છે પણ તેમ નથી, કેમકે તેમ થયા વગર તે પૂણ્ણ ધર્મ શકેજ નહિ. મનુ કે તે મારણ વરાગય ની વગળ-છન્ડાને સરઆતથી નુકસાન હજા ધારી, અ તેથી તેમાંથી છુટવા નથા તેને દામી નાખવા પ્રપત્ત કર્યો. એ છન્ડા લાજરી વિષ જળીતા થનાજ તેને પહેલો ઉગાર એ માર્યો કે માં મારી છન્ડાપર કાણુ મેગયવો જોઇએ એજ સિદ્ધાતને હજારો વર્ષો પ જુદા જુદા ધર્મના ધર્મ ગુરુઓએ જાહેર કર્યો-અને આત્મતત્ત્વને દાર્થ નાખનામા આ થો.

હુનીઆના ધણાખરા દરેક ધર્મ તરફથી છન્ડાને દાખી નાખવા માટે જુદા જુદા રૂપમાં ઉપદેશો યા પાદરીઓ દ્વારા પ્રપત્ત રવામા આળ્યો છે, એ વાત જમ જાહેર છે નાનપણથીજ પોતાની જુદિનો ઉપોગ ન કરતા મા જાપના તાખામા રહી તેમજ આલ્લશો મીશ્નરી પાદરીઓ મૂનાઓ, અધ્યાઓ કે એનાજ ધર્મના જાણકાર કહેવાતા મનુષ્યોના હાથ નીચે રહી, તેઓ જે કહે તેજ સાનુ માનવુ, એવો ઉપદેશ સેકડો વર્ષો થયા આપનામા આવે છે અને જો કે હવે એ દરેકની સતા ગુટાયા લાગી છે, તો પણ તે ફક્ત એક મોના કાવેની

ક્રીષ્ણ નાની શરૂઆત માત્ર છે એ ઉપદેશકો કે ધર્મગુરુઓ, ધન, દોલત, સ્ત્રી અને પુત્રીઓ ઉપર પોતાનો દાખ રાખી આપણને એવું જણાવતા કે ‘તેઓજ ઇશ્વરના દૂત અથવા ઇશ્વર છે, અને તેઓને કહે તે પ્રમાણે કર્યા કરવું’, નહીં તો તેઓ ઇશ્વરના ગુનેહગાર થશે’ આવું કહીને તેઓ ઇચ્છાને દાખી નાખવા, વિચારને નહીં ખીવવવા અને તેઓ જે કહે તેજ સત્ય છે એમ પોતાના અનુયાયીઓમા મનાવવા દરેક પ્રયત્ન કરતા-તેમને માટે સ્વર્ગ કે નર્ક મેળવી આપવાની-તેમને માટે વાચવાની, વિચારવાની કે લખવાની પણ દરેક ક્રિયા કરતા અને કેટલીક વખત જે રમ્યાણીક ક્રિયાઓ હમણા જાહેર થઈ છે તે જૂદા રૂપમા દેખાડી-તે જાદુ છે એમ જણાવી-પોતાની ઉચ્ચતાને ખોટા રૂપમા દેખાડી તેઓને હગતા એજ માટે તેઓ દેવજો, મઠો અને આશ્રમો બાધતા, જ્યાં પણ અનેક તરેહના ઇચ્છાપર કાણુ મેળવવાના ઇચ્છાને દાખી દેવાના-પાકો શીખવનામા આવતા અને તેથી મનુષ્યની અંદર રહેલું આકર્ષણતત્વ-આત્મતત્વ-ખીલ્લા ત્રગર રહી જતું, અને કોઈકજ આત્માના પુરુષાર્થને ખીનની શકતો એ વાત જાણીતી છે કે રાજાઓ અને ગજ કુવરો પણ આ ખોટા વિચારોને ટેકો આપતા, અને કોઈ ઇચ્છા પૂર્ણ કરવા માટે, પોતાની ખુદ્દલી પીઠ ઉપર આસુકાના જેર બધ સપાટા મારતાં યા મરાવતા તેઓ જણાવતા કે ઇચ્છા એ મનુષ્યનો સૌથી મોટો દુસ્મન છે-ઇચ્છા એજ આદમ અને હવાને બોળવી આખી મનુષ્ય જાતપર ઇશ્વરનો શ્રાપ લાનનાર કાળી નાગણુ છે પરિણામે ઇચ્છાને દાખી દેવાના દરેક પ્રયત્ન થતા

‘ ખ્રીસ્તી ધર્મ અનુયાયીઓના પરિત્ર પુસ્તક ‘બાઈબલ’ મા આદમ અને હવાની જે કથા આપનામા આવી છે, તેનો ખરો ખુલાસો આ રિતે છે મનુષ્ય જીવંતની શરૂઆતમા પોતાની કોઈપણ ઇચ્છા ધરાવતો હતો નહિ-સારૂ યા ખોટું સમજનાની શુદ્ધિ ધરાવતો હતો નહિ, અને જે કાંઈ મળતું તે મુગે મોટે ખાતો, અને જે કાંઈ દેખાતું તે, વગર સમજવે જોતો હુંકમા તેની હાવત પણ જોવીજ હતી એ આદમુદ્ધિનુ

કરવી નહિ જોઈએ, પણ તેણે પોતાના આત્મવલણ જ્ઞાન યતાજી—અને પોતાનામા રહેલા આકર્ષણ તત્વ સાથે તેની એકના નજીવાજી તેણે પોતાના બળ અને ઇચ્છાશીલા જાહેર કરવા જોઈએ તેણે પોતાની અદર રહેલા પરા તત્વને ખદાર પાડતા અચકાત જોઈએ નહિ—પણ તેમા કાઈ ક્રિસ્તારીનું તત્વ હોતુ ન જોઈએ વળી તે સત્ય સમજીને જાહેરમા મુકાવું જોઈએ આ સત્ય જો સમજી પૂરક જાહેરમા મુકવામા આવે તો તે જાહેર કરનારમા મદાન ન્યાય જિતિ પ્રમટ થાય છે તે જોઈ શકે છે કે જે સત્ય તે પોતાને માટે જાહેર કરે છે તેજ સત્યને પોતાના પગસીઓ તેમજ કદામા કદા કુખન માટે પણ જાહેરમા મુકવા વચર તે રહી શકે નહિ માલસમા રહેલા આ એક સત્યમા તાવને પ્રસિદ્ધ કરવે, એ આખી સુદિમા મુલેદ કરનાર થાયે છે સ સારમા સ્વજ આજવાની એ શરૂઆત છે

આમા વિશ્વમા એકજ આકર્ષણ શક્તિ આત્મા—હેવાલી ધરાવે છે જાતુની બનાવેલી કાંઈ વસ્તુના અસન તત્વમા તાજાના બનાવેના કાંઈ ફરતીઅરના અસન રૂપમા પથરમા અને એ માતાના પોતાના પુત્રપુત્રીના પ્રેમમા તેમજ એક જીના પોતાના આસપાસ ઉપરના પ્રેમમા—સર્વેમા—એજ તત્વ ગુણ થા જાણે સ્વરૂપે છે એજ શક્તિના પ્રભાવે એ પવિત્ર આસકા લગેની આપી જોડાય છે તેમજ એ જુદા જુદા મરદો જાતીયા તરીકે વેપાર કરે છે કાંઈપણ ગ્રામ થા જાહેર લીનચાનમા એજ શક્તિ અચાઉં હતી હમણા પછી છે અને જાવિધમા પછી આનુજ રહેશે એક નાની વેન થા હોડ પછી એજ શક્તિના પ્રભાવે પૃથ્વીમાથી જીનાથ જેવીને પોતાને પોષણ આપે છે અને એજ શક્તિના સહજપયોગથી સર્વેમાથી રત્ન જેવી પોતાને અને પોતાના પુલને જુદા જુદા ખખસરત રત્ન આપે છે આત્માજ સર્વ પ્રદાર્યને જન્મ આપે છે અને સર્વ પદાર્થો માટે તેજ જોખમદાર છે તે પોતે પૂર્ણ હોવાથી અપૂર્ણ થતો નથી

એજ તત્વ મનુષ્યમા પ્રાણીઓમા આડામા અને પુલોમા ચેતન રૂપે બહાર પડે છે અને એ ચેતનની હિજી સુખ મેળવવાની છતાં, તેના

તાઓ અન્યાયી યા ન્યાયી હોય છે તેથી કાંઈ આત્મ તત્વને ઉતારી
 હોય યા ઉંચે ચઢાવી દેવો એ યોગ્ય નથી જે કહેવાનું છે તે એ છે
 ઇચ્છા હસ્તિમાં છે, અને એ ઇચ્છાજ મનુષ્યના ચેતનનો ખરો પ્રત્યક્ષ
 રાહ છે-જે તેના પૂર્ણ, સાચા, અને શક્તિવાન આત્માની શક્તિ બહાર
 કે છે. એ ઇચ્છા પૂર્ણ કરવામાં મનુષ્યે જે રસ્તાઓ અંધવા ઉપાયો
 ન્યા હતા તે ઘણી વખત ભૂલ ભરેલા હતા અને આ ભૂલો તેના
 ગત સ્વભાવમાં તેમજ તેના શરીરમાં પણ દેખાઈ આવે છે. માણસ
 ક્ષત્રી સર્વેથી મોટી જે ભૂલ કરવામાં આવે છે તે એ છે કે તે પોતાની
 ક્ષનો સર્વ ટાપલો પોતાની ઇચ્છા ઉપર નાખી દે છે, જ્યારે ખર
 તેનાં તેની અપૂર્ણ જુદિના સખએ ભૂલ થઈ હતી એ મોટી ભૂલના
 ખખેજ, તેણે જમાનાના જમાના, પોતાની ઇચ્છાને તમ કરવા માટે
 પોતાનો વખત જુદિ ખીલવવામાં ગાળવાને બદલે, પોતાની ઇચ્છાને
 ખી દેવામાં ગાળી નાખ્યા છે, એ સંબંધમાં તેણે હવે ફેરફાર કરી
 ઇચ્છાઓની અગત્યતા સંમજવાની અને તેને જીતોપવા માટે ન્યાયી અને
 દાર રસ્તાઓ શોધવાની જરૂર છે.

જે પ્રમાણે મનુષ્યે પોતાની ઇચ્છાઓનું સામર્થ્ય અને અગત્યતા
 તેજ શકે છે, તેજ પ્રમાણમાં તે પોતાના પડોશીની ઇચ્છાઓ અને
 અગત્યનું તોલ કરી શકે છે, અને આકર્ષણતત્વમાથી 'અર્ક' રૂપે ખેંચી
 લેલ સ્વચ્છ પ્રેમથી ભરપૂર તત્વ એ ઇચ્છા હોવાથી, તે પોતાના પડો
 શીઓની ઇચ્છાને પણ તેટલીજ પવિત્ર ગણી તેને દાખી નાખવા કે તોડી
 કાઢવા પ્રયત્નવાન થશે નહિ. એ રિતે મનુષ્યોમાં ન્યાયનું રાજ્ય સર્વત્ર
 લાવી શકાય છે. ન્યાય કે જેના પ્રસારના પ્રભાવે સર્વત્ર શાંતિ અને
 કુખનો પ્રકાશ કરી શકાય છે અને આ સૃષ્ટિપરજ સ્વર્ગ કરી શકાય
 ૧-તે પણ ઇચ્છાના પ્રભાવેજ જન્મ પામે છે, કેમકે જ્યારે માણસ
 ઇચ્છાથી નહણીતો થાય છે, ત્યારેજ તે પ્રેમને પણ ખીજાણી શકે છે
 અને પ્રેમ એ આત્મ તત્વનું પ્રત્યક્ષ રૂપ છે. એ કારણથી જ્યારે માણસને

ફળ તેઓએ (દુષ્કરની આગા ન છતાં) ખાધું, એટલે કે તેઓની છુટિ બહાર પડી અને તેઓને સારા ખોટાની સમજ પડી: તેઓ પોતાની નામ (અગાન) અવસ્થા માટે સરમાયા અને પાંદડાંનાં (છુદ્ધિથી બનેલા) વસ્ત્ર પહેરવા લાગ્યાં. આથી દુષ્કરે તેઓને (અગાન અવસ્થાના) દંડન (Etden) ના ખાગમાંથી કાઢી મુક્યા અને તેઓ નવો બેહસ્તનો ખામ જોવા નીકળી પડ્યા, કે જે ખામમાં તેઓ સર્વ આપ (અગાન) ઉપર વિજય મેળવી સુખ મેળવી શકે.

પણ ખરું જોતાં એ કહેવાનાં આપ, આશીશ, હતાં, કેમકે એ આપથી મનુષ્યે જુદાં જુદાં પ્રયત્નો કરી પોતાને માટે નવા નવા અનુભવ મેળવી, હરપળે પોતાની સક્રિયતામાં વધારો કર્યો અને તેનાજ પ્રતાપે જોષ શક્યો કે તેનામાં પણ કોઈ તત્વ હતું. તેણે દુનિઆની જાતની દેશો-જાતવા શરૂ કર્યા અને પોતાની સક્રિયતા તે થોડોક વાકેફગાર થયો. રહેતે રહેતે તે પોતાનામાં વિશ્વાસ ખુકતો ગયો અને જે કાશ્મીરના દુષ્કરને તેણે પોતાનો મુખી દેખ્યો હતો, તેનામાં પોતાનો વિશ્વાસ ઓછો કરતો ગયો. તેને માત્રમ પડ્યું કે આ દુષ્કર તેના પોતાના પુરુષાર્થ વગર, તેને કાંઈ પણ રીતે ઉચ્ચેગી થઈ પડતો નથી અને તેણે પોતાની શક્તિ ઉપર પ્રથમ વિશ્વાસ રાખતાં શીખવું જોઈએ.

દુષ્કરે સૈકા થયાં આગા અનુભવો થતા તેણે ઘણા ધંડા લીધા, પણ તે છતાં તે પોતાના અનુભવોના કારણે સોધી શક્યો નહિ, અને તેથી તે પોતાના ઉપર વિજય મેળવી શક્યો નહિ.

તેથીજ મનુષ્યનો સુધારો વધારો થીમો હતો, જે કે તેણે પોતાની ઇચ્છાને દાબી નાંખવાનો પ્રયત્ન કરવાથીજ આ પરિણામ આવ્યું હતું. પણ કોઈ પુછશે કે મનુષ્ય પોતાના વધારા માટે જે ઇચ્છા કરે છે તે શું સ્વાર્થી નથી?

એવો સવાલ પુછનારને એટલુંજ જણાવવાની જરૂર છે કે ઇચ્છા એ બહારથી સ્વાર્થી જણાય છે-પણ ‘સ્વ’ અથવા ‘દુ’ એજ

દરેક માણસની અગત હસ્તિનો પાયો છે અને તેથી જ્યાં મુધી ‘સ્વ’ મારફતે તેને હિચી હાલતનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય નહિ ત્યાં સુધી તેની સ્વાર્થી વૃત્તિ રહેવીજ જોઈએ રહેતે રહેતે સ્વાર્થી વૃત્તિના જ્ઞાનપરથી પોતાના વિષે માણસને જ્ઞાન થાય છે, અને તેમાથી છેલ્લે ન્યાયવૃત્તિ જન્મ પામતા આગળની સ્વાર્થી વૃત્તિમા નોટો ફેરફાર થાય છે શુદ્ધિનો વધારા થતા જ્ઞાન વધતું જાય છે તે મારફતે પશુવૃત્તિ ફેરનાઈ, તેનામા રહેલા મુખ ઉચ્ચ તત્વને તે બહાર પાડે છે

‘સ્વ’ એજ દરેક માણસનો મુખ્ય પાયો છે અને જો કે શરૂઆતમા તે સેતાન રૂપે દેખાય છે, તો પણ આખરે તે શીરસ્તામા ફેરવાઈ જાય છે

દરેક જીવ-જલે પછી ગમે તેવો સ્વાર્થી યા પરમાર્થી હોય છતાં-આત્મ તત્વના જીવતા-પ્રત્યક્ષ દૃષ્ટાન્તર છે, જે જ્યાં જ્યાં પોતાની સત્તા જાહેર કરે છે ત્યાં ત્યાં જેના કોઈ પણ રીતે, ભાગ કે કક્કડા નહિ થઈ શકે એવા ‘હુ’ ને જાહેર કરે છે

એથી માણસની સ્વાર્થી વૃત્તિ યા તેના ‘સ્વ’ને તમે ગમે તે શબ્દમા બહાર પાડો તે છતાં એ તો નક્કી છે કે તે આખી કુદ્રતના સરદારરૂપ આત્માનો પ્રત્યક્ષ પુરાવો હોવાથી પોતાને પોતાના ‘હુ’ કરતા કોઈ પણ ઓછી સત્તા-સ્વાર્થવાળા શબ્દથી જાહેર કરી શકતો નથી

અને તેથીજ મનુષ્ય અને મનુષ્યથી નીચી યોનીમા હમણા રહી, મનુષ્યની ઉંચી યોની તરફ આગળ વધનાર દરેક જીવ પોતાના લાભનો એકજ શબ્દ જાહેર છે-જે શબ્દ ‘હુ’ છે આ ‘હુ’ ને ધણાઓ સ્વાર્થી મણી ધીક્કારે છે, ને તે પણ પોતાની આસપાસના વાતાવરણની હવા આસમા લેતા એ ‘હુ’ ને ધીક્કારવા સાથે ઈન્જાને દાખી નાખે છે, પણ તે વખતે વિચાર મારફતે જન્મેલું જ્ઞાન તેની જૂનો સધારી ‘સ્વ’ પ્રેમનું ઉકું રહસ્ય તેને સમજાવે છે

આથીજ એક વિદ્વાને જ્યારે કહ્યું હતું કે મનુષ્ય એક વધુ સદિ (Microcosm) છે, ત્યારે તેનાથી નધુ જ્ઞાનવાળા બીજાએ જણાવ્યું હતું કે મનુષ્ય એક મોટું વિશ્વ (Macrocosm) છે અને ખરેખર તે તેમજ છે, કેમકે તે કાષ્ટ પશુ રીતે એક મોતી સદિ દર્શાવે છે. આથી નથી દરેક મનુષ્યે આ અત્યંત જાણુ જોઈએ અને જાણતાજ તેને રોમ અને મોહનપર વિન્ય મેળવવાનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થશે.

મનુષ્યમા મોટું આકાંગુતત્વ-ઈ-પ્રાર્થે ત્રી ગીતે બહાર પડે છે, તે ધાર્મિક દુષ્ટતા આ પ્રકરણમા જાતકાવના પ્રયત્ન કરવામા આવ્યો છે પણ તે દિગ્ગજ ને બદલે પ્રેમ' શબ્દ તેને (ઈગ્ગજ) માટે વાપરવામા આવે તો વધુ સ્પષ્ટ છે નીચામાથી ઉચ્ચમા પ્રતીકે કાળા નીચમ પ્રમાણે ફરનનાના કાર્યમા આપણી ઈગ્ગજોએ એવી જાણી તો વધતી થયનાજ ભરી અને જૂદા જૂદા રૂપવાળી ચમ જાય છે કે તેજ આપણી દરિનનો પાથો-આત્મ તાનનુ બાલ સ્વરૂપ મ્હી શમાય તેઓજ દરેક હીનઆનના મધ્યનીકુ હોય છે અને તેઓજ જોને આપણે હજારે વર્ષથી ઈશ્વર તા નામથી જોળખતા હતા તેના ખરા સ્વરૂપ-આત્માનુ જ્ઞાન આપે છે.

પ્રકરણ ૧૫ મું.

એકજ તત્વ.

The spiritual interpretation of each individual 'I' is eternal life. Therefore the man that understandingly proclaims the 'I', proclaims the universal life also and announces the fact that he is one with it. The person who denies the 'I' denies the Life Principle. Let the reader discard at once and for ever the soul crushing humility he has been taught to cultivate — a priceless virtue — and begin to extol himself. Let him not extol himself in the spirit of vanity based on the groundless and ignorant assumption of his own superiority over other peoples, but let him, after perceiving the great truth of his being, and realizing his oneness with the Principle of Attraction within him, begin at once to declare his own Godhood, not in the spirit of boasting but in the understanding of truth. In this declaration, if made understandingly, a grand sense of justice takes possession of the man. He perceives that what he declares for himself, he cannot help declaring for his neighbours, and even for his worst enemy. This declaration of the man's individual Godhood is the beginning of the harmony that means heaven on earth.

✓ **ભાવાર્થ**—દરેક વ્યક્તિગત 'હું' ની માનસિક વ્યાખ્યા એ છે કે જીવન સાચત છે અને તે કારણથી, જે માણસ સમજ પૂર્વક "હું" ને પ્રસિદ્ધ કરે છે, તે સર્વમય જીવનને પણ જાહેર કરે છે, અને તે એ પણ પ્રસિદ્ધ કરે છે કે તે તેનાથી જૂદો નથી પણ તેનેજ છે જે માણસ "હું" ને કબુલ કરતો નથી તે આત્માના પાયાને પણ સ્વીકારતો નથી જે વાચકને આત્માને દુર્મેશ ધીકારવામાં મોટો સદગુણ છે, એમ શીખવવામાં આવ્યું હોય તેને એકદમ દુર્મેશ માટે એ વિચારનો ત્યાગ કરી "પોતે પણ કાંઈ છે," એમ માનતા શીખવું જોઈએ તેણે આત્મવ્યાધા કે જે બીજાને દુઃખ અણી-પોતાને આનંદ અણવાના પાયા ઉપર સ્થાપી છે—તેની આત્મવ્યાધા યી પોતાની પ્રસન્નતા

કરવી નહિ જોઈએ, પણ તેણે પોતાના આત્મતત્વનું જ્ઞાન પતાવ્યું—અને પોતાનામાં રહેલા આકર્ષણ તત્વ સાથે તેની એકતર બધામાં તેણે પોતાના બળ અને ઉપોગીતા જાહેર કરવા જોઈએ. તેણે પોતાની અંદર રહેલા પરમ તત્વને પદાર પાડતાં અચકાતું જોઈએ નહિ—પણ તેમાં કાંઈ કીસ્કારીત્વ તત્વ હોતું ન જોઈએ. વળી તે સત્ય સમજીને જાહેરમાં મુકાતું જોઈએ. આ સત્ય જો સમજા પૂરું જાહેરમાં મુકવામાં આવે તો તે જાહેર કરનારમાં મદાન આપ ન્તિ પ્રમદ થાય છે. તે જોઈ શકે છે કે જે સત્ય તે પોતાને માટે જાહેર કરે છે તેજ સત્યને પોતાનાં ઘડોશીઓ તેમજ કદામાં કદા દુષ્કર્મ માટે પણ જાહેરમાં મુક્યા વગર તે રહી શકે નહિ. માણસમાં રહેલા આ એક સરખા તત્વને પ્રસિદ્ધ કરેલો, જે આખી સૃષ્ટિમાં સુલેહ કરનાર થાય છે—સંસારમાં સ્વર્ગ આવવાની એ સરખાત છે.

આખા વિશ્વમાં એકજ આકર્ષણ શક્તિ—આત્મા—દેહાની ધરાવે છે. ધાતુની બનાવેલી ડોહ વસ્તુના અસલ તત્વમાં, લાકડાના બનાવેલા ડોહ ફરનીચરના અસલ રૂપમાં, પથ્થરમાં, અને એક માતાના પોતાના પુત્રપુત્રીના પ્રેમમાં, તેમજ એક સ્ત્રીના પોતાના આશક ઉપરના પ્રેમમાં,—સર્વેમાં—એજ તત્વ ગુણ થા બાહ્ય સ્વરૂપે છે. એજ શક્તિના પ્રભાવે જે પવિત્ર આશકો લમની માંઠથી જોડાય છે તેમજ જે જુદા જુદા મરદો લાગીયા તરીકે વેપાર કરે છે. ડોહપણ ગુણ થા જાહેર હીલચાલમાં એજ શક્તિ અગાઉ હતી, હમણા પણ છે. અને બિવિધમાં પણ ચાતુજ રહેશે. એક નાની વેલ થા છેડ પણ એજ શક્તિના પ્રભાવે પૃથ્વીમાંથી બીનાશ ખેંચીને પોતાને પેરપણુ આપે છે; અને એજ શક્તિના સદ્ઉપયોગથી સૂર્યમાંથી રંગ ખેંચી પોતાને, અને પોતાના પુત્રને જુદા જુદા બુબસુરત રંગ આપે છે. આત્માજ સર્વ પદાર્થને જન્મ આપે છે અને સર્વ પદાર્થો મારે તેજ જોખમદાર છે. તે પોતે પૂર્ણ હોવાથી, અપૂર્ણ થતો નથી.

એજ તત્વ મનુષ્યોમાં, પ્રાણીઓમાં, આકાશમાં અને પુલોમાં ચેતન રૂપે બહાર પડે છે, અને એ ચેતનની ઉચ્છા-સુખ મેળવવાની છતાં, તેનાં

સ્તાઓ અન્યાથી યા ન્યાથી હોય છે તેથી કાંઈ આત્મ તત્વને ઉતારી
 ॥૩૧૦॥ યા ઉંચે ચઢાવી દેવા એ યોગ્ય નથી. જે કહેવાનું છે તે એ છે
 ઇચ્છા હસ્તિમાં છે, અને એ ઇચ્છાજ મનુષ્યના ચેતનનો ખરો પ્રત્યક્ષ
 પાત્ર છે—જે તેના પૂર્ણ, સાચા, અને શક્તિવાન આત્માની શક્તિ બહાર
 ॥૩૧૧॥ છે. એ ઇચ્છા પૂર્ણ કરવામાં મનુષ્યે જે રસ્તાઓ અંધવા ઉપાયો
 લેવા હતા તે ઘણી વખત ભૂલ ભરેલા હતા અને આ ભૂલો તેના
 મંગલ સ્વભાવમાં તેમજ તેના શરીરમાં પણ દેખાઈ આવે છે. માણસ
 રક્ષી સર્વેથી ઝડોટી જે ભૂલ કરવામાં આવે છે તે એ છે કે તે પોતાની
 ભૂલનો સર્વ ટોપલો પોતાની ઇચ્છા ઉપર નાખી દે છે, જ્યારે ખર
 જોતાં તેની અપૂર્ણ શુદ્ધિના સળખે ભૂલ થઈ હતી એ મોટી ભૂલના
 સળખેજ, તેણે જમાનાના જમાના, પોતાની ઇચ્છાને તૃપ્ત કરવા માટે
 પોતાનો વખત શુદ્ધિ ખીલવવામાં માળવાને બદલે, પોતાની ઇચ્છાને
 દાખી દેવામાં માળી નાંખ્યા છે, એ સબધમાં તેણે હવે ફેરફાર કરી
 ઇચ્છાઓની અગત્યતા સંમજવાની અને તેને સતોપવા માટે ન્યાયી અને
 ઉદાર રસ્તાઓ શોધવાની જરૂર છે.

જે પ્રમાણે મનુષ્ય પોતાની ઇચ્છાઓનું સામર્થ્ય અને અગત્યતા
 જોઈ શકે છે, તેજ પ્રમાણમાં તે પોતાના પડોશીની ઇચ્છાઓ અને
 અગત્યનું તોફાર કરી શકે છે, અને આકર્ષણતત્વમાથી ‘અર્ક’ રૂપે ખેંચી
 કાઢેલ સ્વચ્છ પ્રેમથી ભરપૂર તત્વ એ ઇચ્છા હોવાથી, તે પોતાના પડો
 શીઓની ઇચ્છાને પણ તેટલીજ પવિત્ર ગણી તેને દાખી નાખવા કે તોડી
 પાડવા અપત્તવાન થશે નહિ. એ રિતે મનુષ્યોમાં ન્યાયનું રાજ્ય સર્વત્ર
 ફેલાવી શકાય છે ન્યાય કે જેના પ્રસારના પ્રભાવે સર્વત્ર શાંતિ અને
 સુખનો પ્રકાશ કરી શકાય છે અને આ સદ્વિપરજ સ્વર્ગ કરી શકાય
 છે—તે પણ ઇચ્છાના પ્રભાવેજ જન્મ પામે છે, કેમકે જ્યારે માણસ
 ઇચ્છાથી બાળીતો થાય છે, ત્યારેજ તે પ્રેમને પણ ખીજાણી શકે છે.
 અને પ્રેમ એ આત્મ તત્વનું પ્રત્યક્ષ રૂપ છે. એ કારણથી જ્યારે માણસને

છઠ્ઠાની હરિત વિશે તેમજ તેના મૂળ વીગે જાન થાય છે, ત્યારે તેને પોતાના સરોપરી આત્માનુ પા જાન થાય છે, અને તે બન્ને રાત્રીના સખધ વિશે પણ તે માનીને મેળવે છે તેને તે રખતે એવું પણ માનુષ પડે છે કે છઠ્ઠાના જન્મની શરૂઆતથી તે અન્યાય મુખીતો તેનો સર્વ રિતનો વધારો, જેમ જેમ ગુણ વ્યાકાંશ-ચેતન-શક્તિ-નો ખ્યાન થતો ગયો તેમ તેમ થયો હતો, અને જેમ જેમ છઠ્ઠાગરે તે ભરિધ્વના અખડ કાગમા, ચેતનરૂપ પ્રેમનત્વનુ રધારે જાન મેળવતો જમે, તેમ તેમ તે વધારો અખડ આનુ ગમે

જો આ વિચારો વાચકના મગજમા પૂર્ણ રીતે અસર કરી રાક્યા હશે તો તે જોઈ શકશે કે તે પોતે જુદી અથવા મન રૂપેજ છે, અને આખી દુનિઆ પણ પ્રગટિકણની જુદી જુદી પકિત ઉપર છે આ ઉપરથી તે એ પણ જોઈ શકશે કે જો કે મનુષ્ય પોતાની શક્તિ વિશે બૂન કાગમા અજાણ હતો તો પણ તેજ પોતાના નમીમનો-પોતાનો-કર્તા હતો તે એ સાથે એ પણ સમજી રાકશે, કે ભરિધ્વનો પોતાનો મુધારો વધારો પણ તેના પોતાનાજ હાથમા છે

જ્યારે મનુષ્યનું દરેક અંગ, મન યા જુદીજ છે, ત્યારે એ પણ સમજી શકાય એમ છે કે જે પ્રમાણમા તેનામા સત્ય હોય છે, તે પ્રમાણમા તે તેને બહાર કારે છે, કારણકે તેનામા રહેલો આકર્ષણ તત્વ એકલોજ તેનો પોતાનો 'સ્વ' છે જ્યારે તેના 'સ્વ'ની બોળી બાલુએજ તેના ખરા 'સ્વ'ની ઓછી કિમ્મત વ્યાકાં છે

માણસની જુદી તેના વિચારમા પ્રદર્શિત થાય છે-જે વિચાર પાછો માન્યતાનો વ્યાકાં લે છે અને એ માન્યતાઓ તેના શરીરને આકાર આપે છે દરેક માણસના શરીરપરથી તેની માન્યતાનો ખ્યાલ પણ બાધી રાકાય છે, અને તેથીજ કહેવાય છે કે 'ખાવ તેવો ઓઠ કાર' 'ખોદુ ધાન્નારનુ ખોદુ થાય' 'જેવું કરે તેવું પામે' (As a

man believes, so he is જ્યારે તે બલ ધારે છે, ત્યારે તે મૂનતેજ પોતાના શરીરમા જન્મ આપે છે, જે તે શરીરમા પ્રત્યક્ષ દેખાય છે જો એ બૂન ચાલુ રહે તો તેના શરીરમા તે દરરોજ વધુ અને વધુ પ્રમાણમા ફેલાતી જાય, અને અંતે શરીર નાશ પામે માણસની દરેક માદગી, નળજાઇ અને કદરૂપો દેખાવ, તેની માન્યતાના પરિણામ માત્રજ છે અને જો તે માન્યતાને સુધારનાર જ્ઞાન વખતમર પ્રત્યક્ષ થતુ નથી તો તે શરીર આખરે નાશ પામે છે.

આ વાત બેશક ખરી છે કે જો કે દુનીયાની સ્થિતિ અગાઉ કરતા ઘણીજ સુધરી છે તે છતા, તદ્દસ્તીના નિયમોતુ જ્ઞાન બહોળા પ્રમાણમા ફેલાવવામા આવ્યું છે તે છતા, સારો ખોરાક ખાનાની અગત્યતા ઘણાઓના જાણવામા આવી છે તે છતા, મજૂરોના મજૂરી વસનાના વખતની હદ સુકરર કરી તેઓપરના ઔજ્ઞમા ઘટાડો કરવામા આવ્યો છે તે છતા, અને દરેક રિતના સુખ આપનારા પુસ્તકો મોટી સંખ્યામા પ્રગટ થાય છે તે છતા, રોગોની સંખ્યા વધતી જાય છે, અને છવો અગાઉ કરના ઓછા દુખ પામી મરણ પામે છે આનો સમજ એ છે કે નવી રોશની વધુ અને વધુ પ્રકાશથી ફેલાતી જાય છે, હજારો વરસના જડ ધાતી બેઠેલા નિચારોનો દોર તુટતો જાય છે, અને તેઓ મહોતપર જય મેળવવાને સક્તિવાન થાય તે અગાઉના વખતની સરખાત થઈ છે

Synonymous) શબ્દો છે-અન્નેજ પ્રેમ છે-પણ ન્યારે 'પ્રેમ' શાંત છે, ન્યારે 'ધ્રુવ' દાસ્યાસ કરતો પ્રેમ છે.

માણસના આગળ વધવા માટે તેના ચૈતન્ય કે આત્મામાં કાંઈપણ વધારો કે ઘટાડો થતો નથી-તેવો સ્વનંત્રપણે જોવો ને તેવો ગ્રહે છે. તે જૂનકાળમાં હતો, હમણાં છે અને ભવિષ્યમાં રહેશે તેને પોતાને તો તેની દુરિતનું, તેની અનંત શક્તિનું, અને તેની આથેના પોતાના સંબંધનું, જાણપણ મેળવવાનોજ હક છે એ શક્તિ એવી તો અદ્ભુત છે કે તેના ખરા ખ્યાસનો દબારમો અંશ પણ હમણાની વધેલી બુદ્ધિને પણ આવી શકે એમ નથી, તેમ તેનું પૂર્ણ વર્ણન પણ કોઈ જીભ કે હાથ કરી શકે એમ નથી મનુષ્યની અંદર રહેલી આ અપૂર્વ શક્તિથીજ તે દાસીચાલી શકે છે આવા અનંત શક્તિવાન અમર અને સર્વ પદાર્થના મૂળદેવ, આકર્ષણ તત્વને પાપી, રોગી અને મરણ પામતો કહેવો એ મોટામાં મોટી મુર્ખાઈ છે, તે છતાં એ સત્યની અજ્ઞાનતામાં આપણા મને તેને આ સર્વ નજીકાઈવાળો ગણ્યો છે, અને તે જૂએ તેને આપણને સર્વ શક્તિવાન દેખાડવાને જદસે, રોગી, દુઃખી અને કમતાકાન મનાવ્યો છે.

આ આકર્ષણતત્વ અને પ્રેમ, કે જે માણસની અસખ્ય ઇચ્છાઓમાં નજરે પડે છે, તેજ ખરેખરો માણસ (આત્મીક) છે-જેને માણસો ઇશ્વરના નામથી ઓળખે છે આ અમરતત્વ દરેક માણસનું પોતાનું જ છે, અને કુદરતે કાંઈપણ બૂધ વગર પોતાને રસતે ધણવનાર, જે તત્વ, જે અમુક મૂળમાથી મળ્યું છે, તેજ મૂળમાથી તેને આ તત્વ મળ્યું છે, અને જેમ કુદરત અશ્વત્થ, અને મ્હોટી છે, તેમજ માણસનું આ તત્વ પણ અશ્વત્થ અને મ્હોટું છે.

આ મ્હોટું તત્વજ ખરેખરું માણસ-ખરેખરો મરદ-છે-પ્રેમ તત્વે લીધેલો આકાર છે. આજ તત્વના પરિણામે મહાવિર, ગૌતમે,

અસત-કાર્ધિદે, મદમદે, એકાદ વામ કરી, પોતાનો-પોતાની એકાદ શમિનો-અવ્યાસ કર્યો-દિવમે દિવમે તેની અપૂર્વ સકિત વિશે માદીન-ગાર થયા અને એક ભાગ્યશાળી પત્રે જાણી શક્યા કે તેઓ પોતેજ ધમ્મર હતા. દરેક ઉપના મદાત્મા જે પોતાને માટે જોઈ શક્યા તે ખીજા માટે જોઈ શક્યા નહતા એટલીજ તેઓની જૂલ હતી, કેમકે દરેક આત્મા ધમ્મર છે, અને થઈ શકે છે, એ સિદ્ધાંત ઉપના મદાત્માઓ જોઈ શક્યા નહતા. દરેક માણસ પોતાની શમિની ખીજાજાણીથી ધમ્મર-સર્વ શક્તિવાન-થઈ શકે છે, જે કે તે માટે હમણાની દુનીઆમાં ફેનાથેના નાતાવરજામાં મોટો ફેરફાર થવો જોઈએ.

ખરેખત અને દોઝખ, સર્ગ અને નક, ન્યાય અને અન્યાય વગેરેનો તફાવત, જે નજરે આપણે આપણા તરફ અને ખીજા તરફ જોઈએ છીએ તે ઉપર આધાર રાખે છે. જે આપણે આપણા તરફ જોઈ રીતે જોઈએ છીએ, તેનીજ રીતે ખીજા તરફ જોઈએ તો ન્યાય અને અન્યાયનો અને ખરેખત અને દોઝખનો તફાવત પણ દૂર થાય જે આત્મા અથવા જે 'હુ' આપણે આપણામાં જોઈએ છીએ, તેજ 'હુ' અથવા 'આત્મા' જે આપણે ખીજામાં જોઈએ તો, આપણા અને ખીજા વચ્ચેનો તફાવત દૂર થાય: જુદી જુદી ન્યાતો, જાતો અને જાતીઓ (Race) નો તફાવત પણ દૂર થાય, સર્વ એક અખાજ મણુમાં આવે અને સર્વત્ર આનંદ ફેલાવી શકાય. તમને સુખ મેળવરા જેટલી ઈચ્છા છે, તેટલીજ ઈચ્છા મને છે. એ જો માનુષ પડે તો દરેક જણ ખીજાના દુખમાં ભાગ લેના પા મદદ કરના તૈયાર થાય કેમકે તે જાણે છે કે તેનામાં અને ખીજામાં કાર્ધિપણ તફાવત નથી હૃદય અદર રહેલો 'હુ' તો આ વિશેજ કરના કહે છે, પણ તેનું મન ખીજે રસ્તે દોરવે છે.

શા માટે તેણે તેની નીંદા કરી હતી? 'અર' છે કે માણસ પેલાના ઉપરથીજ હજારની હાંમલ આજે છે જો પોતે યોનાવાજ દોષ છે તો કાચરને પણ તેવોજ માને છે, જો પોતે સારો દોષ છે તો હજારને પણ સારો માને છે, અને જો પોતે જાણવાન દોષ છે તો હજારને પણ પણ તેવોજ માને છે—અહીં નેઓ નેઓ મૂર્તી પુત્રોત્તરી મૂર્તિનિ પ્રિયારે છે તેઓ કરતાં કાંઈ વધુ સાર કરતા નથી

હવે અને માણસ એકજ છે એમ કહેવામાં એ મતલબ છે કે માણસ અને જાનુસ તેમજ કુદત અને નેમા નેરી મરં ચીજોમા જે નેનવ્ય છે તે એકજ છે જ્યારે તે અલ્પ દોષ કે ત્યારે તે આત્મા-પ્રેમ-દુ-મદેવાય છે, અને ત્યારે તે દ્રવ્ય દોષ છે, ત્યારે તે કુદત અને નેનો સરદાર શરીરધારી માણસ કહેવાય છે આ મીઠ તત્વ દરપણ દેવાનજ છે—દ્રવિનમાજ છે અને આપણે તે સજ્જમાં દરપણે આગળ વધ્યા જઈ એક મદાદુ કાર જગતીએ છીએ આત્મીક તત્વ દમેશા આગળ રહે છે અને તેની સર સક્રિયવાન મરં જાની અને સર વ્યાપક રિયનિની તદ નથી એ સવ અદ્રવ્ય દોષાયા આપણે એ તત્વના આકારમાં આવેના શરીર-માણસ-સાથેજ કામ લેવું પડે છે જે સમજવાની મદોગી અગત્ય છે એ શરીર-માણસને એ માટે જરા પણ નીંદા નહિ અને તેની હજારોને પ્રિયારો નહિ

જે વિચારો—સત્યતાઓ—અત્રે જાહેર કરવામાં આવ્યા છે તે મહા મુશ્કેલી પડી મળ્યાં છે અને તે માટે ઘણાઓને મોહન છત્રીનની લગાઈઓ કરવી પડી છે. વળેાં મુધી, ઉપદેશકો અને અથ કર્તાઓ તરફથી ગરીબ, કમળ અને ખોટે રસ્તે ચરેલા લોકો માટે જે ખાટા વિચારો દેવાવવામાં આવ્યા હતા, તેની સામે ધવાની આ રિતે જરૂર પડી છે અને આ પ્રયત્ન વિજયવંત થશે એવી પૂર્ણ ખાત્રી છે. મનુષ્યોના મિત્ર ધનારને નારિતક કહેવામાં આવે છે—જે કે મનુષ્ય તેમજ કાશ્ય જ ને અમુક સ્થિતિમાં સરખાંજ છે.

પોતાની જીવીત અવસ્થાનુ રાજ મેળવનારને પોતાની તાકાતનુ રાજ થાય છે. મનુષ્યમાં જે કાંઈ પણ ગુણની વધારે જરૂર હોય તો આ ગુણની છે, કેમકે દરેક ઉદાર ગુણનો ઉદ્ભવ, તાકાત વધવાથીજ થાય છે જે માણસ પ્રથમ તાકાતવાળો હોતો નથી તે કદાપણવાળો થઈ શકતો નથી.

ઉદારતામા પણ તાકાતની જરૂર છે જે માણસે જુદીની તાકાત મેળવી નથી, તે માણસ ઉદારતાથી અને માનસિકપણાથી પોતાના પગપર ઉભો રહી શકતો નથી તેમજ પાછો બદલો મેળવવાની આશા વગર આપી શકતો નથી. જ્યારે તાકાત વધેલી હોતી નથી ત્યારે પોતાના સ્વાર્થ માટે—કોઈ બદલાની આશાથી—કાંઈક આપવામાં આવે છે આ બદલાની આશા અનેક રીતે રાખી શકાય છે એક માણસ વેપારમા લાભ ધવાની આશાથી, બીજો માણસ પોતાના વખાણની આશાથી, ત્રીજો માણસ પ્રેમ મેળવવાની આશાથી, ચોથો માણસ હૃદયને સંતોષવાની આશાથી અને એ રીતે અનેક રીતે એક ચીજ બદલા માટે આપવામાં આવે છે. તાકાતદાર માણસ શિવાયનો દરેક માણસ કાંઈને કાંઈ હેતુથીજ આપે છે. આપનાર માણસ તે વખતે એ જરાજર સમજી શકતો નહિ હોય તે છતાં, તેના કાર્યનુ પરિણામ, આ વાતની સત્યતા સાબીત કરે છે. નબળાઈ હમેશા નમાવે છે તેમજ બીજા મગાવે છે, જ્યારે તાકાત હમેશાં પવિત્ર પ્રેમથી ઉભરાઈ જાય છે તે પોતે પૂર્ણ હેવાથી, બદલાની

પ્રકરણ ૧૬ મું.

ઈન્છા, મરણ અને મન.

Man may not become quite immortal, yet the duration of life between birth and natural death will increase without ceasing, will have no assignable term, and may properly be expressed by the word 'indefinite,' a constant approach to an unlimited extent without ever reaching it or an increase in the immensity of ages to an extent greater than any assignable quantity.

જરો ન તેણે આ અદ્વય-આ વિષય-પોતાની દસિ આનુ તાપની હો
તો તેણે એ કનુ જોઈએ તેનો પોતાનો જનાનનાર તે પોતે છે અ
તેથી તેણે પોતાના વધારાનું કામ પણ પોતેજ કરવું જોઈએ કાંઈ વધારે
તે તેનું શરીર મગા પામે તો તેનો આત્મા હયાત જતા તેનું કામ પૂર્ણ
થશે નહિ આથી તેણે પોતાના વધારાને આડ મ્હોત ઉપર જન મેગર
વાની જરૂર છે તેણે પોતે મ્હોત ઉપર જ્ય મેગરનો જોઈએ અથવા
તો જોઈએ મ્હોત ઉપર જ્ય મેગરનાને અદ્વાવાન લેાય તેમના તરફથી
જે નિરમો પાગનામા આવતા હોય તેમા પોતાની નદા ગાખરી જોઈએ
પાઠરી રિત માન્યતા અથવા અદ્વાથી જ્ય મેગરનાની જે એ રિત
વિચારનાથી આગળ વધનાની કે-એ રિત એક જાતનું નીપનોગીજમ
છે, જે ખીજાને બદલે પોતાના ઉગ વાપરનાથી પોતાને કાયદા કર છે
અને માગ વીનતા ત તાગણ તથ અદ્વા જાય છે

જે વખતે ઇન્જા મુમની શોધમાં નીળે છે તે વખતે તે પોત
કાઠ્યણુ મુમ મરની નથી પણ મુકમ મરતાની નહ તે જુએ છે કે
તરતજ તે સાતાને મુકમ મરે છે જે જગ્યાએ તે પોતાની તમ જુએ
છે ત્યા તે સાતાને ઇન્જાને બદને મારી મગજ એમ કહે છે
મરણ અને ઇન્જા વચ્ચે આ તફાવત છે

• માનસિક મરણ અનહદ સંજિત ધગવે છે-તેની શક્તિનો કોઈ પણ પાર પામી શકે એમ નથી જે એ શક્તિનો ખ્યાલ કરી શકે છે તે બાંધ્યમા દુખી રોગી કે દારિદ્રી ગ્રેતો નથી તે રખને તે કાષ્ઠ પણ અમમયા વગર કહી શકે કે હું મારી ઇચ્છા પ્રમાણે છું મારી જુદીએ આખરે મારી સંમિત મને બતાવી છે અને સર્વાપરી થઈ શકવાની સંજિત ધરાવુ છું માગમા તેટલી અમજ છે કે જેથી હું મને પોતાને ખરી મિથિમા બોધ શકું છું-જનકામમા માગ અમગ રધરા માટે અગ્નિજ્વલોતો પણ હમણાં મારી સંમિત બાલુ પો મે મરણ પીનાથી હું સર્વાપરી થઈશ એ છું । નાં એ મારી મરણ પ્રમાણે પીનાથી છે

જે મરણનો સંબંધ વિશ્વની અદર રહેલી અસંખ્ય ચીજો સાથે થાય છે તે મરણ શું છે તે તરફ એક પણ નમે નજર કરો ! સંકાપમાં ખડીકના સખએ જે કાંઈ દદ બાંધી લેવામાં આવી હતી ॥ અમુક પદાર્થો ખાટે જે વાટે બાંધવામાં આવી હતી તે દવે નકામી લખારો. દવે તો તેની મરણ જખાવે છે કે તેને જે જોઈએ છે તે પર તેનામાં છે. બુદ્ધિ ખચ્છાનો દક પીછાને છે અને ખચ્છાને બુદ્ધિ ારવે છે:-ખન્ને એક ચક્ર જાય. છે—ખન્ને મરણ ચક્ર જાય છે

જ્યારે કોઈ પણ બાબત વિશે આપણી ઇચ્છા થાય છે, ત્યારે તેને આપણે આદીએ છીએ—અને તેથી ખચ્છા એ માનસિક પ્રેમ છે. જેને આપણે ચદાતાં નથી તેવા થવા કે કરવા આપણી ખચ્છા થતી નથી. બુદ્ધિની ખીલવખી બાબત દુનીઆ સાથેના અંબંધથી થાય છે. બુદ્ધિની ચારે તરફના પદાર્થોથી—સંલેગોથી—ને અમુક આકાશમાં ધડાય છે, જોકે આ સંલેગો તેને ઘણી વખત કદિ નહિ છતાય એવા લાગે છે. દમણાના જમાનાના સંલેગો માનસિક મરણને સામાન્ય રિતે ઘેરી લે છે, અને સંકેટો જમાનાના ચાકુ વાનાવરખાના સખએ આપણા આગળ વધવામાં દરકત આવે છે

જે માણસ પોતાની મરણ-મન-થી ખીલે છે તે પોતાના પ્રેમથી પણ ખીલે છે—તે પોતાના સાથી ઉત્તમ બામથી ખીલે છે—કેમકે માનસિક બળ જેવી ખીલ દોલત માણસ પામે છેજ નહીં. તે સાથી ઉત્તમ તેમજ વધુ શક્તિવાન દોલત છે કે જેના પ્રજાવે તે આગળ વધે છે, ને અતુલવધી તે ખરે રસ્તે જાય છે મરણ દેર વખતે સુખની બાબત તરફજ ફરે છે, કેમકે તે દુઃખને કદીપણ શોધતીજ નથી, કહેવાતા સઘળા પાપો ખૂલો છે, કે જે સુખ મેળવવાની કોશેશમાં ખોટા પ્રયત્નોના સખએ થાય છે અને જો તે પ્રયત્નો ખોટા છે એવું જ્ઞાન હોય તો તે કદિપણ કરવામાં આવે નહિ. પાપ શું છે તેનું જ્ઞાન થતાંજ, આગલા જમાનાના ચાકુ રહેલ વિચારો " આપણે પાપ કરવાને મન

કુળીએ છીએ "—આપણને પાપ કરવાનું મને છે" વગેરે દુઃ ધરો એક પાપ—મુખ મેળવવાના પ્રયત્નમાં થયેલી એક બૂલ માત્ર છે, જે મુખથી મળતા આનંદને પાછળ હાથે છે જો દરેક માણસને ખબર હોય કે તેની બૂલથી તેનું મુખ દૂર થશે તો તે પાપ કરવા મન કરશે નહિ, અને તે છતાં તે બૂલ કરવા—પાપ કરવા—છત્છા કરે તો તે મુખમાં છે જે રસ્તે જવાનું એક માણસને મનનું દોષ તે ગતે નહિ જતાં તે પોતાને નહિ ગમતા ગતે જવાને ખુશી થશે એમ કહેવામાં મુખમાં છે તેટલીજ મુખમાં આમાં છે મરજી—મન—એ માણસને દોષવાના મોટા નાશ છે, અને જે પ્રમાણમાં એ ગળા નબળો પા મજબૂત હોય છે તે પ્રમાણમાં તેને ધરાવનાર માણસ નબળો પા મજબૂત હોય છે—કુંકમાં મરજી માણસ છે

કેટલાકે કહ્યું છે કે કુળ મિથ્યા છે, પણ તે મર્વાંમે સત્ય નથી માણસની અગત્ય જીવની એક ખરેખરી હરિન ધરાવનાર ખીના છે મન એ એક શક્તિ છે—જે આગળ વધતી જાય છે, અને જો વગર ખીલેલી શુદ્ધિ તેને અટકાવે નહિ તો મેં કહ્યું જમાનાથી જે સગો માણસમાં પેદા છે તેને તે તરતજ દૂર કાઢે જે તેમ થાય તો આપણા શરીરમાંથી મનની શક્તિ બહાર નીકળી સર્વત્ર વ્યાપી રહે, અને આ વિશ્વમાં સ્વર્ગ આવી નસે કેમકે સર્વત્ર મનનો ફેલાવો થવો એ પ્રેમનો ફેલાવો માન છે

કેટલાકે આ કાપાને નકામી—બોળ સમાન—મણે છે, પણ તે બૂલ છે, કેમકે જો શરીર ન હોય તો દુનીઆમાં કાષ્ટપણ કરવાનું કે પેદા કરવાનું રહેજ નહિ, તેમજ મગજની શક્તિઓને ખીનવવાની અગત્ય પણ રહે નહિ

આપણી આસપાસના પદાર્થો—સ જોગો—ને આપણી મરજી અનુસાર બનાવવા માટે હરપણે ઉદ્યમી રહેવું, અને પોતાની શક્તિ બેઠક છે તે ખ્યાલ કરીપણ નહિ બૂલના તેમાં ખતી રહેવું, એજ માનસિક

સર્ગ છે. મન હમેશાં જ્યના રસ્તા તરફ પ્રેરાય છે—જ્ય એજ જાંદગી છે. જ્ય વગરની જાંદગી—જાંદગી નથી, અને ચાતુ જ્ય વગર જાંદગી કળાં મ્હોત ખેતર છે.

મનની નખળાઈ વિધવિધ પ્રકારના રોગ વખતે અને મ્હોત વખતે દેખાય દેહે. કાષ્ઠપણ અટકાવ વચગી જીવ, આ દુનીયાના સામાન્ય માણસોને અધાકીક લાગે છે, કેમકે ચાતુ જીવ, ચાતુ પ્રયત્નો વગર મળી શકતીજ નથી, અને તેથી ચાતુ જીવની દમ્હા રાખનારે ચાતુ મહેનત-વગર પ્રમાદે-કરવાની મોટી જરૂર છે જે માણસ વિચારમા પણ પ્રમાદ સેવે છે, તે કામમા-કર્મમા-પણ પ્રમાદ સેવે છે, અને આખરે નખળો બની મરણ પામે છે આપણે આપણા મનને એવું ખીલવવું કે જેથી તે હીમનથી ગમે તેવા દુરમન અને અન્યાયની સામે થાય અને પોતાનું કામ વધારું જાય એ માટે નાની બાબતોમા પણ આપણે એજ રીતે વર્તવાની જરૂર છે

નાની જીતો, એક જ થતાજ મોતી જીવ થાય છે અને માણસના લક્ષણની ખીલવણી માટે નાનામા નાની જીવ પણ મોટી અગત્યની છે.

ધારો કે તમને કોઈ કામ કરવાનું મન થતું નથી, તમે ધારો છો કે તે કરવાની તમારામા તાકાત નથી તે વખતે તમે એવું ધારો કે “મારું મન મારા તાબામા છે અને હું મારું કામ કરવાની તાકાત ધરાવું છું” એ પછી, તમારામા દમ્હા વધતું—અમર ચેતન્ય છે, તે યાદ રાખી તમારું કામ કરવું શરૂ કરો, અને જુઓ કે તે કામ કરવાનું જોર તમારામા આવે છે કે કેમ ?

કોઈક વખતે જે કામની ફોદ તમારા ઉપરજ—અને તમારા સિવાય ખીજા ઉપર નહિ—આધાર રાખે છે તે કામ કાચ ધરતા તમે અચળાઓ છો—તે વખતે તમારા બુદ્ધિશાળી મન ઉપર ટેકાને માટે નજર કરો ! જે રીતે એક મુની—એક પુજારી—પોતાની ધારેલી મુતિપર—એક

અ શબ્દ પોતાની માણુકપદ-વિશ્વાસ રાખે છે, તેનીજ રિતે તમારા મન પર તમે વિશ્વાસ ગણો તમે તેનાપર કાષ્ઠપણ શક લાવો નહિ, અને તેજ તમને મુશ્કેલીમાંથી હિચ્છી લઈ ફતેહ અપાવશે યાદ ગમખને કે જે શબ્દો અગમ્યતા છે તે આ છે- ' બુદ્ધિશાળી મન ' ' બુદ્ધિશાળી મન ' અને અબુદ્ધિશાળી-(મૂર્ખ)-મન ' વગેરે ફગ છે, ભેદે તેઓ ખીનવાળીના જૂઠા જૂઠા તખ્તમાં માત્ર છે ' મૂર્ખ મન ' અને ' બુદ્ધિશાળી મન ' એ જ છે, રિવાજ કે અક્ષયની ખીનપણીથી બીજી શક્તિ હોય તમક્ષણે પરોએની હોય છે મનની મજબૂતાઈના સખમે, જીદગીના પાછના તમક્ષણે જીત મેળવનાથી હાનનો મનુષ્ય થયો છે જે તે હવે બુદ્ધિશાળી મન ને કેળવે તો તે કેવળ સર્વોપરી થઈ અમાઉ કમિ નહિ ભોગવેના અંતર્યનો ભોક્તા થાય મનની પૂર્ણતાનો નીરોધ કરે વાથી-બુદ્ધિથી નીરોધરૂપ માનનાથી જગતમાં મોટા અને શાગ આવે છે મનજ માણુસનો ખરો ચનાસનાર છે તે માણુસ પોતે જ છે જે રિતે તેની રાખિત રધારે એવી માનનામાં આવે છે તે રિતે તે મોટું થા નાનું, મજબૂત થા નબળું હોય છે

મરણ બુદ્ધિને દુકમ અમલમાં મેલનાર (Executor) અને શરીર મરણનો દુકમ અમલમાં મેલનાર (Executor) પાયા છે માણસ બુદ્ધિ આંત્રે પ્રેમ-બુદ્ધિ અને મરણનો જતો છે એ બન્ને એકજ કે એ બન્નેના લગ્નથી-એ જન્મેના જોડાણથી-પરિચના-પૂજાના રૂઝ પામે છે એને કે તે માણુગો માર્ગ મનાવી ખીજાપર સર્વોપરી હો છે

મન એજ માણસ છે.

મન એવાનેજ સતા છે.

મન જિનાય બીજા કોઈને કાઈ ખામ મતા નથી.

જીદગીનો એજ હેતુ દોવો જોઈએ અને તે હેતુ આપણા મન થૂણ જનારાનો-આપણા દમ મેલવનાનો-દોવો જોઈએ

જે ઠેકાણે ‘મરણ’ કે ‘મન’ કે ‘હૃદય’ શબ્દો આ પુસ્તકમાં વાપરવામાં આવ્યા છે તે લગભગ એકજ અર્થ ધરાવે છે અને તે માટે ‘પ્રેમ’ શબ્દ પણ તે અર્થમાં કાંઈપણ ફેરફાર વગર મૂકી શકાય માણુ-સની મરણ-માણુસતું મન-એજ તેનો પ્રેમ છે. જેને તે આહે છે તેના તરફ તે મન કરે છે-તેની તે મરણ કરે છે-તેની તે ધ્રુષ્ટિ કરે છે-અને જ્યારે ધ્રુષ્ટિ સાથે બુદ્ધિ લગ્ન કરે છે-જોડાય છે-ત્યારે ઉત્પન્ન થયેલો પુત્ર-પરિણામ-મરણ-મન-દરેક ચીજપર સર્વોપરી થાય છે.

અચેત અવસ્થામાં જે વખતે જીવાત્મા નીચી હાલતમાંથી આગળ વધ્યો જતો હતો, અને જે વખતે માણુસ પણ જ્ઞાન વગર આગળ વધ્યો જતો હતો ત્યારે ધ્રુષ્ટિ સાથે અધ શ્રદ્ધા અથવા અધ આશા જોડાયેલી હતી એ અધ શ્રદ્ધા કદિપણ કોઈ સલાહ કરતી નહિ; તે તેજ વખતનો વિચાર કરતી-ભવિષ્યનો વિચાર તેને હતો નહિ; તેને માત્ર વર્તમાન સમયનોજ ખ્યાલ હતો અને તેથી તે ધ્રુષ્ટિ પૂર્ણ થતાં તેને આનંદ થતો તેપછી જ્યારે તેની બુદ્ધિ ખીલી ત્યારે તેને માણુમ પડ્યું કે વર્તમાન ગિવાય, ભૂત હતું, અને ભવિષ્ય હજી આવશે આ બુદ્ધિ ખીયતાજ તેને માણુમ પડ્યું કે અધ શ્રદ્ધા અને ધ્રુષ્ટિ જૂદા જૂદા છે, અને વખતના વહેવા સાથે ને આ સબધમાં વધુ માહિત-ગાર થશે

“ When you pray, believe that you receive and you shall have ” “ જ્યારે તમે પ્રાર્થના કરો ત્યારે તમે એવું ધાર્યો કે તમને મળે છે, અને તમને મળશેજ ” એવું એક મહાત્મા કહી ગયા છે અને તે માણુસની જ્ઞાની અને અજ્ઞાની અવસ્થા વચ્ચેનો અંતર સ્પષ્ટ કરે છે જેની તમે ધ્રુષ્ટિ કરો તે માટે દલ્તાથી ખાતરીવાન રહેા કેમકે જે ચીજ દસ્તિમા ન હોય તે વિશેનો વિચાર થાય એ અમંભવિત છે જ્યારે તે દસ્તિમા છે ત્યારે તે તમને મળીજ જોઈએ કેમકે તે માટે તમને ધ્રુષ્ટિ થઈ છે એ માટે તમે

ખાલી રાખે છે તે તમને મનશેજ એથી વધી તમે માને છે તે તમને મળી છે, અને તમે જોશો કે તે દ્રશ્યરૂપે તમારી તરફ આવે છે

જે પદાર્થ માટે તમને ઇચ્છા થાય છે તે સાથે તમારી ઇચ્છા જોડેલી છે અને એની દક્ષિણ વગર ચીજની દક્ષિણ દોષ શોધ નહિ—તે બન્નેની દક્ષિણ અરસપરસ છે જ્યારે ઇન્દ્રિય મનમાં દરવાજા બંધ છે અને ઘણી ચીજોની જાણ થાય છે—જ્યારે તે જાણે છે કે આપણે આપણા પોતાના કર્તા છીએ, ત્યારે તેમજ જ્યારે આપણને માનુષ્ય પણ છે જેની આપણને ઇચ્છા થાય છે તે હિતમાં છે ત્યારે આપણે એ જાણેજ મનુષ્ય પામે ધરાવીએ છીએ અને તે બાદ આપણે નીચે દર્શાવના જગ્યા કે જેમાં આપણે બીજી ઘણી ચીજોના તાબેદાર રહેણું પણ હવે તેમાંથી બહાર નીકળી હજારો જમાનાના તાલ મિથ્યારોપર વિવિધ મેળવીએ છીએ—આપણે મનરૂપ પ્રેમરૂપ યજ્ઞએ છીએ—આપણે સ્વપ્નની બનીએ છીએ

શરીરને ધીમારના અને સનામે મિથ્યા કહેનારની જુદા જા રીતે છે જોકે આપણો જ્યાં આપણી આત્મજીવન—અસ્તિત્વ છે તે જગ્યા આપણે જે જીવંતી ઇચ્છીએ છીએ તે અસ્તિત્વ નહિ પણ અસ્તિત્વ જીવંતી છે અને તે જીવંતી આપણા શરીરનો નિષેધ કરવાથી મળી શકે નહિ એ કારણથી આપણે એ જીવંતી જુનીઆમાં સુખ આપે તે રીતે ખીરરવા માટે શરીર મારફતે બહાર કાઢી આપણા દરેકજાના ઉપોગમાં વાપરીએ છીએ—આપણા શરીર અદર ગદલી અદ્રશ્ય સમિતને દ્રશ્ય કરીએ છીએ આપણે એ દ્રશ્ય સમિત શું છે તે જાણવા ઇચ્છીએ છીએ તેની સક્રિય જોર અને ધક્કા જાણવા આપણે મન કરીએ છીએ—કેમકે એ જાણવાથી અદ્રશ્ય સમિત આપણા બાહ્ય શરીરમાંથી આકાશમાં અસ્તિત્વ થાય છે આ વિશ્વના જીવો તરીકે આપણુ સર્વેની એ દ્રશ્ય છે કે આપણા શરીરમાં જીવંતજામાં દક્ષિણ ધરાવનાર અને દક્ષિણમાં

મેનાર, દરેક રીતિને દ્રશ્ય કરી દરેક માણસ પોતાની દરેક શક્તિ મહાન અદ્રશ્ય અને સર્વવ્યાપક ચૈતન્યમા ખેંચે છે. ધૃત્વગ્રાહ એજ વિચારને બીજા નબ્બોમા મૂકી સર્વવ્યાપક ધૃત્વરમાથી માણસ એ શક્તિ ખેંચે છે, એમ જણાવે છે ખરી વાત એ છે કે જ્યારે માણસ અને સર્વ વસ્તુઓ માટે નિમિત્ત ખેંચવાને એજ મૂળ છે ત્યારે દરેકની તે શક્તિ ખેંચવાની હદ અમાપ છે અને તે જૂદી જૂદી રિતે ખેંચી શકાય છે. આ રીતે માણસ અને સર્વવ્યાપક ચૈતન્ય વચ્ચેના સબધની માખત છે આખા વિશ્વમા એની કોઈપણ ચીજ કે દ્રવ્ય નથી કે જે તેના અદ્રશ્યપણે તેને તેમ કરતા અટકાવી રાકે. જાણુનાની શક્તિ એ માણસની શક્તિ છે અને એ જાણુનું એજ હસ્તિ છે એ જાણુ તાજ આખા વિશ્વની સામે ઉભો ગ્રહીને તે હી શક્તિ કે જે જે હુ જોઉં છું તેનો હુ સરનાર છું અને મારા ટકની સામે થનાર કોઈ નથી માંગ ઉપરી કોઈ નથી. પોતેજ મારી બુદ્ધિશાળી મરજીથી જાણુ છું કે સર્વ વ્યાપક ચૈતન્ય સાથે હુ એકતાન છું, અને જેવી માગણી થાય છે તે પ્રમાણમા મળતું હોવાની માન્યતા હુ દ્રઢપણે માનતો હોનાથી મને સર માદ મળે છે અને હુ સર્વોપરી છું.

જેઓને મરી કેમ જનુ તે રીખવાની ઠ-ઠા ટોચ તેઓને તે રીખના દો પછુ અહિં તો ઇનુ કેમ તે રીખવનામા આવે ઈ મનુષ્યની શક્તિનો નિરોધ ગ્રાધ મનનો પ્રસાદ જવાનો જમાનો રહી ગયો છે- હે તો પોતાની સર્વોપરી રીતિના ખ્યાન આપનાર અબદા (પાકો) ખાય છે આપણા પૂર્વજોએ પુનઃકોની અલ્પભરેના નિયામે આપણને નાનુ આપતા નહીં આપણે આગળ વધ્યા છીએ અને જે ઉત્તમ તે મેળવવા આપણને ઇચ્છ થાય છે આપણને આપણો હક મળે જોઈએ અને તે માટે બીજા માગનાની જરૂર નથી અને મિશે બીજા માગતા પણ નથી આપણામા સર્વ શક્તિવાન જીવનું હસ્તિ ધરાવે છે એ જ્ઞાન શિનાય આપણને બીજુ શુ જોઈએ ?

જે કાષ્ટ આ ઉચ્ચ ખ્યાલ ટંગી રાકે છે તે નગર સંકે કહેશે કે “હું મારી સ્વતંત્ર-ખીજના આધાર વગરની-છદ્મીમાંજ કીર્તિ માનુ છું. એ સ્વતંત્રતાથી જે કાષ્ટ ગળવાનું છે તે હું જાણુ છું, અને તેથી હું વગર અટકવે આગળ વધીશ” તમે અતંત્ર થવા પ્રયત્નરત્ન થાઓ કેમકે તમે શુદ્ધિલાળી મન ધરાવો છો. એ પશુ યાદ ગણો કે મનના કે આપણા જે દુસ્મનો આપણે માનીએ છીએ તે ખોટા છે તમે પોતેજ તમારું મન-પ્રેમ-છો અને પ્રેમ મમલ ગમે તેવો અટકાવ નાશ પામે છે-ગમે તેના પહાડો સપાટ થઇ જાય છે. જે વખતે તમારી ઇચ્છા નબળા થાય તે વખતે તમારી મરછ-તમાગ મન-ની સલાહ લો! તમે નેને કહો કે ‘હે અપૂર્વ શક્તિ ધરાવનાર મન! તું કયા છે? મારા આ જરૂરના વખતે તું દ્રશ્ય થઇ મને મદદ કર!’ આની વિનંતી કરો અને તમારી વિનંતી કદીપણ વ્યર્થ જશે નહિ જે કાષ્ટ છે તે આપણામાંજ છે-આપણી બદાર નથી એ કદિપણ ભૂલશો નહિ એ સમઘમા એકે ગળવા જોય દ્રષ્ટાત છે જે આ પ્રમાણે છે —

અર્ધ માગરોમા શીંગમણી (સ્વયંભુ--મણ) સમુદ્રને એક વખત એવી બ્રાતી થઈ કે તેને તરસ લાગી છે તેણે તેથી પાણી શોધવા માંડ્યું પણ કોઇપણ ટુકાણે નેને ને ન મલતાથી તે નિરાશ થયો નિરાશામાને નિગરામા પણ તે જતા તે પાણીની યાદ ભૂલી શક્યો નહિ-અને એ વિતે આઠ મહિના પસાર થતા ગયા. એ વખતે તેણે આકાશમા ઘોડાકે રાટળા જેવા આસપાસ પાણી ન મળવાથી ને-આં જાદગા જોતા માંડ્યો અને જ્યારે રાટળામાંથી પાણી પડ્યું ત્ય ઉધાડે મુખે તેનું પાન કરવા લાગ્યો પણ રાટળામા એટલું પાણી હતું કે જેથી તેની તરસ છીપે અને તેથી ત્યારે રાટળાએ પાન આપતા અમળી ગયા ત્યારે તે વધુ તૃપ્તાત થયો, કેમકે અતી તૃપ્તાત અન્ય જગથી તૃપ્તિ થતી નથી

એમ કરતા ચા મહીના પ્રિતી ગયા વાદળા વીખગઇ ગયા અને સ્વયંભુ ગમણુ સમુદ્ર પાણી વગર દુખી થયો. હવે એમ બન્યું કે કેટલાક વાદળા પર્વતપર જઈ વરસ્યા ને પર્વતપર પડ્યું પાણી ઝરણુ-રૂપે નીકળી નદીના રૂપમાં કેવળ નદી ધસતી ધસતી સમુદ્રને ભેટવા આવી, અને સ્વયંભુ ગમણુ સમુદ્રે તેને પોતાના સાથે એક કરી દીધી જેમ કરતા તેને માનુષ પડ્યું કે તે પોતેજ પાણીનો અખૂટ ભંડાર ધરાવતો હતો.

ખૂટો એ હતું કે મુર્ચની ગરમી વડે સમુદ્રમાંથી પાણી વરાળ રૂપે ચઢ્યું, તેના વાદળા થઇ કેઈ આકારે રૂપે થયું, પણ વાદળાને આકાર ક્યા મુઘી ગદે ? પવન વાતા તે વાદળા વીખગઇ પર્વતપર જઈ વરસ્યા અને પર્વતમાંથી ઝળ નીકળી નદી થઇ સમુદ્રમાંથે એકાદાર થઇ ગયા આમ વગર વાદળા, વરસાદ, ઝળ, અને નદી અનુક્રમે પોતાનાથી બનેલા હતા, પરંતુ તે સમુદ્રને માનુષ નહિ હોવાથી તે નૃપાતૂર થયો અને નદીનો અમામમ થતાજ તેણે પોતાનો અખટ ભંડાર માનુષ પડતાજ જાન થયું. એજ રિતે મનુષ્યના મન માટે છે, અને મન એજ સ્વયંભુ ગમણુ સમુદ્ર છે.

પ્રકરણ ૧૭ મું.

ઈન્દ્રિયા મિદ્ધ કુસાના માર્ગો.

Believe not because some old manuscripts are produced believe not because it is your national belief, or because you have been made to believe from your childhood but reason it all out and after you have analysed it, then if you find that it will do good to one and all believe it live up to it and help others to live up to it

કેલ્ડા

ભાવार्થ—પ્રાચીન માસો નાખ પૂરે છે તેથી અથવા તમારા દેશ અમુક માન્યતા હોય તેથી અથવા બાલ્યાવસ્થાથી શ્રુત ગીતે માન્ય નહીં પણ પાંચમા આવી હોય તેથીજ અમુક બાબત માનેા નહિ પણ હવે બાબત પર બુદ્ધિશીલ વિચાર કરો તેની બારીક બારીક બાબતો તેવે છે અને તે બાદ જે નમન જોયેલા કે તેથી દરેકને અને બધા સાથે કરો તે માના તે પ્રમાણે વર્તન રાખો તમાજ તમારા દરેક દાન દાન કરી નાના અને બીજાને પણ તથા તથા મદદ કરો

વેપારને વગની મંખ્યાનથી ચોજનાઓ કીધી કરશે તો અને તે સંજ-
 ધમાં ખાલીરાળા રહી જગ પળુ ડગડો ગામરો નદિ તો ફતેહ
 તમારીજ છે. તેથી ઉપદેશ, જે કે તમારી ચોજનાઓ પધ્ધતિ ઉત્તમ,
 તમારાંજ તેમજ ઉપોગી દશે તો પળુ જે તમારું મન કમમગનુ દશે
 તો તમારી મોટી મેદનન પળુ ફેગટ જશે

“ રેતીમાંથી હમાગન બાધવા કે મદેય ચળાવવા કોઈને પધ્ધતિ
 રખન રિચાર થતો દશે પળુ તે જમાવ ને માટે નેને બાગિક રિચાર
 પટેનો દુરવો જેદાંજે તેમ થાય તો નેને મમન પડે કે રેતીમાંથી કોઈ
 મખન પદાર્થે બનાવી તેમાંથી હમાગન ચળાવમા આવે તો તે પધ્ધતિ
 મનમન અને ધારો કે રેતીની છટે બનાવી તેની જીતો ચળાવના
 આવે તો તે નુ શક્ય નથી જ નેજ જીને જીતન રિચારો માટે પા
 અમગનુ

છે એ શક્તિઓ તેમજ ખુલાસાનો કદિપણુ છેડા આવતો નથી કેમ
જ્યાં સુધી આપણી માગણીઓ ચાલુ હોય છે અને આપણી જરૂરીયાતો
જ્યાંસુધી વધતી જાય છે, ત્યાંસુધી એ શક્તિઓ જૂદા જૂદા રૂપે બહા
પડ્યાજ કરે છે એ માગણીઓ ચલાવો સમગ્ર આપણી-આત્માની
નિર્મલ છંદોઓ છે અને એ છંદોઓ સામાન્ય દુનીયા પાસેથી
પોતાની તૃપ્તિ માટે માગણી કરે છે એપરથી સમગ્રને કે મનુષ્ય
પોતાને પોતાની ઇચ્છાનુસાર બનાવે છે

કરે મનુષ્યે પોતાને માહતા શીખવાની તેમજ પોતાની ઈચ્છાનુ
આપ્તા શીખવાની જરૂર છે તેનામા જો કાંઈ ખાસ ગુણ હોય તો તે
માટે તેને શરમાવા કરતા તે માટે મગર ચવાની નહુ જરૂર છે પોતાની
શક્તિઓ માટે બીજાઓ તરફથી કેટલીય વખતે નીદા ચવાના ભયથી
કેટલાકો પોતાની શક્તિઓ દબાવી કે છે અને એ જિતે એ કુદતી
બીજાનો નાશ કરે છે એવા મનુષ્યોએ જાણવું જોઈએ કે એમ ચવાથી
તેઓને પોતાને તેમજ આસપાસની દુનીયાને મોટું નુકસાન થાય છે
સૌથી હિતમ મા. એજ છે કે એવી શક્તિ ધરાવનારોએ પોતાની
શક્તિ ખીનવવા મહેનત લેવી જોઈએ, અને તે ચારે માનવજાતુ સખજ
જોઈએ જ્યાં સુધી પોતાની શક્તિમાં કોઈ નુનતા દેખાય નહિ ત્યાં
સુધી તેઓએ પોતાનાજ વિચારને વળગી રહેવું જોઈએ બીજાઓ જ્યારે
તેમની શક્તિમાં ખામીઓ સોંધી કાઢે ત્યારે તેઓએ તે ખામીઓનું
શાંતિથી તોલ કરી, જો તે ખામીઓજ હોય તો તે સુધારવી જોઈએ
અને જેમ જેમ તે વધુને વધુ પરિમાણમાં દેખાય તેમ તેમ તે વધુને
વધુ સુધારવી જોઈએ આજ રિતે માણસો પોતાનું નસીય નફ
કરી શકે છે

યાપણા આગળ વધવામા અને આપણે જેવા હિતમ ચલાવવામા
છીએ ત્યાં થાય છે એ મોટી મુશ્કેલી આપણને નડે છે તે એ છે કે આપણે
આપણા પોતાના વિચારોને માન આપવાને બદલે બીજાના વિચારોને

વધુ માન આપીએ છીએ. આપણે આપણા હૃદય-મન-અંતઃકરણને મેળ આપવાને બદલે બાહ્ય પદાર્થોને અથવા બીજાઓના કહેવાને વધુ માને આપીએ છીએ. આપણે આપણા પોતાથી કરવાને બદલે બાહ્યરતી દુનીયાથી વધુ ડરીએ છીએ. દુનીયા એ મોડાંની ઇચ્છા જોવી છે, જેને જોશ્યને બંધ નથી અને જેને કિમ્મત આંકવાનું અધૂરું જ્ઞાન છે. દુનીયા એક બીની દાખલી જોવી છે, જે જાતે ગરમ છતાં પણ બીની દોવાથી તુકમાન કરે છે. જેઓએ આગળ વધવું હોય તેઓએ એ કારણથી પોતાના હૃદયના કહેણને વધુ માન આપી, વિચાર બળ ખીસવી આગળ વધવું જોઈએ.

અહીં હું એક ખરી બીના રણ કરીશ મનુષ્યોને દવા વગર હૃદય અને વિચાર બળથી સારા કરવાની શક્તિ એક માણસમાં છે એ શક્તિ દરેક માણસમાં છે, પણ તે વિશે ઘણા અજાણ હોવાથી તેઓ એવી શક્તિની હસ્તિ માનના અચકાપ છે. હૃદયના સંયોગથી બળ વિશે જે કંઈ આગળ લખાયું છે, તે બળના આધારે મનુષ્યના ઘણા ખરા રોગો વગર દવાએ મારા થઈ શકે છે. બહેમીઓ આવી શક્તિને મત્ર તંત્રનુ નામ આપે છે, જો કે મત્ર તંત્ર મત્ર, હૃદયમાત્ર છે, એમ ઘણાજ થોડા જાણે છે. તેની એવી શક્તિની પેલા માણસને પણ ખબર ન હતી પણ એક વખત એક પાશ્ચાત્ય જાદુના ગ્રેફેસરને એ શક્તિનો ઉપયોગ કરતાં જોઈ, તેને તેની શક્તિ વિશે ખ્યાલ આવ્યો. એ પહેલાં ઘણીક વખત તેણે દિપ્નોટીઝમ અને મેસમેરીઝમની ક્રિયાથી દર્દી સારાં કર્યાં હતાં, પણ ફક્ત આંખ અને હાથના ઉપયોગથી અને સાથે હૃદયના બળને જોડવાથી દર્દી સારાં થઈ શકે છે, એ તેણે તેજ વખતે અનુભવ્યું, અને ત્યારેજ પોતાની શક્તિઓનો તેને ખ્યાલ આવ્યો. તે બાદ તેણે પોતાની શક્તિઓ ખીસવવા માંડી અને રોગ સારા કરવાનું કામ તે સારી રીતે કરી શક્યો પણ ત્યારે તેના મિત્રો અથવા સગાવાદલાં એ ઉપચાર જોતા ત્યારે તેઓ કહેતાં કે દવા વિના બીજી કોઈ પણ રીતે દર્દી સારા થઈ શકેજ નહિ. તેઓ કહેતા કે આ તો હજાર્થ છે, અને ત્યારે કેટલીક વખત તેને

તેના ઉપચારમા નિષ્ફળતા મળતી ત્યારે નેઓને વધુ બોતરાવું ફાવતું તેના નિદ્રા થવાનો સગળ તેની રાત્રિની ન્યુનતામા ન હતો એવો અનુભવ અને અધુરું જ્ઞાન એ નિષ્ફળતાના મુખ્ય અંગનો હતો. એ જીજ્ઞાસારી રિતે રીખના માગે અભ્યાસ કરવો જોઈએ દાન-દે અને તપીયો, મોટી દીથીઓ મેળવ્યા હતા, માર્ગ બધા દર્શાવેલા સાગરની નથી રાખતા અને નરીન રિલા સનધમા પશુ ખીન અનન્યતા દાથે તેમ અને તેમા માર્ગ ખાસ નિષ્ફળતા નથી હતા તેજો દિગ્મન ગમી અને એ રિતે પોતાને દાથેજ પોતાની રાત્રિઓ ખીનરા તેજો મનપર નીધુ અને થોડા વખત બાદ તેને માલુમ પડ્યું કે તેના નિદ્રા બોગી નિદ્રા કરના હતા.

કોઈ પા. મનુષ્ય જ્યારે કોઈ નવું કામ હાથ ધરે છે, ત્યારે ખીજઓ શું કહેશે? સાદ કે તરમુ કહેશે? આબરને ધોમી તો નહિ પુગે? તોરે રિચારો કરે કે આ રિતે સારી નથી, અને તેથીજ માણસોને આગળ વધવામા અટકાવ પડે છે. ચોગ્ય માર્ગ તો એ છે કે આપણા સારા વિચારોને અમનમા મૂકી વખતે ફુનીઆ આપણને મારે શું કહેશે તેનો વિચાર મનમા ન લાવના. આપણે તે તરફ આખ અને કાન બંધ કરવા અને આપણું કામ કર્યાજ જવું ખીજઓના વિચારો આપણી શક્તિઓને દાખી નાખે તે કરતા આપણે આપણા વિચાર પ્રમાણે આગ વધવાનો માર્ગ નક્કી કરવો એ વધુ સાદ છે.

ત્રિગ્વ્ય મેળવના ૬૮ : ગાખનાર મનુષ્યો માટે કેટલાક માગદારક નિયમો નીચે મુજબ -

એ સંબંધમાં યાદ રાખવા યોગ્ય જાણત એ છે કે આપણું મન મગ્ન્યુત નથી લેથીજ આપણે ધનની જાળમાં નુકસાન ખમીએ છીએ. આપણું મન સંવ્યગ્ન દોવાથી તે અમુક વિચારમાં દ્રવ્ય ન ગળેતાં, આગે એક તો કાસે ખીજે અને ઘડી પછી ત્રીજે વિચાર કરે છે. આમ યવાથી મન વિચ્છિન્ન-ભાવરૂં જની જાય છે, અને જે ૧૨/૭ પાઠ પાડવાની દોષ તે ૬૨/૭ પાઠ પડતીજ નથી અને ઉચ્છ્રી નાગીપામી મળે છે. એ કારણથી તેમ નહિ અને તે માટે તમે તમારો ઉદ્દેશ નક્કી કરી તેમાં દ્રવ્ય રહે. જે તંદુરસ્ત થવું હોય તો નંદુરસ્તીનાં બાવના દ્રવ્યજં બાવો; જે ધીમંત થવું હોય તો દોષનની બાવનામાં દ્રવ્ય રહે જે કાષ્ટ અમુક સ્ત્રીજ મેળવવા આકાંક્ષા હોય તો " ને મળમેજ " એવો દ્રવ્ય નિશ્ચય મનમાં કરો, અને જ્યાં સુધી તેમાં ફલેદ નહિ મળે ત્યાં સુધી ખીજત ઉદ્દેશને ગોળુ રાખો. આમ ઉદ્દેશ નક્કી કરવાથી, તે પાઠ પાડવાના માર્ગો ધીમે ધીમે ખુલ્લા થમેજ, અને તમારું ધાર્યું થમે.

તમે પુરુષો કે મૂળ વિનાગ નાથ ઉત્સાહની અગમ્યતા એવી બધી શું છે? શારીરિક ઉત્તરિમા તેમજ માનસિક ઉત્તરિમા અને આધ્યાત્મિક ઉત્તરિમા ઉત્સાહ અને મનની મજબૂતી મુખ્ય જગ્યા રાખે છે તમે એ તો અખતાજ દરો કે ઉત્તરિથીજ દરેક માણસ કોઈપણ ૧૫ શરીરિક બગ ટપાવી મારી રિવે ખરી રહે છે, અને તે નહિ હોય તો તેનું શરીર નમન પડી જાય છે કસમત ખરના પણ જો તેના ઉત્સાહ જગ મદ થાય છે તો તે ઢીલો થઈ જાય છે અને તેના લોહીની ગતિ મદ પડી જાય છે તેમ થના અન ઓછુ પાચન થાય છે અને તેનું શરીર દુબળ પડે જાય છે અને પરિણામે તેવા મગજમા જેટલા લોહીની જરૂર હોય છે તેનું ત્યા નહિ પડાયનાથી મગજ ગરમ પશુ મ્મી થાય છે અને ઉચ્ચ વિચારો રુદુરથમાન નથી થઈ શકતા જમ મગજ નિબળ બને છે તેમ શરીરના બીજા અંગો પણ લોહી બરોજ નહિ પ્રવાના મરણો મ્મનેર થાય છે

ઉપર જણાવેલી રિતિ કરના ઉત્તરિ રીતે જો ઉત્સાહથી કામ કરનામા આવે તો શરીરના દરેક અંગમા પૂરુ જુરસાથી લોહી વહે છે અને અન બાગ પાચન થનાથી તેનું જનદી લોહી બને છે એ લોહી મગજ તમજ શરીરના દરેક અંગવને પુછી આપી શારીરિક ઉત્તરિ પ્રે છે અને શરીરના બગની જૂદિ થાય છે એ વાત અનુભવ સિદ્ધ છે કે જો કોઈ માનની કોઈપણ મધ ધણુજ ઉત્સાહથી ખરતો હોય છે તો તે વખત દરમ્યાન તેનું શરીર પપ્તુ બગવાન હોય છે પણ જો તે મધ અગમ્ય તેનો ઉત્સાહ તોની નાખવામા આવે તો તેનું શરીર તાજ નિબળ નરમ થઈ જાય છે, અને થોડા વખતમા તેનું શરીરના મધથી તે માદો પડે છે આટલા ખુનાશા પછી શારીરિક બગની ઉત્તરિ મારે ઉત્સાહની કેટલી મેની જરૂર છે તે સમજાશે

માનમિત્ર ઉત્પત્તિ.

શારીરિક ઉત્પત્તિમા ઉત્પાદની અગત્ય સમગ્રતા પત્રી માનમિત્ર ઉત્પત્તિમાં ઉત્પાદની અગત્ય સમગ્રતા ધણી મુખેની નહોતી મનનું પોપાન જેમ માગ વિચારોથી થાય છે, તેમજ અવગતી પણ થાય છે અને અત્ર શારીરિક ઉત્પત્તિમા ઉત્પાદ વધારાના હોવાથી, મન માટે પણ ઉત્પાદની નહોતી તત્ત્વજન સમગ્રતા એ તો જરૂરનો અનુભવ માન છે કે ઉત્પાદપૂરક કચ્છામા આરના વિચારમા જે કાંઈ આની તે વિચારોમા ઉત્પાદનો ભગ થાય એવા વિચારો દર્શાવે છે તો વિચારો મંદ થઈ જાય છે એ વખતે એક પણ પરેના મનની જે અવસ્થા હતી તેથી તત્ત્વ ઉત્પત્તિજ અવસ્થા ખીજી પણ થઈ જાય છે એક પણ મોજ મનની રીતિનિ અમ જાણવાનું શુ કાગળ ? કાર્મ મિદ્ધ થરાતો વિચાર પૂણુ થાય છે તેવામાજ કાર્યમા નીકળ થતા જેવી લાગણી થાય તેવી વાગણી કમન એક એ સમ્પ્રદાય કે વાચ્યોની અમર પરથી અથવા નિર્મળા વિચારથી થાય છે, એ કમ જન્યુ ? દલુ આ શાને નિગશામા ફેરવાવાનો સમય ઉત્પન્ન થયો નથી તે જતા આમ થવાનું શુ કાગળ ? એવું દલુ કાંઈ પણ જન્યુ નથી કે જેથી નિરાન થવાનું કાગળ હોય તે જતા મનની આ અવસ્થા કેમ રહ ? થયેવા વિચારમાતો એક પણ પાત્ર પાત્રે નહિ એવું કાંઈ નહીં નથી તે જતા મન નિર્મળ થયું તેના શુ સમય ? સમય એજ કે, વિચાર રતેલ પામવાના ઉત્પાદો વિચારમા શરૂએ કેટલાક ઉત્પાદો વિચારો કહી નમને નિરૂત્પાદો બનાવ્યા છે ખરેખરો વિચાર જગત, વધુ એમ પણ જાણ્યો કે કામ પાત્ર પડવામા કામપિણુ નિર્મળ આવ્યું જ નથી, પણ એક નિરૂત્પાદો શબ્દથી અથવા વાક્યથી મન એવું નિર્મળ થઈ ગયું છે કે, મનમા એવો નિશ્ચય થઈ જાય છે કે, હવે એ કામ પાત્ર પડશે જ નહિ પણ એ નિરૂત્પાદના શબ્દને બદલે, ઉત્પાદમા વધારો કરનાર શબ્દો કહેવામા આવ્યા હોત તો તેથી ઉત્પત્તિ અસર થાત એ પણ નહીં અનુભવ સિદ્ધ બિના છે એક ઉત્પાદો શબ્દથી મનોબળનો વધારો

૧૫, અતઃ ૧ મનુ ૧૩ પા ૧૧ ના ૫ ઉત્તમ થાય ૪ ૭
૫ ૧ ધણાઓએ અનુન પુ દુરે

૧૧૪ ના લક્ષ્યને સ્ત્રી ના મનને પાિ ૧૧ આપના વિદ્ય
થતિ અને ધાય ૨ ના માનવીન ઉ સાહના નયન દેનામા આન તેા ને
૧ ના લક્ષ્યમા અત્યત લુપ્તમેા સ્ત્રી ના મનમા અનુદ પ્રાક્રમ અને
પાિલા આપના વિદ્યાધર્મોમા સ્મરુ રામ્નિ ઉદલવ ૬ તેમને પોતાના
મરો પા ૧૧ ના મારે પ્રેમ ઉત્પત્ત થાયછ અને તેમને રિ ૫૮ મજે છે

દ્વિદાસમા અપરો સ્ત્રી વપ્તન એન પમ વાન્ધુ ૭ કે
દુતરો સ્ત્રીઓએ કરના નેવા પ્રાક્રમ યા કે તે સ્ત્રી પીનારી કે
ઉદરથી લય પ મનાઁ અને માયની અભી વાગનારી સીસ પા ના સ્ત્રી
ઉ સાહના મારાથીજ સપ્રામમા બુસીને પ વના ૧૨ ને પશુ હરાવી
રાષ્ટ્ર એ શા ૧ સુધીર એથી સ્ત્રીન કહી રા ૧૩ કે નપુસન ગણના
મનુષ્યોએ પા ઉ સાહના પાિ ૧૨ અને ક શરૂ વ લગલા ૧૫ આ કે
મ પુની અપીય આવેના નિર્મા ૫ સગીરમા પશુ રાય ઉ પમ થયુ
છ લપ ૫ ૧ હારી જયા માટે ખાનીનાન ૧૨૦૦ મેતે મેગવી છે
અને આપવત ૧૧ ન કા સ્ત્રી એરેવાઓએ સાનાના પ્રુ જ્યાઆ છે

હમ જાના સુધરેના માનામા લક્ષ સાથે એ એ (૫૪
વાગીનુ લક્ષ્ય) ૧૫ છે કે જેને મનુ ૧૨૨ અગાઉના જમનામા
પશુ દરે ૧૨૦૦ સાથે રાખનમા આનુ ૧૩ રાિઆ જમની
હૃદયડ અમેરી વિગેરે મોટ રા ચાના ૧૨૨૨ જેડે તેમ આપણુ
દેશી રાજ્યોના લક્ષ્ય જેડ ૫ ૧ નુ વગા નારી એન દુષ્ટી હમેશા
રોય છે તેન ૧ ૨૨ છે ૨ વન મારણુ એ છે ૧ એ વાગ્યથી—એ
વાણુ સમગીનાર્થી—૧૨૩ ન રાય ઉ પમ રાય છે તેમ શરિરેના
વધે છે અને તેઓનો ઉત્સાદ મયમ રહે છે એ વાગ્યના ઉસદ
આપનાર વાટ ના નામ નાચી જતા માનવોને પા ઉસદ અ રી

તેઓને નાશનાં અટકાવી વગ્રાહમા ગરવિનતા દાખવવા અને ન્દોતથી પનુ નદિ કરવા પ્રેરે છે. એ ઉત્સાદ આપનાર વાહુચારી આપુ' હનકરં જાગવાન થાય છે, અને દાનવાની અત્ની ઉપર દોષ નો પાગ વાહુ જોના ઉત્સાદનક મનેથી આવેશમા આવી જઈ દુઃખનના મળેતો મંદાર કરવા નનપન થાય છે. એજ કાળે દુઃખને રાત વગાડ નાં દોળીનો નાશ કરવા સૌથી પ્રથમ પ્રયત્ન કરે છે, અને વાગત વાળા પલનુ નેન્ય, વાહુ વકરોને (બેન્ડને) ગયાવવા સૌથી વધુ પ્રયાસ વે છે. ઉત્સાદનુ અપૂર્વ બજ શુ કરી ગઈ છે. ને મારે આ શાખજોજ પૂરેતો છે

જો શિક્ષક પોતાના શિષ્યને ઉત્સાદ આપે છે તો બોધક નીચા જીઓ પલુ પાક શીખવામા આનદી અને છે તેજ નીચાજીઓ પોતાના કાર્યમા ઉત્સાદ ગમવાથી નથા દરેક પાક ઉત્સાદ પૂરંક શીખ્યાથી, પોતાના પાક સારી ગીતે ગીતો રાકે છે અને પરિક્ષામા વિન્ય પ્રાપ્ત કરી રાકે છે તેથી ઉત્કટી ગીતે જો તેનો ઉત્સાદ ઘટી જાય છે તો તે નિર્બળ બની જાય છે અને તેનુ કામ જતદી ન થવાથી તેનુ કામ પલુ નાશ પામે છે એથી ઉત્કટી ગીતે જો તે ઉત્સાદ વાન હોય છે તો તેના અતરમા નવુ બજ પ્રકટે છે અને તેનુ મન આનદમા રહી, યથેચ્છ કામ પ્રકટાનવામા ને પ્રયત્ન વાન બને છે

વેચ કે ડાકટર જો પોતાના રોગીને ઉત્સાદ આપે છે તો તેનુ હનરો રૂપીઆનું ઔષધ જે ગુણ ન આપી શકે તેથી વધારે સારો ગુણ તેનો શબ્દજ આપી શકે છે જો તે વેચ કે ડાકટર જો ફક્ત પાણી કે ધુળની ચપટી આપી ઉત્સાદના વચનો જાણાવે છે તો તે પાણી કે ધુળનો ગુણ પલુ અમૃત જેવો થાય છે, પલુ જો તે ઉત્સાદને બદલે નીરુત્સાદ બતાવે છે તો તેની અમૂલ્ય જડી બૂટીઓ કે પેટન્ટ દવાઓ કદ અસર કરી શકતી નથી

સહાઈએ છીએ કે 'અમુક માય' તી વચ્ચે મ્હા મન ના મ્હેતુ
 હવે અને તે હવે મે તે મમ પુત્રેનું પાણીમ ખાન આ પુ વર્ણી
 એ પાણીને માણસ એમ 'હ કે અમુક મારે તાથમા નેના માણસ
 અને હાથની ઈશિ પુમ થઈ મદ હતી ' એમ મ્હા કે 'અમુક વ
 તાજ મને અપુ ન થયા ને તેથી મને ખાતી હતી કે તે પ પ મે /
 નહિ એ સરેનો અથ એ ' હ સાહથી થના પ્રમોખા નીમિત્તે અવ
 કેને દેવ છે અને તે અસ માય ફોર્મલ થરામા ને ને જાલેગોની
 ન હોય છે તે તે સનેગોને આપા કે અને તેથી તે ૧૫ વપુખ -
 હિસા માયમ મ્હે કે તો-પા પડે છે હમુ પ્રીસ્ત નમી સદેન મદ
 મ નેનોના તીયમ્હે દિગ્ગોના મોરીસ અસતા' મોગેના દનિકામ
 અન નેપોસ્થન મોનાપા સાપા પ્રતાપસિત શિરા - તાહતસિત વગે
 રેની તવાગીઆ તેમ / દિ હી રાષ્ટ્રિય ડાન્સેસની ૧મમ / ની છેવ
 ૧૦ / વર્ણની તફલીન આ વાત મ્હેલી બધી સપ હ તસાનીત / હ

બીજાને ઉત્સાહ આપો

તમે તમારા ૧મમા ઉ સાહ ગખો એટલુ નરિ પા પીગએને
 ઉ સાહ આપો ઉત્સાહ એ અશ્વરી છે અન તે અંશરી માર્થે મરી રહે છે
 અને મરાની સકે કે ઉ સાહને આપનાર સર્વ તમિમાન આત્મા છે અને
 ને ઉ સાહિત થઈ કોઈ કામ હયા મા લે છે તે હમેલ ફોર્મ પામે /
 તમે મ્હિ થયુ કોઈને એમ ના મ્હેસી કે મને ખા પુછાવો તે અ
 મામ તમારા જેવા નાના નાદાન અન અપચિત્ત જુદિવાગાથી થવુ
 અશક્ય છે એવુ મ્હેવાથી તે મપુસ મિગલ બને છે અન પોતાન
 માયમા નિષ્ફળ જાય છે

કોઈ પણ માણસને તેના માયમા ઉ સદવ ન કરવો અથવા તે
 તેના ૧મમા મદદ અપી તેના ઉત્સાહને દેખા આપવો એ પવચતુ
 મ છે ન્યારે તેથી ઉત્સાહ રિતે તેના મમને તાડી પાડવુ એ પાવતુ

પ્રથમ છે વહે એ કાગલુથી પણ રોગીને ઉત્સાહ આપવાની જરૂર છે, મનાપતિએ એ કાગલુથી લખ્યુંને ઉત્સાહના સખવાની જરૂર છે, એજ સમયે શિક્ષકે, વિદ્યાર્થીને ઉત્સાહી રાખવાની જરૂર એાછી નથી. નવા શીખના ચિત્રકારને, તેની બલોના સમયે કપડો આપી નિરુત્સાહી કર્યો નહિ પણ સમન્નવીને આગળ જતા વધારજો નાના બાળકાને પણ ઉત્સાહની અભ્ય આછી નથી અને તે માટેની ફરજ જેમ નેઓના માતપિતા ઉપર રહે છે તેમ તેઓના શિક્ષકો ઉપર પણ રહે છે એજ આગસુ બાળકને પણ જો તમે ઉત્સાહ જ્યાં મળ્યો કહ્યો તો તે પોતાનુ કાર્ય કરવા દરજો અને અભ્યાસ કરવાના કાર્યમાં જોડાશે. ધણા બીનઅનુભવી માખાપો અને શિક્ષક બાળકના એાછા અભ્યાસ માટે તમને મોટી નિદા કરે છે, મારે છે, ઉભા રાખે છે, અગુણ પકડાવે છે, ઉઠ એસ ઢગવે છે, દડ કરે છે, એજ રાખે ધણી રખત લખાવે છે પણ તેનુ પાંજુમ બુ સાક નથી આવતુ તેનુ કાગલુ આજ છે આટલી આટલી સિદ્ધા જતા બાળક વિદ્યાર્થી તેવાજ બોયડ, અલણ અને દોડ ને ડ, અને તે મુશ્કવાને બદલે વધુ બગડતો જાય છે તેનુ નામ દાબા દાથપર રહે છે તેનુ શરીર બગડતુ જાય છે અને યાગી રખત ને એમ રહેતો સંલગાય છે કે, 'મેહેનાઈ સાહેમ' નુ ધણી મહેનત કર છુ પણ મારી મહેનત અફળ જાય છે માર મગજ વાવતુ નથી મને યાદ રહેતુ નથી' જે આટલાવીજ શિક્ષક જાપણુ રીખે શિક્ષાને બદલે ઉત્સાહ આપવાનો માર્ગ રીખે તો, અને વિદ્યાર્થીને તેના દોષોની યાદ નહિ આપતાં તેના આત્માની-તેની પોતાની-અનત નક્તિઓની યાદ આપે તો, તે વિદ્યાર્થી પોતાના પાદ ઢગવામા ઉત્સાહ લેશે અને થોડો વખત બાદ તે પાદ વધુ સાગી ગિતે શીખીને આપણનેજ આશ્ચર્ય યનિત કરશે દરેક માણુમમા ઇશ્વરી અન છે, અને ઉત્સાહ પણ ઇશ્વરી છે, તેથી કાદને ઉત્સાહ ઉત્પન્ન ન થાય એ બનવાજોગ નથી, અને તેથી બાળકને પણ ઉત્સાહ આપવામા લાજજ અને

એક મામાન્ય ર્ષ માટે પણ જો કેઈ વેધ, દર્દિનિ નિગ્માની બનારી એમ કહે છે કે “ તે રોગ બહુજ ખગળ છે, અમાધ્ય છે, તે રોગ મારો થઈ નરે એવો નથી, પણ ટેકા મારેજ આ દર આડે છુ ને તેનાથી પણ ફાયદો થઈ શકે નહિ, એકલા મારાથીજ નહિ પણ મોટા મોટા ડાક્ટરો પણ આ રોગ માટે કાઈ કંઈ રીતે એમ નથી તો તેની દવાની અસર પણ નબળી જશે તેની ઉત્તમ દવાની અસર થશે નહિ અને ખીજો દીનમે કે મોગ નિમ્મ માદ તેનું પ્રત્યક્ષ પરિણામ જોઈ શકે તો વખતે તેનું ર્ષ વડધુ તો નહિજ હોય, પણ મનના જોગ છે કે વધુ તો હરો એથી ઉત્તરુ જો કેઈ પણ રોગીને ઉત્સાહના એવા શબ્દો રોનામા આવે કે, “ તારો રોગ જનદી મારો થશે એ રોગ મારો થનામા ઈર્ષ મુરકેવી નથી-એ રોગ અમાધ્ય નથી તો તેને ચોડા મ ની દવા આપનામા આરી હરો તોપણ મોગ બાગે તેના ઉપર બાગીજ અસર થશે, અને તેનો રોગ થોડા વખતમા ઓછો થશે તેના શરીરમા નવું જોગ આવશે અને તે છુડાને મારે ઉદ્ધરીત થશે

ઉપરના બધા ખુનાસાથી તમે જોઈ શકો કે નીરસાહના શબ્દોથી નમનાઈની અને ઉત્સાહના શબ્દોથી બળની વૃદ્ધિ થાય છે એ મગજથી તમીખોએ રોગીને ઉત્સાહના શબ્દો હમેશા કહેવાની જરૂર મોગી છે એ શબ્દોથી રોગીને મોટો બાલ થયા વગર નહિ રહે અને બનરાજોજ છે કે તે જનદી નિરોગી પણ થાય

આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ.

શારીરિક અને માનસિક ઉન્નતિ ઉત્સાહના પ્રત્યક્ષ પ્રભાવે થાય છે, એ જણાયા પછી આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ ઉપર થોડુંક કહેવાની જરૂર છે શારીરિક અને માનસિક ઉન્નતિમા જેટલી અગત્ય ઉત્સાહ થતાવે છે તેથી વિશેષ અગત્ય આધ્યાત્મિક ઉન્નતિમા ઉત્સાહની છે એનું કારણ બહુ થોડા મનુષ્યો જાણે છે

આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ એ આત્માની ઉન્નતિ માથે સંબંધ ધરાવે , અને શરીર અને મન કરતા પણ આત્મા પ્રથમ અગત્યનો હોવાથી ઉન્નતિ પ્રથમ પદ્ધતિની અગત્ય ધરાવે છે તેમ હોવાથી તેની ઈચ્છા લેવો જોઈએ. શ્રમ પણ સર્વથી વધુ હોવો જોઈએ અને તેથી પાછળ વખતનો બોગ પણ મોટો આપવો પડે એ અવશ્યક છે. આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ માંથી શ્રેષ્ઠ હોવાથી તેને પ્રાપ્ત કરતા ઘણીજ મહેત પડે છે, અને કેટલાક પ્રસંગો એવા આવી પડે જે તે વખતે નિરાશા પણ ઉત્પન્ન થાય છે એ નિરાશા નહિ થાય, તે માટેજ ત્યાગની જરૂર મોટી છે અમુક સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય નહિ ત્યાં પછી નિરત્યાગને ધ્યાન આપવું ન જોઈએ, અને જે વખતે ની સ્થિતિ ઉત્પન્ન થવાનો સંભવ જણાય ત વખતે બહુ સાવધાન રહેવું જોઈએ શારીરિક કે માનસિક ઉન્નતિ તો આખોયી પણ દેખી શકાય છે, પણ આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ ઘણીજ મુશ્કેલ હોવાથી વર્મ અનુધી નજરે પડે એમ નથી શરીર પુષ્ટ થતું હોય કે થયું હોય તે તે તરતજ આખોયે તથા બીજાઓને માનુષ્ય પડે છે તેથી દર પગે કેતસાદ વધેછેજ પણ આ આધ્યાત્મિક પુષ્ટિ આખોયી દેખાતી ન હોવાથી કટલીક વખત નબળા મનુષ્યો નિરત્યાગી થાય છે તેઓ એવી શબ્દ કરે છે કે આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ થઈ હોય તો તે પ્રત્યક્ષ રિતે માનુષ્ય કેમ નથી પડતું ? એનાજ વિચારે થતા હોય તે વખતે જે કાંઈ નિરત્યાગના વચનો બોલે તો તેની અસર તેના ઉપર તરતજ થતા તે નિરત્યાગી થાય છે તે પોતાનું કામ છોડી દે છે, અને પોતાની ઉન્નતિને બદલે અનનતિ કરવામા દારણ્યમૂત થાય છે

એ કારણથીજ તમે જે કામ હાથમા લો તેમા પૂર્ણ ઉત્સાહ રાખો અને જે તે કાર્યમા ઉત્સાહ ઉત્પન્ન થતો ન હોય તો તે ત્યાગ થોડો રખત પડતું મૂકી જ્યારે ઉત્સાહ ઉત્પન્ન થાય ત્યારે તે કામ પુનઃ હાથમા લો. દરેક કાર્યની ક્ષેત્રનું પ્રથમ પગથીજ ઉત્સાહ છે, અને નિરત્યાગ નાશનું પ્રથમ પગથીજ છે ઘણીક વખત આપણે બીજાઓને બોલતાં

સાક્ષીએ છીએ કે “અમુક કામ કરતી વખતે માન મન ના કહેતું”
 દર અને તે જતા મે તે કામ કરું તેવું પશ્ચિમ ખનાન આ પુ’ વગી
 એક ખીન્ને માપસ એમ કહે છે કે અમુક કામ હાથમા લેના, માન પગ
 અને હાથની રક્તિ ગુમ થઈ ગઈ દત્તી કાંઈ એમ કહે છે - અમુક કામ
 કરનાર મને અપરુદ્ધ થયાં ને તેવી મને ખાતરી હતી કે તે પાન પડશે
 નહિ એ મનેનો અર્થ એ છે - ઉત્સાહથી થતા કામોમા પ્રીતિનો અનુ
 રૂપો હોય છે અને તે અસ કાર્ય ક્રોધમદ થયામા જે જે અભેગોની
 ને જે હોય છે તે તે સનેનોને આકર્ષ છે, અને તેથી તે કાર્ય થાય ખર -
 ઉત્સાહ કાયમ રહે છે નો-પાન પડે છે ક્રમ પ્રીતિ, નમી સાદેબ મદ
 મદ જેનોના તીથકરો દિદુઓના ચોરીસ અવતારો વગેરેના પ્રતિદાસા,
 અને તેપોત્પન બોનાપાદ, ગણા પ્રતાપસિદ્ધ શિવાઈ, ગુણતસિદ્ધ વગે-
 રેની તારીખો તેમજ દિદી રાષ્ટ્રિય અન્નેસની કામકાજની છંદા
 ૩૮-૩૯ વર્ષોની તફતી ન આ વાન કદલી બધી સત્ય છે તે માનીન કર છે

બીજાને ઉત્સાહ આપો ૬

તમે તમારા કામમા ઉત્સાહ રાખો એવું જ નહિ પણ બીજાઓને
 ઉત્સાહ આપો ઉત્સાહ એ અંશગી છે, અને તે અંશગી કાર્ય કરી રાકે છે
 અને કરાવી શકે છે ઉત્સાહને આપનાર સર્વ તમિમાન આત્મા છે, અને
 જે ઉત્સાહિત થઈ કાંઈ કામ હાથમા લે છે તે હમેશા ક્રોધ પામે છે
 તમે કહો પણ કાંઈને એમ ના કહો કે “ મને ખા પુજાવા તો આ
 કામ તમારા જેવા નાના નાદાન અને અપરિપકવ બુદ્ધિવાળાથી થવું
 અશક્ય છે એવું કહેવાથી તે માણસ નિગત બને છે અને પોતાના
 કામમા નિષ્ફળ બધ છે

કાંઈ પણ માણસને તેના કાર્યમા ઉત્સાહવાન કરવો અથવા તો
 તેના કાર્યમા મદદ આપી તેના ઉત્સાહને ટેકા આપવો એ યુગ્ય
 કામ છે, જ્યારે તેથી ઉલટી રિતે તેના કામને તોડી પાડવું એ પાપનું

કાર્ય છે. ઘટે એ કારણથી પણ રોગીને ઉત્સાહ આપવાની જરૂર છે; સંતાપતિએ એ કારણથી લગ્નકરને ઉત્સાહમાં રાખવાની જરૂર છે, એજ સમયે શિક્ષકે, વિદ્યાર્થીને ઉત્સાહી ગણવાની જરૂર એાછી નથી. નવા રીખના ચિત્રકાન્ને, તેની બલોના સમયે ૬૫કે બાપા નિઃસાધી કચ્છો નહિ પણ મમળવીને આગળ જતા મધારને નાના બાળકાને પણ ઉત્સાહની અગત્ય એાછી નથી અને ને માટેની જરૂર જેમ તેઓના માતૃપિતા ઉપર રહે છે, તેમ તેઓના શિક્ષકો ઉપર પણ રહે છે એક આગસુ બાળકને પણ જો તમે ઉત્સાહ લયા ગળદો કેહો તો તે પોતાનું કાર્ય કરવા જરૂર કરશે અને અભ્યાસ કરવાના કાર્યમાં જોડાશે. ધણા જીનઅનુભવી માખાપો અને શિક્ષકો બાળકોના એાછા અભ્યાસ માટે તમને મોટી સિદ્ધા કરે છે, મારે છે ઉભા રાખે છે, અશુદ્ધ પકડાવે છે, ઉઃ ખેસ કરાવે છે, દડ કરે છે, એક શબ્દ ધણી વખત કાપાવે છે, પણ તેનું પરિણામ બાહ સાડ નથી આવતું તેનું કામનું આજ છે આટલી આટલી સિદ્ધા છતા બાળક વિદ્યાર્થી તેવાજ ખોથક, અભણ અને દોઃ રહે છે. અને તે સુધરવાને બદલે વડુ બગડતો જાય છે તેનું નામ કાયા હાથપર રહે છે. તેનું શરીર બગડતું જાય છે અને વળી વખત ને એમ કહેતો સંભળાય છે કે, 'મેહેતાકું સાહેબ' ! ૨ ધણી મહેનત કરે છુ પણ મારી મહેનત અશુદ્ધ જાય છે મારે મગજ આવતું નથી અને પાદ રહેતું નથી જો આટલાથીજ શિક્ષકે કાપણ રીખે શિક્ષાને બદલે ઉત્સાહ આપવાનો માર્ગ શીખે તો, અને વિદ્યાર્થીને તેના દોષોની પાદ નહિ આપતાં તેના આત્માની-તેની પોતાની-અનત શક્તિઓની પાદ આપે તો, તે વિદ્યાર્થી પોતાના પાદ કરવામાં ઉત્સાહ લેશે અને થોડો વખત બાદ તે પાદ વધુ સારી રિતે રીખીને આપણનેજ આશ્ચર્ય ચક્રિત કરશે દરેક માણસમાં ધૈર્ય અસ્ત છે, અને ઉત્સાહ પણ ધૈર્ય છે, તેથી કાદને ઉત્સાહ ઉત્પન્ન ન થાય એ બનવાનું જ નથી, અને તેથી બાળકને પણ ઉત્સાહ આપવામાં લાભજ થશે

, એ કહિયો સિમરનાં ના ઉન્નાદથી આગળ વધવાને હવે તમને
દે આપજે.

શરીરની ઉત્તરિ હવેના આગિમાની નરો ! તમે પણ તમાગ
ગીની ઉત્તરિ માટે ઉન્નાદ ગણો ! તમાગ વેગને જગ પળ નરમ
! પાડો ! દેગની ઉત્તરિ કુમા માટે ગાગિરિક અગની જગ આગી
થી એ ના જૂલો ! શરીર અગ વિના અન્ય પુરુષાર્થ કહિયો વરા
પણે નદિ એ વાગ ગણો ! એ પણ હુદયપટમા વળી ગળી ગમગળમા
ખજે કે શરીરમા પ્રાપ્ત કયા પગી પણ જીવન કાર્યો કરવાના
પ છે !

નમને મનોદ મન્યો નો કેટલીક મન ખાવાને મો ૧૫ અને પહેલાને
કપ ૧ મન્યા બને રાજ નેથી માઇ એમ આમીન ધનુ નથી કે એજ
ઉત્તમ માગ છે તમે મીઠાપ આશીર્વાદ ગણી પગલ મનના ગા
મનના મની પોના ૧૦ આશીર્વાદ ગણના નીમો કેનકે આપ મમાન
બધા મેટલુ પગ નથી એ ૧૧૬ તમે તમા ૧ મનને ૧૧૬ અને તદિ
આન તુ હોય તો ને ગીખર નવન રો

નાગીમા કે સાગમા કી , અને નાની આપના નાગીના જૂડા
જૂડા અને ૧ જાડોપ તમારી નજર પ ની દો ૧ ને ગા આપથીજ
તે દેશોને તેવા પછી તે જૂડા જૂડા દેશોના ૧ દોર મ નધમાં પિતુ
તમે રિયા મો છે ૧ એ વૃક્ષમા કોઇ વૃક્ષોના મે ૧૦ કોઇના પીળા
કોઇના લાવ કોઇના લીલા અને કોઇના અને ૧૦ ગા ૧૦ દોય છે
એ સાથે કોઇ જાના પાદ ૧ ગોળ આકારના ૧૧૧૧ નાના આકારના
કોઇના નકિલ આકારના ૧૦ કોઇના ચુમ્બાના ૧૧ લીલાના પા ૧
દોય છે ૧૧ કોઇ વૃક્ષના ૧૧ ૧૦ કોઇના ખાગ કોઇના તુર
૧૦ ના લીલા કોઇના મધુ અને કોના એ સ્વાદ દોય કે ૧
આમ કેમ હશે ૧૧ જામુદના જા ને ૧૧૧ ૧૧૧ સહે જામુદના
જા ને સદ ૧૧૧ જામુદના જા ને સહે ૧૧૧ ગામી લીલા
અને ૧૧૧૧ જામુદ જામુદ પ્રકારના ગામના કુલ ઉપત ધરાનુ ૧
કારણ હશે ૧ માગમાના કારેમાના છોડને ૧ નીમજાના ૧૦૧
૧૧૧૧ ૧૧ ના જાડને ૧ ૧૧ જામુદના ૧૦૧૧ ૧૧૧ જામુદ ગોળ
૧૧૧૧ ૧૧૧૧ મરચાના છેડે વીસી નુવાગો ડાહરાગુ અને પોષ
૧૧૧૧ ૧૧૧૧ નુબ્બની આગલી જેવા ધાનુ ૧૧૧૧ મરચમાવે એના
૧૧૧૧ ૧૧૧૧ મરચુ આપના કોરીના ૧૦૧૧ આખને સતો ૧
આપના ૧૦૧૧ નીવી પીળી કેશરીઆ ૧૦૧૧ જામુદ જેવા સ્વાદમા
૧૧૧૧ આપના ૧૦૧૧ ૧૦૧૧ ૧૦૧૧ ૧૦૧૧ ૧૦૧૧ ૧૦૧૧ ૧૦૧૧ ૧૦૧૧
૧૦૧૧ આપના લીસી કે મોનેરી જામના ૧૦૧૧ ૧૦૧૧ સ્વાદમા

જો આવવાનું, કાંઈના ઊડના મૂળમાં મો પચામ પડવાળા ગોળ વંચ
પ્રકારના આંખને ગમતા કદના પલુ રિલકાલુ ગ્યાવાળા કંઈ આવ-
નું, અને એજ પ્રમાણે અસંખ્ય વનગપનિઓને ભિન્ન ભિન્ન સ્વાદ,
રૂઝા જૂદા આકાર, તરેલ તરેલના ગુણ, ગગમેગંગી પુત્ર, તથા જૂદાજૂદ
સાદ ધગવનાં રૂઝા આવવાનું શુ કારણ દશે ? એમ થવામા શુ જેતુ
ને ? એમ થવામા શું ફાયદો કે ગેરફાયદો દશે ? એ વિશે નમે કદિ
જુ વિચાર કયો છે કે ? વનગપનિ, આપણે જો પૃથ્વી ઉપર વમીએ છીએ
માજ ઉત્પન્ન થાય છે. તે મરેને પોપણુ આપનાર જળ, તડકો તથા
વા પલુ એકજ જનની છે વળી મરેની વદિમા કાળુ જૂન, મૂંપ,
દ્ર, વગેરે અહો પલુ મરેને માટે જગ્યા જે આટલુ જનાં દેકેકમા
સાટસો બધો ફરક કેમ દશે ? એ સમજવા નમે કદિ પલુ વિચાર
યો છે ?

ઉપરનાં બધા કાળો સગ્યા જનાં કોઈ જલ મે કડો દાથ વાંસું, કોઈ
મેટજા વેન ઉચુ, કોઈ મોટા ઘેરાવાવાળુ, કોઈ કોમળ, કોઈ કાટાવાળું,
ઈ વનગપાન, તો કોઈ તેથી ઉવટુ, કોઈ મુગવી તો કોઈ દુર્મધી,
ઈ વામ વિનાનુ તો કોઈ સખ્ત વાસ ધગવનુ, કોઈ નાના પાદકાવાળુ
કો કોઈ મોટા પાદકાવાળું, કોઈ શરીરને મુખ આપનાર તો કોઈ તેનોજ
શ કરનાર, કોઈ ચોમામામા પ્રક્રુષિત થનાર તો કોઈ શ્રીકૃષ્ણ રતુમા
ડેનનાર, કોઈ પાણીથીજ ઉગનાર, તો કોઈ રેનીના ગ્યુમા પાણી વગર
શ્યુ વદિ પામનાર, કોઈ અધકારમા ઉગનાર, તો કોઈ પ્રકાશમાજ
ઉગનાર, હોય છે, તેનો સમન શોધવા નમે કદિ પલુ ખ્યાલ કયો છે ?

એ જાડોની ઉત્પત્તિમાં તેમજ પોપણુમા તથા વદિમાં કારણરૂપ
એકજ પ્રકારના પૃથ્વી, જળ, વાયુ, અહો અને પ્રકાશ જતાં, તે દરેક
કાડના બીજ જુદા જુદા હોવાથી તેઓના આ અસંખ્ય બેદ પડ્યા છે,
અને તેજ કારણથી, તેઓના પોપણુ તથા વદિ કરનાર નત્વોની અસર
તેઓ ઉપર જુદી જુદી થાય છે.

હવે આખા વિશ્વમા એક જ નિયમે પ્રવર્તે છે જાણે માફક મનુ-
ષ્યોના પાણુ જૂની જૂની પ્રકૃતિઓ હોય છે, તેનું કાગણુ પાણુ તેઓનું
ખીજ છે એ બેના વચ્ચે તેઓમા પણ જૂદી જૂની આકૃતિના, સ્વ
ભાવના, ગુણના અને સ્થિતિ અદિના ઘણા બેદવાળા મનુષ્યો જન્મે છે
એજ દારણુથી કેઈ સુદર, કેઈ કદરૂપો, કેઈ ઉચો, કેઈ હીગડો,
કેઈ મૂર્ખ કેઈ વિદ્વાન, કેઈ દુર્ગંધી કેઈ સદગુણી, કેઈ અદેખો, કેઈ
રોગી, કેઈ ધનવાન કેઈ નિર્ધન, કેઈ શ્રેયો, કેઈ બ્લીકણુ કેઈ ઉઘાગી,
કેઈ આજીણુ કેઈ નિદાખોર, કેઈ શાળ વિગેરે જૂદી જૂની રિત અને પ્રકા
રના હોય છે જૂદી જૂદી જાતના ખીજ, પૃથ્વી જગ, વાયુ અગ્નિ
વગેરે જૂના જૂના તત્ત્વોમાથી જૂદા જૂના અસો, પોતાની ઈન્દ્રિય અનુ-
સાર ખેલે છે આ તત્ત્વોમાથી કંઈના કદ વરણુનું ખીજ, કડવા અપુ-
ષ્યોને પોતાના સ્વભાવને પ્રભાવે આકર્ષી, કડવા છદ્મરણું ઉત્પન્ન કરે
જાણું ખીજ મધુર અપુષ્યોનું આકર્ષણ કરી, અમન સમાન સ્વાદ
વાળા શરીરને પોષણુ આપનાર કેળા ઉત્પન્ન કરે છે લીલું ખીજ
ખાગા અણુઓને આકર્ષી, દાતને ખટાવી નાખનાર લીંબુઓને ઉત્પન્ન
કરે છે ગુલાબ સુગંધવાળા અણુઓને આકર્ષી મગજને તર કરનાર
અને નાકને સુગંધી આપનાર ગુલાબ ઉત્પન્ન કરે છે અને એજ રિતે
જૂના જૂદા અનુઓના ખીજકોષણુ પૃથ્વી, જગ વાયુ અને અગ્નિ
માથી પોતાને ગમતા પોતાની પ્રકૃતિને અનુસરના અણુઓ ખેલે છે,
અને તેને પ્રભાવે તેઓ જૂદી જૂની રિતના, જૂના જૂદા આચરના
જૂની જૂની પ્રકૃતિના અને જૂના જૂદા ગુણના થાય છે

મનુષ્યને જેમ મન હોય છે, તેમ વનસ્પતિને મન છે, એમ કોઈ
બોક્કની શોધબોલો વીગે જોએ વાન્યુ હશે તેઓને સમજાયુ હશે
એ મન શું છે, તે કોઈ જોઈ શક્યું નથી તે ખરૂં છે છતાં તે જોઈ
અને શકે વગરની સ્ત્રીકારણથી જિના છે એ મનને જેવી રીતે કેળ
વરમા આવે તેવા પ્રકારના પરિણામ આવે છે, એ પણ સર કોઈ

સ્વીકારે છે. એજ મન નફમાં નાંખે છે, અને સ્વર્ગ પણ અપાવે છે. જેઓએ ઉત્તમ યજ્ઞ હોય તેઓએ પોતાના મનને-હૃદયને-પોતાને શુભ ક્રીયાઓ અને જાવમાં લેડવું જોઈએ. તે માટે તેના પર વિશ્વાસ રાખતાં પણ શીખવું જોઈએ અને તેને મજબૂત બનાવવું જોઈએ.

આવા ઉત્તમ મનની તે છતાં કેટલી ઓછી કાળજી રાખવામાં આવે છે? જે મનથીજ સર્વે પ્રકારના સુખ કે દુઃખ અમૃત કે મેર સ્વર્ગ કે નર્ક મળી શકે છે તે મનની, પ્રમાણના પહોરથી તે સુવાના વખત સુધી કેટલી ઓછી દરકાર રાખવામાં આવે છે?

એ માટે તમે તમારા મનને કેળવવા પ્રવૃત્ત શીખ્યાઓ તે જો તમે તેને કેળવીને તેને ઉત્તમ માર્ગમાજ રાખનાં શીખ્યો તો તમને તેના પર વીશ્વાસ આવશે અને ખીજના ઉત્સાહની, અકબની, શુદ્ધિની કે મદદની જરૂર તમને નહિ પડે! સ્વતંત્રતાનો એજ માર્ગ છે, જે બધું વિરલ મનુષ્યોજ સમજીને, તેનો અમલ કરી શકે છે.*

પૂરૂપાર્થ કરો-ઉદ્ધમી થાઓ.

કોઈપણ કાર્યમાં વિજય મેળવવા માટે ઉદ્ધમ અને પૂરૂપાર્થની જરૂર ઘણી મોટી છે. ઉદ્ધમ, સાહસ, ધૈર્ય, શુદ્ધિ અને શક્તિ તેમજ પ્રાકૃત એ જ વસ્તુ જ્યાં રહે છે ત્યાં દેવતાઓ પણ સદાય યાય છે. બાળક જન્મે છે, ત્યારથી તેના હાથ, પગ, માથું વગેરે શરીરના અવ્યયો ઉદ્ધાગીજ હોય છે. એટલુંજ નહિ પણ તેઓ ઉત્સાહ અને અંતઃક્રાંતિથી પૂર્ણ હોય એવું દેખાય છે. બાળકને ધારીને જોનાર જોઈ શકશે કે તે બાળક એક પણ પણ જન્યુત અવસ્થામાં સ્થિર કે નિર-ધમી નથી રહેતું. જે કાંઈ વસ્તુ તે જુએ છે, તે તે વસ્તુ તરફ તે તરતજ ખેંચાય છે અને તેને લેવા, જોવા કે મોઝા ધાળવા તે પ્રયત્ન

* વધુ માટે જુઓ વિજય કળા

કરે છે તે વચ્ચે કેવી છે, તેનો રંગ કેવો છે, તેનો સ્વાદ કેવો છે, તે તે તેને મોઢા પાલી કે સારીને સ્પર્શ અનુભવે છે, અને બધું વખત આપણે તે જાન નહિ સમજી શક્યાથી માગ્યને નાગ્ય કરી, તેને કાયમ લીધેથી સ્વસ્થ આપણે હુટથી વધુએ છીએ આ પ્રવન માથી તે માગ્ય છુટ પાના બીજે અનુભવ મેળવવા તે પ્રયત્ન કરે છે અને જૂદી જૂદી ચીજો ઉપાડે છે, કેટલે છે, પાત્રી લે છે અને ફરી ફરીને નવાએ કે વગી ઉધવ વધવા તે નિમ્ન અને ગત મદા મેહેનત લઈ, બેસતા, ઉભા રહેતા અને ચાનતા ચીજો છે તે વારવાર જમીન પર પડે છે અનેકવાર ગુતાટ ખાઈ છે, રોજીયાને તેને વાગે પણ છે તે લોહી નીચી દુખ પણ થાય કે, તે જા પોતાના પ્રયત્નો તો તે આનુજ રામે છે બીજાઓની માફક બોલતા, ચાતતા, તથા બેસવા સીપના તે ખતથી મહેનત કરે છે વારવાર તેને ટોકરો વાગ્યા જતા તે ફાગી જતુ નથી અને પોતાનો પ્રયત્ન આનુ રાખે છે, અને જ્યારે પોતાનું કામ પાર પાડે છે ત્યારેજ તે જ પે છે જ્યારે જાગ્ય પોતાના કામમાં ફતેહ મેળવતા આવતા મોટા પ્રયત્ન કરે છે, ત્યારે મોગી ઉમરના મનુષ્યે મોટા મર્યાદા રિજ્ય મેળવતા મોટા પ્રયત્ન-પૂર્યાર્થ-મેવરા નોંધએ તેમાં કાંઈ નવાઈ નથી એ તરતજ અમલશે

કોઈપણ આજના મૂળીઆ જડમૂળથી ઉખેડી કાઢવામાં કેટલી બધી મહેનત પડે છે અમુક ધરને તોડી પાડતા તેનો પાપો દૂર કરવામાં પણ મદા મહેનત પડે છે અમુક ઠેકાણેથી પાણી કાઢી તે ઠેકાણે જમીન ખતારનામાં પણ મેહેનત પડે છે તેમજ અમુક દ્રવ ધમેલા વિચારોને દૂર કરી તેને ઠેકાણે તે જગ્યા પર જૂદા વિચારોજ સ્થાપન કરવાનું કામ થોડું મુશ્કેલીભર્યું નથી એ ચાટે હરપરે અને દર કપાડે વિચારપૂર્વક સતત પ્રયાસો કરતા પડે છે એ મેહેનત-પ્રયાસ-એજ પૂર્યાર્થ છે-ઉદ્યમ છે સ્વેચ્છાની નહેર જેવી નહેર જાણવાનો વિચાર જ મનુષ્યને પહેલા આવ્યો તેને પહેલા તો કેટલાકે ગુરગી અને શેખસત્થી માન્યો હતો, પણ તે જા પૂર્યાર્થ મેવતા તેનો ગુરમ ખોટો નહતો

એમ સામીત થયું હતું. એથી એટલુંજ સામીત થાય છે કે મનુષ્ય પ્રયત્ન આગળ ઠોષપણ ચીજ અચ્છ નથી. તેથી એમ ધારી લેવાનું નથી કે અમુક બાબતનો આજે વિચાર આવ્યો કે તે તરતજ પાર પડી જોઈએ. જેમ એક, બે કે પાંચ પચ્ચીસ વખત અમુક ચીજ જોવાથી દરેક જણ તેમાં બાહોશી મેળવી નથી શકતું, પણ તે માટે તેને ચાલુ પ્રયાસ સેવવો પડે છે, તેમ જ કામમાં તમે બાળક જેવા હો અને જો કામની માત્ર તમે શરૂઆતજ કરી હોય, અને પૂર્ણ ઉદ્યોગ ક્યો ન હોય તે કામમાં તમને તરતજ ફતેહ ક્યાંથી મળે? અશુદ્ધ વિચાર મેવનાં અને અશુદ્ધ વિચારને અમલમાં મુકતાં તમે અનેક બધ મુઠ્ઠી કંટાળ્યા નથી, અને હવે સો પચાસ વખત શુદ્ધ વિચાર સેવવાથી, તમારું ધારેલું થયુંજ જોઈએ એમ તમે શા આધારે ધારો છો? સો વાર, દુનવ વાર, તેથી વધી લાખ વાર, તેથી વધી હોડવાર પ્રયત્ન કરો અને તમને વિજય મળશેજ. પ્રયત્ન કરતાં કંટાળો નહિ અને વખત આવે તમને વિજય પ્રાપ્ત થયા વગર નહિ રહે. તે માટે જૂદી જૂદી દીશામાં જૂદા જૂદા પ્રયત્ન ધીરજથી કરો! એટલી વખતે અનેક બાબતોના પ્રયત્ન સેવવા એ લાભદાયક નથી. આખો લાડુ મોંમાં મુકવાથી તે અવાતો નથી પણ બહાર પડી જાય છે. એ સખએ તમે અકેક વસ્તુને જૂદી જૂદી સિદ્ધ કરતાં જાઓ. શરીરે અસુખી હો તો પ્રથમ શરીર સુધારવા પ્રયત્ન સેવો! અને મનના દોષોને અકેક પછી ત્યાગ કરી મનને શુદ્ધ કરો! એજ રીતે જૂદા જૂદા કાંઈ એક પછી એક હાથ ધરો અને પ્રયત્ન કરવાનું ચાલુ રાખો.

આરોગ્યતાના નિયમો જાળવો.

વિજય મેળવવા માટે શરીરની તંદુરસ્તી જાળવાય, તે રીતે વાની જરૂર ઓછી નથી. સારી હવા, સ્વચ્છ ખોરાક અને ખોરાક કેવી રીતે ખાવો અને પચાવવો તે સંબંધમાં એટલું બધું લખાયું છે કે આ ઠેકાણે તે વિષેની લંબાણુ વિગત આપવાની અગત્ય નથી રહેતી.

શાંત પ્રકૃતિ રાખો.

આરોગ્યતાના નિયમો સાથે સ્વભાવ-પ્રકૃતિને પણ કેટલોક સંબંધ હોય છે. જે માણસોનો સ્વભાવ શાંત હોય છે તેઓની શરીર પ્રકૃતિ ધૈર્યથી સારી હોય છે. જેઓનો સ્વભાવ ગીડીઓ હોય છે, તથા જેઓ જલદી ગુસ્સે થવાની પ્રકૃતિ ધરાવે છે તેઓ જરા જગમાં માંદા પડતાં જણાય છે. તેઓ વારંવાર કહે છે કે અમારો પિતા ઉદ્ધવા આવે છે-મગજ ફરી જાય છે, અને અમને વાત કરવાનું પણ ભાન નથી રહેતું આ વાત ખરી છે. શરીરમાં પિત્ત નામનું એક તત્ત્વ વધે છે, જે ગુસ્સો થતાં ઉદગ્રે છે, અને તેથી શરીર તથા મગજ ગરમ થઈ, આખા હાથ થઈ જાય છે અને વાત કરવાનું કે સાંભળવાનું ભાન ગ્રમ થઈ જાય છે. જે કોઈ માણસ ગુસ્સે થતો હોય છે તેના મુખ ઉપરથી તેજ ધડી જાય છે, અને તેનું લોહી ગન્ધ થવાથી બગી જાય છે. તેથી ઉપરના ત પ્રકૃતિવાળો માણસ તેજની દસ મુખ્યા અને ત દૂરસ્ત હોય છે આ કાગ્જથી શરીરનું આરોગ્ય જાળવવાની ઇચ્છા રાખનાર દરેક મનુષ્યે શાંત પ્રકૃતિ રાખવી અને દિવસે દિવસે તે જાનિમા વધારે કાળા પ્રયત્ન કરવો સ્વભાવને હમેશા શાંત રાખવા ઉપરાંત, હમેશા આનંદમાં રહેવું અને પરોપકાર અને ભલા ઇના કામો જ્યાંમુખી અને ત્યાંમુખી કાયાથી કરવા અને તે નહિ બને તો મનથી કરવા માટે રિચાગ તો અવશ્ય કરવો. દરેક જીવ સૈતન્ય સહિત હોય છે, અને તેના ઉપર ક્રોધ કરવો એ તેને ઇન્દ્ર કરવા બરાબર છે, જે બીજા દ્રષ્ટિએ આપણનેજ નુકસાન કરે છે એ દ્રષ્ટિ બરાબર સમજીને જીવ માનવ મૈત્રી અને કશ્ચાભાવ રાખવા અને તેમને નુકસાન ન થાય એવા માર્ગે ચાલવું.

મનને શાંત કરવા નિચ્ચલી ક્રિયા કરો.

સહવારના પહોરમાં, બને તો ૪ વાગે અને તેમ નહિ તો ૬ વાગ્યા પહેલાં જ્યારે બને ત્યારે ઉઠી ધોય તથા નાહવાની ક્રિયા કરી,

કોઈપણ અનર જીવનો જ્યાં આનસનો ચોમ ન હોય તેવી જગ્યામાં પધાસન કે યોગાસનથી બેઠી મનને, સગીરને તેમજ હૃદિઓને ચચા અવરથામાંથી દૂર કરી તેઓને શાન્ત કરવા પ્રયત્ન કરે. એ વખતે સગીર નદિ હીને અને સ્થિર રહે તે માટે તમને કીડ લાગે તેવો પ્રયત્ન એવી એક જ ચિત્તે માની એમઅના કરવા, આખો મે પાપણ વચ્ચેના ભાગ ઉપર જોતી હોય એની રીતે જુઓ, અથવા આખોને નાસિમ ઉપર સ્થાપન કરો. એ વખતે કોઈપણ જીવજીવનો સચાગ થાય મનુષ્ય કે એવા જીવો દમ મારે અથવા વધુ બીજી તરફ ખેંચાય એના બનાવ બને તોપણ તમારી સ્થિરતા પ્રાપ્ત રાખજો. શ્વામેશ્વાસની ક્રિયા શાંતિથી કરજો અને દિલે શ્વાસોશ્વાસ લેજો. શ્વાસ નામિમમાં દાખન થયા પછી તેને ધીમે ધીમે જાતીમાં પૂરજો અને તે બાદ તેને પેઠું સુધી ફેલાવજો ત્યાં એ શ્વાસ થોડો વખન રોજો અને તે સમયે હૃદયમાં કોઈ ઉત્તમ ધારણા ધારજો. થોડીવાર બાદ રોમખવા શ્વાસને ધણીજ ધીમેથી ધીરે ધીરે બહાર માડજો અને તે વખતે તમારામાંથી પાપના વિચારો, દુખના વિચારો અને દરિદ્રતા દૂર થવા હોય એવી ધારણા ધારજો. સામાન્ય રિતે પ્રાધપજ ધારણા વગર શ્વામેશ્વાસની ક્રિયા કરવી એ ઉત્તમ છે પણ જો કોઈ ઇચ્છા પૂર્ણ કરવી હોય તો તે ધારણા પૂર્ણ થતી દેખ એવી શ્રુતિ શ્વાસ નાસિમમાં દાખન થતી વખતે રાખજો અને શ્વાસ બહાર નીકળે ત્યારે પાપ, રોગ અને દુખ દૂર થતા હોય એવી જ્ઞાનના લાવજો. આવી ક્રિયા સત્સાતમાં બે ત્રણ મીનીઝ એક અઠનાડીઆ બાદ પાંચ મીનીઝ બે અઠવાડીઆ પછી ૧૦ મીનીટ સુધી સવારે અને બપોરે કરજો અને જેમ જેમ દેવ પડતી જાય તેમ તેમ તેના સમયમાં વધારો કરજો. સત્સાતમાં આ ક્રિયા મુશ્કેલ જણાય તો તેથી ડરી નહીં જતા ખત રાખી પ્રયત્ન જારી રાખજો, અને કાળાતરે તમને મોટો વાલ થયેલો તમે જોશો.

પ્રમાદ એવો નહિ.

મનુષ્યોનો મોટો ભાગ, દિવસના ચોવીસ કલાક કેવી રીતે ગાળે છે ? તેઓ એ એવીમ કપાકનો મુખ્ય ભાગ અશુદ્ધ ક્રિયાઓ અને કામોમાં, તેથી ઓછો ભાગ કાષ્ટક સારા કાંઈમાં અને ધણોગ થોડો ભાગ ઉત્તમ કાર્યોમાં ગાળે છે. કામચર દુરભદ્ર હોય ત્યારે પણ ધણા મનુષ્યો સારા વિચારો અને કાર્યોમાં પોતાનો વખત રોકવાને બદલે, તેમજ પરમાર્થિક અથવા લાભદાયક વિચારો કરવાને બદલે પરિનિદામાં કે ખોટી અતીતિથી ભરપૂર રાતોમાં કે વિચારોમાં ગાળે કે તેઓ દેશ કે દુની આને ફાયદો કરનારી વાતો કે વિચારોમાં રખત નહિ ગાળતા, તેને તેમજ પોતાને નુશાન કરનારી માલોમાંહે લગાડટો ઉત્પન્ન કરનારી કોઈના સપમાં નુશાન કરનારી, કોઈને દુઃખ ઉત્પન્ન કરનારી, કોઈના ખતનો નાશ કરનારી, કોઈના કુકુળમાં કોઈ ઉત્પન્ન કરાવનારી, કોઈની અનીતિનો રસ્તો શીખવનારી, કોઈને અપમાનીક થવા શીખવનારી તથા કોઈને આ તેમજ દુઃખ પહોંચા જન્મમાં નુશાન કરનારી વાતો કરે છે. અથવા ક્રિયાઓમાં વખત ગાળે છે, અને આ દુનીઆમાં આનંદનું સાચક ફક્ત એજ રીતે ર્જનામાં સમાયુ હોય, અને મનુષ્ય જન્મની દરજ્જા ફક્ત એજ રીતે રહેવામાં પૂર્ણ થતી હોય એમ તેઓના કૃત્યો સામીન કરે છે.

એવી રીતે વખત ગાળવો તે પ્રમાદ છે, વખતનો એર ઉપયોગ છે, જીવનને ખોટું રસ્તે દોરવાના માર્ગ છે. દુનીઆનો પાયો વ્યવહાર અને નિશ્ચય એ ઉપર રચાયેલો છે. અર્થાત કે દરેક કાર્યમાં વ્યવહાર અને નિશ્ચય એ બેનો નિશ્ચય કરીને બે વર્તનામાં આવે છે. તો દુનીઆ સરળતાથી ચાલે છે એ સરળતા પ્રાપ્ત કરવા માટે પ્રમાદનો ત્યાગ કરવો અને પોતાના કર્તવ્યનું પાનન વખત ગુમાવ્યા વગર દરેકે કરવું જોઈએ બેશી રહી કે સુષ્ટ રહી એમ કેમ કહો છો કે અમે દુખી છીએ અને અમારું દુઃખ ટળી શકે એમ નથી એ માટે વખતનો સદુપયોગ

કરોઃ વખત સુમાવેા નહિ. તેમ નહિ કરશે તો તમારું કામ પણ કામ થઈ શકશે નહિ.

ત્યાં ત્યાં નજર પડે છે ત્યાં ત્યાં મારી પાસે, દૂર, ગૃહમાં, દુકાનમાં, રસ્તામાં કે બગીચામાં-જણાવતાં હૃદય કંપે છે કે, પોતાની તરફ અસાધારણ બેદરકારી બતાવનાર, હીરા રૂપી મનુષ્ય જન્મને કાચ રૂપે માનનાર, પ્રકાશિત સૂર્યને અંધકાર રૂપે માનનાર, ચંદ્રની શીતળતાને અંગાર રૂપે જોનાર, મનુષ્યો નજરે પડે છે, તેઓની વર્તણૂક એવી છે કે જેથી કાંઈને પણ એમજ ધારવાનું કારણ મળે કે તેઓને આ દુનિયાના બીજા જીવો સાથે કાંઈ પણ સંબંધ નથી. તેઓ ફક્ત પોતાના દેહને પોષવા અને શણગારવા માટેજ જન્મેલા છે.

ઉપર જણાવેલા પ્રકારના મનુષ્યો, આખો દિવસ રાત જડ વીચ-યોમાંજ રમણુ કરે છે, અને ખાવા પીવાના પદાર્થોના અને શરીર શણગાર કરવાના સાધનો વધારવાના વિચારોમાં તેઓના દિવસોની સમાપ્તિ થાય છે, અને કર્મ પ્રભાવે વખત આવતાં તેઓ દુઃખ ખમી શકતા નથી અને દુઃખની સામે પણ થઈ શકતા નથી.

એ માટે તમે પ્રમાદ સેવો નહિ એટલુજ જણાવવું મુગ્ધ છે.

વિશ્રાંતિ.

અત્યાર સુધી જે જે બાબતો દર્શાવવામાં આવી છે, તે પ્રવૃત્તિની છે, જુ હવે જે બાબત પર વાચકોનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે, તે શ્રદ્ધા છે તે વિશ્રાંતિને લગતી છે અમુક વખત મહેનત લીધા પછી રોકને વિશ્રાંતિની જરૂર મોટી છે. ખેતર કે જંગલમાં કાંઈક માણુમોને રોપનાર પાક ઉત્પન્ન થાય છે, તેની જડ જમીને પણ વિશ્રાંતિની જરૂર પડે છે. મનુષ્યોને અમુક વખત સુધી મહેનત કર્યા બાદ વિશ્રાંતિની જરૂર કેમ નહિ પડે ? ખેતરની જમીનમાં એક એ વરસ વાવેતર કર્યા બાદ, તેને

જો વિશ્રામ આપવામાં આવતો નથી તો તેમાં પાક ઝોઠો ઉત્પન્ન થાય છે, અથવા તો તે નિષ્ફળ જાય છે. ધણાક ઝાડો અને વનસ્પતિઓના ઇંડાઓ પણ અમુક રૂતુમાં ફળ આપ્યા પછી ફેટલાક મદિના વિશ્રાંતિ લે છે અને તે પછીજ ખીજત ફળ આપે છે. દરીઓ કે નદી પણ સરતી આવ્યા બાદ વિશ્રાંતિ લેવા શાંત થાય છે. પશુ અને પક્ષીઓ પણ અમુક વખત કામ કર્યા બાદ વિશ્રાંતિ લે છે અને તાજાં થાય છે. અને જો તેમને વિશ્રાંતિ આપવામાં નથી આવતી તો તેઓ માંદા પડે છે અથવા કામ સાર નકામા થાય છે. મીંચો, સાંચાઓ અને કારખાનાઓ પણ અમુક મુદત કામ કર્યા બાદ નકામા થઈ પડે છે અને દ્વેષ માટે વિશ્રાંતિ લેનાં હોય એમ લાગે છે. આવી રીતે દુનીઆમાં મોટો ભાગ એવો દેખાશે કે જેમાં દરેકને અમુક વખત બાદ વિશ્રાંતિની જરૂર પડે છે. એથી વધીને કહીએ તો દુનીઆમાં એવા કરોડો માણસો છે કે જેઓ એવું માને છે અને કહે છે કે વિશ્રાંતિની જરૂર ફક્ત માણસ, જનવર, પશુ, પ્રાણી અને જાડનેજ પડે છે એમ નથી પણ ઇશ્વરને પણ વિશ્રાંતિની જરૂર છે. આવીજ માન્યતાથી તેઓ એમ જણાવે છે કે, ઇશ્વરે પહેલે દિવસે આકાશ, ખીજે દિવસે પાણી, ત્રીજે દિવસે પૃથ્વી, અને એ રીતે પહેલાં ૭ દિવસમાં અમુક અમુક ચીજો. બનાવી હતી અને પછી સાતમે દિવસે વિશ્રામ લીધો હતો. આવીજ માન્યતાથી તેઓ પણ પરમેશ્વરનું અતુકરણ કરતાં હોય તેમ અઠવાડીઆના એક ચોક્કસ દિવસે બધું કામ કાજ બંધ કરી વિશ્રામ લે છે. આવી ક્રિયા ખાસ કરીને ઇસુ ખ્રીસ્તને પેગંબર તરીકે માનનાર તરફથી રવિવારે, મુસા પેગંબરને માનનાર તરફથી શનીવારે, અને મહમદ પેગંબરને માનનાર તરફથી શુક્રવારે કરવામાં આવે છે. ઇશ્વર વિશ્રાંતિ લે છે કે નહિ અને એ ખીના સત્ય છે કે નહિ તે બાબતની ઉંઠાણમાં વધુ ન ઉતરતાં એટલુંજ કહેવું પુરતું યરી કે કામ કરવા પછી વિશ્રાંતિ લેવાની જરૂર મનુષ્યો માટે ચોટી છે, અને જો તેમ કરવામાં નથી આવતું તો પરિણામ વિપરિત આવે છે.

માણુસનું શરીર એક સાંચા જેવું છે, જેમાં ખોરાક રૂપી લાકડા મુકાઈ, શરીર રૂપી સાંચો ચાલુ રહે છે, અને જીવન દરમ્યાનના કામો કરવાનું તે માણુ રાખી રાકે છે. એ માટે શરીરની વિશ્રાંતિની મુદત ચોવીસમાંથી મોઝામાં ઓછી ૭ કલાકની જરૂરની ધારવામાં આવી છે. દુનીઆનો ભાટો લાગ્યા આજ કારણથી દિવસના કામકાજમાં મશગુલ રહે છે, અને ત્રીનો પખત આરામ માટે નક્કી કરવામાં આવ્યો છે. જેઓને આરામની ઇચ્છા છતાં આરામ મળતો નથી તેઓ પોતાને કમનસીબ માને છે, અને તેઓની રાજ કે સહેનસાહ જેવી જાહેજલાલી પણ નકામી માણુવામાં આવે છે. એ આરામ મેળવવા માટે શ્રીમતો હજારો રૂપીઆ ખર્ચવા અચકાતા નથી અને ગરીબો પોતાનું સર્વસ્વ આપી તે મેળવવા માટે આવર હોમ છે.

જે કાઠને આરામ લેવા ઇચ્છા હોય તેણે આરોગ્યાન રહેવા હંમેશા પ્રયત્ન કરવો અને દિવસે સપ્ત મહેનત કર્યા બાદ રાત્રે અવશ્ય વિશ્રામ લેવો. દિવસની મહેનત બાદ, મનુષ્ય માટે ઓઝામાં ઓઝા ૭ કલાકની ઉધ અથવા વિશ્રામ પુરતાં ગણાય છે. તમો પણ તેમ કરશો તો નમને લાભજ થશે.

પ્રકરણ ૧૮ મું.

વિજય ક્યારે મળે ?

Nature's laws are not commands They are statements of inviolable references We are not helpless in the hands of Nature We are helpless so long as we are ignorant and when we understand them they become our slaves! By knowledge we can master them and change or turn them to our own purpose.

Annie Besant

ભાષાર્થ—કુદરતના નિયમો કેઈ આજ્ઞાઓ નથી પણ તેઓ કદિ નહિ ભંગ થઈ શકાય એવા પરસ્પર સબધ ધરાવતા સંધો છે આપણે સૃષ્ટિના લાયકાર જીવો નથી કુદરતના નિયમોનું જ્યાંસુધી આપણને યોગ્ય જ્ઞાન થતું નથી ત્યાંસુધીજ આપણે અસદાચ વિધતિમા નિર્મળ રહીએ છીએ, અને તેનું જ્ઞાન થયા બાદ તેઓ આપણા દાસ થાય છે તેનું જ્ઞાન થતા આપણે તેના હપ્ત આપણો અધિકાર જમાવીએ છીએ તેને ફેરવી શકીએ છીએ અને તેને હલકાપાલક કરી આપણું દિવ સાધવા માટે ઉપયોગમા લઈ શકીએ છીએ

એની બેસન્ટ

એકની એક જ સ્ત્રીને તમે કદી માતા તરીકે, પુત્રી તરીકે કાઠી તરીકે મામી તરીકે પૌત્રી તરીકે અને સાસુ તરીકે બોધ છે ? કેટલાક નિયારમા પડશે કે એમ કેમ બને ? આટલી બધી જૂદી જૂદી રિતે એકની એક જ સ્ત્રી સગપણ કેમ ધરાવી શકે ?

શું એક જ સ્ત્રી પોતાના પુત્ર પુત્રીની માતા પોતાના પિતાની પુત્રી પોતાના પતિના ભાષ્ટના પુત્રની કાઠી પોતાના ભાષ્ટના પુત્રની ફાઈ, પોતાના પિતાના પિતાની પૌત્રી તથા પોતાના પુત્રની વધુની સસ નહિ હોઈ શકે ? એ દરેક જ અનુભરાતો બનાવ છે અને તેમા નવું

મોંઝ નથી. એકજ સ્ત્રી કે પુરુષ, જૂદા જૂદા સ્વરૂપમાં જૂદી જૂદી તાગણીઓ ઉત્પન્ન કરે છે.

કહેવાતું તાત્પર્ય એ છે કે એકજ ચીજને કાંઈએ એક નજરે કે એકજ પક્ષે નીહાળવી નહિ પણ અનેક પક્ષે કે અનેક નજરે જોવી મેંઝએ. વસ્તુ માનને જૂદી જૂદી નજરે, જૂદી જૂદી અપેક્ષાએ, જૂદા જૂદા પ્રમાણોથી, જૂદા જૂદા ભંગથી અને જૂદા જૂદા નિષ્પેક્ષાથી જોતાં તે સ્તુના જૂદા જૂદા રૂપ નજરે પડે છે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવ અને પૂર્વ કર્મની સાથે દરેક કામ, ચીજ કે બનાવને સંબંધ હોય છે, અને એ બધી બાબત ધ્યાનમાં રાખી દરેક ચીજ જોનારને, એકજ દ્રષ્ટિએ જોનાર કરતાં, તેનું સ્વરૂપ જૂઠુંજ જણાય છે. અનેક દ્રષ્ટિએ જોનાર જ્ઞાનના સ્વરૂપને પહોંચી શકે છે, પણ એક દ્રષ્ટિથી જોનાર તે સ્વરૂપ ધણી મહેનત છતાં પણ પામી શકતો નથી.

દુનીઆમાં એક નજરે જોનાર ઘણા માણસો છે તેઓ ઢાળની એકજ બાજુ જોઈ, તેની બીજી બાજુ કે બાજુઓ તપાસ્યા વગર, તે મોનાતી, પીતળની કે અન્ય કાંઈ ધાતુની છે તે કહેવાને તત્પર થશે.

દુનીઆમાં એવા ઘણા નજરે પડશે કે જેઓ કાંઈપણ ઉદ્ધમ ક્યો વગર નમીબધીજ બધું થાય છે, એમ માને છે. દુનીઆમાં એવા પણ ઘણા છે કે જેઓ એમ માને છે કે બધું ઉદ્ધમધીજ થાય છે, તેઓ નસીબવાદીઓને કહેશે કે તમે બરાબર ઉદ્ધમ નથી કર્યો અને તેથીજ અમુક પરિણામ આવ્યું નથી.

નમીબધીઓ તેઓને જવાબ આપતા કહે છે કે, અમે ધણીક મહેનત કરી, વખતનો ભોગ આપ્યો, શુદ્ધિનો ઉધોગ કર્યો, પૈસાનો ખર્ચ કર્યો પણ સારું પરિણામ ન આવ્યું. આવા જવાબમાં ઉદ્ધમવાદી પાછો કહે છે કે એમ કેમ બને ? બી વાવે તો તે ઉજેજ. એક લાકડીને લપટે બાંધો તો તે બજેજ. મહેનત કરો તો રૂળ પ્રાપ્ત થાયજ. મારે ઉદ્ધમ કરો.

૧. આ બન્નેનું કહેવું સર્વાંશે યથાર્થ નથી. તેઓ બન્ને એકજ નજરે એક ચીજનું અવલોકન કરે છે. અંધ વિદ્યાર્થીઓએ હાથીને જોઈ, જે રીતે તેનું જૂદું જૂદું વર્ણન કર્યું હતું તેમ આમાં પણ છે: આપણામાંના ઘણાક એકજ પક્ષે એક ચીજને જુલે છે. તેઓ એકાંતિ વાદી છે. તેઓ પોતે જો માને છે તેજ ખરું છે, એમ માને છે, અને બીજાઓને ખોટા માને છે, અને 'કર્તવ્ય'ને જૂલે છે. ઉદ્યોગવાદી અને નસીબવાદીની તકરાર પણ એવાજ એક પક્ષી માત્ર ઉપર રચાયેલી છે. તેઓની દલીલ યથાર્થ નથી પણ બૂઘભરી છે.

કેટલાક એમ સમજાવે છે કે એકબે 'નસીબ' કે એકલો ઉદ્યમ કામનો નથી, પણ બન્નેની જરૂર છે. આપું કહેવું પણ નમ સત્ય નથી. એ જે સિવાય બીજા કેટલાકની પણ જરૂર છે. એકલા ઉદ્યોગથી કે એકલા નસીબથી, અથવા એ બન્નેથીજ દરેક વીજ બનતી નથી, પણ તે માટે પાંચ યોગ મળવાની જરૂર છે. તે પાંચ યોગ તે (૧) કાળ, (૨) સ્વભાવ, (૩) સંજોગ, (૪) પૂર્વે કરેલાં કર્મ અને (૫) 'પુરુષાર્થ'. એ પાંચે મળે તોજ દરેક કાર્ય થાય છે, અને એકની ન્યુનતા હોય તો તે કાર્ય થતુંજ નથી. જે એ પાંચેને સમજી શકે છે તે એકાંતવાદી નથી થઈ શકે, પણ બેકાંતવાદી થાય છે, એટલે કે દરેક ચીજને અનેક નજરે જોઈ વિચારી, તે પ્રમાણે તેનો નિર્ણય બાંધે છે. આ જ્ઞાન ઘણાથોડાઓને હોય છે, અને જો તે ઘણાઓને હોય તો જે ઘણાક મત મતાંતરે દુનીઆમાં નજરે પડે છે અને જે અપડાઓ થાય છે, તેનો જલદી અત આલ્ચા વગર નદિ રહે.

દુનીઆમાં જૂદી જૂદી જાતના મનુષ્યો વસે છે. કેાઇ એક ચીજ માને છે, બીજા જૂદીજ ચીજ માને છે, ત્રીજા બન્નેના મીશ્રણવાળી ચીજ માને છે: કેાઇ એક ઈશ્વરવાદી, કેાઈ અનેક ઈશ્વરવાદી, કેાઈ નાર્સિક, કેાઈ ભમિન, કેાઇ કંઈ, અને કેાઈ કંઈ એવા અનેક પ્રકારના મનુષ્યો છે. એ મનુષ્યોનો મોટો ભાગ સત્ય જાણવાની જ્ઞતાસા રાખે

સરેં રથજે, સરેં પ્રસંગે, સસ જાણવાની ઉત્ક્રાંતિ સર્વને હોય છે,
! જાણવાની કલ્પના વણીનાર પગતરે આવી કાઠને બદલે કાઠથી
તો પમાડે છે ધર્મવાળા જાણે છે કે તેઓજ સસ પામ્યા છે
શક્તિના શોધને માને છે કે તેઓજ સસને ગોધી કાઢી શક્યા છે,
! જાણના માને છે કે તેઓજ સસ ખરૂં છે આમા કાઠક
નાદ છે, અને તેથીજ સસનું ખરૂં સ્વરૂપ નથી દેખાતું

કાઠ અમુક ચીજ જે સ્વરૂપમા નજરે (ચર્મ ચક્ષુથી) પડે છે,
પરંતુ તે હમેશા હોય છે એમ નથી કાઠક ખીજ વખતે તેનું સ્વરૂપ
નાય પણ ખરૂં અને તેથીજ કાઠ પશુ બાબતમા હઠનાદ ધજી નથી

એકાંત નાદી વર્ણન માટે કહે છે, કે જાણના મહિમાના પરીણામે
ઈંદ્રિય વર્ણનમાજ આવે છે, અને તે હુનાગામા નથી આવતો
તો તે કહે છે કે હુનાગામા જૂદી જૂદી ભાવના ફોજ ઉત્પન્ન થાય
, તે પણ કાળનો મહિમા છે, કેમકે એ ફોજ શિયાળામા કે ખીજ
મા ઉત્પન્ન નથી થતા આજ કારણથી તે ભાર મૂકીને કહે છે કે
! એજ વર્ણન અને ફોજના કારણ છે અને તે પ્રમાણે જાણીજ
ધુ બને છે-જન્મ અને મરણ પણ થાય છે

પણ એ દલીલ વાર્તાવિત નથી માત્ર કાળથીજ ઉપવો બતાવ
ને છે એમ નથી જો ફોજ માટે તે ફોજના ઝાડ ન હોય, અને તે
ઝાડો ફગાવ ન દોય તો ફોજ ક્યાથી થાત ? તમે કેટલીક સ્ત્રીઓ પ્રિયે
એમ સાલવો છો કે તેઓ વાઝણી છે જેવું સ્ત્રીઓ માટે છે, તેનુંજ
ઝાડો માટે છે કેટલાક ઝાડો ફગાવતાજ નથી, અને તેથી હુનાગો
દોષ તોપણ તેઓ ફગાવતાજ નથી વળી તે ફોજના ખીજ-કે જે
તેઓનું મૂળ છે તેઓ ઉગવાના ગુણ ધરાવતા ન દોષ તો તેમાથી
કાઠ નીપજી શકે નહિ, અને અનુકૂળ કાળ-રૂપ-વખત બધું નકામું
ભય એજ કારણથી હુનાગામા પણ કેટલાક ઝાડો ફગાવતા નથી, અને
સુકાર્ષી ભય છે, કેમકે તેઓનો સ્વભાવજ એવો દોષ છે વળી એ

ઝાડો ઉગવાને બીજ સળેગો ન મળ્યા હોત તો તે પછી હોત નહિ આખો ઉગવા માટે ઉગનાનું તત્વ ધરાવતી ગોટી તે ગોળ જમીનમાં દાખવાની ક્રિયા તે આ તે ઉપર પાણીનું સિંચન માં જમીન, મારી દેના અને દેખરેખ ગમનાર મનુષ્યની જરૂર પડે છે એ ઉપતા । ગ્લો સળેગો-માથી એ પશુ એના મેન તો તે નહિ ઉગત અને મને તેના દુનાગા મન તોપણ નેની અસર માં નહિ થાત વળી અમુક ઝાડ અમુક જગ્યા પર ઉગે અને ફૂલે તેમાં પણ કારણ છે આમામાં શુભ છે એમ કોઈને બોલતી સોધબોગો ઉપરથી સાબીત થાય છે તેને પગ લાગણીઓ છે એ શુભે એવું માંધ કમ ઉપાજાય છે જેના પરિણામે તેને આમા રૂપે અમુક જગ્યાએ શુભ ધારણ કરવો પડે છે એ ફૂલ મમ વગર તે એ દેહ ધારણ કરનાર નહિ એ પૂવ કમ તેનું નવીન છે કે જેથી પણ આખો ઉગ્યો અને તેના પર ફૂલ આવા કોઈ પણ શુભે જે કોઈ સારા નરસા મો મ્યા હોય તે તેને ઉદય આવેજ અને તેનું સાડ નરસુ ફળ પ્રાપ્ત થાયજ જે બીના આમાના ઝાડને માટે ખરી છે તેજ બીના મનુષ્ય માટે પગ ખરી છે આમાનું ઝાડ ઉગનામાં મગ રસલાવ ક્ષેત્ર અને પૂવ કૃત કારણ રૂપ છે તેમ મનુષ્ય માટે પણ એ ચારેની જરૂર છે પણ તે જના દ્વજ એક બાબત રહી વ્યય છે તે પૂરણ છે અને તે સૌથી અગત્યની બાબત છે જે પૂરણ કરવામાં આગે ન હોત તો ઉપવા ચારે મરણો એકલા થતા આખો ઉગતજ નહિ અને તેને કેરીઓ આપતજ નહિ આંખાએ પોતાને મીચનામાં આવેના પાણી માથી તથા હવામાંથી ઉચા મધર રજકણે જે ચનામાં પોતાનો પૂરણ વાપરે છે જે તેજે પોતાને સીચનામાં આવેનું પાણી ન મેચુ હોત તો કાઈજ જનન નહિ પાણીમાંથી અને હવામાંથી રજકણે જે ચર એજ પૂરણ છે કાઈ માણસ આગળ ચિષ્ટ બોલતો પીરસવામાં આવે પણ જે તે તે બોલત મોમાં મુકનાનો કે તેને ચાવવાનો પૂરણ નહિ કરે તો એ બોલત જવાનું ત્યાજ રહે જે આનો અથવા તેના બીજ

રૂપી ગોટલી પોતાની હિપર સીંચાયવા પાણીમાંથી તેમજ હવા અને જમીનમાંથી યોગ્ય રજકણો ખેંચવાનો પ્રયાસ નહિ કરે તો તેની સ્થિતિ પશુ તેવીજ થાય.

આથી તમે જોઈ શકશો કે ફક્ત કાળથીજ કાંઈ બનતું નથી, પણ તેની સાથે બીજી ધણીક બાબતોની જરૂર છે. આવું છતાં કેટલાક કહે છે કે દરેક કાર્ય તેના સ્વભાવ પ્રમાણે બને છે. તેઓ કહે છે કે વર્ષાઋતુમાં ભાજપાલો પાકે છે અને અનાજ ઉગે છે તે તેનો સ્વભાવ છે. આબાની ગોટલી વાવવાથી આબો, મોગરો વાવવાથી મોગરો, ગુલાબ વાવવાથી ગુલાબ અને કેવચ વાવવાથી કેવચ પોતાના સ્વભાવ પ્રમાણે ઉગે છે નીમક પાણીમાં નાંખવાથી તેમાં ઓગળી જાય છે કેમકે તે તેનો સ્વભાવ છે. પત્થર પાણીમાં વરસો સુધી જેવો ને તેવોજ પડી રહે છે, કેમકે તે તેનો સ્વભાવ છે. દુધ પાણીમાં નાંખતાં એકરૂપ થઈ જાય છે, કેમકે તે તેનો સ્વભાવ છે. પાણી તેલમાં નાંખતાં જુદું રહે છે, કેમકે તે તેનો સ્વભાવ છે, અને તેથી દરેક કાર્ય તેના સ્વભાવ પ્રમાણે થાય છે. આવું કહેનાર એક પક્ષે ખરો છે, પણ સર્વોશો નહિ. સ્વભાવ, એ પણ પાંચ કારણોમાનુ એક કારણ છે કે જેના પ્રભાવે કોઈ કાર્ય થાય છે પણ તે ફક્ત એકલુ જ કારણ નથી જુવારનો સ્વભાવ જુવારે ઉગાવવાનો છે તે છતાં જો તેને ઉગવા માટે યોગ્ય રૂતુ, પાણી તથા જમીન ન હોય, તેને યોગ્ય પૂર્વકૃત કર્મ ન હોય અને જુવાર, હવા, પાણી અને જમીનમાંથી યોગ્ય અણુઓ ખેંચવાનો પૂરપાર્ય કરે નહિ તો, તે ક્યાથી ઉગે ? આથી જણાશે કે ફક્ત સ્વભાવથીજ કોઈ કાર્ય નથી થતું, પણ તેની સાથે કાળ, યોગ, પૂર્વકૃત કર્મ અને પૂરપાર્યની પણ જરૂર છે. જ્યારે એ પાંચે મળે છે ત્યારેજ કોઈ કાર્ય નિષ્ફળે છે. આ વાત નહિ સમજાય તો તે હિપર મનન કરી તે સમજવા પ્રયત્ન કરો.

આટલું સમજવા પછી જો કોઈ નસીજ ઉપર આધાર રાખી બેસી રહેશે તો તેમા તેનોજ દોષ ગણારો ઉપર જણાવેના પાપ દારણોમા સર્વેથી અગત્યનું પૂરપાઈ છે કાળ, સ્વભાવ, ક્ષેત્ર અને પૂર્ કરેનું કર્મ ભેગા થાય તોપણ જો પૂરપાઈ કરવામા નહિ આવે તો તેનું કાંઈ પણ પરિણામ આનુજ નથી પૂરપાઈનું સૌથી મોટું અગ ઉઘાગ છે, અને જ્યાં ઉઘાગ નથી ત્યાં પૂરપાઈ નથી અને પૂરપાઈ નથી ત્યાં ઉઘાગ નથી અને તેથી દાર્શની સીદ્ધિ પણ નથી

મનોનગને ખીનવવાને માટે પણ પૂરપાઈ મુખ્ય છે વિચાર બજ તેથીજ ખીનશે તેથીજ સર્વે લાભ પ્રાપ્ત થશે પૂરપાઈ એજ પાઠસમણી છે તે માટે ઉઘાગ કરો અને જય તમારો છે

વિશ્વમા બારીખીથી નજર કરશો તો માનુષ પથા વગર નહિ રહે કે ઘણાં માણસો કાંઈ પણ અતિમ હેતુના નિર્ણય વગરજ અનેક કષ્ટો ક્યાં જાય છે અને પોતાનું આયુષ્ય પૂર કરે છે આપણે જે લોકોમા વસીએ છીએ-જેઓના સમાગમમા દરરોજ આડીએ છીએ-જેઓને દરરોજ જોઈએ છીએ તેઓમા ઘણાં ઉપર જણાવા પ્રમાણેના છે અને તે જોઈ કેટલાકને અજ્ઞયખી પણ ઉત્પન્ન થતી હશે તેઓને પુછતો કે તેઓ અમુક ધર્મે શા હેતુથી કરે છે ? અમુક ચીજ શા માટે ખાય છે ? અમુક સાથે શા માટે લડે છે ? અમુકને શા મારણથી યાદ છે ? તો તેને જવાબ તેઓ આપી શકશે નહિ એટલુંજ નહિ પણ અનેક પાપના દાર્શી શા હેતુથી કરવામા આવે છે તે વિરેપુછના તેઓ તેને જવાબ આપી શકશે નહિ અમુક લક્ષ્ય મિદુ નહીં કર્યાવગર અમુક કાપ ઝરવું, એ અધારામા ગોથા ખાના જેવું છે એ તો કોઈ પણ સમજી શકે એમ છે તેથી ઉનની રીતે જે ચોલાક માણસો પોતાના લક્ષ્યમિદુ નહીં કરે છે-પોતાના અવનના ઉદ્દેશ નિમિત્ત કરે છે-પોતાના પ્રયત્નો અમુક દિશામા કરવાના મારણો બને છે-તેઓ મોટે ભાગે પોતાના લક્ષ્યમિદુને પામી શકે છે-પોતાના અવનનો ક્રમ નહીં મરી શકે છે-પોતાને અમુક નિમિત્ત મળે આનંદો-અને આગળ વધતો જોઈ શકે છે,

નામાકિત-જગ બહાર-વિશ્વનુ લાનુ કરનાર મનુષ્યોના આત્મ
જ્ઞાનો તપાસતા એ બીના સહેજ માનમ પડજે કે તેઓ અમુક લક્ષ્ય-
ધ્યાનમાં રાખીને દરેક કાર્ય કરતા હતા તેઓની અમુક આશાઓ
હતી-અને તેમાં કેલીક આશાઓ વણીજ મોતી હતી-એવી કે જેને
ખીતઓ અશક્ય માનતા એવી મહત્વાકાંક્ષાઓ રાખી-તેનેજ પોતાનો
મુક્તિમા માની-તેઓ અનેક મુશ્કેલીઓમાં પણ આગળ વધતા હતા
અને તેનુ મારણ તેઓનુ અમુક લક્ષ્યબિંદુ હતુ — —

તમે પણ મહત્વાકાંક્ષિ થાઓ તમારી આશાઓ પાર પાડનામાં
જે આડે આવે તે મુશ્કેલીની સામે થાઓ-તેની સામે તમે પૂર જીરુસાથી
લડો તેની સામે ફતેહ મળતા તમને અકચરિય આનંદ થશે

મત્તે- આશાવાદિએ પોતાના મુક ચતા શીખનુ જોઈએ છે,
જેઓને મહત્વાકાંક્ષા નથી તેઓ કદાચજ આગળ વધ છે તેઓ જ્યા
હોય છે ત્યાજ હરીમામ રહે છે તેઓ આગસુ થઈ નાંધ છે-મોઝમજા-
બહાર વિગેરેમાજ તેઓ પોતાના જીવનનુ સાચક માનતા હોય છે-તેઓ
વખત આનતા પોતાનુ જે હોય છે તે પણ મુમાની બેસે છે અને
પાછળથી પશ્ચાતાપ કરતા હોય છે આવા મનુષ્યો તમને ડગલે ડગલે
મળશે એવા માણસોથી તમે દૂર રહો! તેઓ તમને નુકશાન કરશે
તમને નિરાશનાદિ બનાવશે-આગસુ બનાવશે પ્રમાદિ બનાવશે

ઉચ્ચ કેળવણી પ્રાપ્ત મનુષ્ય હોય, નિરોગી હોય અને સુદ્ધિશાળી હોય, તો પણ નિરોધોગી છે એના ધણા મનુષ્યો આ અનિમા માનુષ પડશે તેઓ પોતાની લાચકાતથી અગ્રણ્ય હોય છે—આત્માની શક્તિ વિશે અજ્ઞાન હોય છે—અને કાંઈ પણ ઉદ્દેશ વગર પોતાનું જીવન ગાળી તેઓ પૃથ્વીને ભારરૂપ ઘર્ષ પડે છે.

તમે તેના ના થશો તમે ઉચ્ચ આશાઓ યાઓ. તમારી આશાને ખીલવો. મને ઉત્તેજન આપો. તેનું પોષણ કરો. જો તમે તેમ નહિ કરશો તો તમારી આશા નિગસામા ફેરવાઈ જશે. તમે નાસીપામ થઈ જશો. તમે છતી શક્તિએ અસમ્મત થશો જે શક્તિઓને ખીનવામા આધતી નથી તે શક્તિઓનો ધીમે ધીમે તોષ થાય છે એ મી. ૥ તો દુરોજના અનુભવની છે.

મહત્વાકાંક્ષિ ધનુ એ કાંઈ પાપ નથી જો ઉચ્ચ આશાઓને તમે ઉત્તેજન આપી પાપશો નહિ તો તે ફિલ્મ યદ કાળાવરે જુદદશા પ્રાપ્ત કરશે આપણી આસપાસ એના અને મનુષ્યો નજરે પડે છે કે જેઓએ પોતાની મહદેવતાઓને દાગી નાખી છે, અને જે મને છે તેમાજ સતોષ માને છે તમે તેમ કરશો ના. નહિ તો તમારી પડતી નજદીક આનરો. મહદેવતા વગરના મનુષ્યો મુકાબ જેવા છે—તેઓ પૃથ્વીને ભારરૂપ છે—તેઓ પોતાને તેમજ ખીજને નુકસાન કરનાર છે તમે તેઓને મહત્વાકાંક્ષિ થવા દોરો—તેમને નાશ પામતા મચાવો—તે માટે પ્રયત્ન કરો. તમે મનુષ્ય છો—પશુ નથી મનુષ્યને ઉચ્ચ આશાઓ હોય છે—પશુઓને કદાચજ ઉચ્ચ આશાઓ હોય છે તમે આશાઓ અને ઇચ્છાઓને આગળ વધારો—તેમ થવા તમે જેમ તમારી ઉત્તિની પ્રગતિ કરશો—તેમ ખીજની ઉત્તિ કરવાનું સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત કરી શકશો.

જેઓ મહત્વાકાંક્ષા રાખે છે તેઓને ક્રોધ મળ્યા શિવાય રહેતી નથી દ્રઢ વિચાર સાથે પોતાની શક્તિમા-પોતાનામા-મજબૂત અને ઉચ્ચ વિચાર ગાંધેવાથી મહત્વાકાંક્ષાને ઉત્તેજન મળે છે ધણીક વખત ધણા સારા વિચારો મગજમા જન્મ પામે છે, પણ તે અમલમાં મૂકતાં હૃદય દરે છે અને તેથી તે વિચાર જેનો જન્મ પામે તેવોજ મૃત્યુ પામે છે. જે માણસ શ્રીમત યજ્ઞની શક્તિ માટે ખાત્રા ધરાવી તેની મહત્વાકાંક્ષા કાયમ રાખે છે, તે કોઈ પણ દિવસ નીમત થશેજ. જેને બીજા કામોમાં વિજય મેળવવાની મહત્વાકાંક્ષા છે, તેની તે આશા પાર પડશેજ. જેને મોક્ષ મેળવવાની ઇચ્છા છે તેને માટે પણ તેમજ છે. જેને સ્વરાજ્ય મેળવવું હોય તેને માટે પણ તેમજ છે જેણે પોતાના ઉપર જય મેળવ્યો-જેણે પોતાને ઓળખ્યો, જેણે મહત્વાકાંક્ષાને નીચ રસ્તે જવા દીધી નથી, તેને જય મળવાજ જોઈએ. પોતાના ઉપર જય મેળવવો એજ સ્વરાજ્ય છે જેઓને એવો વિજય પ્રાપ્ત થાય છે, તેઓને રોગથી દરવાનુ-ગરીબાઈથી મ્હીરાનુ નથી-મ્હોત માટે દુખ નથી-અને સુખ માટે હર્ષ નથી.

અજાનતા બનાવે છે જે માણસ એમ માને છે કે દુનીઆમાં કાગળીયન હોવી જોઈએ તે માણસ ગરીબાઈ અને કાગળીયન શિવાય બીજું કશું, પોતાની આખી ઉમર દુઃખીઆન જોશે નહિ પણ જો તે તેથી ઉતરે. ઉચ્ચ વિચાર દ્રવ્યજો રાખજો નો તે કાગળીયનને દુઃખ થતી અને થયેલી જોશે

દરેક કારમાં વિજય મેળવવા હું નાર તેમજ કાગળીયતને દુઃખ દાકી કાઢવાની પ્રયત્ન કરું પણ પરાનારે એવી શ્રદ્ધ વાકાયા દ્રવ્ય પછે રાખવાની જરૂર છે કે તે દરેક કારમાં ખરેખર વિજય મેળવી શકે અને કાગળીયતને દુઃખ નસાડી શકેજ તેણે તે સમયમાં પ્રથમ વિચાર્યા યોજના રચવાની અને તે માટે તેને અમલમાં મુકવાનો સકલ પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે

એ જોતોદમદ વંપારીના જુગુલ્યા નમાણે વિચારને અતિરૂપમાં ફેલાવવું એ કામ કરેવાય છે અને તે અતિ મોટા વિચારને (કલ્પના) અમલમાં મુકવાથી પૂણતા પામે છે જે માણસ ગરીબ રહે છે તે પાનની દાલતમાં થાતો સતેડી દોવો જોઈએ અથવા તો પોતાની જ શક્તિમાં શક્યમદ દોવો જોઈએ અને પોતાના વિચારને અમલમાં મુકના બંધીતો દોવો જોઈએ

આવા બનાવ એ નહિ પણ અનેક ઢેકાણે મળ્યા છે સેકડો મોટા કામોમાં વિજય મેળવનાર એ નજીવા કામમાં નિષ્ફળ થાય છે કેમકે તેમાં તેને વિશ્વાસ નથી હવેરોપર વિજય મેળવનાર એથી મહાત થાય છે કેમકે તેની તેને શ્રદ્ધ હોય છે હું ધાર છું કે અતી નિષ્ફળતાનો સમય સારી રીતે પુરો થયો છે આટલા બુનાસા પછી વિજય મેળવનારો જે સમય પુરો થયો છે તે ઉપર અમલ ન કરતા જે મેળી રહેશે તે મૂખાઈ કે તોજ ગણાશે. દરેક માણસે તેથી

આ તથા આગવા પ્રકરણોમાં જણાવેલી બીનાઓ જાણી, ફોતેહના અચૂક કારણો જાણી લેવા જોઈએ, અને પોતાની અક્ષયનો ઉપયોગ કરી વિનયી થવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. એ માટે તમે તમારા ઉપર પૂર્ણ વિશ્વાસ રાખો અને કદિ પણ એમ નહિ ધારો કે અચૂક ચીજ દુ કરી શકીશ નહિ. તમારા પોતાના થળ વિષે કદિ પણ એવો અથવા કગાળ વિચાર લાવોજ નહિ, અને તમારામાં દરેક ઉત્તમ કાર્ય કરવાની શુભ શક્તિઓ ગ્રહેલી છે, તે માટે દ્રઢ વિશ્વાસ રાખો. જેમ ઇશ્વરને ગાળ દેવામાં પાપ છે, તેમ પોતાની શક્તિઓ વિષે કગાળ વિચાર લાવવો તેમાં પણ પાપ છે, એમ તમે માનો તેમ ચતા, જર્મની સામે, ઇંગ્લેન્ડે જેમ વિનય મેળવ્યો, તેમ તમે દરેક કાર્યમાં વિનય મેળવજોજ અને તમારી આત્મશુદ્ધિ ખીવશે.

નથી ઉપરનો ભાણસ કરોડોની રકમ આકાશમાંથી આવી તેના ખેડામાં પડે એવું કહી ઇચ્છતો ન હતો તે તો પોતાના કામ અને શક્તિના પ્રમાણમાં અમુક રકમ મળે એજ ઇચ્છા રાખતો હતો તે રકમ કાંઈ દુનર્ભાવની નહિ પણ અછતને અનુસરીને વિચારનામાં આવતી હતી અને તેની રકમ ધધામાંથી મળી આવતીજ. તે રકમ વિષે તેને મનમાં કદિ પણ શકા ઉત્પન્ન થતી હતી નહિ, કેમકે તે અછતને અનુસરીનેજ હતી દરેક પગે તે વિચારમાં વધુ દબ થતો અને દરેક પગે તે સંબંધમાં ઉદભવના નવા વિચારોને દલ્લાથી અમલમાં મુકતો. આથી તે કંઈ પણ નિષ્ફળ થતોજ નહિ.

આ બાબતમાં એ બિના વાદ રાખવાની છે કે ઇચ્છા અને જરૂરીયાત સાથે - કામ - ક્રિયા - પણ અવીજ જોડાયે

જેટલી ખાતરીથી આ લખાય છે તેટલીજ ખાતરીથી એ પણ જણાવી શકાય કે વિચારના નવી ચીજો પેના કરનારી એવી અગાધ શક્તિ ધરાવ છે કે જો તે બરાબર ખીનવામાં આવે તો તેને ખીનવનાર એક વખત કે નગરોની - સર્વસ - થઇ શકે અસક્ય ગણાતી ચીજ માટે, શક્ય ગણાતી ચીજ જેટલું જ્ઞાન જો આપણને દોષ તો તે અસક્ય ગણાતી ચીજ પણ શક્ય જ્ઞાન દુકમાં, ક્ષીએ તો આપણા મગજમાંજ દરેક ચીજ વિા આગળ વધેલા વિચારો જન્મ પામ્યા પછી તે વિચારોનું સત્યપણ નપાશમાં એક યા અનેક, ચીજપર તે વિચારો ક્રીયામાં મુકી નપાશમાં આવે છે, અને તે પછી કોઈ નવો કાયદો અથવા નિયમ આપણે શોધી કાઢીએ છીએ વિચાર એજ સર્વ ચીજને જન્મ આપનાર - પેદા કરનારી શક્તિ છે, અને એ વિચાર પણ મગજમાંથી - મનમાંથી - જન્મ પામેનો ખરો વદાર્થ છે.

“પહેલું સુખ તે જાતે નથી” એવી આપણામાં એક કહેવત છે. આ કહેવત ખોટી નથી. શરીર સુખી હોય તો બીજા બધા સુખ હર્ષ અને આનંદ આપે છે, પણ જો શરીર બગડ્યું રોયતો, બીજા બધા સુખ નકામા થઈ પડે છે એ માટે શરીરના સુખ માટે વિચાર બળતો ઉપોગ કરવાની જરૂર ધણી મોની છે. પણ શરીર સારું હોય તે જતા બચ્યા માટે પામે કાઈપણ દ્રવ્ય કે ખાન માટે અનાજ ત્રિગેરે નહિ હોય તો એ શરીર શું કામનું ? શરીર સારું જતા કમાણીપતનો દરા મણો દેન સામે દાત કચકચાવી ઉભો રોયતો જીવતરનો એ ઉપોગ ? અને જીવન કેમ ?

એ પૂરથી એ બીના ખુલ્લી થાય છે કે એક માણસનો તનનો રોગ દૂર થયા છતાં, જે તેને ગરીબાઈની બેડીમાં સીકડી વીધો હોય તો તેનું જીવન ને મરણ બધું સરખું જ છે, કેમકે તેના જીવતરથી તેને સુખ નથી પણ દુઃખ છે. આપણી જન્મજૂમીમાં અને દુનીઆના દરેક દેશમાં કમાણીપત એટલી બધી ફેનાયલી છે કે તે આપણને આખામાંથી આસુ પડાવવા પૂરતી છે, અને તે માટે દરેક સમજી માણસે વિચાર કરવાની જરૂર છે.

ભગતજૂમીમાં તેમજ બીજા દેશોમાં જે ગરીબાઈ ફેલાઈ છે, તેનું કારણ શોધવા દૂર જનું પડે એમ નથી. આ કમાણીપત, અચાનકતાના કારણે લોકોમાં ધન ધાની બેરેલા કમાન વિચારોના સમયે જન્મ પામી છે. જો માનસિક શાસ્ત્રના-મનને લગતી વિદ્યાના-નિયમો તેઓને ખબર હોય તો તેઓ કાળાતરે કમાણીપતને દૂર કરી શકે છે.

એ માનસિક શાસ્ત્ર એમ કહે છે કે દુનીઆમાં જે જે દેખાય છે તે, એક નાનું મન છે અને દરેક ચીજ એક માનસિક પદાર્થ છે, અને તેનું સર્વથી બારીક અને ઉચ્ચ સ્વરૂપ તે વિચાર છે જે કોઈ બધું સંમજી શકે છે-ને જે કોઈ કુદરતના પ્રકટિકરણના નિયમો સમજી શકે છે-તે-આ

નિપમ અને આ શબ્દો સમજી શકે છે, જ્યારે ખીનઓને તે સમજતા
કાંઈક મહેનત પડશે

એ ખીના શુ લખવાની જરૂર છે કે દરેક દેશની પ્રજામાં મહત્વા
કાક્ષાની ખીલવણી મોટા પયાપર થવી જોઈએ જે દેશના લોકો મહત્વા
કાક્ષી છે તેનો સદા જય છે ભરતભૂમિના લોકોને તે માટેની કેળવણી
આગાઓમાં અપાવી જોઈએ એ જરૂરીઆત ખોરાકીની અને કપડાની
જરૂરીયાત જેટલીજ મોટી છે દેશના કેળવણીના આગા આ ખીનાપગ
ધ્યાન આપશે કે ?

પ્રકરણ ૧૯ મું.

ઉપસહાર.

What of Night? O Watchman! See'st thou yet
The glimmering dawn upon the mountain heights,
The golden Herald of the light of Lights,
Are his forefeet upon the hilltops set?
Cometh he yet to chase away the gloom,
And with it all the demons of the night?
Strikes yet his darting rays upon thy sight?
Hear'st thou his voice the Sound of error's doom!
The morning cometh, lover of the light

JAMES ALLEN,

ભાવાર્થ—ઓ ચોકીદાર ! શું તને હજી રાત્રિનો અધકારજ દેખાય છે ?
પર્વતોના શીખરો ઉપર તને ક્યાનો પ્રકાશ શું નથી દેખાતો ? તેના આગળ
કેખાતા પગ તે રોશનીનો સમુદ્ર છે, અને તે પગો પર્વતોના મથાળે મુકાયલા છે.
તે રાત્રિના અધકાર તેમજ રાત્રિના સંયતાનોનો નાશ કરવાને હાલમાં આવે છે
તેના જવલીત ફિરંગો તારી નજરને આખી બનાવે છે. આ પ્રકારના કાળનો
અવાજ તને સંભળાય છે ? જો જો ! હિંચ તેજને ચઢવાનાર પ્રભાત આવે, છે
જેમસુ એસન

છે આ બગ પડતી શ્રદ્ધાથી, માનુસો, બીજાઓ શુ કહેશે અથવા શુ વિચારશે તેનો વિચાર કુત્તા નથી અથવા બીજાઓના વિચારોથી ડરના નથી, પણ પોતાના કામમાં મગ્ન રહી તેમાં ફતેહ મેળવવાનું પ્રયત્ન કરે છે. જો પોતાના બગમાં આપણા પોકાને વિશ્વાસ હોય તો, દશમાથી એક-ના-તેમ નહીં પણ મોઝાથી એક-ના-તેમ વધી દગ્ગરમાથી પણ એક-એવો પુરુષ કે સ્ત્રી નીકળશે કે જે દમણા જે કામ નથી કરતા તે કામ પોતાના બગમાં વિશ્વાસ હોય તો કરાવેશર રહે માણસો પોતાના મિત્રો અથવા જાહેર પ્રજા નુ કહેશે તેની પહેલા બ્લોક રાખે છે અને તે પછી તેઓ નવા સાદસમાં પડ્યાથી શુ પરિણામ આવશે તેની બ્લોક રાખી તે સાદસમાં નહિ પડવા નક્કી કરે છે તેઓમાં ખરખર બગજ નથી તેઓ પોતાના બગમાં અણુ વિશ્વાસ રાખે છે તેઓ પોતાનેજ બાવના બનાવે છે.

ખરેખરે મહાદુગ બા શુરવિર માણુમ કાઠથી પણ બ્લોક નથી અને પોતાનાથી તો તે સૌથી છેલ્લો બીટે છે તે પોતાનામાં પૂર્ણ વિશ્વાસ રાખે છે અને પોતાનામાં જરોમો રાખી કદિ નહિ ફરે એના ફતેહના અચન કાયદાથી ફતેહ મેળવે છે તે કાંઈ પણ કામ હાથ ધરતા એનુ નથી કહેતો કે 'શ્રીમતાઈ અથવા દોનનનાલ ચવાના કાયદાને હુ મનુષુ' પણ તેતો એવો વિશ્વાસ રાખે છે કે "આ કામમાં હુ પાર પડીશજ" અને એ વિશ્વાસથી દરેક કામ હાથ ધરી તેમાં ફતેહ મેળવે છે. આવા માણુસને પોતાના 'બગ' વિશે કાંઈ પણ વિચાર આવતો નથી કેમકે તેનુ 'બગ' તો તેના શરીર અને આત્માનો એક ભાગજ થઈ રહેતુ હોય છે અને તે પોતાનાથી તે જુદુ ગણતોજ નથી તેતો "હુ આમ કરીશજ" એમ ધારીનેજ કાંઈ કામ હાથ ધરે છે તે કાંઈ કામ હાથ ધરતા તેમાં શુ નીબંજતા આવશે તેનો વિચાર પણ મનમાં ઉપજવા દેતો નથી, અને આવા તેના જુદા જુદા વિચારના યોગેજ તે નીબંજ થાય છે બા ફતેહ મેળવે છે.

એક બ્હીકણ માણસ પોતાની સ્થિતિ બ્હીકથી ભરેલી બતાવે છે, તે પોતાનામા જોમ ભરેલો રાખતો નથી તેમ બીજાઓ પણ તેનામા વિશ્વાસ રાખતા નથી તેથી ઉવગી ગિતે એક બ્હાદુર માણસ પોતાનામા વિશ્વાસ રાખી, પોતે હાથ ધરેલા કામ માટે હમેશા ખાતરીનાન ગ્રહે છે, તે પોતે ખાતરીવાન હોનાથી, બીજામા પણ ખાતરીને પેદા કરે છે, બીજાઓ તેનાપર ભરોસો રાખે છે અને તેની સાથે કામ કરતા બ્હીતા નથી.

દુનીઆ ઘેટાના ટોળા જેની છે જો એક પેટુ કુવામા પડે તો તેની પછાડી બીજા ઘેટા પણ કુવામા પડના મડી જાય છે જો એક ઘેટુ એક રસ્તે જાય છે તો બીજા પેટા પણ તેની પછાડીજ ચાલ્યાજ જાય છે માણસો પણ તેમજ કરે છે જો એક માણસે અમુક વિચાર યદ્યાર પાડ્યા તો બીજાઓ તેજ વિચારને ખરા લેખશે અને તે વિચારની સાથે સર્વ ઠેકાણે મળતાપણુ દેખાડશે તેઓ એ સબધમા કાંઈ પણ તપાસ કરશે નહીં લેખે આજ ગિતે વર્તે છે તેઓનું પોતાનું વિચાર બળ બીજાના વિચાર બળ પછાડી ચાલે છે, તે બીજા માણસના વિચાર બળ કરતા કોઈ ત્રીજાનું વિચાર બળ એ પછી જો તેઓને વધુ બળનાન લાગશે તો તેઓ પોતાનો આગનો વિચાર છોડી દઈ પેલા ત્રીજા માણસના વિચારને પણ કાંઈ પણ તપાસ વ્યાં નગર અહણુ કરશે અને તે પછાડી ગાડરીયા પ્રનાહ માફક ચાલ્યા જશે આમા જે થાય છે તે આ છે - પેલા એક માણસના વિચાર સાથે હજારો માણસના વિચારો એક થઈ જોડાઈ જાય છે, અને પરિણામે તે માણસનો એકલાનોજ વિચાર હજારો માણસના જેટલું કામ કરે છે આજ કારણથી ઇસુખ્રીસ્ત, બુદ્ધ મહમદ, મોઝીઝ, મહાવિર, ગમ કે કૃષ્ણ બીજાઓને પોતાની પાછળ ખેચી શકતા હતા એજ કારણથી તેઓ પોતાની પાછળ લાખો લોકોને દોરવી શકતા હતા એજ કારણથી તેઓ લાખોને પોતાને માટે ગમે તે કરના ઉસ્કેરી શકતા હતા, અને એજ કારણથી તેઓના

નામ સાભગીતાં લાખો અને કરોડો પોતાનો પ્રાણ પણ અર્પણ કરના ।
પાટના દત્તા નદિ અને દહ્ધ પણ ના પાળના નથી

નાટકમાં કે સરમ્મમાં જે નરાઈ જેવા દેખાવો આપજો જોઈએ
છીએ, અને જે જોનાજ પ્રેમકો તરફથી તાગીઓના અવાજો કરવામાં
આવે છે તે એ દેખાડે છે કે મનુષ્યો, દિગ્મનને તેમજ શુરવિરપણાં
આદનાની સાગળી ધરાવે છે એપરથી જાગ્રામે કે મનુષ્યોમાં ધખાઈની
અદર શુરવિરપણુ જૂદા જૂદા અસમા પણ છે એપરથી એમ પણ
માન્ય પડે છે કે આ અવનિપર કેવલાક મનુષ્યો બીજા કરના વધુ
દાઘા વધુ શુરવિર, અને વધુ દયાળુ હોય છે આમ માન્ય પડે છે તે
શિનાય જે અધારમાં રહે છે તે એ છે કે સાધારણ રિતે એવુજ
માનવામાં આવે છે કે એવા દાઘા, શુરવિર, દયાળુ અને ધર્મવાન ધખા
નથી ના ! એમ નથી ! દુનીઆ ઉત્તમ સ્વભાવનાગી ઉત્તમ મનુષ્યોથી
ભરપૂર છે, પણ એ ભરપૂરતા આપણને દરમીનજ માન્ય પડે છે
એનો સમય એ છે કે મનુષ્યો પોતાથીજ બીરો છે, અને તે મ્હીકતા
સખખે મોટા, અથવા ઉત્તમ ધર્મ શકતા નથી તેઓ પોતાની અદર
રહેના મગનો ઉપયોગ કરવાને મદલે માડગીયા પ્રસાદ માફક, પોતાની
અક્ષય અને મગ બાલુએ ચૂની, મીઠાઓમાજ અક્ષય છે, અને પોતા
નામાં અક્ષયની ખામી છે એમ માની પોતાની અક્ષય નથા બગનો
ઉપયોગ કરતા નથી અને બીજાઓની અક્ષયને ખરી માની લઈ, તેઓ
જેમ કહે છે તેમ કરના પ્રયત્ન કરે છે તેઓ કુદનના કાયદાને-કુદની
બગને-જૂની જાય છે, અને હમેશા પોતાનામાં ખામી માનવાના સમયે
હમેશા ખામીરાગાજ રહે છે-તેઓનું જીવનર નમસુ થાય છે, અને
તેઓની મહનતથી મેળનાથેનુ ધન તેઓના ઉપયોગમાં નદિ આવના
બીજાઓ તેનો ઉપયોગ કરે છે

જો મનુષ્યો પોતે છે તેના થવા પ્રયત્ન કરે જો મનુષ્યો પોતાના
નાજ વિચારો વિચારવા દિગ્મન ગળે અને જો તેઓ પોતાનાજ વિચાર

રે અમલમાં મુકતાં, આપેલાં પરિણામથી કાંઈ રિતે ડરે નહિ, તો-
 રે સરજ્જાનમાં કાંઈક મ્હોટો લાભ થયેલો માલુમ પડે નહિ,
 પણ વખત જવે તેનાં ધણાંજ ઉત્તમ પરિણામો આવ્યા વગર રહેજ
 હિ, અને થોડા વરસમાં દુનીયા નદન જૂદીજ થઈ જાય. હમણાં પણ
 ॥ અવનિપર ધણાં થોડાં મનુષ્યો એવાં છે કે જેઓ પોતાની હમણાંની
 થતિથી સંતોષ પામતાં હોય! તેઓ ધારે છે કે જો દરેક મનુષ્ય
 પોતાના વિચાર બળને ઉપયોગ કરવા મુઝે તો અને તેને અમલમાં
 કે તો, તેઓ દરેકની સ્થિતિમાં, ધણોજ સારો ફેરફાર થાય; પણ એ
 રેક વિચાર ધરાવનાર પોતાના વિચારને ખીજાઓને જણાવતાં બીહે
 , કે રખેને તે બીજે તેના વિચારને ખરાબ કે ખોટો ગણે મા તેને
 કે આપે નહિ આ બીકના સખળે આગલીજ દુ.ખી દાલત ચાલુ
 હે છે અને ભવિષ્યની પ્રગ્ન માટે મુખનાં બીજ રોપાવાને બદલે દુઃખનાં
 રોજ રોપાય છે. આ માટે દરેક જૂદા જૂદા શરીર ધારી આત્માએ,